

RPJ
ROMPHRUEK JOURNAL
KRIKK UNIVERSITY

ISSN : 0125-7609

ปีที่ 40 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2565 Vol. 40 No. 1 January - April 2022
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 人文与社会学科

ภาวะผู้นำและการเพิ่มประสิทธิภาพองค์กร

LEADERSHIP AND ORGANIZATIONAL EFFECTIVENESS

领导力与组织效能

วารสารร่มพญักษ์ : ROMPHRUEK JOURNAL
ปีที่ 40 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2565 ISSN 0125-7609
ภาวะผู้นำและการเพิ่มประสิทธิผลองค์กร
(Leadership and Organizational Effectiveness)

เจ้าของ	มหาวิทยาลัยเกริก
บรรณาธิการ	สังกัด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัชรินทร์ พันธุ์แน่น	มหาวิทยาลัยเกริก ประเทศไทย
ที่ปรึกษา	
ศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์กระแชะ ชนะวงศ์ รองศาสตราจารย์สุพัฒน์ อีระเวชเจริญชัย อาจารย์ ดร.ผกาพันธ์ ภูมิจิตร	
กองบรรณาธิการ	
ศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ สามัคคีธรรม	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ประเทศไทย
ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ประเทศไทย
ศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สรายุทธพิทักษ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ปันตบแต่ง	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.สยาม อรุณศรีมรกต	มหาวิทยาลัยมหิดล ประเทศไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.อนิรุทธิ์ สติมัน	มหาวิทยาลัยศิลปากร ประเทศไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุวรรณโนภาส	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ประเทศไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง	มหาวิทยาลัยบูรพา ประเทศไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.สุปรียา แก้วละเอียด	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเทศไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศรีสุขโข	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา ประเทศไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศราภุณ คุโคตรพรหมมี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ประเทศไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒิ สุขเจริญ	สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ประเทศไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิพัฒน์ นนทนาธรณ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล วงศ์สิงห์ทอง	มหาวิทยาลัยเกริก ประเทศไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ	มหาวิทยาลัยเกริก ประเทศไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนัดดี พิพัฒนางกูร	มหาวิทยาลัยเกริก ประเทศไทย
อาจารย์ ดร.ดาวพระศุภร์ ทองกลิ่น	มหาวิทยาลัยเกริก ประเทศไทย
อาจารย์ ดร.อรุณี ศรีพนมวัน	มหาวิทยาลัยเกริก ประเทศไทย
อาจารย์ ดร.หมีง ชุน เขีย	มหาวิทยาลัยเกริก ประเทศไทย
สำนักงาน	
ศูนย์วิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกริก เลขที่ 3 ซอยรามอินทรา 1 ถนนรามอินทรา แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220 ประเทศไทย 0-2552-3500-9 ต่อ 402 romphruek.kru@gmail.com	
โทรศัพท์	
e-mail	

- ทุกบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารร่มพญักษ์ เป็นทัศนะและข้อคิดเห็นของผู้เขียน มิใช่ทัศนะของมหาวิทยาลัยเกริกหรือกองบรรณาธิการ
- กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ต้องอ้างอิงแหล่งที่มาชัดเจน
- ทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารร่มพญักษ์ ผ่านการตรวจและประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

วารสารร่มพญักษ์ มหาวิทยาลัยเกริก เป็นวารสารวิชาการที่รองรับการเผยแพร่ผลงานด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยให้ความสำคัญกับศาสตร์ทางด้าน การบริหารการจัดการ สังคมศาสตร์ นิเทศศาสตร์ นิติศาสตร์ และศิลปศาสตร์ ซึ่งตีพิมพ์มากกว่าสามทศวรรษ เน้นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยอันมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและ สังคมไทย สร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนางานวิจัยที่มีคุณภาพทางวิชาการเพื่อสังคม อีกทั้งตระหนักถึงความสำคัญของการขยายบทบาททางวิชาการต่อสังคมวงกว้าง และ การพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นแหล่งความรู้ที่มาจากผลงานวิจัยของอาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนักศึกษา เพื่อเข้าสู่การเป็นสังคมฐานความรู้ (Knowledge Based Society) โดยจัดพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ และเผยแพร่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์

กองบรรณาธิการวารสารร่มพญักษ์มีนโยบายและเกณฑ์การรับพิจารณาและตีพิมพ์บทความซึ่งไม่เคยเสนอเพื่อขอตีพิมพ์ และไม่เคยเผยแพร่ในเอกสารฉบับอื่นๆ มาก่อนหน้านี้ และไม่ใช่บทความวิจัยจากงานวิจัยในชั้นเรียน ไม่ใช่บทความวิจัยจากงานวิจัยสถาบัน โดยบทความที่จะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารร่มพญักษ์นั้นต้องผ่านการประเมินบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่ทราบชื่อผู้แต่งและผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double Blind Peer Review) จากสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ท่าน บทความทั้งหมดที่ตีพิมพ์ในวารสารร่มพญักษ์ มหาวิทยาลัยฯ สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่วิทยาการและความรู้ใหม่ๆ ในสาขาวิชาที่เปิดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย
2. เพื่อส่งเสริมอาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาต่างๆ ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิในการนำเสนอผลงานทางวิชาการ
3. เพื่อเป็นเอกสารประกอบการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

กำหนดการออกวารสาร

ปีการศึกษาละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน

ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม

ปี พ.ศ. 2562 วารสารร่มพญักษ์รับตีพิมพ์บทความในประเด็นด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผู้สนใจส่งบทความโดยลงเบียนสมาชิกวารสารร่มพญักษ์ที่ <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/index> หรือติดต่อสอบถามรายละเอียดที่ 02-552-3500-9 ต่อ 402

วารสารร่วมพฤษภฉบับนี้เป็นฉบับแรก (มกราคม-เมษายน) ของปีพุทธศักราช 2565 โดยวารสารร่วมพฤษภได้ตีพิมพ์ผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ นักศึกษา และนักวิชาการอิสระ มาอย่างต่อเนื่องเป็นปีที่ 40 ซึ่งบทความยังคงเนื้อหาสาระที่มีคุณภาพ โดยในฉบับนี้มีบทความเกี่ยวกับภาวะผู้นำและการพัฒนาสังคมทั้งในรูปแบบบทความวิชาการและบทความวิจัย เนื้อหาที่น่าสนใจล้วนผ่านการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ที่ประกอบด้วยองค์ความรู้ที่หลากหลายทั้งด้านบริหารธุรกิจ สุขภาพ กฎหมาย วัฒนธรรม และวรรณกรรม ที่น่าสนใจ จำนวน 15 บทความ ประกอบด้วยบทความวิจัย 11 บทความ และบทความวิชาการ 4 บทความ ดังนี้

บทความเกี่ยวกับภาวะผู้นำ 3 บทความ เป็นบทความวิจัย 2 บทความ ได้แก่ **บทความที่ 1** “การวิเคราะห์อิทธิพลของภาวะผู้นำด้านคุณธรรม บรรยายากาศด้านความปลอดภัย การรับรู้สมรรถนะตนเอง ความรู้ด้านความปลอดภัย และแรงจูงใจด้านความปลอดภัยต่อการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านความปลอดภัยของพนักงาน” โดย สุรสิทธิ์ บุญขุนทด มาเรียม นามิ เจริญอริพงษ์ศุภนิช บุญทริกา แป้นเจริญ และ โอปอล์ สุวรรณเมฆ มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ คือ ภาวะผู้นำด้านคุณธรรมมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจด้านความปลอดภัย บรรยายากาศด้านความปลอดภัย และการรับรู้สมรรถนะตนเองมีอิทธิพลต่อความรู้ด้านความปลอดภัย ซึ่งมีประโยชน์กับองค์กรในการกำหนดกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของพนักงาน **บทความที่ 2** “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิภาพขององค์กร : อิทธิพลกำกับของบรรยากาศองค์การ” โดย พงษ์เทพ จันทสุวรรณ ภัครดา เกิดประทุม และ กิริติกาญจน์ สดการ ได้สะท้อนให้เห็นว่าทุกมิติของบรรยากาศในองค์การมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิภาพขององค์กร **บทความที่ 3** “ภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ : รูปแบบใหม่ของผู้นำในศตวรรษที่ 21” เป็นบทความวิชาการ โดย สมชาย เทพแสง นำเสนอการสังเคราะห์องค์ประกอบ 7 ด้าน ของภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนบุคลากรไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทความที่ 4-8 เป็นบทความวิจัยด้านองค์การและการบริหารจัดการ ได้แก่ **บทความที่ 4** “อิทธิพลโครงสร้างของวัฒนธรรมองค์กร สมรรถนะของบุคคล และการจัดการความรู้ที่มีต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด (ระยอง)” โดย สมนึก ภูวกง สุมาลี รามันธุ์ และ ธัญนันท์ บุญอยู่ ซึ่งพบว่า วัฒนธรรมองค์กร สมรรถนะของบุคคล และการจัดการความรู้

มีผลต่อพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงาน **บทความที่ 5** “พฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต” โดย สุชาติา สุตจิตร กล่าวถึงสื่อโฆษณาที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า **บทความที่ 6** “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประโยชน์สุขที่ได้รับจากการใช้ระบบหีบสินค้าตามสัญญาณไฟของพนักงานคลังสินค้าและศูนย์กระจายสินค้า : ศึกษากรณีบริษัท ABC ในภาคตะวันออก ประเทศไทย” โดย อภิชาล พลเสนา และ สุรสิทธิ์ บุญชูนนท์ ซึ่งค้นพบองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่คลังสินค้า **บทความที่ 7** “การออกแบบระบบฐานข้อมูลสำหรับจัดเก็บรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาอาชีพอย่างยั่งยืนในพระราชดำริฯ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” โดย พุดติพงศ์ เพ็งศิริ สุนทรี แก่นแก้ว ศุภณัฐ แก่นแก้ว และ พลปชา มณีนรัตนชัย ผลจากการวิจัยได้ฐานข้อมูลที่ออกแบบมาแล้วสามารถนำไปใช้เป็นศูนย์กลางการรายงานกิจกรรมตามสิทธิ์ที่กำหนดได้เป็นอย่างดี **บทความที่ 8** “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านคุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบการบริการสปาเพื่อสุขภาพกับการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดภูเก็ต” โดย วันวิสาข์ น้อยเฉลิม ที่พบว่า การรับรู้คุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบการด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทย

บทความที่ 9-10 เป็นบทความวิจัย โดย **บทความที่ 9** “ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางสุขภาพและปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา” โดย ฉัตรสกุล แมบจันทิก และ ถังวิ ปิยะบัณฑิตกุล เป็นด้านสาธารณสุขที่สะท้อนให้เห็นว่าความรู้ทางสุขภาพเป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องในวางแผนการดูแลผู้ป่วย **บทความที่ 10** “การนำหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้ในการพัฒนากฎหมายบริษัทในประเทศไทย” เป็นบทความด้านกฎหมาย โดย นพดล ปกรณ์นิมิตินำเสนอให้เห็นถึงประโยชน์ที่ได้จากการวิจัยช่วยให้บริษัทเอกชนประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืน

บทความที่ 11-13 เป็นบทความวิชาการ โดย **บทความที่ 11** “ข่าวปลอม : ปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งแก้ไข” โดย พีรเดช อนันตนาถรัตน์ กล่าวถึง ความรู้ด้านข่าวปลอมและพัฒนาการของข่าวปลอม เพื่อการป้องกันการเผยแพร่ข่าวปลอมอันจะส่งผลเสียต่อสังคม **บทความที่ 12** “การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสากลด้านการป้องกันและ

ปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายของหน่วยงานในเขตกรุงเทพมหานคร” โดย เฉลิมพร เย็นเยือก ที่พบว่า การมีส่วนร่วมด้านการบริหารหรือมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสากลด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มากที่สุด **บทความที่ 13** “มรดกความคิดนโยบายสังคมของ ริชาร์ด ทิทมัสส์” โดย พงษ์เทพ สันติกุล กล่าวถึงแนวคิดด้านนโยบายสังคมของริชาร์ดทิทมัสส์ ที่เป็นแนวคิดพื้นฐานด้านนโยบายสังคมและสวัสดิการสังคม ที่ทำให้เห็นว่า สวัสดิการสังคมเชิงสถาบันจะช่วยให้เกิดกราฟราตรภาพในสังคม

บทความที่ 14-15 เป็นบทความวิจัย ซึ่ง**บทความที่ 14** “ภาพลักษณ์ความเป็น “วีรบุรุษ” ในวรรณกรรมเยาวชนจีน เรื่อง เรื่องราวของเหลยเฟิง” โดย วุฒิพงษ์ ประพันธ์มิตร กนกพร นุ่มทอง และ ศิริวรรณ ลิขิตเจริญธรรม เป็นบทความที่วิเคราะห์ภาพลักษณ์ความเป็น “วีรบุรุษ” ผ่านตัวละคร เหลยเฟิง ที่มีความรักดีต่อพรรคคอมมิวนิสต์จีน และอุทิศตนเพื่อรับใช้มวลชน และ**บทความที่ 15** “The Influence of the Formation of Artwork Price on the Artistic Creation of Chinese Flower and Bird Painting Professional Painters Consumer Buying Behavior Acts as an Intermediary” โดย Feifei Li และ Sarana Photchanachan เป็นบทความที่น่าสนใจมากอีกบทความหนึ่งที่มีความแปลกใหม่ โดยกล่าวถึง พฤติกรรมการซื้องานศิลปะจีนของจิตรกรมืออาชีพ ซึ่งพบว่า คุณลักษณะของคุณค่าของงานศิลปะที่แท้จริงและปัจจัยด้านเศรษฐกิจมหภาคส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อของลูกค้าและส่งผลต่อการสร้างสรรค์งานศิลปะของจิตรกรมืออาชีพด้วย

กองบรรณาธิการวารสารร่มพญักษ์หวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่านทุกท่าน และขอขอบคุณที่ท่านผู้อ่านได้ให้ความสนใจติดตามวารสาร ๓ มาอย่างต่อเนื่อง แล้วพบกันใหม่ฉบับหน้า

บทความประจำฉบับ

การวิเคราะห์อิทธิพลของภาวะผู้นำด้านคุณธรรม บรรยากาศด้านความปลอดภัย
การรับรู้สมรรถนะตนเอง ความรู้ด้านความปลอดภัย และแรงจูงใจด้านความปลอดภัย
ต่อการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านความปลอดภัยของพนักงาน

11

Analysis of the Influence of Moral Leadership, Safety Climate, Self-efficacy,
Safety Knowledge and Safety Motivation toward Employee Safety Compliance

สุรสิทธิ์ บุญ춘นท์ มาเรียม นามิ เจริญญา อธิพงษ์วัฒน์

บุญทริกา แป้นเจริญ และ โอปอล สุวรรณเมฆ

Surasidh Boonchunone Mariam Nami Chetsada Atipongvanich

Boontharika Pancharoen and Opal Suwunnamek

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิผลองค์กร : อิทธิพลกำกับของ
บรรยากาศองค์การ

35

Transformational Leadership and Organizational Effectiveness :
The Moderating Effect of Organizational Climate

พงษ์เทพ จันทสุวรรณ ภัครดา เกิดประทุม และ กิรติกาญจน์ สดากกร

Pongthep Chandasuwan Phakrada Kerdprathum and Kiratikan Sadakorn

ภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ : รูปแบบใหม่ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21

Healthy Leadership : New Model of The 21st Century Leader

สมชาย เทพแสง

61

Somchai Thepsaeng

อิทธิพลโครงสร้างของวัฒนธรรมองค์กร สมรรถนะของบุคคล และการจัดการความรู้ที่มี
ต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่ง
หนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์น ซีบอร์ด (ระยอง)

83

The Influence of Organization Culture, Personal Competence and Knowledge
Management on Safety Behaviour of Employees in an Automotive Parts
Manufacturing Company in the Eastern Seaboard Industrial Estate (Rayong)

สมนึก ภูพวก สุมาลี รามานุญ และ ธัญนันท์ บุญอยู่

Somnuek Phoophuak Sumalee Ramanust and Thanyanan Boonyoo

พฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต

105

Consumer Behavior and Marketing Factors Affecting the Decision-Making in Purchasing Products Through Social Networks of People in Phuket Province

สุชาดา สุธจิต

Suchada Sudjit

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประโยชน์สุทธิที่ได้รับจากการใช้งานระบบหยิบสินค้าตามสัญญาณไฟของพนักงานคลังสินค้าและศูนย์กระจายสินค้า : ศึกษากรณีบริษัท ABC ในภาคตะวันออกประเทศไทย

127

Factor Influencing the Net Benefits Obtained from Pick to Light System Usage of Warehouse and Distribution Centers Employees : A Case Study of ABC Company Limited in Eastern Region, Thailand

อภิชาต พลเสนา และ สุรสิทธิ์ บุญขุนนท์

Aphichon Phonsena and Surasidh Boonchunone

การออกแบบระบบฐานข้อมูลสำหรับจัดเก็บรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาอาชีพอย่างยั่งยืนในพระราชดำริ ฯ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

149

A Design of Database System for Collecting Reports on Progress of The Sustainable Career Development in Royal Project of Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

พฤตพงศ์ เพ็งศิริ สุนทรี แก่นแก้ว ศุภณัฐ แก่นแก้ว

และ พลปชา มณรัตนชัย

Prudtipong Pengsiri Soontaree Kankaew

Supanut Kankaew and Polpracha Monrattanachai

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านคุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบการกิจการสปาเพื่อสุขภาพกับการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดภูเก็ต

173

The Relationship Between Quality Standard Factors of the Wellness Spa Business and the Repurchase Intention of Thai Tourists in Phuket

วันวิสาข์ น้อยเฉลิม

Wanwisa Noichaleam

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางสุขภาพและปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมสุขภาพ ของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา	195
--	-----

Relationships Between Health Literacy and Personal Factors and Health
Behaviors of Hypertension Patients in Non Sung District, Nakhon Ratchasima
Province

ฉัตรสกุล แมบจันทิก และ ลัขวี ปิยะบัณฑิตกุล

Chatsakul Mabchantuk and Lukawee Piyabanditkul

การนำหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้ในการพัฒนากฎหมายบริษัทจำกัดใน ประเทศไทย	221
---	-----

Application of Good Corporate Governance Principles to Develop Thai
Limited Company Law in Thailand

นพดล ปกรณ์นิมิตดี และ นเรศ เกษะประกร

Noppadon Pakonnimiddee and Nares Kesaparakorn

ข่าวปลอม : ปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งแก้ไข	247
---------------------------------------	-----

Fake News : An Important Problem That Needs To Be Urgently Solved

พีรเดช อนันตนาถรัตน์

Peradech Anantanatarat

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสากลด้านการป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน และการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายของหน่วยงาน ในเขตกรุงเทพมหานคร	267
---	-----

The Participation in Anti-Money Laundering and Combating the Financing of
Terrorism Standardization

เฉลิมพร เย็นเยือก

Chalernporn Yenyuak

มรดกความคิดนโยบายสังคมของ ริชาร์ด ทิทมัสส์	289
--	-----

Richard Titmuss's Legacy of Social Policy Ideas

พงษ์เทพ สันติกุล

Pongthep Suntigul

วารสารร่วมพฤษ : ROMPHRUEK JOURNAL

ปีที่ 40 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2565 ISSN 0125-7609

ภาวะผู้นำและการเพิ่มประสิทธิผลองค์กร

(Leadership and Organizational Effectiveness)

สารบัญ

ภาพลักษณ์ความเป็น “วีรบุรุษ” ในวรรณกรรมเยาวชนจีน เรื่อง เรื่องราวของเหลยเฟิง
The Image of “Heroism” in the Chinese Children’s literature Entitled
The Story of Lei Feng

วุฒิพงษ์ ประพันธ์มิตร กนกพร นุ่มทอง และ ศิริวรรณ ลิขิตเจริญธรรม

Wuttipong Prapantamit Kanokporn Numton and Siriwan Likhidcharoentharn

313

The Influence of the Formation of Artwork Price on the Artistic Creation
of Chinese Flower and Bird Painting Professional Painters Consumer
Buying Behavior Acts as an Intermediary

Feifei Li and Sarana Photchanachan

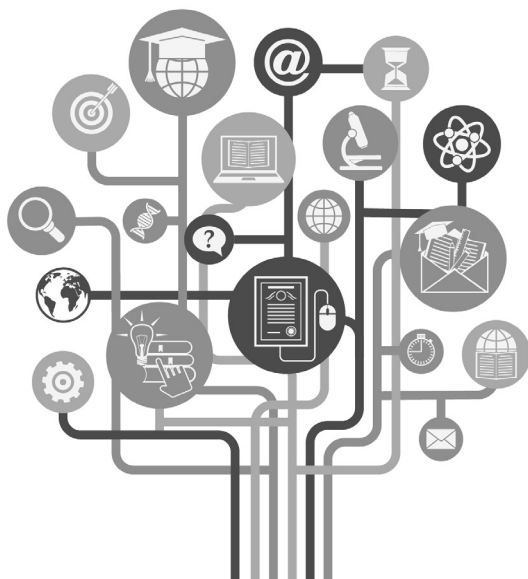
331

1

การวิเคราะห์อิทธิพลของภาวะผู้นำด้านคุณธรรม บรรยากาศ
ด้านความปลอดภัย การรับรู้สมรรถนะตนเอง ความรู้ด้าน
ความปลอดภัย และแรงจูงใจด้านความปลอดภัยต่อ
การปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านความปลอดภัยของพนักงาน
Analysis of the Influence of Moral Leadership, Safety Climate,
Self-efficacy, Safety Knowledge and Safety Motivation toward
Employee Safety Compliance

สุรสิทธิ์ บุญชูนนท์ มาเรียม นะมิ เจษฏา อธิพงศ์วัฒน์ บุณฑริกา เปิ่นเจริญ
และ โอปอล สุวรรณเมฆ

Surasidh Boonchunone Mariam Nami Chetsada Atipongvanich
Boontharika Pancharoen and Opal Suwunnamek

การวิเคราะห์อิทธิพลของภาวะผู้นำด้านคุณธรรม บรรยากาศ ด้านความปลอดภัย การรับรู้สมรรถนะตนเอง ความรู้ ด้านความปลอดภัย และแรงจูงใจด้านความปลอดภัยต่อการปฏิบัติ ตามข้อกำหนดด้านความปลอดภัยของพนักงาน

Analysis of the Influence of Moral Leadership, Safety Climate,
Self-efficacy, Safety Knowledge and Safety Motivation toward
Employee Safety Compliance

สุรสิทธิ์ บุญขุนนท์¹ มาเรียม นามิ² เจษฎา อธิพงศ์วณิช³ บุญทริกา แป้นเจริญ⁴ และ
โอปอล สุวรรณเมฆ⁵

Surasidh Boonchunone Mariamt Nami Chetsada Atipongvanich
Boontharika Pancharoen and Opal Suwunnamek

¹ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพฯ 10240 ประเทศไทย
Doctor of Philosophy Program in Social Sciences, Ramkhamhaeng University,
Bangkok 10240, Thailand e-mail : surasidh.b@ru.ac.th

²ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพฯ 10240 ประเทศไทย
Doctor of Philosophy Program in Social Sciences, Ramkhamhaeng University,
Bangkok 10240, Thailand e-mail : mariamnami@ru.ac.th

³คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพฯ 10240 ประเทศไทย
Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University, Bangkok 20140,
Thailand e-mail : Chetsada.a@rumail.ru.ac.th

⁴นักวิชาการอิสระ สมุทรปราการ 10540 ประเทศไทย

Independent Scholar, Samut Prakan 10540, Thailand
e-mail : boontharika.pancharoen@gmail.com

⁵คณะการบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520 ประเทศไทย
Business School, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Bangkok 10520,
Thailand e-mail : opal.su@kmitl.ac.th

Received : September 17, 2021 Revised : November 18, 2021 Accepted : November 19, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของภาวะผู้นำด้านคุณธรรม บรรยากาศด้านความปลอดภัย การรับรู้สมรรถนะตนเอง ความรู้ด้านความปลอดภัย และแรงจูงใจด้านความปลอดภัยต่อการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านความปลอดภัยของพนักงาน ใช้วิธีการวิจัยเชิงประจักษ์ ประชากรที่ศึกษาเป็นพนักงานบริษัทผู้ผลิตฮาร์ดแวร์ ขนาดตัวอย่างจำนวน 450 คน ใช้สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ผลการวิจัย พบว่า (1) ภาวะผู้นำด้านคุณธรรมมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจด้านความปลอดภัยอย่างมีนัยสำคัญ (2) บรรยากาศด้านความปลอดภัย และการรับรู้สมรรถนะตนเอง มีอิทธิพลต่อความรู้ด้านความปลอดภัย และแรงจูงใจด้านความปลอดภัยอย่างมีนัยสำคัญ และ (3) บรรยากาศด้านความปลอดภัย ความรู้ด้านความปลอดภัย และแรงจูงใจด้านความปลอดภัย มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านความปลอดภัยอย่างมีนัยสำคัญ ผลการศึกษานี้สามารถให้ข้อมูลอ้างอิงที่เป็นประโยชน์แก่บริษัท บุคคลที่ทำงานในองค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำด้านคุณธรรม; บรรยากาศด้านความปลอดภัย; การรับรู้สมรรถนะตนเอง; ความรู้ด้านความปลอดภัย; การปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านความปลอดภัย

Abstract

This study aimed to analyze the influence of moral leadership, safety climate, self-efficacy, safety knowledge, and safety motivation toward employee safety compliance. Empirical research was employed. The study population was composed of Hardware Production Company employees, 450 respondent samples were collected. Descriptive statistics and Structural Equation Modeling (SEM) were applied. The results showed that (1) moral leadership had an influence on safety motivation significantly, (2) safety climate, and self-efficacy had an influence on safety knowledge and safety

motivation significantly, and (3) safety climate, safety knowledge, and safety motivation had an influence on safety compliance significantly. The results of this study can be useful references for firms, staffs, and related organizations.

Keywords : Moral Leadership; Safety Climate; Self-Efficacy; Safety Knowledge; Safety Compliance

บทนำ

การบริหารจัดการด้านความปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับพนักงานในองค์กรและสังคมโดยรวม โดยเฉพาะอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจากการทำงานหลายครั้งถึงแม้จะมีพัฒนาการด้านความปลอดภัยในการทำงานอย่างสูงแล้วก็ตามสาเหตุสำคัญของการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานนั้นเป็นที่รับรู้กันว่ามาจากพฤติกรรมมนุษย์ (DeArmond, Bass, Cigularov, Chen, & Moore, 2018); (Rajabi, Mokarami, Cousins, & Jahangiri, 2020) ด้วยแผนแม่บทความปลอดภัยอาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พุทธศักราช 2560-2564) ของประเทศไทยที่มุ่งเน้นในเรื่อง การเสริมสร้างวัฒนธรรมเชิงป้องกันเพื่อให้แรงงานเกิดความปลอดภัย และมีสุขภาพอนามัยที่ดี เพื่อให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป การป้องกันอุบัติเหตุทางกฎหมาย การลดอุบัติเหตุ หรือโรคจากการทำงานในสถานประกอบการ สำหรับผู้ประกอบการในประเทศไทยส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นเพื่อการบังคับใช้กฎหมายและการกระตุ้นจิตสำนึกทางจริยธรรมของนายจ้างเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านความปลอดภัยจากการปฏิบัติงานของพนักงานและในสถานที่ทำงาน พฤติกรรมด้านความปลอดภัยมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผลลัพธ์ด้านความปลอดภัย อุบัติเหตุ การบาดเจ็บ ฯลฯ และประสิทธิภาพด้านความปลอดภัย ซึ่งเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล (หรือปัจจัยด้านจิตวิทยา) กับปัจจัยสถานการณ์ (หรือปัจจัยสิ่งแวดล้อม) เช่น การจัดการกฎระเบียบ ข้อปฏิบัติการ วัฒนธรรมและบรรยากาศด้านความปลอดภัยในสถานที่ทำงานขององค์กร ประเภทของงาน สภาพร่างกายในที่ทำงาน และส่วนปัจจัยส่วนบุคคล เช่น แรงจูงใจ และความรู้ด้านความปลอดภัย

(Chotipun & Sopa, 2020); (Christian, Bradley, Wallace, & Burke, 2009); (Clarke & Cooper, 2004)

สำหรับอุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์ที่มีการใช้เครื่องจักรและเทคโนโลยีที่ล้ำสมัย เพื่อผลิตสินค้าให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพสูง จำเป็นต้องใช้การทำงานร่วมกับบุคคล ทำให้พนักงานทุกคน ทุกระดับต้องตระหนักรู้ถึงการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านความปลอดภัยอย่างเคร่งครัดทั้งบรรยากาศรวมถึงในสถานที่ทำงาน (Schneider, 1975) ทั้งในระดับบุคคล องค์กร อุตสาหกรรม และระดับประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มบริษัทชั้นนำและผู้ผลิตด้านฮาร์ดแวร์ของโลกเพื่อป้องกันอุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์ที่ต้องใช้พนักงานที่มีสมรรถนะจำนวนมาก มีระบบการจัดการความปลอดภัยในองค์กร โดยมีการกำหนดมาตรการ นโยบายเกี่ยวกับความเสี่ยง และความปลอดภัยในการปฏิบัติงานด้วยคุณภาพและมีมาตรฐานสูง เพื่อให้พนักงานปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง ด้วยการให้ความสำคัญ ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมด้านความปลอดภัย (Neal et al., 2000) การเพิ่มพูนความรู้ด้านความปลอดภัยเป็นตัวส่งผ่านเพื่อยกระดับความตระหนักรู้ถึงความปลอดภัยในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Vinodkumar & Bhasi, 2010) รวมถึง การเสริมแรงจูงใจให้พนักงานมีความกระตือรือร้นให้มากขึ้นที่จะนำมาตรการด้านความปลอดภัยมาใช้ในพื้นที่ทำงาน ให้มีประสิทธิภาพในการทำงานดีขึ้น อีกทั้งยังช่วยลดต้นทุนและค่าใช้จ่ายได้อีก (DeArmond et al., 2018); (Neal & Griffin, 2004, 2006)

นอกจากนี้ บรรยากาศด้านความปลอดภัยยังสามารถใช้ทำนายตัวแบบพฤติกรรมความปลอดภัยหรือไม่ปลอดภัยจากการปฏิบัติงานของพนักงานด้วยปัจจัยผู้นำที่มีศีลธรรมคุณธรรมและจริยธรรม แรงจูงใจ ความรู้ด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน (Neal, Griffin, & Hart, 2000); (Zohar, 1980) ซึ่งผลการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านความปลอดภัยเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญซึ่งจะถูกนำมาพิจารณาให้ น้ำหนักเป็นอันดับแรก ๆ เพื่อบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในองค์กรมากกว่าการมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัย ดังเช่น การศึกษาของ Ansori, Widyanti, and Yassierli (2021); He, McCabe, and Jia (2021); Vinodkumar and Bhasi (2010) ในการที่พนักงานรับรู้หรือมีความตระหนักรู้ถึงความเสี่ยงความปลอดภัย

จะมีความสัมพันธ์ต่อวัฒนธรรมด้านความปลอดภัย ที่ไปเชื่อมโยงกับผลลัพธ์ของพฤติกรรมที่ไม่ปลอดภัยและการมีอุบัติเหตุ ส่งผลให้องค์การมีการพัฒนา ปรับปรุงเกี่ยวกับนโยบาย แนวทางกฎระเบียบ ขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยทางจิตใจของพนักงาน และการมีความรู้ด้านความปลอดภัยของพนักงานมากยิ่งขึ้น (Endsley, 1988, 1995); (Men et al., 2020) ส่วนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ช่วยลดภาระงานที่เกิดความเสี่ยงให้น้อยลง (Oah, Na, & Moon, 2018); (Rodrigues, Arezes, & Leão, 2015) ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้ คือ การบริหารจัดการความปลอดภัยเป็นไปตามเป้าหมายองค์การ (Griffin & Curcuruto, 2016; Jiang, Lavaysse, & Probst, 2019; Zohar, 2010) จากมูลเหตุข้างต้นจึงเป็นแรงจูงใจให้วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อยืนยันตัวแบบการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านความปลอดภัยของพนักงาน โดยใช้กรณีศึกษาของพนักงานบริษัทผู้ผลิตฮาร์ดแวร์ โดยสามารถใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงที่เกิดประโยชน์แก่บริษัท บุคคลที่ทำงานในองค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของภาวะผู้นำด้านคุณธรรม บรรยากาศด้านความปลอดภัย การรับรู้สมรรถนะตนเอง ความรู้ด้านความปลอดภัย และแรงจูงใจด้านความปลอดภัยต่อการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านความปลอดภัยของพนักงานบริษัทผู้ผลิตด้านฮาร์ดแวร์

แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำด้านคุณธรรมกับความรู้ด้านความปลอดภัย และแรงจูงใจด้านความปลอดภัย

โดยธรรมชาติผู้นำมักจะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ตามหรือสมาชิกในรูปแบบของกิจกรรมหรือการปฏิบัติการอยู่แล้ว ทำให้รูปแบบความเป็นผู้นำส่งผลกระทบต่อพนักงานอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะทางด้านจิตวิทยาแรงจูงใจด้านความปลอดภัย ความรู้ด้านความปลอดภัย และพฤติกรรมความปลอดภัยของพนักงานในสถานที่ทำงานโดยสามารถวัดได้จากการปฏิบัติตามข้อกำหนดและการมีส่วนร่วมด้าน

ความปลอดภัย (Fernández-Muñiz, Montes-Peón, & Vázquez-Ordás, 2017; Griffin & Neal, 2000) ในการบรรลุเป้าหมายความปลอดภัยทั้งภายใต้สถานการณ์ของปัจจัยส่วนบุคคลและองค์การนั้นเกิดจากความเชื่อมโยงของสาเหตุและผลลัพธ์ระหว่างพฤติกรรมด้วยกัน ส่วนมากแล้วภาวะผู้นำด้านคุณธรรมจะมีคุณลักษณะที่สามารถสื่อสารและแบ่งปันสารสนเทศเพื่อการจูงใจให้ผู้ตามความเคารพนับถือแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมด้านคุณธรรมที่ต่อเนื่องทั้งในระดับมืออาชีพและส่วนตัวเพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการปรับปรุงประสิทธิภาพและสามารถทำนายพฤติกรรมความปลอดภัยที่สำคัญอย่างแท้จริงโดยอาศัยความรู้และแรงจูงใจด้านความปลอดภัยของพนักงานเป็นตัวแปรส่งผ่าน (Ansori et al., 2021); (Bavik, Tang, Shao, & Lam, 2018); (Oah et al., 2018); (Wu, Liu, Zhang, Skibniewski, and Wang, 2015) จึงเชื่อได้ว่าการเป็นภาวะผู้นำด้านคุณธรรมที่มีระดับสูงขึ้นจะเป็นแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาใช้ความพยายามมากขึ้นในการทำงานและก้าวไปข้างหน้า หรือยกระดับความรู้ด้านความปลอดภัยมากขึ้น เช่น สมรรถนะในการทำงาน มีความรู้แจ้ง มีความรู้ถึงขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ถูกต้องและทักษะเฉพาะที่สำคัญ (C.-F. Chen & Chen, 2014); (Guo, Yiu, & González, 2016) จะเห็นได้ว่าแรงจูงใจและความรู้ด้านความปลอดภัยเป็นปัจจัยเฉพาะส่วนบุคคลที่แสดงถึงระดับการตระหนักรู้ถึงของตัวพนักงานเอง และยังมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนในด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยซึ่งแนวทางปฏิบัติด้านความปลอดภัยมักจะมีประเด็นถกเถียงว่าพนักงานจะมีความรู้และแรงจูงใจเพียงพอหรือไม่ (Ansori et al., 2021); (Kheni Nongiba, Gibb Alistair, & Dainty Andrew, 2010) ซึ่งนำไปสู่การตั้งสมมติฐาน ภาวะผู้นำด้านคุณธรรมมีอิทธิพลต่อความรู้ด้านความปลอดภัย (H1) และภาวะผู้นำด้านคุณธรรมมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจด้านความปลอดภัย (H4)

บรรยากาศด้านความปลอดภัยกับความรู้ด้านความปลอดภัย แรงจูงใจด้านความปลอดภัย และการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านความปลอดภัย

บรรยากาศด้านความปลอดภัยเป็นปัจจัยสถานการณ์ขององค์การที่สำคัญสามารถใช้อธิบายจุดตัดระหว่างกระบวนการขององค์การกับจิตวิทยา ความรู้และแรงจูงใจด้านความปลอดภัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่วนบุคคล กลุ่ม และ

1

ผลลัพธ์ด้านความปลอดภัยสำหรับองค์กร อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างวัฒนธรรมด้านความปลอดภัยในสถานที่ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Ansori et al., 2021); (Griffin & Neal, 2000); (Guo et al., 2016); (Kalteh, Mortazavi, Mohammadi, & Salesi, 2021) จากการทบทวนเอกสาร พบว่า ความรู้ด้านความปลอดภัยเป็นการตระหนักรู้ในสถานการณ์ขององค์กรในฐานะผู้มีความมุ่งมั่น มีส่วนร่วมการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง วัฒนธรรมการดำเนิน/การชม การเสริมอำนาจของพนักงาน กิจกรรมความปลอดภัย ระบบการจัดการความปลอดภัย ตลอดจนรูปแบบความเป็นผู้นำที่เป็นผู้กำหนดเป้าหมายผลการดำเนินงานด้านความปลอดภัย (Fernández-Muñiz et al., 2017); (Piphatanangkun, Jarutirasarn, Boonpattarakon, & Poompaichit, 2019); (Vinodkumar & Bhasi, 2010) อย่างไรก็ตาม การศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่รูปแบบเฉพาะของบรรยากาศองค์กรเพื่อใช้ทำนายผลการดำเนินงานรวมถึงพฤติกรรมด้านความปลอดภัยของพนักงานในทางเทคนิค เช่น การรับรู้ร่วมกันเกี่ยวกับทัศนคติ ค่านิยม และการปฏิบัติด้านความปลอดภัยในสถานที่ทำงาน ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญมากตัวหนึ่ง อีกทั้งยังมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดมากกับความปลอดภัยของสถานที่ทำงาน และยังเป็นแกนหลักของกิจกรรมที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการรักษาความปลอดภัยในสถานที่ทำงานในระดับบุคคลที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยของผลการดำเนินงาน และเจตนาเชิงพฤติกรรมด้านความปลอดภัย (Griffin & Neal, 2000); (Rajabi et al., 2020); (Zohar, 2000, 2010)

ความรู้ด้านความปลอดภัยเป็นการตระหนักรู้หรือการรู้ถึงวิธีการปฏิบัติงานที่ถูกต้องและเหมาะสมตามสถานการณ์ในการปฏิบัติตนให้มีพฤติกรรมในการทำงานที่ความปลอดภัย (Endsley, 1988, 1995) ส่วนแรงจูงใจด้านความปลอดภัยเป็นความกระตือรือร้นในการให้ความสำคัญต่อพฤติกรรมที่ปลอดภัย ทั้งสองปัจจัยนี้ได้ถูกนำมาใช้ทั้งเป็นปัจจัยก่อนหน้าของผลการดำเนินงานด้านความปลอดภัยและเป็นตัวกลางของความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของงาน (บุคลิกภาพ) กับประสิทธิภาพความปลอดภัย (Ansori et al., 2021; Vinodkumar & Bhasi, 2010) จากการศึกษาของ Andriessen (1978) และ Zohar (1980) พบว่า

องค์ประกอบแรงจูงใจด้านความปลอดภัยเป็นตัวกำหนดระดับของพฤติกรรมความปลอดภัยผ่านตัวชี้วัด อาทิ ปฏิกริยาของหัวหน้างานเพื่อนร่วมงาน ความน่าจะเป็นในการลดอุบัติเหตุ และผลกระทบต่อจังหวะการทำงาน เมื่อบรรยากาศในสถานที่ทำงานดี สามารถเพิ่มพูนความรู้ถึงและเข้าใจการปฏิบัติงาน การรู้ถึงความสำคัญของระบบอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของบริษัท และเมื่อพนักงานได้รับแรงจูงใจมากยิ่งขึ้นในขั้นตอนการทำงานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ก็ยิ่งจะทำให้เกิดการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านความปลอดภัยที่ถูกต้องแม่นยำอย่างเข้มแข็ง และส่งผลให้เกิดการลดลงของเหตุหรือเกิดความเสี่ยงในการทำงานลดลงไปด้วย อย่างไรก็ตามบรรยากาศด้านความปลอดภัยยังมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับความเสี่ยงความไม่ปลอดภัย ซึ่งนำไปสู่การตั้งสมมติฐาน บรรยากาศด้านความปลอดภัยมีอิทธิพลต่อความรู้ด้านความปลอดภัย (H2) บรรยากาศด้านความปลอดภัยมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจด้านความปลอดภัย (H5) และบรรยากาศด้านความปลอดภัยมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านความปลอดภัย (H8)

การรับรู้สมรรถนะตนเองกับความรู้ด้านความปลอดภัย และแรงจูงใจด้านความปลอดภัย

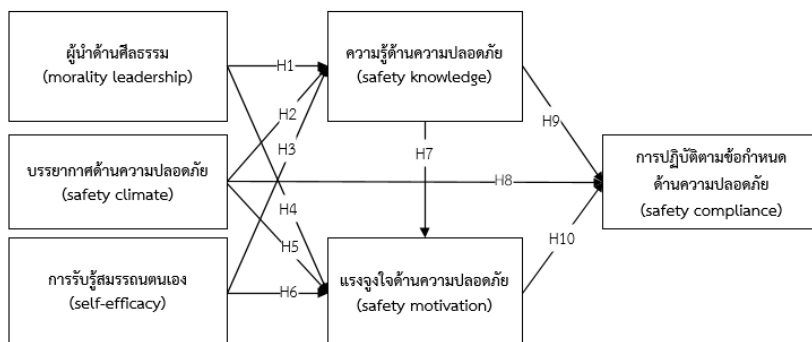
การรับรู้สมรรถนะตนเองสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานบางอย่างของบุคคล เมื่อมีความสามารถในการรับรู้ตนเองสูงมักจะมองภาพรวมของงานเพื่อนำวิธีการที่ถูกต้องและดีที่สุดมาใช้ (Bandura, Adams, & Beyer, 1977); (Bandura & Cervone, 1983) อีกทั้งช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการคงอยู่ การทำงานภายใต้ความกดดัน การเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น และส่งผลให้ได้ผลลัพธ์การดำเนินงานที่ดี (Garland, Weinberg, Bruya, & Jackson, 1988) ดังนั้น การรับรู้สมรรถนะตนเองได้รับการยืนยันว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการคิดและปฏิบัติของพนักงานที่อาจนำไปสู่การเพิ่มระดับของแรงจูงใจด้านความปลอดภัยและพฤติกรรมด้านความปลอดภัยที่ดีขึ้น (C.-F. Chen & Chen, 2014); (Wu et al. 2015) ซึ่งนำไปสู่การตั้งสมมติฐาน การรับรู้สมรรถนะตนเองมีอิทธิพลต่อความรู้ด้านความปลอดภัย (H3) และการรับรู้สมรรถนะตนเองมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจด้านความปลอดภัย (H6)

ความรู้ด้านความปลอดภัย แรงจูงใจด้านความปลอดภัย และการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านความปลอดภัย

ปฏิสัมพันธ์ของความรู้กับแรงจูงใจถือว่าเป็นผลการปฏิบัติงานระดับบุคคลที่สามารถอธิบายองค์ประกอบของการปฏิบัติงาน อาทิ ความรู้ที่เปิดเผย ความรู้ถึงขั้นตอน ทักษะความสามารถ และแรงจูงใจทางวิทยาศาสตร์ด้านความปลอดภัย (Neal et al., 2000); (Vinodkumar & Bhasi, 2010) โดยมีการศึกษาเชิงประจักษ์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างกันของทั้งสามตัวแปร อาทิ Christian et al. (2009) พบว่า ผลดำเนินงานด้านความปลอดภัยมีความสัมพันธ์สูงมากกับความรู้ด้านความปลอดภัยและแรงจูงใจด้านความปลอดภัย ในทำนองเดียวกันการศึกษาของ Neal et al. (2000) และ Guo et al. (2016) พบว่า แรงจูงใจด้านความปลอดภัยและความรู้ด้านความปลอดภัยสามารถทำนายทั้งการปฏิบัติตามข้อกำหนดและการมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัย ทั้งนี้เป็นผลมาจากทัศนคติ ความตั้งใจ และความพยายามในการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล นอกจากนี้แรงจูงใจด้านความปลอดภัยยังมีบทบาทเป็นสื่อกลางของความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นภาวะผู้นำทางด้านคุณธรรม บรรยากาศด้านความปลอดภัย ความรู้ด้านความปลอดภัย และการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านความปลอดภัย มีการศึกษาที่สนับสนุน อาทิ Braunger, Frank, Korunka, Lueger, and Kubicek (2013); Panuwatwanich et al. (2017); Wu et al. (2015) ซึ่งนำไปสู่การตั้งสมมติฐาน ความรู้ด้านความปลอดภัยมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจด้านความปลอดภัย (H7) ความรู้ด้านความปลอดภัยมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านความปลอดภัย (H 9) และแรงจูงใจด้านความปลอดภัยมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านความปลอดภัย (H10)

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำไปสู่กรอบแนวคิดและการตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังรูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย (พัฒนามาจาก Neal, Griffin, Hart (2000) : C.-F. Chen and Chen (2014); Braunger et al. (2013); Schwarzer and Jerusalem (1985) และ Zohar (2010))

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงประจักษ์ (empirical research) ประชากรที่ใช้ทำการศึกษา ได้แก่ พนักงานบริษัทผู้ผลิตฮาร์ดแวร์ จำนวน 2,250 คน มีหน่วยวิเคราะห์เป็นระดับบุคคลซึ่งเป็นพนักงาน บริษัทผู้ผลิตฮาร์ดแวร์ ใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็นแบบง่าย และขนาดของกลุ่มตัวอย่างกำหนดจากแนวทางเกณฑ์จำนวนตัวแปรสังเกตได้ 1 ต่อขนาดตัวอย่าง 10-20 ชุด (Hair, Black, Babin, & Anderson, 2014); (Kline, 2011) ขนาดตัวอย่างจำนวน $44 \times 10 = 440$ ตัวอย่าง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพียงพอต่อการวิเคราะห์ที่ได้จำนวน 450 ตัวอย่าง เริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่ 25 กันยายน 2561 ถึง 20 ธันวาคม 2561 รวมเวลาเก็บข้อมูล 45 วัน

1. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วย (1) ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป และ (2) ข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นกับผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปรต่าง ๆ เป็นแบบมาตราประเมินค่า (rating scale)

1

แบบ Likert type scale มีระดับการวัด 6 ระดับ ได้แก่ ระดับไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (= 1) ถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง (= 6) มีทั้งหมด 6 ปัจจัยที่เป็นตัวแปรแฝง ประกอบด้วย ตัวแปรต้น ได้แก่ ภาวะผู้นำด้านคุณธรรม (MOR) มี 5 ข้อคำถาม บรรยายภาพด้าน ความปลอดภัย (CLI) มี 7 ข้อคำถาม การรับรู้สมรรถนะตนเอง (SEL) มี 10 ข้อคำถาม ตัวแปรคั่นกลาง ได้แก่ แรงจูงใจด้านความปลอดภัย (MOT) มี 7 ข้อคำถาม ความรู้ด้านความปลอดภัย (KNO) มี 7 ข้อคำถาม และตัวแปรตาม ได้แก่ การปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านความปลอดภัย (COM) มี 8 ข้อคำถาม รวมทั้งหมด 44 ข้อคำถาม

ผลการตรวจสอบทั้ง 6 ปัจจัย ได้แก่ (1) แบบสอบถามก่อนนำไปใช้จริง (try-out) จำนวน 40 ชุด พบว่า มีค่าความตรงตามเนื้อหาโดยใช้ดัชนีความ สอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Indexes of Item-Objective Congruence : IOC) ผ่านเกณฑ์ (ทุกข้อคำถามมีค่ามากกว่า 0.5) และ มีค่าความ เทียงโดยใช้สถิติวิเคราะห์ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient : α) ระหว่าง 0.839-0.899 และ (2) ข้อมูลจริง จำนวน 450 ชุด มี ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ระหว่าง 0.836-0.900 ซึ่งมีความเหมาะสมในเกณฑ์ดีมาก (มีมากกว่า 0.7) (DeVellis, 2017)

ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์พหุตัวแปร พบว่า (1) ประชากรมีการแจกแจงเป็นปกติ (2) การกระจายของตัวแปรตามของทุกค่าตัว แปรต้นมีความแปรปรวนมีค่าคงที่ (homoscedasticity) (3) มีความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรต้นเป็นเส้นตรง (linearity) (4) ไม่พบภาวะร่วม เส้นตรงพหุ (multicollinearity) (5) การตรวจสอบความตรงแบบรวมศูนย์ (convergent validity) ได้แก่ ค่าความเที่ยงของโครงสร้างของตัวแปร (construct reliability : CR) กับค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่ถูกสกัดด้วยองค์ประกอบ (average variance extract : AVE) และค่าความตรงเชิงจำแนก (discriminant validity) อยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ ดังตารางที่ 1

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติวิเคราะห์เชิงพรรณนา คือ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ส่วนการวิเคราะห์พหุตัวแปร (multivariate analysis)

ใช้สถิติวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (structural equation modeling : SEM) เพื่อตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ IBM® SPSS® Amos™

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็น การตรวจสอบความตรงแบบรวมศูนย์และค่าความตรงเชิงจำแนก (n = 450)

วัดค่า ตัวแปร	ค่า เฉลี่ย	SD	CR	AVE	MOR	CLI	SEL	MOT	KNO	COM
MOR	5.016	0.664	0.837	0.509	0.713					
CLI	4.994	0.639	0.877	0.507	0.389	0.712				
SEL	4.892	0.693	0.898	0.596	0.194	0.234	0.772			
MOT	5.182	0.590	0.849	0.511	0.192	0.306	0.198	0.715		
KNO	5.032	0.609	0.890	0.538	0.192	0.309	0.378	0.226	0.733	
COM	5.159	0.637	0.839	0.511	0.142	0.288	0.164	0.326	0.308	0.715

หมายเหตุ: (1) ค่า AVE ควรมีค่ามากกว่า .5 ค่า CR ควรมีค่ามากกว่า .7 และ(2) discriminant validity; r^2 ควรมีน้อยกว่าค่า ($\sqrt{AVE}$) ทุกตัว (ตัวอักษรที่บตามแนวทแยง) (Hair et al., 2014)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางประชากรศาสตร์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามร้อยละ 66.22 เป็นเพศหญิงมีจำนวน 298 คน มีสถานภาพโสดจำนวน 282 คน คิดเป็นร้อยละ 62.75 มีอายุเฉลี่ย 32 ปี มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรีจำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 37.11 เป็นพนักงานฝ่ายปฏิบัติการจำนวน 286 คน คิดเป็นร้อยละ 63.56 มีอายุงาน 1-5 ปี จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 56.89 ตามลำดับ

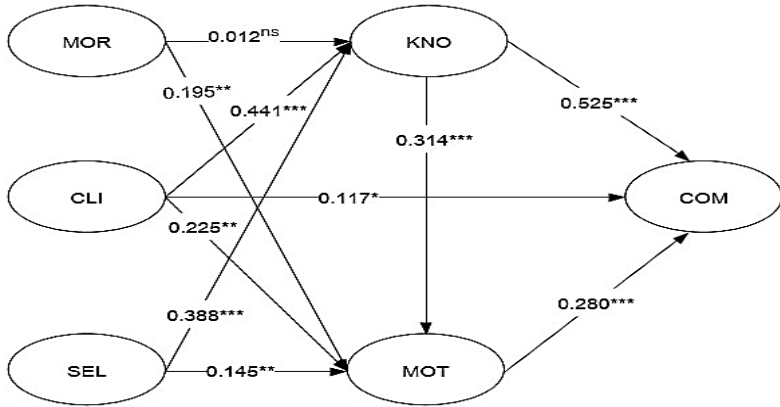
2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 6 ชุดตัวแปร พบว่า มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.892-5.159 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่าง 0.590-0.693 มีความหมายในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐานการวิจัย พบว่า โมเดลวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตีความหมายได้ว่า โมเดลวิจัยกับข้อมูล

1

เชิงประจักษ์มีความสอดคล้องดีตามเกณฑ์ (Schumacker & Lomax, 2016) โดยมีค่า Chi-square (χ^2) = 288.018, χ^2/df = 1.125, p-value = .082, GFI = .965, AGFI = .913, NFI = .994, CFI = .999, RMSEA = .017 และผลการวิเคราะห์สมมติฐานการวิจัย รายละเอียดดังรูปภาพที่ 2 และตารางที่ 2

Chi-square (χ^2) = 288.018, χ^2/df = 1.125, p-value = .082, GFI = .965,
AGFI = .913, NFI = .994, CFI = .999, RMSEA = .017

รูปภาพที่ 2 โมเดลสมการโครงสร้างสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์แสดงใน
รูปแบบคะแนนมาตรฐานของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามข้อกำหนด
ด้านความปลอดภัยของพนักงาน

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบตามสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐาน	อิทธิพลเส้นทาง	ค่าสัมประสิทธิ์	t-value	ผลการทดสอบ (Sig.)
สมมติฐานที่ 1 (H1)	MOR--->KNO	0.012 ^{ns}	0.199	ไม่สนับสนุนสมมติฐาน (p>.05)
สมมติฐานที่ 2 (H2)	CLI--->KNO	0.441 ^{***}	6.007	สนับสนุนสมมติฐาน (p<.001)
สมมติฐานที่ 3 (H3)	SEL--->KNO	0.388 ^{***}	7.884	สนับสนุนสมมติฐาน (p<.001)
สมมติฐานที่ 4 (H4)	MOR--->MOT	0.195 ^{**}	2.841	สนับสนุนสมมติฐาน (p<.01)
สมมติฐานที่ 5 (H5)	CLI--->MOT	0.225 ^{**}	2.852	สนับสนุนสมมติฐาน (p<.01)

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบตามสมมติฐานการวิจัย (ต่อ)

สมมติฐาน	อิทธิพลเส้นทาง	ค่าสัมประสิทธิ์ ^a	t-value	ผลการทดสอบ (Sig.)
สมมติฐานที่ 6 (H6)	SEL--->MOT	0.145**	2.688	สนับสนุนสมมติฐาน (p<.01)
สมมติฐานที่ 7 (H7)	KNO--->MOT	0.314***	4.537	สนับสนุนสมมติฐาน (p<.001)
สมมติฐานที่ 8 (H8)	CLI--->COM	0.117*	2.021	สนับสนุนสมมติฐาน (p<.05)
สมมติฐานที่ 9 (H9)	KNO--->COM	0.525***	7.990	สนับสนุนสมมติฐาน (p<.001)
สมมติฐานที่ 10 (H10)	MOT--->COM	0.280***	4.495	สนับสนุนสมมติฐาน (p<.001)

หมายเหตุ: * หมายถึง นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($1.960 \leq t\text{-value} < 2.576$), ** หมายถึง นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($2.576 \leq t\text{-value} < 3.290$), *** หมายถึง นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t\text{-value} \geq 3.290$), ^a หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน, ^{ns} หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($1.960 < t\text{-value}$)

สรุปและการอภิปรายผลการวิจัย

ภาวะผู้นำด้านคุณธรรม ไม่มีอิทธิพลต่อความรู้ด้านความปลอดภัย (H1) ($p > .05$) ที่ว่า ระดับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำด้านคุณธรรม ไม่มีอิทธิพลต่อความรู้ด้านความปลอดภัยที่ถูกต้องของพนักงานซึ่งสอดคล้องกับหลายนักวิชาการที่ว่าอาจมาจากคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นคนรุ่น Gen-Y ที่มีอายุเฉลี่ย 32 ปี มักมีพฤติกรรมการซ่อนความรู้ที่ตนมีอยู่โดยไม่เปิดเผยแสดงออกมาอย่างชัดแจ้งต่อผู้อื่นให้รู้นอกจากคนที่ตนเองไว้นับถือใจมากเท่านั้น ซึ่งโดยปกติแล้วสภาพจิตใจจะมีความเป็นพลวัตต่อการปฏิบัติงาน ความเป็นทางการและไม่เป็นทางการของการสื่อสาร หรือความรู้ถึงสถานการณ์ด้านความปลอดภัย

ส่วนผู้ภาวะผู้นำด้านคุณธรรม มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อแรงจูงใจด้านความปลอดภัย (H4) อย่างมีนัยสำคัญ ($p < .01$) สอดคล้องกับคุณลักษณะที่สำคัญของหัวหน้างานสามารถโน้มน้าวใจ เป็นตัวแบบที่ดี มีความยุติธรรมที่จะช่วยให้ทุกคนไว้วางใจ เชื่อถือ นำเคารพนับถือ และพร้อมปฏิบัติตาม (Piphatanangkun et al., 2019); (Zohar, 2002, 2010) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Fernández-Muñiz et al. (2017); Oah et al. (2018) ที่พบว่า หากหัวหน้างานแสดงบทบาทเป็นผู้มีความห่วงใยต่อผู้ตามและการปฏิบัติต่อผู้ตามอย่างยุติธรรมอย่างสม่ำเสมอ

1

เป็นแบบอย่างที่ดีที่พนักงานยินดีจะปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ และการเอาใจใส่พนักงานอย่างสม่ำเสมอภายใต้การทำงานที่กดดัน ก็จะเพิ่มพูนแรงจูงใจในการทำงานและมีความมั่นใจในการทำงานอย่างปลอดภัยมากขึ้น และยังช่วยลดความเสี่ยงในที่ทำงานลงไปด้วย

บรรยาการด้านความปลอดภัยมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความรู้ด้านความปลอดภัย (H2) ($p < .01$) และแรงจูงใจด้านความปลอดภัย (H5) ($p < .001$) การปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านความปลอดภัย (H8) อย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$) สอดคล้องการศึกษาของ Braunger et al. (2013); Guo et al. (2016) ที่ว่า หากองค์กรมุ่งเน้นเสริมค่านิยม ปรับปรุงแก้ไขเรื่องสุขภาพและความปลอดภัย การเตรียมความพร้อมทางทรัพยากรหรือการทำการกิจกรรม และสนับสนุนในเรื่องการสื่อสารด้านความปลอดภัยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จะส่งผลให้พนักงานมีทัศนคติที่ดี มีความตระหนักรู้ถึงและมีความรู้ความเข้าใจในความสำคัญยิ่งของสถานการณ์ด้านความปลอดภัยจากการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ที่ถูกต้อง (H2, H5) อีกทั้งยังส่งผลต่อการทำงานตามกฎหมาย ระเบียบ ขั้นตอนความปลอดภัยได้อย่างถูกต้องถึงแม้จะอยู่ภายใต้แรงกดดันด้านเวลา หรือเพื่อให้ความปลอดภัยในสถานที่ทำงานเป็นไปตามข้อกำหนด ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นแรงจูงใจให้พนักงานแสดงพฤติกรรมการทำงานที่ปลอดภัยมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย (H8) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Ansori et al. (2021); C. Chen (2020); Hicks, Buttigieg, and De Cieri (2016); Kalteh et al. (2021); Panuwatwanich, Al-Haadir, and Stewart (2017) นอกจากนี้แล้วความรู้ด้านความปลอดภัยและแรงจูงใจด้านความปลอดภัยยังส่งผลถึงผลการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านความปลอดภัยของพนักงาน ให้เกิดความมั่นใจเพิ่มขึ้นซึ่งสามารถยกระดับการปฏิบัติงานปฏิบัติตามขั้นตอนด้านความปลอดภัยได้อย่างถูกต้องมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย (H9-10)

การรับรู้สมรรถนะตนเองมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความรู้ด้านความปลอดภัย (H3) อย่างมีนัยสำคัญ ($p < .001$) และแรงจูงใจด้านความปลอดภัย (H6) อย่างมีนัยสำคัญ ($p < .01$) สอดคล้องกับการศึกษาของ C.-F. Chen and Chen (2014); Loomba and Karsten (2019) ที่ว่า หากพนักงานมีความเชื่อมั่นและ

มั่นใจในความรู้ความสามารถตนในการทำงานในสถานะที่มีความกดดันมากยิ่งขึ้น ก็จะเป็นการเสริมสร้างความรู้และมีประสบการณ์มากขึ้น สามารถจัดการกับ เหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการรู้ถึงวิธีลดความเสี่ยงของ เหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดการสูญเสีย และสามารถเพิ่มพูนประสบการณ์ความรู้เกี่ยวกับ ระบบอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของบริษัทเพิ่มขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ การรับรู้สมรรถนะของตัวพนักงานเองที่เพิ่มขึ้นก็เป็นตัวเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติ งานที่ถูกต้อง ช่วยลดความเสี่ยงและทำงานอย่างปลอดภัยมากยิ่งขึ้น อีกทั้งส่งผล ต่อการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านความปลอดภัยของหน่วยงานและองค์การ มากขึ้นไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปฏิบัติใช้ (1) ด้านบรรยากาศด้านความปลอดภัย บริษัทควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริม รับฟังข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข เรื่องสุขภาพและความปลอดภัยจากพนักงาน การสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการ สื่อสารที่ดีระหว่างผู้บริหารกับพนักงานเกี่ยวกับประเด็นด้านสุขภาพและความ ปลอดภัยให้มากยิ่งขึ้น รวมถึงการเตรียมความพร้อมที่ดีสำหรับกรณีฉุกเฉิน (2) ด้านการรับรู้สมรรถนะตนเอง บริษัทควรให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างแรงจูงใจ ในการทำงานเพื่อให้พนักงานเกิดสติสัมปชัญญะเมื่อเผชิญกับอุปสรรคความยาก ลำบาก สามารถหาทางออกได้เมื่อเผชิญหน้ากับปัญหา รวมถึงสามารถแก้ปัญหา ส่วนใหญ่ได้ถ้าได้มีความพยายามอย่างเต็มที่ และ (3) ด้านภาวะผู้นำด้านคุณธรรม ควรส่งเสริมสมรรถนะความเป็นผู้นำในระดับสูง ในด้านการสื่อสารและพัฒนา ทักษะเฉพาะทั้งนี้เพื่อยกระดับทัศนคติ การรับรู้ความปลอดภัยทางจิตใจ และลด พฤติกรรมการซ่อนความรู้ของพนักงานให้กล้าแสดงเปิดเผยความรู้ทักษะตนที่ ทำให้เกิดความไว้วางใจมากยิ่งขึ้น และก่อให้เกิดการทำงานเป็นทีม เพิ่มโปรแกรม ให้ความรู้ การศึกษาและการเรียนรู้ การฝึกอบรมเพิ่มแรงจูงใจ เพิ่มทักษะการ สื่อสารทั้งความเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต (1) ควรทำวิจัยครั้งต่อไปโดยใช้กรอบ แนวคิดเดียวกันนี้กับธุรกิจที่ใกล้เคียงกับบริษัทที่ศึกษานี้ และบริษัทอื่น ๆ เพื่อ

1

เป็นการยืนยันผลการวิจัย (2) การศึกษาในอนาคตควรศึกษาตัวแปรผลการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในมิติการมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยของพนักงาน และปัจจัยวัฒนธรรมด้านความปลอดภัยเพิ่มเติม และ (3) การศึกษาครั้งต่อไปควรพิจารณานำตัวแปรกำกับเข้าไปในตัวแบบวิจัยเพื่อความสัมพันธ์ปลอม โดยที่ตัวแปรกำกับมักเป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาแต่กำเนิด เช่น เพศ อุณิสัย บุคลิกภาพ นิสัยใจคอ เป็นต้น

ข้อจำกัดการวิจัย ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ค่าอิทธิพลของแต่ละคู่ตัวแปรมีค่าค่อนข้างต่ำ ถึงแม้ว่าผลการวิจัยจะสนับสนุนในการนำไปศึกษาต่อยอด ผู้ศึกษาคควรพึงระมัดระวังในการนำไปใช้เพื่อวิเคราะห์หาอิทธิพลระหว่างตัวแปร

เอกสารอ้างอิง

- Andriessen, J. H. T. H. (1978). Safe behaviour and safety motivation. *Journal of Occupational Accidents*, 1(4), 363-376. doi:10.1016/0376-6349(78)90006-8.
- Ansori, N., Widyanti, A., & Yassierli. (2021). The Influence of Safety Climate, Motivation, and Knowledge on Worker Compliance and Participation : An Empirical Study of Indonesian SMEs. *Ingeniería e Investigación*, 41(3), 1-9. doi:10.15446/ing.investig.v41n3.83763
- Bandura, A., Adams, N. E., & Beyer, J. (1977). Cognitive processes mediating behavioral change. *Journal of personality and social psychology*, 35(3), 125-139. doi:10.1037/0022-3514.35.3.125
- Bandura, A., & Cervone, D. (1983). Self-evaluative and self-efficacy mechanisms governing the motivational effects of goal systems. *Journal of personality and social psychology*, 45(5), 1017-1028. doi:10.1037/0022-3514.45.5.1017

- Bavik, Y. L., Tang, P. M., Shao, R., & Lam, L. W. (2018). Ethical leadership and employee knowledge sharing : Exploring dual-mediation paths. *The Leadership Quarterly*, 29(2), 322-332. doi:10.1016/j.leaqua.2017.05.006
- Braunger, P., Frank, H., Korunka, C., Lueger, M., & Kubicek, B. (2013). Validating a Safety Climate Model in Metal Processing Industries : A Replication Study. *International Journal of Occupational Safety and Ergonomics*, 19(1), 143-155. doi:10.1080/10803548.2013.11076973
- Chen, C.-F., & Chen, S.-C. (2014). Measuring the effects of Safety Management System practices, morality leadership and self-efficacy on pilots' safety behaviors : Safety motivation as a mediator. *Safety science*, 62(1), 376-385. doi:https://doi.org/10.1016/j.ssci.2013.09.013
- Chen, C. (2020). Behavior of Generation Y towards Workplace Fun in Multinational Company in Thailand. *ROMPHRUEK JOURNAL*, 38(1), 84-199. [In Thai].
- Chotipun, N., & Sopa, S. (2020). Legal measures occupational safety, health and environment of industry. *Journal of Suvarnabhumi Institute of Technology* (Humanities and Social Sciences), 6(1), 550-573. [In Thai].
- Christian, M. S., Bradley, J. C., Wallace, J. C., & Burke, M. J. (2009). Workplace safety : a meta-analysis of the roles of person and situation factors. *Journal of Applied Psychology*, 94(5), 1103-1127. doi:10.1037/a0016172.
- Clarke, S., & Cooper, C. (2004). *Managing the risk of workplace stress : Health and safety hazards* (1 ed.). London : Routledge.

- DeArmond, S., Bass, B. I., Cigularov, K. P., Chen, P., & Moore, J. T. (2018). Leadership and safety : the role of goal commitment. *Journal of Organizational Effectiveness : People and Performance*, 5(2), 182-198. doi:10.1108/JOEPP-07-2017-0066
- DeVellis, R. F. (2017). *Scale development : Theory and applications*. Los Angelis : Sage publications, Inc.
- Endsley, M. R. (1988). Design and Evaluation for Situation Awareness Enhancement. *Proceedings of the Human Factors Society Annual Meeting*, 32(2), 97-101. doi:10.1177/154193128803200221
- Endsley, M. R. (1995). Measurement of Situation Awareness in Dynamic Systems. *Human Factors*, 37(1), 65-84. doi:10.1518/001872095779049499
- Fernández-Muñiz, B., Montes-Peón, J. M., & Vázquez-Ordás, C. J. (2017). The role of safety leadership and working conditions in safety performance in process industries. *Journal of Loss Prevention in the Process Industries*, 50(1), 403-415. doi:10.1016/j.jlp.2017.11.001
- Garland, H., Weinberg, R., Bruya, L., & Jackson, A. (1988). Self-efficacy and Endurance Performance : A Longitudinal Field Test of Cognitive Mediation Theory. *Applied Psychology*, 37(4), 381-394. doi:10.1111/j.1464-0597.1988.tb01150.x.
- Griffin, M. A., & Curcuruto, M. (2016). Safety Climate in Organizations. *Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior*, 3(1), 191-212. doi:10.1146/annurev-orgpsych-041015-062414

- Griffin, M. A., & Neal, A. (2000). Perceptions of safety at work : A framework for linking safety climate to safety performance, knowledge, and motivation. *Journal of occupational health psychology*, 5(3), 347-358. doi:10.1146/annurev-orgpsych-041015-062414
- Guo, B. H. W., Yiu, T. W., & González, V. A. (2016). Predicting safety behavior in the construction industry : Development and test of an integrative model. *Safety science*, 84(1), 1-11. doi:10.1016/j.ssci.2015.11.020
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2014). *Multivariate data analysis : Pearson New International Edition* (7 Ed.). Upper Saddle River, NJ : Prentice Hall.
- He, C., McCabe, B., & Jia, G. (2021). Effect of leader-member exchange on construction worker safety behavior : Safety climate and psychological capital as the mediators. *Safety science*, 142(1), 1-9. doi:10.1016/j.ssci.2021.105401
- Hicks, G., Buttigieg, D., & De Cieri, H. (2016). Safety climate, strain and safety outcomes. *Journal of Management and Organization*, 22(1), 19-31. doi:10.1017/jmo.2015.45.
- Jiang, L., Lavaysse, L. M., & Probst, T. M. (2019). Safety climate and safety outcomes : A meta-analytic comparison of universal vs. industry-specific safety climate predictive validity. *Work & Stress*, 33(1), 41-57.
- Kalteh, H. O., Mortazavi, S. B., Mohammadi, E., & Salesi, M. (2021). The relationship between safety culture and safety climate and safety performance : a systematic review. *International Journal of Occupational Safety and Ergonomics*, 27(1), 206-216. doi:10.1080/10803548.2018.1556976

- Kheni Nongiba, A., Gibb Alistair, G. F., & Dainty Andrew, R. J. (2010). Health and Safety Management within Small- and Medium-Sized Enterprises (SMEs) in Developing Countries : Study of Contextual Influences. *Journal of construction Engineering and Management*, 136(10), 1104-1115. doi:10.1061/(ASCE)CO.1943-7862.0000218
- Kline, R. B. (2011). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*, Third Edition (3 ed.). New York : Guilford Publications.
- Loomba, A. P. S., & Karsten, R. (2019). Self-efficacy's role in success of quality training programmes. *Industrial and Commercial Training*, 51(1), 24-39. doi:10.1108/ICT-06-2018-0058.
- Men, C., Fong, P. S. W., Huo, W., Zhong, J., Jia, R., & Luo, J. (2020). Ethical Leadership and Knowledge Hiding : A Moderated Mediation Model of Psychological Safety and Mastery Climate. *Journal of business Ethics*, 166(3), 461-472. doi:10.1007/s10551-018-4027-7.
- Neal, A., & Griffin, M. A. (2004). *Safety climate and safety at work. In The psychology of workplace safety*. Washington, DC, US : American Psychological Association.
- Neal, A., & Griffin, M. A. (2006). A study of the lagged relationships among safety climate, safety motivation, safety behavior, and accidents at the individual and group levels. *Journal of Applied Psychology*, 91(4), 946-953. doi:10.1037/0021-9010.91.4.946.
- Neal, A., Griffin, M. A., & Hart, P. M. (2000). The impact of organizational climate on safety climate and individual behavior. *Safety science*, 34(1), 99-109. doi:10.1016/S0925-7535(00)00008-4.

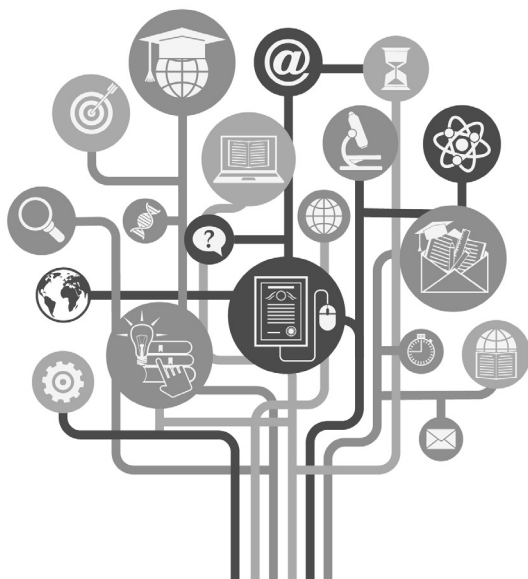
- Oah, S., Na, R., & Moon, K. (2018). The Influence of Safety Climate, Safety Leadership, Workload, and Accident Experiences on Risk Perception : A Study of Korean Manufacturing Workers. *Safety and Health at Work*, 9(4), 427-433. doi:10.1016/j.shaw.2018.01.008
- Panuwatwanich, K., Al-Haadir, S., & Stewart, R. A. (2017). Influence of safety motivation and climate on safety behaviour and outcomes : evidence from the Saudi Arabian construction industry. *International Journal of Occupational Safety and Ergonomics*, 23(1), 60-75. doi:10.1080/10803548.2016.1235424
- Piphatanangkun, C., Jarutirasarn, P., Boonpattarakarn, A., & Poompaichit, B. (2019). Factors Influencing Organizational Citizenship Behavior : A Case Study of Commercial Bank Employees in Thailand. *ROMPHRUEK JOURNAL*, 37(2), 19-31. [In Thai].
- Rajabi, F., Mokarami, H., Cousins, R., & Jahangiri, M. (2020). *Structural equation modeling of safety performance based on personality traits, job and organizational-related factors*. (November 18, 2021) Retrieved form <https://doi.org/2010.1080/10803548.10802020.11814566>.
- Rodrigues, M. A., Arezes, P. M., & Leão, C. P. (2015). Safety climate and its relationship with furniture companies' safety performance and workers' risk acceptance. *Theoretical Issues in Ergonomics Science*, 16(4), 412-428. doi:10.1080/1463922X.2014.1003991
- Schneider, B. (1975). Organizational climates : an essay1. *Personnel Psychology*, 28(4), 447-479. doi:10.1111/j.1744-6570.1975.tb01386.x

- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2016). *A Beginner's Guide to Structural Equation Modeling* (4 ed.). New York : Routledge.
- Vinodkumar, M. N., & Bhasi, M. (2010). Safety management practices and safety behaviour : Assessing the mediating role of safety knowledge and motivation. *Accident Analysis & Prevention*, 42(6), 2082-2093. doi:10.1016/j.aap.2010.06.021.
- Wu, X., Liu, Q., Zhang, L., Skibniewski, M. J., & Wang, Y. (2015). Prospective safety performance evaluation on construction sites. *Accident Analysis & Prevention*, 78(1), 58-72. doi:10.1016/j.aap.2015.02.003.
- Zohar, D. (1980). Safety climate in industrial organizations : theoretical and applied implications. *Journal of Applied Psychology*, 65(1), 96-102. doi:10.1037/0021-9010.65.1.96
- Zohar, D. (2000). A group-level model of safety climate : testing the effect of group climate on microaccidents in manufacturing jobs. *Journal of Applied Psychology*, 85(4), 587. doi:10.1037/0021-9010.85.4.587.
- Zohar, D. (2002). The effects of leadership dimensions, safety climate, and assigned priorities on minor injuries in work groups. *Journal of organizational behavior*, 23(1), 75-92. doi:10.1002/job.130
- Zohar, D. (2010). Thirty years of safety climate research : Reflections and future directions. *Accident Analysis & Prevention*, 42(5), 1517-1522. doi:10.1016/j.aap.2009.12.019

Transformational Leadership and Organizational Effectiveness : The Moderating Effect of Organizational Climate

Pongthep Chandasuwan Phakrada Kerdprathum and Kiratikan Sadakorn

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิภาพองค์กร : อิทธิพลกำกับของบรรยากาศองค์การ¹

Transformational Leadership and Organizational Effectiveness :
The Moderating Effect of Organizational Climate

พงษ์เทพ จันทสุวรรณ¹ ภัครดา เกิดประทุม² และ กิริติกาญจน์ สดากร³

Pongthep Chandasuwan Phakrada Kerdprathum and Kiratikan Sadakorn

¹บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น ปทุมธานี 12150 ประเทศไทย

Faculty of Graduate School, Western University, Pathum Thani, 12150,
Thailand e-mail : pongthepchan@gmail.com

²บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น ปทุมธานี 12150 ประเทศไทย

Faculty of Graduate School, Western University, Pathum Thani, 12150,
Thailand e-mail : nusara.ke@western.ac.th

³นักวิชาการอิสระ กรุงเทพฯ 12150 ประเทศไทย

Independent Scholar, Bangkok 12150, Thailand e-mail : sineyanice@hotmail.com

Received : September 15, 2021 Revised : November 4, 2021 Accepted : November 8, 2021

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์หลักของงานวิจัยนี้ คือ การศึกษาอิทธิพลกำกับของบรรยากาศองค์การที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิภาพองค์กรของหน่วยงานภายในสำนักงานเขต กรุงเทพมหานคร หน่วยการวิเคราะห์ คือ หน่วยงานภายในสำนักงานเขต กรุงเทพมหานคร ด้วยเหตุนี้จึงมีจำนวนประชากรโดยประมาณเท่ากับ 500 หน่วยงาน และได้ใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 232 หน่วยงาน โดยได้รับแบบสอบถามในระดับบุคคลกลับคืนมาจำนวน 895 ชุด การศึกษาครั้งนี้ได้ออกแบบการวิจัยเป็นแบบเชิงความสัมพันธ์และการศึกษาแบบภาคตัดขวาง แนวทางการวิเคราะห์ใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบ PLS-SEM และการวิเคราะห์

*บทความนี้เป็นส่วนขยายมาจากงานวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง บรรยากาศองค์การและพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร” (ภัครดา เกิดประทุม, 2563)

ถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า ทุกมิติของบรรยากาศองค์การมีอิทธิพลกำกับเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิผลองค์กร

คำสำคัญ : บรรยากาศองค์การ; ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง; ประสิทธิผลองค์กร; อิทธิพลกำกับ

Abstract

The main purpose of this study was to examine the moderating effects of organizational climate on the relationship between transformational leadership and organizational effectiveness of the divisions within district offices, Bangkok Metropolitan Administration. Units of analysis were the divisions within district offices, Bangkok Metropolitan Administration, and then the population of this study covered approximately 500 divisions. The cluster sampling technique had been conducted. The samples were 232 divisions consisted of 895 in level of individual respondents. The correlational research design and the cross-sectional study were employed. The PLS-SEM and multiple regression techniques were applied. The research results indicated that all dimensions of organizational climate had the significantly positive moderating effects on the relationship between transformational leadership and organizational effectiveness.

Keywords : Organizational Climate; Transformational Leadership; Organizational Effectiveness; Moderating Effect

บทนำ

การศึกษาประสิทธิผลองค์กร (organizational effectiveness) ในฐานะตัวแปรตามนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะประสิทธิผลองค์กร คือ เป้าหมายสูงสุดที่ผู้บริหารต้องการที่จะบรรลุถึง (Robbins, 1990) โดยความสามารถในการ

บรรลุถึงเป้าหมายขององค์กร จะเป็นเงื่อนไขสำคัญที่บ่งชี้ถึงความสำเร็จขององค์กร (Kimberly, 1979) ดังนั้น เป้าหมายพื้นฐานในการศึกษาทฤษฎีองค์กร จึงมุ่งเป้าหมายไปที่ความต้องการที่จะปรับปรุงประสิทธิผลขององค์กรเป็นสำคัญ (Cameron, 1981) รวมถึงความต้องการที่จะค้นหาสาเหตุของการเกิดประสิทธิผลขององค์กร (Kalliath, Buledorn & Gillespie, 1999) โดย Quinn and Rohrbaugh (1983) ได้ศึกษาประสิทธิผลองค์กรด้วยการจัดระบบเกณฑ์วัดประสิทธิผลขององค์กร (Kalliath et al., 1999) จนได้ตัวแบบเชิงบูรณาการที่ เรียกว่า ตัวแบบการแข่งขันของค่านิยม (the competing values framework) ด้วยเหตุนี้ การศึกษาที่มีเป้าหมายในการอธิบายและทำนายประสิทธิผลองค์กรด้วยตัวแบบการแข่งขันของค่านิยม จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจในการวิจัย

บรรยากาศองค์กร (organizational climate) มีความสำคัญต่อผลการปฏิบัติงานของสมาชิกภายในองค์กร เนื่องจากว่าบรรยากาศองค์กรเป็นตัวกำหนดสภาพแวดล้อมการทำงานที่ทำให้สมาชิกภายในองค์กรรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจ และความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมการทำงานนี้ส่งผลต่อเนื่องไปยังแรงจูงใจและประสิทธิภาพการทำงาน (Mathew & Selvi, 2007) ด้วยเหตุนี้ จึงสามารถอนุมานได้ว่า บรรยากาศองค์กรส่งผลต่อพฤติกรรม ทักษะ และความรู้สึกรักของผู้นำและสมาชิกภายในองค์กร และส่งผลต่อประสิทธิผลองค์กร โดยแนวคิดในการศึกษาบรรยากาศองค์กรนั้นมีหลายแนวคิด แต่ในการศึกษาครั้งนี้สนใจแนวคิดบรรยากาศองค์กรของ Stringer (2002) เนื่องจาก Stringer ได้ทำการศึกษาบรรยากาศองค์กรอย่างต่อเนื่อง (e.g. Litwin & Stringer, 1968)

ในขณะเดียวกัน การศึกษาภาวะผู้นำ (leadership) ในฐานะตัวแปรทำนายก็มีความสำคัญ เพราะภาวะผู้นำ คือ ความสามารถของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มบุคคล โดยอิทธิพลนั้นจะส่งผลกระทบให้กลุ่มบุคคลภายในองค์กรดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร (Robbins, 2005) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง ความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ที่มิวิสัยทัศน์และสร้างแรงบันดาลใจให้กับสมาชิกภายในองค์กรเพื่อให้เกิดความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงสถานภาพเดิมก็ยิ่งมีความสำคัญ (Robbins, 2005) ด้วยเหตุนี้องค์การจึงต้องการบุคคลที่มีภาวะผู้นำเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งแนวทางการศึกษาภาวะผู้นำที่ได้รับความนิยม

ในปัจจุบัน ก็คือ แนวทางการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (transformational leadership) (Northouse, 2015) อย่างไรก็ดี แนวทางการศึกษาภาวะผู้นำนั้นมีหลายแนวทาง แนวทางหนึ่งที่น่าสนใจ ก็คือ แนวทางการศึกษาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ (situational approach) ซึ่งเป็นการศึกษาภาวะผู้นำภายใต้สถานการณ์หรือบริบท โดยมีฐานคิดว่า สถานการณ์ที่แตกต่างกันจะมีความต้องการภาวะผู้นำที่แตกต่างกัน (Northouse, 2015) โดยนัยของฐานคิดนี้ แสดงว่า ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงมิติของบรรยากาศองค์การ และรูปแบบของภาวะผู้นำไม่มีการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น ระดับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำและประสิทธิภาพองค์การก็จะเปลี่ยนแปลงตามการเปลี่ยนแปลงของมิติบรรยากาศองค์การ ด้วยตรรกะนี้ จึงก่อให้เกิดคำถามในการศึกษาครั้งนี้ว่า แต่ละมิติของบรรยากาศองค์การตามแนวคิดของ Stringer (2002) จะมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิภาพองค์การตามตัวแบบการแข่งขันของค่านิยม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่

นอกจากนี้ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการค้นคว้าเบื้องต้นใน emerald insight โดยกำหนดคำสำคัญ (content-type : article) AND (abstract : “climate” AND (abstract : “leadership”) and (abstract : “moderating”) กำหนด Date range : 2011-2021 (ประมาณ 10 ปี) ปรากฏว่าได้ผลลัพธ์ 39 บทความ แต่เมื่อตรวจสอบหัวข้อเบื้องต้น พบเพียง 12 บทความที่ใกล้เคียงกับหัวข้อที่กำลังศึกษา นอกจากนี้ยังได้ทำการค้นหาคำว่าที่เกี่ยวข้องใน THAIJO เลือกประเภทบทความ เลือกตัวคัดกรอง คือ บทความย่อ โดยกำหนดคำค้น ดังนี้ (climate) “and” (leadership) “and” (moderating) ได้ผลลัพธ์ 5 บทความ เมื่อตรวจสอบหัวข้อเบื้องต้น พบเพียง 1 บทความ ที่ใกล้เคียงกับหัวข้อที่กำลังศึกษา และเมื่อตรวจสอบบทความที่ใกล้เคียงกับหัวข้อที่กำลังศึกษาทั้ง 13 บทความอย่างละเอียด พบว่าไม่มีบทความใดที่ศึกษาประสิทธิภาพองค์การตามตัวแบบการแข่งขันของค่านิยมในฐานะตัวแปรตาม และไม่มีบทความใดที่ศึกษาบรรยากาศองค์การตามแนวคิดของ Stringer (2002) ในฐานะตัวแปรกำกับ โดยกระบวนการค้นหาคำค้นหาบทความทางออนไลน์นี้ ได้สิ้นสุดเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2564

ดังนั้น การศึกษาอิทธิพลกำกับในแต่ละมิติของบรรยากาศองค์การตามแนวคิดของ Stringer (2002) ที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิผลองค์การตามตัวแบบการแข่งขันของค่านิยมในครั้งนี้จะช่วยเพิ่มความรู้และความเข้าใจเรื่องระดับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิผลองค์การตามตัวแบบการแข่งขันของค่านิยมในแต่ละมิติของบรรยากาศองค์การตามแนวคิดของ Stringer (2002)

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลกำกับของแต่ละมิติของบรรยากาศองค์การตามแนวคิดของ Stringer (2002) ที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิผลองค์การตามตัวแบบการแข่งขันของค่านิยม

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดประสิทธิผลองค์การ

เป้าหมายที่เป็นพื้นฐานในการวิจัยเพื่อหาความรู้เกี่ยวกับองค์การ ก็คือ ต้องการปรับปรุงประสิทธิผลขององค์การ และต้องการที่จะค้นหาสาเหตุของการเกิดประสิทธิผลองค์การ แต่กลับปรากฏว่าแนวคิดนี้ยังขาดความเห็นพ้องต้องกันอย่างมีนัยสำคัญท่ามกลางนักวิชาการ ทั้งในประเด็นด้านค่านิยม คำจำกัดความ และเกณฑ์ที่ใช้กำหนด หรือสามารถกล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่า การก่อตัวของแนวคิดเรื่องประสิทธิผลองค์การยังไม่มีภาวะสากล ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะประเมินประสิทธิผลองค์การในเชิงประจักษ์ (พงษ์เทพ จันทสุวรรณ เกรกรัตน์ ดวงปัญญาชาญณรงค์ เสวตาภรณ์ และ อนงนาฏ ภูมิภักดี, 2555) อย่างไรก็ตาม แนวทางการศึกษาประสิทธิผลองค์การโดยยึดถือแนวคิดแบบบูรณาการ ได้มีการจัดระบบเกณฑ์วัดประสิทธิผลองค์การอย่างเป็นรูปธรรม จนได้ตัวแบบเชิงบูรณาการที่เข้มแข็งที่เรียกว่า ตัวแบบการแข่งขันของค่านิยม (พงษ์เทพ จันทสุวรรณ, 2553) โดยตัวแบบการแข่งขันของค่านิยมได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแบบอีก 4 ตัวแบบด้วยกัน คือ ตัวแบบกระบวนการภายใน (internal process model) ตัวแบบมนุษยสัมพันธ์ (human relations model) ตัวแบบเป้าหมายเชิงเหตุผล

(rational goal model) และตัวแบบระบบเปิด (open systems model) โดยตัวแบบกระบวนการภายในจะมีชุดค่านิยมที่สำคัญ คือ การจัดการระบบข้อมูล ข่าวสาร การสื่อสาร ความมีเสถียรภาพ และการควบคุม ในขณะที่ตัวแบบมนุษย์สัมพันธ์จะมีชุดค่านิยมที่สำคัญ คือ ความสามัคคี ขวัญกำลังใจ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ถัดมา คือ ตัวแบบเป้าหมายเชิงเหตุผลจะมีชุดค่านิยมที่สำคัญ คือ การวางแผน การกำหนดเป้าหมาย ความสามารถในการผลิต และประสิทธิภาพ และสุดท้าย คือ ตัวแบบระบบเปิดจะมีชุดค่านิยมที่สำคัญ คือ ความยืดหยุ่น ความเตรียมพร้อม การเติบโต และการได้มาซึ่งทรัพยากร (Kalliath et al., 1999); (Quinn & Rohrbaugh, 1983)

แนวคิดบรรยากาศองค์การ

บรรยากาศองค์การ (organizational climate) คือ การรับรู้ร่วมกันหรือปทัสฐานสำหรับยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติภายในองค์การ (Mathew & Selvi, 2007) ซึ่งเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม ทศนคติ และความรู้สึกร่วมกันภายในองค์การ บรรยากาศองค์การมีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของสมาชิกภายในองค์การ เนื่องจากว่า บรรยากาศองค์การมีผลกระทบต่อแรงจูงใจในการทำงาน แนวทางการศึกษาบรรยากาศองค์การนั้นมีหลายแนวคิด ยกตัวอย่างเช่น แนวคิดของ Litwin and Stringer (1968), Koys and DeCotiis (1991), Ekvall (1996) แต่ในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้แนวคิดของ Stringer (2002) ได้จัดมิติบรรยากาศองค์การออกเป็น 6 มิติ คือ 1) มิติด้านโครงสร้าง (structure) เป็นมิติการรับรู้ด้านโครงสร้าง บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของสมาชิกภายในองค์การ 2) มิติด้านมาตรฐาน (standards) เป็นมิติการรับรู้ของสมาชิกภายในองค์การด้านความชัดเจนของวิธีการประเมินผลงานและเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานในการทำงาน 3) มิติด้านความรับผิดชอบ (responsibility) เป็นมิติการรับรู้ของสมาชิกภายในองค์การด้านความรู้สึกว่าได้เป็นเจ้าของงาน มีอิสระในการตัดสินใจและวางแผนงาน กล้าคิด กล้าสร้างสรรค์ กล้าทำงานในสิ่งที่ไม่เคยทำมาก่อน 4) มิติด้านการยอมรับ (recognition) เป็นมิติการรับรู้ของสมาชิกภายในองค์การด้านการให้การยอมรับในความสำเร็จ การยกย่อง และรวมถึงระบบการให้รางวัลและผลตอบแทนที่สามารถตรวจสอบได้และยุติธรรม 5) มิติด้านการสนับสนุน (support) เป็นมิติ

การรับรู้ของสมาชิกภายในองค์การด้านระดับของการช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในทีมงาน ระดับความไว้วางใจซึ่งกันและกัน รวมถึงระดับความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และ 6) มิติด้านความผูกพัน (commitment) เป็นมิติการรับรู้ด้านความภาคภูมิใจที่ได้เป็นสมาชิกขององค์การ ความจงรักภักดีต่อองค์การ และการรับผิดชอบต่อเป้าหมายและพันธกิจขององค์การ

แนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ในทัศนะของ Bass (1985) ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะปฏิบัติตนเปรียบเสมือนเป็นตัวแบบเพื่อการเปลี่ยนแปลงด้วยการปรับเปลี่ยนทัศนคติ ความเชื่อ และแรงจูงใจของผู้ตาม จากภาวะที่ต่ำกว่าสู่ภาวะที่สูงกว่าผ่านการกระตุ้น ซึ่งผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง ด้วยการนำเสนอวิสัยทัศน์ การพัฒนาความสัมพันธ์เชิงอารมณ์กับผู้ตาม และทำให้ผู้ตามตระหนักและเชื่อในเป้าหมายที่สูงกว่าที่เคยคาดหวังไว้ และเป็นเป้าหมายที่สูงกว่าผลประโยชน์ส่วนตน (พงษ์เทพ จันทสุวรรณ และคณะ, 2555) Bass and Avolio (1997) ได้เสนอว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านอิทธิพลเชิงอุดมคติด้านคุณลักษณะ (idealized influence : attributed) หมายถึง ระดับความปรารถนาและความเต็มใจของผู้ตาม ในการยอมรับวิสัยทัศน์และพันธกิจที่ผู้นำได้นำเสนอ 2) ด้านอิทธิพลเชิงอุดมคติด้านพฤติกรรม (idealized influence : behaviors) หมายถึง ระดับการรับรู้ของผู้ตามในการกำหนดตัวตนของผู้นำจากพฤติกรรมและอยากกระทำตาม โดยผู้นำจะได้รับความเชื่อถือและความเคารพอย่างสูงทำให้มีอำนาจเหนือผู้อื่น และจะกำหนดพันธกิจที่ทำหายแต่สามารถบรรลุถึงได้ให้กับผู้ตาม 3) ด้านการจูงใจเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ (inspirational motivation) หมายถึง ระดับที่ผู้นำทำการเพิ่มระดับความกระตือรือร้นและการเอาใจใส่ในการทำงานของผู้ตาม และทำให้เกิดความจงรักภักดี ด้วยการใช้สัญลักษณ์ การอุปมาอุปมัย การกระตุ้นอารมณ์ เพื่อเพิ่มความตระหนักในความสำเร็จของเป้าหมายที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน 4) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา (intellectual stimulation) หมายถึง ระดับที่ผู้นำได้ชี้แนะผู้ตามให้เห็นถึงที่มาของปัญหาและกระตุ้นผู้ตามให้ใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหา ดังนั้นผู้ตามจึงถูกกระตุ้นให้ใช้ความคิดของตนเองและหาหนทางที่สร้างสรรค์ใน

การบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม และ 5) ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล (individualized consideration) หมายถึง ระดับที่ผู้นำให้ความสนใจต่อความเป็นปัจเจกบุคคลของผู้ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความต้องการส่วนบุคคลของผู้ตาม ด้วยเหตุนี้ ผู้นำจึงจะทำหน้าที่ในการเป็นที่ปรึกษา มากกว่าทำหน้าที่ในการสั่งการ และมอบหมายหน้าที่ให้ผู้ตามนำไปปฏิบัติ (พงษ์เทพ จันทสุวรรณ และคณะ, 2555) เพื่อเป็นการส่งเสริมผู้ตามให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้และผู้นำจะปฏิบัติตนกับผู้ตามแต่ละคนด้วยความเคารพ

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำและประสิทธิผลองค์กร

เนื่องจากงานที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิผลองค์กรตามตัวแบบการแข่งขันของค่านิยมที่ตรงกับกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้มีน้อย ด้วยเหตุนี้ จึงใช้วิธีเทียบเคียงแนวคิดที่สัมพันธ์กับแนวคิดตามกรอบแนวคิด โดยใช้แนวคิดภาวะผู้นำแบบใดๆ เทียบเคียงกับแนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และใช้แนวคิดที่อยู่ในหมวดหมู่ของแนวคิดประสิทธิผลองค์กรเทียบเคียงแนวคิดประสิทธิผลองค์กรตามตัวแบบการแข่งขันของค่านิยมจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำและประสิทธิผลองค์กรในยุคปัจจุบัน ผลการศึกษาของ พงษ์เทพ จันทสุวรรณ (2554) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับประสิทธิผลองค์กรตามตัวแบบการแข่งขันของค่านิยม ถัดมา ผลการศึกษาของ Khalili (2016) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม และผลการศึกษาของ Sanda and Arthur (2017) ที่พบว่า ผู้นำที่ใช้ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (transactional leadership) และภาวะผู้นำที่แท้จริง (authentic leadership) จะส่งเสริมให้พนักงานมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น ถัดมาคือ ผลการศึกษาของ Addai, Avor, Ofori and Tweneboah (2019) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (ethical leadership) มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับทัศนคติการทำงานให้บรรลุผล (productive work attitudes) และผลการศึกษาของ Afsar and Umrani (2020) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม (innovative

2

work behavior) นอกจากนี้ Darthey-Baah and Agbozo (2021) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความผูกพันในงาน (work engagement)

จากข้อค้นพบของงานวิจัยข้างต้น จึงสามารถอนุมานได้ว่า ภาวะผู้นำมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อประสิทธิผลองค์การ ด้วยเหตุนี้ในการศึกษาครั้งนี้ จึงได้ตั้งสมมติฐานว่า

Hypothesis 1 : ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อประสิทธิผลองค์การตามตัวแบบการแข่งขันของค่านิยม

อิทธิพลกำกับของบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำและประสิทธิผลองค์การ เนื่องจากงานที่ศึกษาอิทธิพลกำกับของบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำและประสิทธิผลองค์การที่ตรงกับกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ค่อนข้างหายาก โดยเฉพาะงานที่ศึกษาบรรยากาศองค์การตามแนวคิดของ Stringer (2002) ในฐานะตัวแปรกำกับ ด้วยเหตุนี้ จึงใช้วิธีเทียบเคียงแนวคิดที่สัมพันธ์กับแนวคิดตามกรอบแนวคิด โดยการเทียบเคียงแนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิผลองค์การตามตัวแบบการแข่งขันของค่านิยมได้กล่าวไปแล้วในหัวข้อข้างต้น และใช้แนวคิดบรรยากาศองค์การแบบใดๆ เทียบเคียงกับแนวคิดบรรยากาศองค์การตามแนวคิดของ Stringer (2002)

จากการศึกษาของ Khalili (2016) พบว่า อิทธิพลกำกับของบรรยากาศองค์การด้านการสนับสนุนการสร้างนวัตกรรม (supportive climate for innovation) ของพนักงานส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความคิดสร้างสรรค์ของพนักงาน รวมทั้งส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการสร้างนวัตกรรมของพนักงาน (employees' innovation) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Afsar and Umrani (2020) ที่พบว่า บรรยากาศองค์การด้านการสร้างนวัตกรรมมีอิทธิพลกำกับต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม (innovative work behavior) ในขณะที่ Sanda and Arthur (2017) พบว่า อิทธิพลกำกับของบรรยากาศองค์การด้านการสร้างนวัตกรรม (innovative climate) ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (transactional

leadership) และความคิดสร้างสรรค์ของพนักงาน นอกจากนี้ Addai, Avor, Ofori and Tweneboah (2019) ยังพบว่า บรรยากาศองค์การมีอิทธิพลกับต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (ethical leadership) และความผูกพันของพนักงาน (employee commitment) และต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (organizational citizenship behaviours)

จากข้อค้นพบของงานวิจัยข้างต้น จึงสามารถอนุมานได้ว่า บรรยากาศองค์การมีอิทธิพลกับเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำและประสิทธิภาพองค์กร ด้วยเหตุนี้ในการศึกษาครั้งนี้ จึงได้ตั้งสมมติฐานว่า

Hypothesis 2 : บรรยากาศองค์การตามแนวคิดของ Stringer (2002) มีอิทธิพลกับเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิภาพองค์กรตามตัวแบบการแข่งขันของค่านิยม และจากสมมติฐานที่ 2 สามารถขยายรายละเอียด ได้ดังต่อไปนี้

Hypothesis 2.1 : มิติด้านโครงสร้างของบรรยากาศองค์การตามแนวคิดของ Stringer (2002) มีอิทธิพลกับเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิภาพองค์กรตามตัวแบบการแข่งขันของค่านิยม

Hypothesis 2.2 : มิติด้านมาตรฐานของบรรยากาศองค์การตามแนวคิดของ Stringer (2002) มีอิทธิพลกับเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิภาพองค์กรตามตัวแบบการแข่งขันของค่านิยม

Hypothesis 2.3 : มิติด้านความรับผิดชอบของบรรยากาศองค์การตามแนวคิดของ Stringer (2002) มีอิทธิพลกับเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิภาพองค์กรตามตัวแบบการแข่งขันของค่านิยม

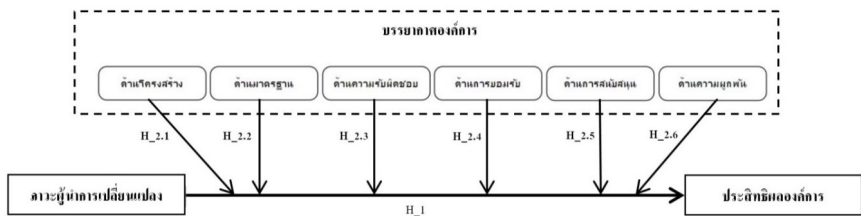
Hypothesis 2.4 : มิติด้านการยอมรับของบรรยากาศองค์การตามแนวคิดของ Stringer (2002) มีอิทธิพลกับเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิภาพองค์กรตามตัวแบบการแข่งขันของค่านิยม

Hypothesis 2.5 : มิติด้านการสนับสนุนของบรรยากาศองค์การตามแนวคิดของ Stringer (2002) มีอิทธิพลกำกับเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิภาพองค์การตามตัวแบบการแข่งขันของค่านิยม

Hypothesis 2.6 : มิติด้านความผูกพันของบรรยากาศองค์การตามแนวคิดของ Stringer (2002) มีอิทธิพลกำกับเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิภาพองค์การตามตัวแบบการแข่งขันของค่านิยม

จากการทบทวนวรรณกรรมและสมมติฐานข้างต้น ทำให้ได้กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังรูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักในการศึกษาครั้งนี้ คือ การศึกษาอิทธิพลกำกับของแต่ละมิติของบรรยากาศองค์การที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิภาพองค์การ ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงเป็นการวิจัยแบบเชิงความสัมพันธ์ (correlational research design) และการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (cross-sectional study) และโดยเหตุที่แนวคิดตามกรอบแนวคิดเป็นแนวคิดระดับกลุ่ม ดังนั้น หน่วยการวิเคราะห์จึงเป็นระดับกลุ่ม คือ หน่วยงานภายในสำนักงานเขต โดยใช้ค่าเฉลี่ยการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง บรรยากาศองค์การ และประสิทธิภาพองค์การของแต่ละหน่วยงานภายในสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยวิเคราะห์

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ หน่วยงานภายในสำนักงานเขต เนื่องจาก กรุงเทพมหานครได้แบ่งพื้นที่การบริหารออกเป็นเขตการปกครอง 50 สำนักงานเขต โดยแต่ละสำนักงานเขต จะประกอบไปด้วยหน่วยงานภายใน 10 หน่วยงาน (ไม่รวมโรงเรียนสังกัด กทม.) ดังนั้น จึงมีประชากรในระดับหน่วยงานภายในสำนักงานเขตทั้งสิ้นจำนวน 500 หน่วยงาน และเมื่อคำนวณด้วยซอฟต์แวร์ G*power 3.1 โดยกำหนดให้ minimum $R^2 = 0.10$ ค่าขนาดค่า f^2 ได้เท่ากับ 0.11111111 กำหนดให้ค่า $\alpha = 0.05$ มีจำนวนของ predictors = 3 และกำหนด power = 0.80 จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมเท่ากับ 103 ตัวอย่าง ซึ่งเป็นจำนวนขั้นต่ำที่ต้องการ ในการศึกษาครั้งนี้ใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (cluster sampling technique) ด้วยการกระจายแบบสอบถามไปยังทุกสำนักงานเขต สำนักงานเขตละ 5 หน่วยงาน หน่วยงานละ 5-15 คน (โดยส่วนใหญ่หน่วยงานละ 5 คน) ผลปรากฏว่า ได้รับแบบสอบถามกลับจำนวน 895 ชุด คิดเป็นจำนวนหน่วยงานภายในสำนักงานเขต 232 หน่วยงาน จากจำนวนสำนักงานเขต 48 เขต ซึ่งเป็นจำนวนตัวอย่างที่เพียงพอต่อการทดสอบสมมติฐาน โดยช่วงระยะเวลาในการเก็บข้อมูลคือช่วงเดือนสิงหาคม ถึง เดือนตุลาคม พ.ศ. 2563

เครื่องมือในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ 1) ข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 5 ข้อ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ 2) แนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จำนวน 36 ข้อ 3) แนวคิดบรรยากาศองค์การ จำนวน 32 ข้อ และ 4) แนวคิดประสิทธิผลองค์การ จำนวน 25 ข้อ โดยใช้มาตรวัดแบบ five-point Likert scales ผลปรากฏว่าค่า Cronbach's alpha ของมาตรวัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทั้ง 5 องค์ประกอบ มีค่าระหว่าง 0.922-0.972 ค่า Cronbach's alpha ของมาตรวัดบรรยากาศองค์การทั้ง 6 มิติ มีค่าระหว่าง 0.834-0.966 ค่า Cronbach's alpha ของมาตรวัดประสิทธิผลองค์การทั้ง 4 ตัวแบบ มีค่าระหว่าง 0.907-0.989 และผลการทดสอบ multicollinearity และ common method bias พบว่า ผ่านการทดสอบ เนื่องจากค่า Average block VIF (AVIF) และค่า Average full collinearity VIF (AFVIF) มีค่าน้อยกว่า 5.0 (Kock, 2020)

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้แนวทางการวิเคราะห์แบบ Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM) เพื่อหา latent variable score ของแต่ละแนวคิด ภายใต้ซอฟต์แวร์ WarpPLS 7.0 (Kock, 2020) แล้วนำ latent variable score ของแต่ละแนวคิด มาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยด้วยเทคนิค multiple regression analysis ตามปกติ ด้วยซอฟต์แวร์ SPSS นอกจากนี้ยังได้ทำการคำนวณค่าขนาดอิทธิพลของ Cohen (Cohen's f^2 effect sizes) ด้วยซอฟต์แวร์ Excel การตีความค่าขนาดอิทธิพล โดยตามปกติขนาดอิทธิพลที่มีค่าเท่ากับ 0.02, 0.15 และ 0.35 จะหมายความว่า มีขนาดอิทธิพลขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ตามลำดับ (Cohen, 1988) แต่ในกรณีขนาดอิทธิพลของอิทธิพลกำกับ (moderating effect) จะตีความค่าขนาดอิทธิพลที่มีค่าเท่ากับ 0.005, 0.010 และ 0.025 ว่ามีขนาดอิทธิพลขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ตามลำดับ (Kenny, 2018)

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้เสนอโครงการวิจัยผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น เอกสารรับรองเลขที่ WTU 2563-0022 นอกจากนี้ยังได้แจ้งให้ผู้ตอบแบบสอบถามทราบว่าข้อมูลที่ได้รับจะถูกรักษาเป็นความลับ และจะถูกนำเสนอข้อมูลในภาพรวมบทความนี้ เป็นส่วนขยายมาจากงานวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง บรรยากาสองค์การและพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร” (ภัครดา เกิดประทุม, 2563)

ผลการวิเคราะห์

จากตารางที่ 1 ในการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ที่ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อประสิทธิผลองค์การตามตัวแบบการแข่งขันของค่านิยม ผลของตัวแบบที่ 1 ถึง 6 ปรากฏว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (TLD) มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และระดับ 0.01 ต่อประสิทธิผลองค์การ (EFF) ($\beta_1 = 0.199, p < 0.05$; $\beta_2 = 0.255, p < 0.01$; $\beta_3 = 0.296, p < 0.01$; $\beta_4 = 0.401, p < 0.01$; $\beta_5 = 0.329, p < 0.01$; $\beta_6 = 0.291, p < 0.01$) และสามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลองค์การ (EFF) ได้ 49.40% (R^2 1-6 = 0.494) ดังนั้น จึงมีหลักฐานเพียงพอที่จะยอมรับสมมติฐานที่ 1 ที่ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อประสิทธิผลองค์การตามตัวแบบการแข่งขันของค่านิยม

ตารางที่ 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย ขนาดอิทธิพล t value และ VIF $N = 232$

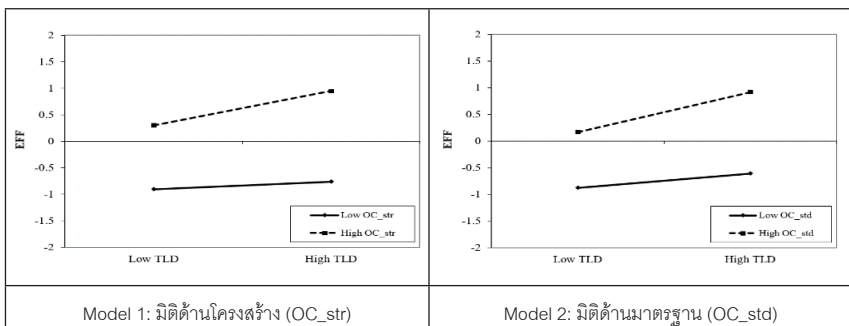
Relationship	Model 1: OC_sit			Model 2: OC_sld			Model 3: OC_jps			Model 4: OC_log			Model 5: OC_spt			Model 6: OC_cmt		
	β (r)	t value	VIF	β (r)	t value	VIF	β (r)	t value	VIF	β (r)	t value	VIF	β (r)	t value	VIF	β (r)	t value	VIF
Block 1																		
Independent variable																		
TLD $\rightarrow$ EFF	0.189* (0.036)	2.428	3.941	0.255** (0.043)	2.852	4.469	0.236** (0.174)	5.108	1.771	0.401** (0.111)	4.086	4.364	0.329** (0.117)	3.973	3.088	0.291** (0.186)	5.905	1.908
Block 2																		
Moderator variable																		
OC_sit $\rightarrow$ EFF	0.728** (0.578)	10.284	3.333															
OC_sld $\rightarrow$ EFF				0.642** (0.332)	7.571	3.755												
OC_jps $\rightarrow$ EFF							0.626** (0.753)	11.402	1.810									
OC_log $\rightarrow$ EFF										0.543** (0.228)	5.800	3.922						
OC_spt $\rightarrow$ EFF													0.648** (0.482)	7.970	2.863			
OC_cmt $\rightarrow$ EFF																0.680** (1.085)	13.377	1.809
Block 3																		
Moderating effect																		
OC_sit*TLD $\rightarrow$ EFF	0.208** (0.116)	3.177	1.354															
OC_sld*TLD $\rightarrow$ EFF				0.200** (0.086)	2.816	1.385												
OC_jps*TLD $\rightarrow$ EFF							0.110* (0.041)	2.034	1.031									
OC_log*TLD $\rightarrow$ EFF										0.338** (0.281)	3.184	1.326						
OC_spt*TLD $\rightarrow$ EFF													0.305* (0.237)	2.150	1.312			
OC_cmt*TLD $\rightarrow$ EFF																0.137* (0.072)	2.410	1.112
AVIF	2.876			3.203			1.537			3.204			2.411			1.610		
AVIF	3.611			3.561			2.446			3.581			3.165			2.869		
R ² Block 1	0.494			0.484			0.494			0.494			0.494			0.494		
R ² Block 2	0.681			0.644			0.700			0.650			0.630			0.747		
R ² Block 3	0.723			0.672			0.712			0.667			0.701			0.764		
ΔR^2 Block 1 vs 2	0.197**			0.149**			0.206**			0.086**			0.136**			0.253**		
ΔR^2 Block 2 vs 3	0.026**			0.029**			0.012**			0.087**			0.071**			0.017**		

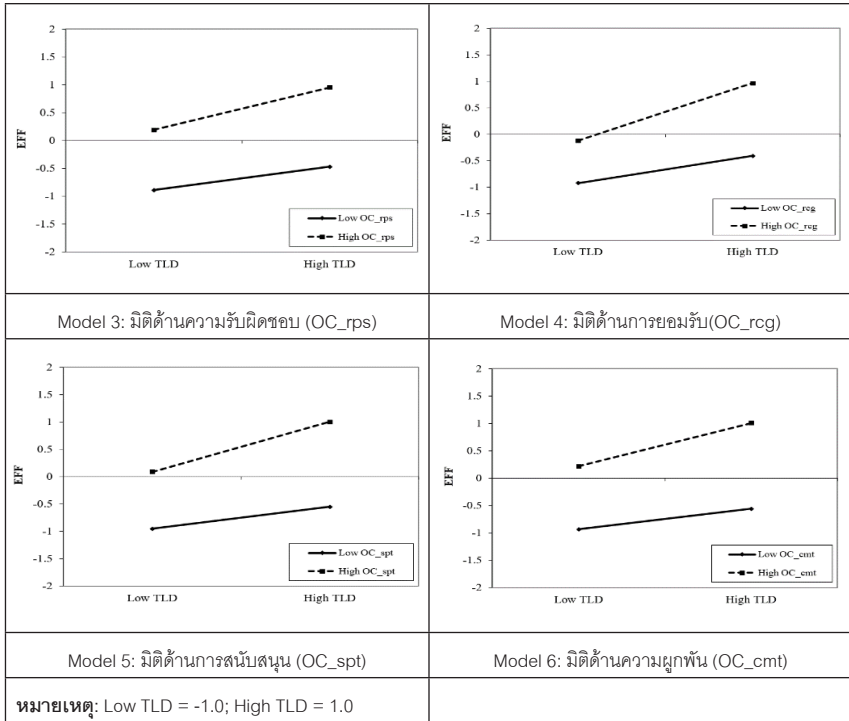
Note: Dependent variable DV = Organizational effectiveness (EFF). Block 1 = Independent variable. Block 2 = Independent variable + Moderator variable. Block 3 = Independent variable + Moderator variable + Moderating effect. Numbers in parentheses represent Cohen's f effect size. * $p < 0.05$. ** $p < 0.01$ (2-tailed, critical ≥ 1.96 and ≥ 2.58 , respectively). OC_sit = อิทธิพลสถานการณ์, OC_sld = อิทธิพลสิ่งแวดล้อม, OC_jps = อิทธิพลจิตวิทยา, OC_log = อิทธิพลการรับรู้, OC_spt = อิทธิพลการสนับสนุน, OC_cmt = อิทธิพลความคิดเห็น, AVIF = Average block VIF, AVIF = Average full collinearity VIF.

จากตารางที่ 1 ในการทดสอบสมมติฐานที่ 2 ที่ว่า บรรยากาศองค์การตามแนวคิดของ Stringer มีอิทธิพลกำกับเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิผลองค์การตามตัวแบบการแข่งขันของค่านิยม โดยผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2.1 ที่ว่า บรรยากาศองค์การมิติด้านโครงสร้างมีอิทธิพลกำกับเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิผลองค์การตามตัวแบบการแข่งขันของค่านิยม ผลปรากฏว่า ตัวแปรปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างตัวแปรบรรยากาศองค์การมิติด้านโครงสร้างและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ($OC_str * TLD$) มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta_1 = 0.208, p < 0.01$) ต่อประสิทธิผลองค์การ (EFF) โดยมีขนาดอิทธิพลขนาดใหญ่ ($f^2_1 = 0.116$) (Kenny, 2018) และเมื่อพิจารณาภาพรวมของตัวแบบที่ 1 พบว่า ตัวแบบสามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลองค์การ (EFF) ได้ 72.30% ($R^2_1 = 0.723$) และพบว่า ตัวแปรปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างตัวแปรบรรยากาศองค์การด้านโครงสร้างและตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ($OC_str * TLD$) ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของค่า R^2 เท่ากับ 3.20% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\Delta R^2_1 = 0.032, p < 0.01$) ดังนั้น จึงมีหลักฐานเพียงพอที่จะสรุปได้ว่า บรรยากาศองค์การมิติด้านโครงสร้าง มีอิทธิพลกำกับเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิผลองค์การตามตัวแบบการแข่งขันของค่านิยม ในทำนองเดียวกัน ตัวแบบที่ 2 ถึง 6 พบว่า ตัวแปรปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างตัวแปรบรรยากาศองค์การในแต่ละมิติและตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และระดับ 0.01 ($\beta_2 = 0.200, p < 0.01$; $\beta_3 = 0.110, p < 0.05$; $\beta_4 = 0.338, p < 0.01$; $\beta_5 = 0.305, p < 0.01$; $\beta_6 = 0.137, p < 0.05$) ต่อประสิทธิผลองค์การ (EFF) โดยมีขนาดอิทธิพลขนาดใหญ่ ($f^2_2 = 0.085$; $f^2_3 = 0.041$; $f^2_4 = 0.261$; $f^2_5 = 0.237$; $f^2_6 = 0.072$) (Kenny, 2018) และเมื่อพิจารณาภาพรวมของตัวแบบที่ 2 ถึง 6 พบว่า ตัวแบบสามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลองค์การ (EFF) อยู่ระหว่าง 66.70% - 76.40% ($R^2_2 = 0.672$; $R^2_3 = 0.712$; $R^2_4 = 0.667$; $R^2_5 = 0.701$; $R^2_6 = 0.764$) และพบว่า ตัวแปรปฏิสัมพันธ์

ร่วมระหว่างตัวแปรบรรยากาศองค์การในแต่ละมิติและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของค่า R^2 อยู่ระหว่าง 1.20% - 8.70% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\Delta R^2 2 = 0.029$, $p < 0.01$; $\Delta R^2 3 = 0.012$, $p < 0.01$; $\Delta R^2 4 = 0.087$, $p < 0.01$; $\Delta R^2 5 = 0.071$, $p < 0.01$; $\Delta R^2 6 = 0.017$, $p < 0.01$) โดยตัวแปรปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างตัวแปรบรรยากาศองค์การมิติด้านการยอมรับและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ($OC_rcg * TLD$) มีระดับอิทธิพลต่อประสิทธิผลองค์กร (EFF) มากที่สุด ลำดับถัดมา คือ ตัวแปรปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างตัวแปรบรรยากาศองค์การมิติด้านการสนับสนุนและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ($OC_spt * TLD$) ถัดมา คือ ตัวแปรปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างตัวแปรบรรยากาศองค์การมิติด้านโครงสร้างและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ($OC_str * TLD$) ต่อมา คือ ตัวแปรปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างตัวแปรบรรยากาศองค์การมิติด้านมาตรฐานและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ($OC_std * TLD$) ถัดมา คือ ตัวแปรปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างตัวแปรบรรยากาศองค์การมิติด้านความผูกพันและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ($OC_cmt * TLD$) และ ตัวแปรปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างตัวแปรบรรยากาศองค์การมิติด้านความรับผิดชอบและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ($OC_rps * TLD$) ดังนั้น จึงมีหลักฐานเพียงพอที่จะยอมรับสมมติฐานที่ 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5 และ 2.6 ด้วยเหตุนี้ จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 ที่ว่า บรรยากาศองค์การตามแนวคิดของ Stringer มีอิทธิพลกับเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิผลองค์กรตามตัวแบบการแข่งขันของคานิชม

รูปภาพที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิผลองค์กร จำแนกตามกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำตามการรับรู้บรรยากาศองค์กรในแต่ละมิติ

และเมื่อพิจารณาจากภาพที่ 2 จะเห็นได้ว่า กลุ่มที่มีระดับการรับรู้บรรยากาศองค์กรสูงกว่าจะส่งผลต่อระดับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิผลองค์กรมากกว่าในทุกมิติ สังเกตจากระดับความชันของเส้นกราฟ กล่าวคือ ตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลองค์กรเพิ่มมากขึ้น เมื่ออยู่ภายใต้การรับรู้บรรยากาศองค์กรที่มีระดับสูงกว่า

สรุปผลการวิเคราะห์

เมื่อพิจารณาผลของตัวแบบที่ 1 ถึง 6 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อประสิทธิภาพองค์กรตามตัวแบบการแข่งขันของค่านิยม ด้วยเหตุนี้ จึงมีหลักฐานเพียงพอที่จะยอมรับสมมติฐานที่ 1 ที่ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อประสิทธิภาพองค์กรตามตัวแบบการแข่งขันของค่านิยม นอกจากนี้ยัง พบว่าทุกมิติของบรรยากาศองค์กรตามแนวคิดของ Stringer (2002) กล่าวคือ มิติด้านโครงสร้าง มิติด้านมาตรฐาน มิติด้านความรับผิดชอบ มิติด้านการยอมรับ มิติด้านการสนับสนุน และมิติด้านความผูกพัน มีอิทธิพลกำกับเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิภาพองค์กรตามตัวแบบการแข่งขันของค่านิยม ดังนั้น จึงมีหลักฐานเพียงพอที่จะยอมรับสมมติฐานที่ 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5 และ 2.6 ด้วยเหตุนี้ จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 ที่ว่า บรรยากาศองค์กรตามแนวคิดของ Stringer มีอิทธิพลกำกับเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิภาพองค์กรตามตัวแบบการแข่งขันของค่านิยม

สรุป และอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้น สามารถอภิปรายผลได้ว่า ผู้นำที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะปฏิบัติตนเปรียบเสมือนเป็นตัวแทนเพื่อการเปลี่ยนแปลงด้วยการกระตุ้นและปรับเปลี่ยนทัศนคติ ความเชื่อ และแรงจูงใจ ของผู้ตาม ทำให้ผู้ตามเกิดการยอมรับในวิสัยทัศน์และพันธกิจที่ทำทนายแต่สามารถบรรลุถึงได้ และอยากติดตามผู้นำ นอกจากนี้ ผู้นำได้เปลี่ยนระดับความจงรักภักดีต่อองค์การให้สูงมากขึ้น ก่อให้เกิดความกระตือรือร้นและการเอาใจใส่ในการทำงานของผู้ตามให้เพิ่มสูงขึ้น ด้วยการใช้สัญลักษณ์ การอุปมาอุปมัย การกระตุ้นอารมณ์ เพื่อเพิ่มความตระหนักในความสำคัญของเป้าหมายที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน ตลอดจนชักนำผู้ตามให้เห็นถึงที่มาของปัญหาและกระตุ้นผู้ตามให้ใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหา ดังนั้นผู้ตามจึงถูกกระตุ้นให้ใช้ความคิดของตนเองและหาหนทางที่สร้างสรรค์ในการบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม นอกจากนี้ ผู้นำยังให้ความสนใจต่อความต้องการส่วนบุคคลของผู้ตาม ผู้นำจึงทำหน้าที่ในการเป็นที่ปรึกษามากกว่าทำหน้าที่ในการ

สั่งการ และปฏิบัติตนกับผู้ตามแต่ละคนด้วยความเคารพ ด้วยเหตุดังกล่าวมานี้ ผู้นำจึงได้รับความเชื่อถือและความเคารพอย่างสูง ส่งผลให้องค์การมีค่านิยมด้านการจัดการระบบข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร ความมีเสถียรภาพ และการควบคุมตามตัวแบบกระบวนการภายใน และส่งผลให้มีค่านิยมด้านความสามัคคี ขวัญกำลังใจ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามตัวแบบมนุษย์สัมพันธ์ รวมทั้งส่งผลให้มีค่านิยมด้านการวางแผน การกำหนดเป้าหมาย ความสามารถในการผลิต และประสิทธิภาพ ตามตัวแบบเป้าหมายเชิงเหตุผล ตลอดจนส่งผลให้มีค่านิยมด้านความยืดหยุ่น ความเตรียมพร้อม การเติบโต และการได้มาซึ่งทรัพยากร ตามตัวแบบระบบเปิด ซึ่งค่านิยมทั้ง 4 ตัวแบบนี้จะส่งผลให้ประสิทธิผลองค์การโดยรวมเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย (H_1) จากเหตุและผลที่ค้นพบนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พงษ์เทพ จันทสุวรรณ (2554); Khalili (2016); Sanda and Arthur (2017); Addai, Avor, Ofori and Tweneboah (2019); Afsar and Umrani (2020) และ Dartey-Baah and Agbozo (2021)

นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ข้างต้น ยังสามารถอภิปรายผลได้ว่า บรรยากาศองค์การจะเป็นบริบทที่ก่อให้เกิดการรับรู้ร่วมกัน ได้แก่ 1) การรับรู้บรรยากาศองค์การมิติด้านโครงสร้าง ซึ่งเป็นการรับรู้ด้านบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของสมาชิกภายในองค์การ จะส่งผลต่อเนื่องไปยังทัศนคติ และความรู้สึกร่วมกัน ก่อให้เกิดเป็นปทัสฐานสำหรับยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติภายในองค์การ และภายใต้บริบทของบรรยากาศองค์การดังกล่าวจะส่งผลกำกับต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตาม โดยผู้นำที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะกระตุ้น ปรับเปลี่ยนทัศนคติ ความเชื่อ และแรงจูงใจ ของผู้ตามด้านบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบได้ง่ายขึ้นเนื่องจากผู้ตามก็มีปทัสฐานที่ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติอยู่แล้ว ด้วยเหตุนี้ ภายใต้การรับรู้บรรยากาศองค์การในมิติด้านโครงสร้างที่สูงกว่า จะส่งผลกำกับให้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลองค์การตามตัวแบบการแข่งขันของค่านิยมที่สูงกว่า (H_2.1) ในทำนองเดียวกัน 2) การรับรู้บรรยากาศองค์การมิติด้านมาตรฐาน ซึ่งเป็นมิติการรับรู้ของสมาชิกภายในองค์การด้านความชัดเจนของวิธีการประเมินผลงานและเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานในการทำงาน 3) การรับรู้บรรยากาศองค์การมิติด้านความรับผิดชอบ

ซึ่งเป็นมิติการรับรู้ของสมาชิกภายในองค์การด้านความรู้สึกว่าได้เป็นเจ้าของงาน มีอิสระในการตัดสินใจและวางแผนงาน กล้าคิด กล้าสร้างสรรค์ กล้าทำงานในสิ่งที่ไม่เคยทำมาก่อน 4) การรับรู้บรรยากาศองค์การมิติด้านการยอมรับซึ่งเป็นมิติการรับรู้ของสมาชิกภายในองค์การด้านการให้การยอมรับในความสำเร็จ การยกย่อง และรวมถึงระบบการให้รางวัลและผลตอบแทนที่สามารถตรวจสอบได้และยุติธรรม 5) การรับรู้บรรยากาศองค์การมิติด้านการสนับสนุนซึ่งเป็นมิติการรับรู้ของสมาชิกภายในองค์การด้านระดับของการช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในทีมงาน ระดับความไว้วางใจซึ่งกันและกัน รวมถึงระดับความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และ 6) การรับรู้บรรยากาศองค์การมิติด้านความผูกพันซึ่งเป็นมิติการรับรู้ด้านความภาคภูมิใจที่ได้เป็นสมาชิกขององค์การ ความจงรักภักดีต่อองค์การ และการรับผิดชอบต่อเป้าหมายและพันธกิจขององค์การ โดยการรับรู้บรรยากาศองค์การในมิติต่างๆ เหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อปัจจัยทัศนคติ และความรู้สึกร่วมกัน ก่อให้เกิดเป็นปทัสฐานสำหรับยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติภายในองค์การ และภายใต้บริบทของบรรยากาศองค์การดังกล่าวจะส่งผลกำกับต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตาม โดยผู้นำที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะกระตุ้น ปรับเปลี่ยนทัศนคติ ความเชื่อ และแรงจูงใจ ของผู้ตามได้ง่ายขึ้น ทั้งในด้านความชัดเจนของวิธีการประเมินผลงานและเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานในการทำงาน ด้านความรู้สึกว่าได้เป็นเจ้าของงาน มีอิสระในการตัดสินใจและวางแผนงาน กล้าคิด กล้าสร้างสรรค์ กล้าทำงานในสิ่งที่ไม่เคยทำมาก่อน ด้านการให้การยอมรับในความสำเร็จ การยกย่อง และรวมถึงระบบการให้รางวัลและผลตอบแทนที่สามารถตรวจสอบได้และยุติธรรม ด้านช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในทีมงาน ไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ด้านความภาคภูมิใจที่ได้เป็นสมาชิกขององค์การ มีความจงรักภักดีต่อองค์การ และรับผิดชอบต่อเป้าหมายและพันธกิจขององค์การ เนื่องจากผู้ตามก็มีปทัสฐานที่ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติอยู่แล้ว ด้วยเหตุนี้ ภายใต้การรับรู้บรรยากาศองค์การในมิติด้านมาตรฐาน มิติด้านความรับผิดชอบต่อ มิติด้านการยอมรับ มิติด้านการสนับสนุน และ มิติด้านความผูกพันที่สูงกว่า จะส่งผลกำกับให้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลองค์การตามตัวแบบการแข่งขันของค่านิยมที่สูงกว่า (H_2.2; H_2.3; H_2.4; H_2.5; H_2.6)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงสามารถอนุมานได้ว่า ภายใต้การรับรู้บรรยากาศองค์การตามแนวคิดของ Stringer (2002) ที่สูงกว่า จะส่งผลกำกับให้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพองค์การตามตัวแบบการแข่งขันของคานิชิมที่สูงกว่า (H₂) จากเหตุและผลที่ค้นพบนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Khalili (2016); Afsar and Umrani (2020); Sanda and Arthur (2017) และ Addai, Avor, Ofori and Tweneboah (2019)

ข้อจำกัดในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ บริบทที่ศึกษาจำกัดเพียงบริบทเดียว คือ บริบทของหน่วยงานภายในสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร จึงไม่เป็นการสมควรจะกล่าวอ้างได้ว่าตัวแบบที่นำเสนอในบทความนี้จะปรากฏผลแบบเดียวกันกับทุกกลุ่มที่มีลักษณะประชากรหรือบริบทที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการเพิ่มประสิทธิภาพองค์การ : บุคคลที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริม สนับสนุน และให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างบรรยากาศองค์การที่มีลักษณะของการรับรู้ร่วมกันจนเกิดทัศนคติและความรู้สึกร่วมกันจนกลายเป็นปทัสฐานสำหรับยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติภายในองค์การ โดยเฉพาะด้านการให้การยอมรับในความสำเร็จ การยกย่อง และรวมถึงระบบการให้รางวัลและผลตอบแทนที่สามารถตรวจสอบได้และยุติธรรม ด้านระดับของการช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในทีมงาน การเสริมสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน รวมถึงระดับความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ด้านความชัดเจนในบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบ ตลอดจนความชัดเจนของวิธีการประเมินผลงานและเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานในการทำงาน

2) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต : ควรมีการศึกษาซ้ำในกลุ่มประชากรเดิม ในช่วงระยะเวลาประมาณ 3-5 ปีข้างหน้า ซึ่งเป็นการศึกษาแบบ longitudinal design โดยเป็นทดสอบความน่าเชื่อถือและความเที่ยงตรงของตัวแบบผ่านกาลเวลาและการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม และควรมีการทดสอบในกลุ่มตัวอย่างระดับองค์การที่อยู่ในบริบทที่แตกต่าง เช่น องค์การภาครัฐ

รัฐวิสาหกิจ องค์การภาคเอกชน หรือองค์การภาคสังคม เพื่อทำการทดสอบความเที่ยงตรงไขว้กลุ่มหรือข้ามกลุ่ม (cross validity)

เอกสารอ้างอิง

- พงษ์เทพ จันทสุวรรณ. (2553). ประสิทธิภาพขององค์การ : ปฏิบัติแห่งมนทัศน์. *วารสารร่วมพฤษ*, 28(3), 133-182.
- พงษ์เทพ จันทสุวรรณ. (2554). *ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิภาพองค์การของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร : ตัวแบบสมการโครงสร้าง. ปริญญาดุสิตบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.*
- พงษ์เทพ จันทสุวรรณ เอกรัตน์ ดวงปัญญา ชาญณรงค์ เสวตาภรณ์ และ อนงนาฏ ภูมิภักดี. (2555). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมองค์การ องค์การแห่งการเรียนรู้ และประสิทธิผลของหน่วยงานในสถานีดารวจนครบาล : การวิเคราะห์เส้นทาง. *วารสารร่วมพฤษ*, 30(1), 90-116.
- ภัครดา เกิดประทุม (2563). *อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง บรรยากาศองค์การและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น, ปทุมธานี.*
- Addai, P., Avor, J., Ofori, I.N. & Tweneboah, D.N. (2019). Ethical leadership and productive work attitudes among micro financial institutions in Ghana : Moderating role of organizational climate. *Management Research Review*, 42(9), 1049-1061.
- Afsar, B. & Umrani, W.A. (2020). Transformational leadership and innovative work behavior : The role of motivation to learn, task complexity and innovation climate. *European Journal of Innovation Management*, 23(3), 402-428.
- Bass, B. M. (1985). *Leadership and performance beyond expectations*. New York : Free Press.

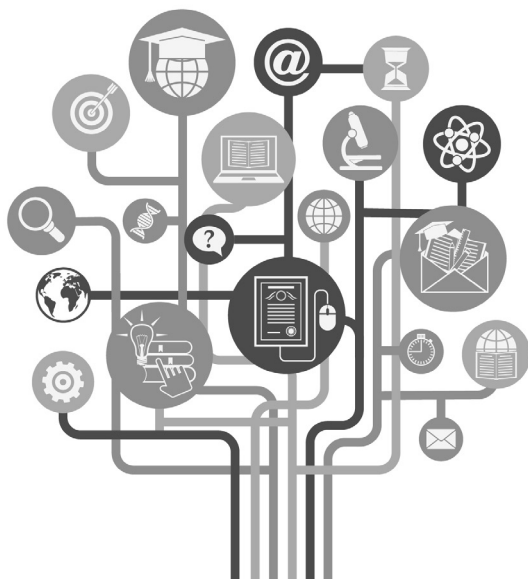
- Bass, B. M. & Avolio, B. J. (1997). *Full range leadership development : Manual for the multifactor leadership questionnaire*. Palo Alto, CA : Mind Garden.
- Cameron, K. S. (1981). *The enigma of organizational effectiveness*. In D. Baugher (Ed). San Francisco : Jossey-Bass.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. Hillsdale, NJ : Erlbaum.
- Dartey-Baah, K. & Agbozo, R.K. (2021). Does organisational politics affect leaders' ability to engage Ghanaian Bankers?. *Industrial and Commercial Training*, 53(3), 217-236.
- Ekvall, G. (1996). Organizational climate for creativity and innovation. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 5(1), 105-123.
- Kalliath, T. J.; Buledorn, A. C. & Gillespie, D. A. (1999). A confirmatory factor analysis of the competing values instrument. *Educational and Psychological Measurement*, 59(1), 143-158.
- Kenny, D.A. (2018). *Moderation*. (November 16, 2020) Retrieved from <http://davidakenny.net/cm/moderation.htm>.
- Khalili, A. (2016). Linking transformational leadership, creativity, innovation, and innovation-supportive climate. *Management Decision*, 54(9), 2277-2293.
- Kimberly, J. R. (1979). Issues in the creation of organizations : Initiation, innovation, and institutionalization. *Academy of Management Journal*, 22(3), 437-457.
- Kock, N. (2020). *WarpPLS 7.0 User Manual*. Laredo, TX : ScriptWarp Systems.
- Koys, D.J. & DeCotiis, T.A. (1991). Inductive measures of psychological climate. *Human Relations*, 44(3), 265–285.

- Litwin, G.H. & Stringer, R. (1968). *Motivation and organization climate*. Boston : Harvard University Press.
- Mathew, J., & Selvi, U. (2007). Importance of organisational climate in contemporary management. *Ushus Journal of Business Management*, 6(2), 61-74.
- Northouse, P. G. (2015). *Leadership : Theory and practice* (7th ed.). Thousand Oaks, CA : Sage.
- Quinn, R. E. & Rohrbaugh, J. (1983). A spatial model of effectiveness criteria : Towards a competing values approach to organizational analysis. *Management Science*, 29(3), 363-377.
- Robbins, S. P. (1990). *Organization theory : Structure, design, and applications* (3rd ed.). Englewood Cliffs, N.J : Prentice-Hall.
- Robbins, S. P. (2005). *Organizational behavior* (11th ed.). Upper Saddle River, N.J : Pearson.
- Sanda, A. & Arthur, N.A.D. (2017). Relational impact of authentic and transactional leadership styles on employee creativity : The role of work-related flow and climate for innovation. *African Journal of Economic and Management Studies*, 8(3), 274-295.
- Stringer, R. (2002). *Leadership and organizational climate*. Upper Saddle River, NJ : Prentice Hall.

ภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ : รูปแบบใหม่ของผู้นำในศตวรรษที่ 21
Healthy Leadership : New Model of The 21st Century Leader

สมชาย เทพแสง

Somchai Thepsaeng

ภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ : รูปแบบใหม่ของผู้นำในศตวรรษที่ 21

Healthy Leadership : New Model of The 21st Century Leader

สมชาย เทพแสง

Somchai Thepsaeng

¹คณะศิลปศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพฯ 10220 ประเทศไทย

Faculty of Arts, Doctor of Educational Program in Educational Administration,
Krirk University, Bangkok 10220, Thailand e-mail : somchai17@hotmail.com

Received : September 23, 2021 Revised : November 11, 2021 Accepted : November 16, 2021

บทคัดย่อ

ภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพเป็นรูปแบบของภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ที่จะขับเคลื่อนกลไกให้บุคลากรในองค์กรปฏิบัติงานไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ สามารถตอบสนองโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะคุณลักษณะที่สำคัญของผู้นำ ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ การมีอารมณ์ขัน การสร้างบรรยากาศขององค์กรให้บุคลากรเกิดความมั่นคงและปลอดภัย สร้างแรงบันดาลใจและจูงใจให้บุคลากรพัฒนาความรู้ ประสิทธิภาพและความสามารถเพื่อปรับปรุงระบบสุขภาพให้เป็นที่ยอมรับสามารถทำงานนอกกรอบทำงานเชิงรุกและมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก ขณะเดียวกันสามารถแสวงหาวิธีการ เทคนิคหรือกลยุทธ์มาใช้ในการส่งเสริมป้องกันและดูแลสุขภาพของบุคลากรเพื่อป้องกันโรคระบาดไม่ให้ลุกลามบานปลายยิ่งขึ้น โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาระบบการส่งเสริมสุขภาพ การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศขององค์กรให้ปลอดภัย การดูแลสุขภาพของบุคลากรแบบองค์รวม การพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงาน การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การวางแผน กำกับติดตามการส่งเสริมสุขภาพ และการทำงานเป็นทีม

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ; ศตวรรษที่ 21

Abstract

Healthy Leadership is a form of leadership in the 21st century to drive the organizational mechanisms through their personnel to work towards the goals of success and can respond to globalization. Particularly, the key attributes of a leader are: emotional intelligence; having a sense of humor; creating a secure and safe organizational atmosphere; building inspiration and motivation; developing knowledge, experience and ability to enhance the acceptable health system; having ability to think outside the box; being proactive and focusing on the results of the work; and ability to find methods, techniques or strategies to use in promoting, preventing and taking care of the health of personnel in order to prevent the epidemic from spreading further. In addition, healthy leadership should include these important components, namely, health promotion system development, safe and healthy environment of the organization arrangement, holistic health care of personnel, improving the quality of work life, effective communication, planning and monitoring health promotion, and teamwork.

Keywords : Healthy Leadership; The 21st Century

บทนำ

โลกปัจจุบันเป็นยุคกระแสโลกาภิวัตน์ เป็นโลกไร้พรมแดน เน้นการติดต่อสื่อสารอย่างรวดเร็วโดยใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสาร ทำให้องค์กรมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ด้านบริหารองค์กรจากเดิมไปสู่กระบวนการทัศน์ใหม่ เช่น จากแนวคิดแบบยุคอุตสาหกรรมไปสู่ยุคสารสนเทศ จากเดิมองค์กรเน้นความมั่นคงไปสู่มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง จากที่เคยใช้วิธีควบคุมที่ศูนย์อำนาจไปสู่การมุ่งกระจายอำนาจความรับผิดชอบในการตัดสินใจ จากแนวคิดขององค์กรที่มุ่งการแข่งขันไปเป็นการมุ่งแสวงหาความร่วมมือ จากที่เคยให้ความสำคัญของวัตถุเป็นหลัก

ไปเป็นการยึดความสำคัญของคน และความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ประกอบกับมีการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้องค์กรต่างๆ ในโลกต่างแสวงหาความร่วมมือในการป้องกันแก้ไขปัญหาไม่ให้ลุกลาม เพื่อให้บุคลากรในองค์กรมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่ดีเพื่อนำกำลังความสามารถมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมั่นคงและปลอดภัย (Burke & Cooper, 2004) ดังนั้น คนไทยและสังคมไทยเริ่มต้นตัวกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศชาติอย่างใกล้ชิด เห็นได้จากมีเสียงเรียกร้องให้มีการค้นหาวิธีการป้องกันและแก้ไขเพื่อไม่ให้ลุกลามบานปลายมากขึ้น องค์กรจึงต้องเร่งรีบให้เกิดการพัฒนากระบวนการในทุกด้าน โดยเฉพาะการพัฒนากระบวนการจัดการให้บริการด้านสุขภาพ วิธีการส่งเสริมสุขภาพในรูปแบบต่างๆ เน้นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้องค์กรเป็นสถานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและความสุขของบุคลากร และเตรียมความพร้อมบุคลากรให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบและพร้อมจะพัฒนาองค์กรให้เกิดความก้าวหน้าในโอกาสต่อไป (วิฑูรย์ สิมะโชติ, 2550)

จากสภาพการณ์ดังกล่าวนี้ว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำจะต้องขับเคลื่อนกลไกไปสู่เป้าหมาย โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 21 ผู้นำที่มีความสามารถนำองค์กรฟันฝ่าอุปสรรคและปัญหาต่างๆ และสามารถแข่งขันกับองค์กรอื่นได้ ภายใต้โลกข่าวสารที่ไร้พรมแดน กุญแจสำคัญของผู้นำ ได้แก่ การพัฒนาระบบคุณภาพ เป็นผู้เปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานให้ทันสมัย เน้นการบริการ เป็นผู้นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ ภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพจึงนับว่ามีความสำคัญในยุคปัจจุบัน โดยคุณลักษณะของผู้นำจะมีความฉลาดทางอารมณ์ มีอารมณ์ขัน สามารถเรียกเสียงหัวเราะจากบุคลากรเพื่อให้เกิดบรรยากาศทางบวก อีกทั้งจะทำงานเชิงรุกและมุ่งผลสัมฤทธิ์งานเป็นหลัก มีการวางแผนกลยุทธ์ การใช้ความคิดกลยุทธ์มุ่งพัฒนาองค์กรไปสู่ความปลอดภัย (Ferguson, 2007) ขณะเดียวกันสามารถแสวงหาวิธีการ เทคนิคหรือกลยุทธ์มาใช้ในการส่งเสริมป้องกันและดูแลสุขภาพของบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามารถป้องกันโรคระบาดไม่ให้ลุกลามยิ่งขึ้น อีกทั้งยังใช้การสร้างแรงบันดาลใจและจูงใจให้บุคลากรพัฒนาความรู้ ประสิทธิภาพและความสามารถในการปรับปรุงระบบสุขภาพให้เป็นที่ยอมรับ โดยมุ่งพัฒนาให้บุคลากรมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สนับสนุนองค์กรให้เกิด

ความพร้อมเพรียง ทั้งด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สภาพแวดล้อมและสวัสดิการ สวัสดิภาพ ส่งเสริมให้บุคลากรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีการทำงานเป็นทีม และสร้างความสัมพันธ์กับบุคลากรอย่างใกล้ชิด สามารถใช้เทคนิคของการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้เพื่อให้บุคลากรแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมให้มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยวิธีการต่างๆ (Howieson & Thaigarajah, 2011)

3

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ (Healthy Leadership)

องค์กรที่ประสบผลสำเร็จในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมีผู้นำที่มีความสามารถ เพื่อนำองค์กรไปสู่เป้าหมาย และสามารถแข่งขันกับองค์กรอื่นได้ ภายใต้อิทธิพลของข่าวสารที่ไร้พรมแดน คุณสมบัติสำคัญของผู้นำ ได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพขององค์กร การพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร การจัดสภาพแวดล้อมในองค์กรให้ปลอดภัย การจัดวิถีชีวิตใหม่ เน้นการบริการด้านสุขภาพ เป็นผู้นำเทคโนโลยีในการดูแลป้องกันปัญหาสุขภาพแก่บุคลากร จึงนับว่ามีความสำคัญในยุคปัจจุบัน และจำเป็นต้องพัฒนาผู้นำให้มีภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ จึงขอเสนอแนวคิดของภาวะผู้นำและภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ ดังนี้

ความหมายของภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้อิทธิพลและอำนาจโดยใช้พฤติกรรมส่วนตัวของบุคคลคนหนึ่งที่จะชักนำกิจกรรมของกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน หรือเป็นความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลระหว่างผู้นำ (Leaders) และผู้ตาม (Followers) ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมหรือสร้างความเชื่อมั่น และให้การสนับสนุนบุคคลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร รวมถึงการใช้อิทธิพล ความรู้ความสามารถที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกัน และพากันไปสู่จุดหมายที่ต้องการ (ณัฐพันธ์ เฆรนนท์, 2551) ใช้ความสามารถที่สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นทำงานอย่างเต็มที่ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำงานอย่างเหมาะสม มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่ม เป็นความสามารถที่เกิดขึ้นระหว่างที่มีการทำงานร่วมกันหรือร่วมอยู่ในเหตุการณ์เดียวกันในอันที่จะทำให้กิจกรรม

ของกลุ่มประสบความสำเร็จ (วิฑูรย์ สิมะโชคดี, 2550) มีพฤติกรรมการทำงานในการใช้อิทธิพลของบุคคลหรือตำแหน่งของบุคคลเพื่อให้ผู้อื่นยินยอมปฏิบัติงานเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง (ทัศนาศาสตร์, 2556) อีกทั้งยังเป็นกระบวนการที่ใช้อิทธิพลให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลใช้ความพยายามในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมาย (Hersey, Blanchard & Johnson, 1996) ใช้อิทธิพลกับบุคคลอื่น และสามารถทำให้บุคคลอื่นรับฟังและเห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ยอมทำตามคำแนะนำของเขา ทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ (Locke, 1991) ใช้ความสามารถในการมองการณ์ไกลปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงาน การกำหนดกลยุทธ์ และการทำงานร่วมกับคนอื่นในองค์กร เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงซึ่งจะสร้างความเจริญเติบโตและคุณค่าให้กับองค์กร (Charan, Drotter & Noel, 2001) เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ความเชื่อ และความต้องการของผู้ตามต้องได้รับการเปลี่ยนแปลงจากระดับต่ำไปสู่ระดับที่สูงกว่า (Daft, 2002) เป็นความสามารถที่จะชี้แนะ สั่งการ หรืออำนวยการ หรือมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่น เพื่อให้มุ่งไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้ (Bennis & Nanus, 1997) เป็นการใช้อำนาจ อิทธิพล หรือความสามารถในการจูงใจให้คนปฏิบัติตามความคิดเห็น ความต้องการ รวมทั้งความสามารถที่จะชี้แนะ สั่งการ หรืออำนวยการ หรือมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่น เพื่อให้มุ่งไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้ (Ricky, 2013) ตลอดจนการใช้อิทธิพลในรูปแบบต่างๆ ทั้งพฤติกรรมและความสามารถของบุคคลในการมองการณ์ไกล การปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงาน การกำหนดกลยุทธ์และการทำงานร่วมกับคนอื่นในองค์กร เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงซึ่งจะสร้างความเจริญเติบโตและคุณค่าให้กับองค์กร (Yukl, 2012)

จากนิยามภาวะผู้นำดังกล่าวสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้นำแสดงออกในรูปของกระบวนการ ความสามารถ หรือกิจกรรม ซึ่งก่อให้เกิดอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลอื่นโดยที่บุคคลอื่นจะคล้อยตามหรือปฏิบัติตามผู้นำ เพื่อให้การดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ในสถานการณ์ใด สถานการณ์หนึ่งหรือเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ภาวะผู้นำจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการฝึกฝนของแต่ละบุคคล เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความหมายของคำว่า

“ผู้นำ” กับ “ภาวะผู้นำ” จะเห็นได้ว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งจะเน้นในเรื่องบุคลิกภาพของตัวคนๆ นั้น แต่ภาวะผู้นำ จะเป็นเรื่องพฤติกรรมของบุคคลนั้นที่จะช่วยส่งเสริมในด้านการดำเนินการของหมู่คณะให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21

ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ไม่ได้มีหน้าที่เพียงบริหารงานให้โครงการต่าง ๆ ขององค์กรให้ลุล่วงไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการเท่านั้น แต่ยังต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์กรให้ทันสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ ส่งเสริมบุคลากรให้สามารถพัฒนาองค์กร สามารถแข่งขันกับองค์กรอื่นได้ ปรับปรุงระบบการบริหารงานและทำงานให้รวดเร็วเกิดประสิทธิภาพไปสู่เป้าหมายและผลสำเร็จ มีความคิดสร้างสรรค์ สร้างโอกาสในการแสวงหาวิธีการ เทคนิคหรือกลยุทธ์มาปรับปรุงระบบการทำงานกระตุ้นให้บุคลากรเกิดความท้าทาย และสามารถทำงานร่วมกับบุคลากรได้ ยังใช้กระบวนการทำงานที่เป็นระบบและทันสมัย เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้เข้มแข็ง อีกทั้งยังเน้นการทำงานเป็นทีมและสร้างเครือข่ายให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน โดยเฉพาะมีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาช่วยในการบริหารและจัดการ (Rost, 1991)

ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 จึงมีลักษณะทำงานเชิงรุกภายใต้ความกดดันหรือโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงผู้นำจึงต้องปรับตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งมีความเมตตาให้ความช่วยเหลือบุคลากร และคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน สร้างแรงบันดาลใจแก่บุคลากร กระตุ้นให้เกิดความมุ่งมั่นในการทำงาน มีความพยายามในการทำงานจนประสบผลสำเร็จ อีกทั้งจะต้องประกอบด้วยลักษณะเด่นใน 6 ประการ ดังนี้ 1) ศักยภาพในการทำงานสูง 2) เน้นผลสัมฤทธิ์ในการทำงาน 3) ใช้หลักการทำงานเป็นทีม 4) เป็นต้นแบบทางจริยธรรม 5) สามารถจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศขององค์กรให้ปลอดภัย และ 6) ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการ (Bill, 2021).

รูปแบบของภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 จะมีหลายรูปแบบ เช่น ภาวะผู้นำสมดุล ภาวะผู้นำกลยุทธ์ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำคุณภาพ ภาวะผู้นำแบบเพิ่มคุณค่า และ ภาวะผู้นำแบบส่งเสริมสุขภาพ เป็นต้น

ความหมายของภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ

ภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง บุคคลที่มีความโดดเด่นด้านการดูแลสุขภาพแก่บุคลากรในองค์กรขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในทุกระดับของระบบสุขภาพเพื่อให้บรรลุเป้าหมายมีการปฏิรูปพัฒนาระบบสุขภาพอย่างต่อเนื่อง โดยส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมที่จำเป็นสำหรับการจัดการด้านสุขภาพและสร้างทีมงานที่เข้มแข็งในการส่งเสริมสุขภาพ (Reuben, Annette & Katharine, 2018) เป็นบุคคลที่ส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรให้เอื้อต่อความสำเร็จขององค์กร พัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ โดยเป็นต้นแบบในการดูแลรักษาสุขภาพสนับสนุนกิจกรรมการออกกำลังกาย การดูแลด้านสุขภาพจิต ดูแลด้านอาหารในองค์กรเพื่อจูงใจให้บุคลากรพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงาน (Clark, 2012) พฤติกรรมของผู้นำในการแสวงหาความรู้ในการนำประยุกต์ใช้ในการบริการสุขภาพอย่างต่อเนื่อง กระตุ้นให้บุคลากรเรียนรู้ด้วยตนเองเกิดความคิดสร้างสรรค์และคิดนอกกรอบในการทำงานของบุคลากร มีการวางแผนป้องกันดูแลรักษาสุขภาพของบุคลากรอย่างเป็นระบบ จัดสภาพแวดล้อมในองค์กรให้ปลอดภัย เป็นผู้นำเทคโนโลยี ในการดูแลป้องกันปัญหาสุขภาพแก่บุคลากร สามารถสื่อสารเทคนิคและกลยุทธ์ในการป้องกันและแก้ไขด้านสุขภาพ โดยใช้ศักยภาพในการทำงานอย่างเต็มความสามารถทั้งด้านทีมงานการคิดเชิงวิพากษ์ ความฉลาดทางอารมณ์และการบริการสุขภาพ (Patrick, 2011) พฤติกรรมของผู้นำที่ทำงานโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ เน้นการวางแผนกลยุทธ์ การใช้ความคิดกลยุทธ์เพื่อสร้างบรรยากาศในการทำงานให้เกิดความอบอุ่น บรรยากาศแบบเปิดโดยมุ่งพัฒนาองค์กรไปสู่ความปลอดภัย (Siriwardena, 2006) พฤติกรรมของผู้นำในการสร้างและสื่อสารการบริการสุขภาพที่ดี โดยชี้ให้เห็นว่าองค์กรจะเจริญเติบโตและมีสภาพที่ดีขึ้นจากปัจจุบันอย่างน่าเชื่อถือ น่าสนใจ และมีความเป็นไปได้จริง ต้องพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ

ชีวิตในการทำงานอย่างเหมาะสม เพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนต่อการสร้างอนาคตขององค์กรรวมถึงเป็นผู้ที่มีบทบาทและเป็นแบบอย่างในความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นอิสระและความรับผิดชอบเน้นการทำงานเป็นทีมและมุ่งเน้นที่การปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถทำงานนอกกรอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Christie, 2020) ความสามารถของผู้นำในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้นำจากการกำกับ ควบคุมประสิทธิผลขององค์กรสู่การให้การสนับสนุน อำนวยความสะดวก เน้นการบริการสุขภาพที่ดีเลิศแก่บุคลากร เพื่อแสวงหาความรู้มาพัฒนาองค์กรให้มีสุขภาพดีอยู่เสมอ พัฒนาศักยภาพภาวะผู้นำให้เข้มแข็ง พัฒนาการเรียนรู้อย่างมืออาชีพ และใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการตัดสินใจและพัฒนาทรัพยากรอย่างคุ้มค่า (Edmonstone, 2011) พฤติกรรมของผู้นำในการสร้างแรงบันดาลใจและจูงใจให้บุคลากรพัฒนาความรู้ ประสบการณ์และความสามารถเพื่อนำองค์กรสู่ความมั่นคงปลอดภัย โดยมุ่งพัฒนาให้บุคลากรมีความสุขดีทั้งกายและใจ ป้องกันรักษาภัยอันตรายจากสิ่งต่าง ๆ มากระทบต่อการดำรงชีวิตของบุคลากรในองค์กรรวมทั้งพฤติกรรมของผู้นำในการพัฒนาตนเองด้านการป้องกันดูแลรักษาสุขภาพ รวมทั้งส่งเสริมสุขภาพแก่บุคลากร โดยมีรูปแบบและกลยุทธ์ในการบริการสุขภาพอย่างหลากหลาย ตลอดจนส่งเสริมให้มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยวิธีการต่าง ๆ ขณะเดียวกันยัง หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการเปลี่ยนแปลงตนเองไปสู่การมีสุขภาพที่ดีและสามารถกระตุ้นผลักดัน และขับเคลื่อนชุมชนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่การมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (Lei Yao, Ping Li & Helen, 2021)

จากความหมายของภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ ดังกล่าวข้างต้น จึงสามารถสรุปได้ว่า หมายถึง คุณลักษณะพฤติกรรมและความสามารถของผู้บริหารที่แสดงออกถึงการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องในการพัฒนาตนเองและพัฒนาบุคลากรให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพ สนับสนุนให้มีการทำงานเป็นทีมเน้นการสื่อสาร สร้างแรงบันดาลใจและจูงใจให้บุคลากรพัฒนาความรู้ ประสบการณ์และความสามารถด้านการส่งเสริมสุขภาพเพื่อนำองค์กรไปสู่ความปลอดภัย

ความสำคัญของภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ

ภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพช่วยให้การบริหารงานประสบผลสำเร็จ มีการวางแผนกลยุทธ์อย่างชัดเจน มีการพัฒนาระบบการดูแลรักษาสุขภาพของบุคลากรในองค์กร โดยมุ่งสู่องค์กรแห่งความปลอดภัย นักวิชาการให้ความสำคัญของภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ ดังนี้

MacPhee, Chang & Lee (2013) ให้ความสำคัญของภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพว่า เป็นผู้นำสมัยใหม่ที่สามารถเป็นต้นแบบในการดูแลรักษาสุขภาพ เน้นจริยธรรมในการบริการ ช่วยพัฒนาการคิดสร้างสรรค์อยู่เสมอ นำความแปลกใหม่มาสู่การพัฒนาองค์กร รวมทั้งกระตุ้นให้บุคลากรพัฒนางานให้เกิดความก้าวหน้า เพื่อสร้างความได้เปรียบในการส่งเสริมสุขภาพ

Stanley (2012) ให้ความสำคัญของภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ สามารถช่วยพัฒนาผู้นำให้มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงเรื่องการพัฒนากระบวนการและมาตรฐานด้านสุขภาพของบุคลากร จะให้ความสำคัญต่อการประเมินเพื่อทราบถึงความต้องการของผู้รับบริการในการป้องกันการดูแลสุขภาพ โดยเน้นพัฒนาบุคลากรให้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ สร้างบรรยากาศองค์กรแบบเปิดและพัฒนากระบวนการให้บริการสุขภาพอย่างต่อเนื่อง

De Casterle, An, Marc & Koen (2008) ให้ความสำคัญของภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ ช่วยวางแผน กำกับ ติดตาม และประเมินผล การส่งเสริมสุขภาพบุคลากรให้เข้มแข็ง ส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้โอกาสบุคลากร พัฒนาทักษะในการตัดสินใจด้านสุขภาพและการพัฒนาเพื่อให้เกิดความไว้วางใจสามารถดำเนินงานไปในทิศทางที่ถูกต้อง ในขณะเดียวกันเน้นวิสัยทัศน์ในการบริการด้านสุขภาพ

Reuben, Annette & Katharine (2018) ให้ความสำคัญของภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพเป็นรูปแบบของผู้นำที่เน้นการพัฒนาตนเองในการดูแลรักษาสุขภาพ โดยใช้แรงจูงใจกระตุ้นให้บุคลากรแสวงหาความรู้เทคนิคในการส่งเสริมสุขภาพอย่างต่อเนื่องภายใต้บรรยากาศและสุขภาพขององค์กร คำนึงถึงการทำงานที่มีเป้าหมายและมีคุณค่า สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน โดยใช้การสื่อสารหลายช่องทางให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ป้องกันข้อผิดพลาดและล้มเหลวในการปฏิบัติงาน

Kristin (2020) ให้ความสำคัญของภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพช่วยเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรมุ่งสู่ความเป็นเลิศ โดยใช้การเรียนรู้เป็นทีมในการยกระดับศักยภาพของบุคลากร สร้างสรรค์พัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ มาใช้ในการส่งเสริมและการบริการสุขภาพของบุคลากรในองค์กรให้เป็นที่ยอมรับ และศรัทธา

Marcela (2015) ให้ความสำคัญของภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ เป็นรูปแบบผู้นำสมัยใหม่ที่เอื้อต่อประสิทธิภาพขององค์กร กระตุ้นให้บุคลากรเกิดความสามัคคี กลมเกลียวร่วมมือร่วมใจในการทำงานภายใต้องค์กรที่เน้นความปลอดภัย ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการดูแลป้องกันปัญหาสุขภาพ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมให้เกิดประสิทธิภาพ กระตุ้นให้บุคลากรได้ใช้ศักยภาพในการทำงานอย่างเต็มความสามารถ ที่สำคัญสร้างบรรยากาศขององค์กรให้มีความปลอดภัย แก่บุคลากรในองค์กรอีกทั้งทำให้เกิดการยอมรับนับถือจากผู้รับบริการตลอดจนทำให้เกิดความเสมอภาคและเป็นธรรมแก่บุคลากรและผู้รับบริการ เกิดความพึงพอใจและประทับใจต่อการใช้บริการ

ภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพนับว่ามีความสำคัญเพราะช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเพื่อให้การดำเนินงานไปในทิศทางที่ถูกต้อง ในขณะเดียวกันเน้นวิสัยทัศน์การส่งเสริมสุขภาพสู่เป้าหมาย กระตุ้นให้บุคลากรแสวงหาความรู้เทคนิคและกลยุทธ์ในการส่งเสริมสุขภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่องภายใต้บรรยากาศแบบเปิด ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรมุ่งสู่ความเป็นเลิศ ที่สำคัญกระตุ้นให้บุคลากรเกิดความคิดสร้างสรรค์และคิดนอกกรอบในการทำงาน ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้เป็นทีมและกระตุ้นให้บุคลากรได้ใช้ศักยภาพในการทำงานอย่างเต็มความสามารถ

องค์ประกอบของภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ

นักวิชาการ กล่าวถึง องค์ประกอบของภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ ดังนี้

สุรพล สาธิตา (2558 : 21-27) กล่าวถึง องค์ประกอบของภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วย การทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมให้มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ วิญญาณ อารมณ์ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เน้นการดูแลสุขภาพตนเองโดยให้บุคลากรมีส่วนร่วม

และมีอิสระของความคิดในการวางแผนและตัดสินใจในการดูแลรักษา ส่งเสริมให้บุคลากรพร้อมใจให้บริการด้วยความเต็มใจ สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงระบบงานบริการอย่างต่อเนื่องโดยใช้ความรู้เชิงวิชาการและเทคโนโลยีมาประยุกต์ในการแก้ปัญหาการทำงาน นำบทเรียนในการปฏิบัติที่ดีมาแลกเปลี่ยนให้เกิดระบบงานที่มีคุณภาพมุ่งเน้นเรื่องความเท่าเทียมและความเสมอภาคเพื่อให้ผู้รับบริการได้รับบริการที่ดีได้มาตรฐานตามสิทธิที่พึงมีพึงได้ มีจริยธรรมเป็นผู้ที่มีการประพฤติปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมาย คุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนมาตรฐานวิชาชีพของตนเอง โดยมุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวม

Siriwardena (2006 : 125-128) กล่าวถึง องค์ประกอบของภาวะผู้นำ ส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วยพฤติกรรมของผู้นำในการวางแผน กำกับ ติดตาม การส่งเสริมสุขภาพ การส่งเสริมสร้างเกณฑ์มาตรฐานด้านสุขภาพโดยชี้ให้เห็นว่าองค์กรจะเจริญเติบโตและมีสภาพที่ดีขึ้นจากปัจจุบันอย่างน่าเชื่อถือ น่าสนใจและมีความเป็นไปได้จริง ต้องพัฒนาบุคลากรให้มีสุขภาพที่ดีเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนต่อการสร้างอนาคตขององค์กร รวมทั้งใช้การสื่อสารหลายช่องทางและการจัดบรรยากาศขององค์กรให้ปลอดภัย

Ferguson (2007 : 212 – 224) กล่าวถึง องค์ประกอบภาวะผู้นำ ส่งเสริมสุขภาพประกอบด้วย การแสวงหาเทคนิคหรือวิธีการส่งเสริมสุขภาพมาพัฒนาระบบการส่งเสริมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง การสร้างแรงบันดาลใจและจูงใจให้บุคลากรพัฒนาความรู้ ประสบการณ์และความสามารถเพื่อนำองค์กรไปสู่ความปลอดภัย โดยเน้นการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวม โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร โดยจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศขององค์กรให้ปลอดภัย

McKeon, Norris, Webb & Hix (2009 : 373-378) กล่าวถึง องค์ประกอบภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ การวางแผนกำกับควบคุมการบริการสุขภาพ การส่งเสริมดูแลรักษาสุขภาพแบบองค์รวม การให้การสนับสนุน อำนวยความสะดวกด้านทรัพยากร เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการสอนงาน นิเทศงานการส่งเสริมสุขภาพแก่บุคลากร ใช้การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ แสวงหาความรู้ เทคนิคหรือวิธีการมาพัฒนางานอยู่เสมอ การทำงานเป็นทีม การพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร และการจัดสภาพแวดล้อมทางบวกเพื่อให้เกิดความปลอดภัย

Howieson & Thaigarajah (2011 : 7-18) กล่าวถึง องค์ประกอบภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วย การพัฒนาระบบการส่งเสริมสุขภาพ โดยมีรูปแบบและกลยุทธ์ในการส่งเสริมสุขภาพอย่างหลากหลาย การดูแลป้องกันสุขภาพของบุคลากรโดยเน้นแบบองค์รวม เน้นการทำงานเป็นทีม การจัดบรรยากาศแบบมิตรภาพโดยคำนึงถึงความสุขและความปลอดภัย ส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาเทคนิคและวิธีการในการส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมให้มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดคุณภาพชีวิตในการทำงานด้วยวิธีการต่างๆ

Stanley (2012 : 119 -126) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพเป็นผู้อาวุโส กำกับติดตาม และการประเมินผลการส่งเสริมสุขภาพของบุคลากร แสวงหากลยุทธ์ วิธีการหรือเทคนิคในการพัฒนาระบบการส่งเสริมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ภาวะผู้นำเชิงใจ เป็นที่ปรึกษาและพี่เลี้ยงให้บุคลากรพัฒนาตนเองให้เกิดความก้าวหน้าในองค์กร ทำงานตามวัตถุประสงค์ การสื่อสารที่ดี การสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรหรือกลุ่มทำงานให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยที่ผู้นำใช้ภาวะผู้นำในการปฏิบัติการและอำนวยความสะดวก การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม การสอนงาน การสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจ การพัฒนาองค์กรให้เกิดความปลอดภัย

Edmonstone (2011 : 337-353) กล่าวถึง องค์ประกอบของภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์ร่วม การทำงานเป็นทีม การดูแลป้องกันและรักษาสุขภาพแบบองค์รวมให้กับบุคลากร การพัฒนาระบบการส่งเสริมสุขภาพให้เป็นมาตรฐานโดยใช้การสื่อสารหลายช่องทาง การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การจัดสภาพแวดล้อมเชิงบวกโดยเน้นการสร้างความสุข ความมั่นคงและปลอดภัยให้กับบุคลากร และการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานให้กับบุคลากร

Jackson (2013 : 572-580) กล่าวถึง องค์ประกอบภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ เน้นการสอนงานด้านสุขภาพ และนิเทศงานแก่บุคลากร เพื่อแสวงหาความรู้เทคนิคหรือกลยุทธ์มาพัฒนาส่งเสริมและการบริการสุขภาพอยู่เสมอ การพัฒนาระบบการส่งเสริมสุขภาพเพื่อตอบสนองผู้รับบริการ และการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการตัดสินใจ มีความมุ่งมั่นในผลของการทำงาน เป็นแบบอย่าง

ที่ดีในด้านจริยธรรม เน้นการเรียนรู้เป็นทีม มีความคิดสร้างสรรค์ผลงานใหม่ๆ ตลอดจนใช้หลักของการสื่อสาร และมนุษยสัมพันธ์กับผู้รับบริการ

MacPhee, Chang & Lee (2013 : 21-29) กล่าวถึง องค์ประกอบของภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่ทำงานโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ เน้นการวางแผนกลยุทธ์ การใช้ความคิดกลยุทธ์เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการบริการสุขภาพ มีการดูแลสุขภาพบุคลากรแบบองค์รวม จัดสภาพบรรยากาศขององค์กรให้ปลอดภัยอย่างเหมาะสม โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรให้เกิดความมั่นคงและปลอดภัย

จากแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพสามารถนำมาสังเคราะห์ดังตารางด้านล่าง

นักวิชาการ ภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ	สุรพล สาลีگا (2558:21-27)	Siriwardena (2006:125-128)	Ferguson (2007:212 – 224)	McKeon Norris,Webb &Hi (2009: 373-378)	Howieson &Thaigarajah(2011:7 –18)	Stanley (2012 :119 -126)	Edmonstone (2011: 337-353)	Jackson(2013: 572-580)	MacPhee Chang &Lee (2013:21-29)	จำนวนความถี่	คัดเลือก
1. การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม	✓		✓	✓	✓		✓		✓	6	✓
2. การให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจในการดูแลรักษาสุขภาพ	✓									1	
3.การส่งเสริมให้บุคลากรพร้อมใจให้บริการด้วยความเต็มใจ	✓		✓							2	
4. การนำวิธีการเทคนิคหรือกลยุทธ์มาพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง	✓		✓				✓			3	
5. การพัฒนาระบบการส่งเสริมสุขภาพ	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓		7	✓

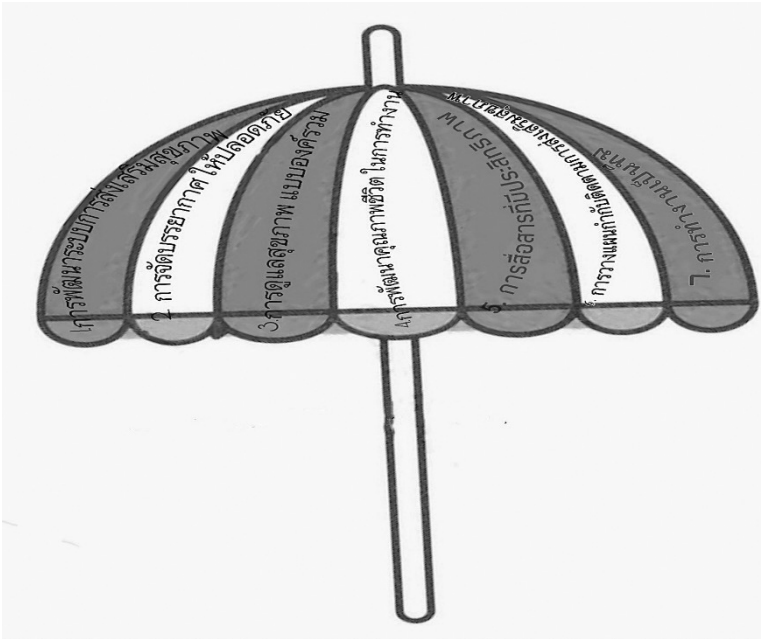
นักวิชาการ ภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ	สุรพล สาลิกา (2558:21-27)	Sriwardena (2006:125-128)	Ferguson (2007:212 – 224)	McKeon Norris, Webb & Hi (2009: 373-378)	Howieson & Thaigarajah(2011:7-18)	Stanley (2012 :119 -126)	Edmonstone (2011: 337-353)	Jackson(2013: 572-580)	MacPhee Chang & Lee (2013:21-29)	จำนวนความถี่	คัดเลือก
6.การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยี มาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและตัดสินใจระบบงานบริการสุขภาพ	✓							✓		2	
7.การบริการด้วยความเท่าเทียมและความเสมอภาค	✓		✓							2	
8. การมีจริยธรรม และมาตรฐานวิชาชีพ	✓							✓		2	
9.การวางแผน กำกับ ติดตามการส่งเสริมสุขภาพ		✓	✓	✓		✓			✓	5	✓
10.การสร้างเกณฑ์มาตรฐานสุขภาพ		✓	✓							2	
11.การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ		✓	✓	✓		✓	✓	✓		6	✓
12.การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศขององค์กรให้ปลอดภัย		✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	7	✓
13. การสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรพัฒนาความรู้ ประสบการณ์ด้านสุขภาพ			✓			✓				2	
14. การทำงานเป็นทีม	✓		✓	✓	✓		✓			5	✓
15.การพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงาน			✓	✓	✓	✓	✓		✓	6	✓
16.การอำนวยความสะดวก ด้านทรัพยากร				✓		✓				2	
17.การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์				✓	✓	✓				3	

นักวิชาการ ภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ	สุรพล สาลิกา (2558:21-27)	Sirwardena (2006:125-128)	Ferguson (2007:212 – 224)	McKeon Norris, Webb & Hi (2009: 373-378)	Howieson & Thaigarajah(2011:7-18)	Stanley (2012 :119 -126)	Edmonstone (2011: 337-353)	Jackson(2013: 572-580)	MacPhee Chang & Lee (2013:21-29)	จำนวนความถี่	คัดเลือก
18.การสอนงาน ที่ปรึกษาและนิเทศ งานการส่งเสริมสุขภาพแก่บุคลากร				✓		✓		✓		3	
19.การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม						✓	✓			2	
20.การมุ่งผลสัมฤทธิ์							✓	✓		2	
21. การมีความคิดสร้างสรรค์								✓		1	
22.มนุษยสัมพันธ์กับผู้รับบริการ								✓		1	

จากตารางจะเห็นได้ว่า นักวิชาการมีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ โดยองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ 5 คน มีองค์ประกอบด้วยกัน 7 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาระบบการส่งเสริมสุขภาพ 2) การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศขององค์กรให้ปลอดภัย 3) การดูแลสุขภาพของบุคลากรแบบองค์รวม 4) การพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงาน 5) การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ 6) การวางแผน กำกับ ติดตามการส่งเสริมสุขภาพ และ 7) การทำงานเป็นทีม

จากองค์ประกอบทั้ง 7 ด้าน ดังกล่าวของภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ จึงสามารถนำไปสร้างรูปแบบภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ ดังภาพประกอบด้านล่าง

ภาพประกอบรูปแบบภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพ

ภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพจึงเป็นรูปแบบของภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ที่ช่วยขับเคลื่อนกลไกให้บุคลากรในองค์กรปฏิบัติงานไปสู่เป้าหมายสามารถตอบสนององโลกาภิวัตน์ภายใต้บรรยากาศแบบเปิด ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรมุ่งสู่ความเป็นเลิศ ส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความคิดสร้างสรรค์และคิดนอกกรอบในการทำงาน สนับสนุนให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีม กระตุ้นให้บุคลากรได้ใช้ศักยภาพในการทำงานอย่างเต็มความสามารถ โดยเฉพาะคุณลักษณะที่สำคัญของผู้นำ คือ ความฉลาดทางอารมณ์ มีอารมณ์ขัน ทำงานเชิงรุกและมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก รวมทั้งการใช้ความคิดกลยุทธ์เพื่อมุ่งพัฒนาองค์กรไปสู่ความปลอดภัย ขณะเดียวกันสามารถแสวงหาวิธีการ เทคนิคหรือกลยุทธ์มาใช้ในการส่งเสริมป้องกันและดูแลสุขภาพของบุคลากรเพื่อป้องกันโรคระบาดไม่ให้ลุกลามบานปลายยิ่งขึ้น อีกทั้งยังกระตุ้นให้บุคลากรพัฒนาความรู้ประสบการณ์และความสามารถในการปรับปรุงระบบสุขภาพให้เป็นที่ยอมรับ มุ่งพัฒนาให้บุคลากรมีการ

เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาระบบการส่งเสริมสุขภาพ การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศขององค์กรให้ปลอดภัย การดูแลสุขภาพของบุคลากรแบบองค์รวม การพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงาน การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การวางแผน กำกับติดตามการส่งเสริมสุขภาพและการทำงานเป็นทีม โดยองค์กรต่าง ๆ สามารถนำรูปแบบภาวะผู้นำส่งเสริมสุขภาพไปใช้ในการป้องกันและแก้ปัญหาโรคโควิด-19 ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะด้านการส่งเสริมพัฒนาระบบการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศขององค์กรให้ปลอดภัย และด้านการดูแลสุขภาพของบุคลากรแบบองค์รวมเพราะช่วยส่งเสริมให้บุคลากรรู้จักระมัดระวังดูแลสุขภาพและป้องกันตัวไม่ให้โรคมารเบียดเบียน อีกทั้งส่งเสริมให้มีการจัดสภาพแวดล้อมขององค์กรให้ปลอดภัยอันจะเป็นผลทำให้บุคลากรในองค์กรเกิดความมั่นคงปลอดภัยสืบไป

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วิริยะ. (2557). ภาวะผู้นำและการสร้างเสริมสุขภาพของนิสิตพยาบาลศาสตร์. *วารสารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี)*, 5(9), 6-13.
- ณัฐพันธ์ เจริญนนท์. (2551). *พฤติกรรมองค์การ*. กรุงเทพฯ : บริษัท วี.พี.รันท. ทัศนาศวศาสตร์. (2556). *ภาวะผู้นำในการบริหารงาน*. กรุงเทพฯ : พี.เอ.อี.พี.วิ้ง จำกัด.
- วิฑูรย์ สิมะโชคดี. (2550). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ : เนตรนิมิตการพิมพ์.
- สุพานี สฤกษ์วานิช. (2552). *พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่ : แนวคิด และทฤษฎี*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ส่งเสริมสุพล สาลิกา. (2558). ภาวะผู้นำของผู้อำนวยการโรงพยาบาลสุขภาพตำบลสังกัดสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 8(3), 21-27.
- Akhtar, Miriam. (2015). Positive leadership : Positive Psychology. *Training*, 10(5), 5-9.

- Bekas S. (2014). Evaluating leadership development in postgraduate medical education. *Leadership Health Service*, 27(1), 31–40.
- Bennis, Warren, & Nanus, Burt. (1997). *Leaders*. New York : Happer Collins Publishers.
- Bill , George (2021). *Leadership in the 21st Century*. (November 3, 2021) Retrieved from www.billgeorge.org › articles › the-21st-century-leader.
- Burke, R. J., & Cooper, C. L. (2004). *Leading in Turbulent Times : Managing in the New World of Work*. Malden, Massachusetts : Blackwell Publishing.
- Charan, R., Drotter, S., & Noel, J. (2001). *The Leadership Pipeline : How to Build the Leadership Powered Company*. San Francisco : Jossey-Bass.
- Christie, van Diggele. (2020). *Leadership in healthcare education*. (September 11, 2021) Retrieved from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7712520/>
- Clark J. (2012). Medical leadership and engagement : no longer an optional extra. *Journal of Health Organizational Management*, 26(4), 437–443.
- Daft, Richard L. (2002). *The Leadership Experience*. Orlando : Hartcourt College Publishers.
- De Casterle BD.; An, Willemse; Marc, Verschueren & Koen, Milisen. (2008). Impact of clinical leadership development on the clinical leader, nursing team and care-giving process : a case study. *Journal of Nurse Management*, 16(6), 753–763.
- DuBrin, A.J. (1998). *Leadership : Research Finding, Practice and Skills*. Boston : Houghton Muffling.

- Edmonstone J. (2011). The development of strategic Healthy leaders in the National Health Service in Scotland. *Journal of Leadership Health Service*, 24(4), 337–353.
- Ferguson L. (2007). Clinical leadership : using observations of care to focus risk management and quality improvement activities in the clinical setting. *Journal of Contemporary Nurse*, 24(2), 212–224.
- Hersey, P., Blanchard, K. H. & Johnson, D. E. (1996). *Management of Organization Behavior : Utilizing Human Resources*. New Jersey : Prentice-Hall.
- Howieson B, & Thaigarajah T. (2011). What is Healthy leadership? A journal-based meta-review. *Journal of Healthy leadership*, 17(2), 7–18.
- Jackson D. (2013). Understanding Avoidant Leadership in Health Care : Findings from Secondary Analysis of two Qualitative Studies. *Journal of Nurse Management*. 1(3), 572–580.
- Kristin Burnham. (2020). *Effective Leadership in Healthcare : 5 Essential Traits*. Boston, USA. : Northeastern University.
- Lei Yao, Ping Li & Helen, Wildy. (2021). *Health-Promoting Leadership : Concept, Measurement, and Research Framework*. (September 11, 2021) Retrieved from <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2021.602333/full>.
- Locke, E. A. (1991). *The Essence of Leadership : The Four Keys to Leading Successfully*. New York : Lexington Books.
- Marcela, De Vivo. (2015). *How to Be a Healthy Leader*. (November 4, 2021) Retrieved from [marcelahealth.com>keytopics>healthy-leadership](https://marcelahealth.com/keytopics/healthy-leadership).

- MacPhee M.; Chang,L. & Lee, D. (2013). Global Health Care Leadership Development : Trends to Consider. *Journal of Healthcare Leadership*, 5(2), 21–29.
- McKeon LM. ; Norris, TL.; Webb, S.; Hix, C. (2009). Teaching Clinical Nurse Leaders How to Diagnose the Clinical Microsystem. *Professional Nurse*, 25(6), 373–378.
- Patrick A, (2011). Developing and Testing a New Measure of Staff Nurse Clinical Leadership : the Clinical Leadership Survey. *Nurse Management*, 19(1), 449–460.
- Reuben, Olugbenga, A.; Annette, Heather D. & Katharine, A Wallis. (2018). *The Concept of Leadership in the Health Care*. Faculty of Nursing Aucklang University of Auckland, New Zealand.
- Ricky, Griffin, W. (2013). *Basic Elements of Organizing*. Texas : A & M University.
- Rost, J. C. (1991). *Leadership for the Twenty-First Century*. New York : Praeger.
- Siriwardena A. (2006). Releasing the Potential of Health Services : Translating Clinical Leadership into Healthcare Quality Improvement. *Quality Primary Care*, 14(3), 125–128.
- Stanley D. (2012). Clinical Leadership and Innovation. *Journal of Nurse Education Practice*, 2(2), 119–126.
- Yukl, Gary A. (2012). *Leadership in Organization*. New Jersey : Prentice–Hall.

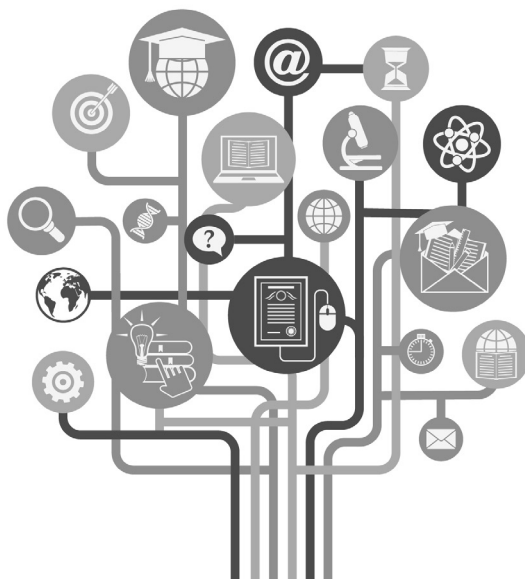
4

อิทธิพลโครงสร้างของวัฒนธรรมองค์กร สมรรถนะของบุคคล และการจัดการความรู้ที่มีต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด (ระยอง)

The Influence of Organization Culture, Personal Competence and Knowledge Management on Safety Behaviour of Employees in an Automotive Parts Manufacturing Company in the Eastern Seaboard Industrial Estate (Rayong)

สมนึก ภูพวก สุมาลี รามนัฐ และ ธัญนันท์ บุญอยู่

Somnuek Phoophuak Sumalee Ramanust and Thanyanan Boonyoo

อิทธิพลโครงสร้างของวัฒนธรรมองค์กร สมรรถนะของบุคคล และการจัดการความรู้ที่มีต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน ของพนักงานบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด (ระยอง)

The Influence of Organization Culture, Personal Competence and Knowledge Management on Safety Behaviour of Employees in an Automotive Parts Manufacturing Company in the Eastern Seaboard Industrial Estate (Rayong)

สมนึก ภูพวก¹ สุมาลี รามานุส² และ ธัญนันท์ บุญอยู่³

Somnuek Phoophuak Sumalee Ramanust and Thanyanan Boonyoo

¹หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ กรุงเทพฯ 10160 ประเทศไทย
Master of Business Administration, Southeast Asia University, Bangkok 10160, Thailand e-mail : s6241010006@sau.ac.th

²บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ กรุงเทพฯ 10160 ประเทศไทย
Graduate School, Southeast Asia University, Bangkok 10160, Thailand
e-mail : Sumalee.sau@gmail.com

³บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ กรุงเทพฯ 10160 ประเทศไทย
Graduate School, Southeast Asia University, Bangkok 10160, Thailand
e-mail : Thanyanan7@gmail.com

Received : August 24, 2021 Revised : October 7, 2021 Accepted : November 1, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับวัฒนธรรมองค์กร สมรรถนะของบุคคล การจัดการความรู้ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน 2) เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ที่มีอิทธิพลที่อยู่ในฐานะตัวแปรคั่นกลางระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน และ 3) เพื่อศึกษาสมรรถนะของบุคคลที่มีอิทธิพลที่อยู่ในฐานะตัวแปรคั่นกลางระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์น ซีบอร์ด จังหวัดระยอง โดยกลุ่ม

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานของบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด (ระยอง) จำนวนทั้งสิ้น 180 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามค่าความเชื่อมั่น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ด้วยแบบสมการโครงสร้าง (SEM) โดยใช้โปรแกรม Smart PLS 3.0

ผลการศึกษา พบว่า 1) พนักงานของบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด (ระยอง) มีระดับของวัฒนธรรมองค์กร สมรรถนะของบุคคล การจัดการความรู้ และพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25, 4.39, 4.16 และ 4.50 ตามลำดับ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.863, 0.709, 0.833 และ 0.714 ตามลำดับ 2) การจัดการความรู้ในฐานะตัวแปรคั่นกลางมีอิทธิพลระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน 3) สมรรถนะของบุคคลในฐานะตัวแปรคั่นกลางมีอิทธิพลระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน ผู้วิจัยพบว่า 3 ปัจจัย เป็นอิทธิพลของพฤติกรรมความปลอดภัย เมื่อองค์กรมีการสร้างการจัดการความรู้ และสมรรถนะของบุคคลอย่างต่อเนื่องก็จะทำให้องค์กรเกิดความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืนและจะนำมาซึ่งพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นกัน

คำสำคัญ : วัฒนธรรมองค์กร; สมรรถนะของบุคคล; การจัดการความรู้; พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน

Abstract

The objectives of this research is to 1) investigate the level of the organizational culture, personal competence, knowledge management affecting the safety behaviour, 2) analyze knowledge management as the mediator between the organizational culture and the safety behaviour, and 3) analyze the personal competence as the mediator between the organizational culture and the safety behaviour of employees of an automotive parts company in the

Eastern Seaboard Industrial Estate, Rayong Province. The samples used in the research were 180 employees of an auto parts manufacturing company in the Eastern Seaboard Industrial Estate, Rayong Province. The statistics used were frequency, percentage, mean and standard deviation. The structural equation model (SEM) was analyzed by using the Smart PLS 3.0 program.

4

The results found that 1) the majority of the respondents possessed the overall level of the organizational culture, personal competence, knowledge management and safety behaviour at a high level with the mean of 4.25, 4.39, 4.16 and 4.50, respectively, and the standard deviations of 0.863, 0.709, 0.833 and 0.714, respectively, 2) the knowledge management as the mediator affected between the organizational culture and the safety behaviour, and 3) the personal competence as the mediator affected between the organizational culture and the safety behaviour at work. In conclusion, these three attributes contributed to the safety behaviour. Once an organization had created the knowledge management and the personal competence were continuously developed, the organization could gain sustainable competitive advantage, and increase continuously the awareness of safety at work as well.

Keywords : Organizational Culture; Personal Competence; Knowledge Management; Safety Behaviour

บทนำ

อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ไทยมีการพัฒนามากว่า 50 ปี และได้ขยายการเติบโตจนเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญอันดับต้น ๆ ของประเทศ ซึ่งปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 ที่ตราขึ้นเพื่อเป็นการสร้างความปลอดภัย

อาชีพอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดีให้แก่พนักงานที่ปฏิบัติงาน
ภายในอุตสาหกรรมดังกล่าวได้อย่างดี เพราะถ้าคนงานประสบอันตราย เจ็บป่วย
หรืออุบัติเหตุระหว่างการปฏิบัติงานในสถานประกอบการย่อมส่งผลให้ผู้ประกอบการ
ต้องประสบปัญหาในการผลิตไม่ว่าจะเป็นการทำงานที่ล่าช้า การหยุดชะงักในการ
ผลิต อันจะเป็นบ่อเกิดของการสูญเสียเวลาและเม็ดเงินต่อการดำเนินงานที่ล่าช้า
ออกไป หรือในกรณีร้ายแรงสุด อาจต้องมีการหาพนักงานเข้ามาทำงานใหม่ เพื่อ
ทดแทนพนักงานเก่าที่สูญเสียไป (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2564)

เมื่อกล่าวถึง การทำงานให้พนักงานภายในองค์กรสามารถอยู่และทำงานได้
อย่างปลอดภัยอย่างยาวนาน สิ่งสำคัญอย่างแรกที่องค์กรควรต้องตระหนักนั้น คือ
วัฒนธรรมภายในองค์กร ซึ่งการมีวัฒนธรรมองค์กรที่ดีย่อมส่งผลให้พนักงาน
ภายในองค์กรสามารถทำงานได้อย่างมีจุดหมายไปในทิศทางเดียวกัน และสำคัญ
มากไปกว่านั้น คือ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เกิดขึ้นกับพนักงานทุกคนนั้นไม่ใช่
เรื่องง่าย เนื่องจากบุคคลที่เข้ามาทำงานมีความต้องการหลังจากอุทิศตนในการ
ทำงานที่แตกต่างกัน บางคนต้องการเข้ามาทำงานภายในองค์กรเพื่อความก้าวหน้า
ในอาชีพ บางคนเข้ามาภายในองค์กรเนื่องจากต้องการเรื่องความมั่นคง หรือ
สวัสดิการที่ดี (กัลยารัตน์ ธีระธนชัยกุล, 2557) ดังนั้น องค์กรทุก ๆ องค์กรจึงต้อง
คิดวิธีสร้างวัฒนธรรมองค์กรของตนเองขึ้นมาเพื่อให้พนักงานภายในองค์กรนั้น
สามารถอยู่ร่วมกัน และทำงานได้อย่างตรงตามวัตถุประสงค์ที่องค์กรได้จัดตั้งขึ้น
พร้อมทั้งต้องมีการทำงานที่มีความปลอดภัย รอบคอบ และรู้จักวิธีป้องกันการเกิด
อุบัติเหตุ และยังสามารถดึงเอาสมรรถนะในการทำงานของพนักงานแต่ละ
บุคคลออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการเสริมสร้างการให้ความรู้ผ่านการ
อบรมและการส่งเสริมให้พนักงานได้มีการเรียนรู้ตลอดเวลาให้เกิดขึ้นภายใน
องค์กรของตนเอง เพื่อการทำงานที่ปลอดภัยจากเครื่องจักร และวิธีในการทำงาน
กับเครื่องจักรได้อย่างดี ไม่เกิดอุบัติเหตุระหว่างทำงานในระหว่างวัน พร้อมทั้งยัง
เป็นแรงผลักดันที่ก่อให้เกิดความสำเร็จทางธุรกิจ (ปาณิสรา จรัสวิญญู, 2561)

เมื่อองค์กรใด ๆ ก็ตามสามารถสร้างวัฒนธรรมในการทำงานที่ปลอดภัยให้
เกิดขึ้นได้ผ่านการเรียนรู้ องค์กรนั้นจะสามารถดึงสมรรถนะของพนักงานออกมา
ใช้ในการทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ เนื่องจากพนักงานจะรู้จักรับผิดชอบใน

4

งานของตนเอง (กัลยารัตน์ ธีระธนชัยกุล, 2557) อีกทั้งยังมีความพร้อมและความต้องการในการพัฒนางานเองด้วยความคิดที่ต้องการทำงานให้องค์กรของตนเอง เดินหน้าไปได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถทำงานด้วยความปลอดภัยควบคู่กันไป โดยสมรรถนะของบุคลากรภายในองค์กรที่ตึ้นนั้นจะต้องประกอบไปด้วยความรู้ที่เกิดขึ้นมาจากวัฒนธรรมขององค์กรที่คอยสนับสนุน (กมลพร ศรีใส, 2562) เพื่อให้เกิดทักษะการทำงานเฉพาะด้านที่เกิดความปลอดภัยขึ้น และนำไปสู่ทัศนคติในการทำงานที่ดีรอบคอบ

หากกล่าวถึง สมรรถนะของบุคลากรภายในองค์กรแล้วนั้น สิ่งที่จะทำให้เกิดสมรรถนะที่ดีอีกหนึ่งประการนั้น คือ การมีการจัดการความรู้ผ่านนโยบายที่ถูกจัดทำขึ้นจากวัฒนธรรมองค์กร เพราะองค์กรไม่สามารถขับเคลื่อนได้หากปราศจากการจัดการความรู้ผ่านตัวบุคคลผู้ซึ่งเป็นเหมือนฟันเฟืองในการเดินหน้าต่อ องค์กรนั้นจะไม่สามารถแข่งขันได้ในภาคธุรกิจ (ศตวรรษ กล่ำดิษฐ์, 2560) ดังนั้น ถ้าทุกคนในองค์กรมีแนวทางการจัดการความรู้โดยมีการเรียนรู้ และมีการพัฒนาแนวความคิดตลอดจนพัฒนาความสามารถใหม่ ๆ ของตนเองให้เกิดขึ้น ย่อมส่งผลดีต่อองค์กรโดยรวม องค์กรที่ดีจึงมีการพัฒนาความรู้ของพนักงานภายในองค์กรให้เป็นบุคคลที่มีองค์ความรู้ในตนเอง ผ่านการอบรมประจำปี หรือการเรียนรู้ทักษะงานจากบุคคลที่ทำงานด้านนั้น ๆ มาก่อนอย่างชำนาญ การจ้างวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญพิเศษเข้ามาอบรม ก็จะช่วยสร้างสมรรถนะผ่านองค์ความรู้ในการทำงานของบุคคลได้ดี จนนำไปสู่พฤติกรรมการทำงานที่มีความรู้ รู้จักวิธีคิดอย่างเป็นระบบ เกิดความปลอดภัยในการทำงาน และยังช่วยลดอุบัติเหตุต่าง ๆ อีกด้วย (กมลพร ศรีใส, 2562)

จากข้อความข้างต้น จะเห็นได้ว่า สมรรถนะของบุคคล และการจัดการความรู้ นั้นมีความสำคัญอย่างมากที่จะส่งผลถึงพฤติกรรมในการทำงานที่ปลอดภัยผ่านวัฒนธรรมองค์กร ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาอิทธิพลเชิงโครงสร้างของวัฒนธรรมองค์กร สมรรถนะของบุคคล และการจัดการความรู้ที่มีต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด (ระยอง) เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการสนับสนุน การปรับปรุง การปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งพัฒนาให้พนักงานมี

ความตั้งใจ ความทุ่มเททั้งปวงเพื่อให้องค์กรมีการพัฒนาไปอย่างมั่นคงและ
ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับของวัฒนธรรมองค์กร สมรรถนะของบุคคล การจัดการ
ความรู้ และพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน ของบริษัทผลิตชิ้นส่วนยาน
ยนต์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยอง
- 2) เพื่อศึกษาสมรรถนะของบุคคลที่อยู่ในฐานะคั่นกลางระหว่างวัฒนธรรม
องค์กร และพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน
- 3) เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ในฐานะตัวแปรคั่นกลางระหว่างวัฒนธรรม
องค์กร และพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของบริษัทผลิตชิ้นส่วนยาน
ยนต์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยอง

สมมติฐานงานวิจัย

- 1) วัฒนธรรมองค์กรมีอิทธิพลต่อสมรรถนะของบุคคล
- 2) วัฒนธรรมองค์กรมีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้
- 3) วัฒนธรรมองค์กรมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน
- 4) สมรรถนะของบุคคลมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน
- 5) การจัดการความรู้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน
- 6) สมรรถนะของบุคคลในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงวัฒนธรรมองค์กร
สู่พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน
- 7) การจัดการความรู้ในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงวัฒนธรรมองค์กรสู่
พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน

การทบทวนวรรณกรรม

วัฒนธรรมองค์กร

วัฒนธรรมองค์กร หมายถึง แนวทางปฏิบัติของร่วมกันของบุคคลในองค์กร
ที่เป็นไปในทิศทางและรูปแบบเดียวกัน ในรูปแบบของพฤติกรรม ค่านิยม
ความเชื่อถือ ทักษะคิด ความคิด มีการเรียนรู้และสร้างรูปแบบร่วมกัน มีการถ่ายทอด

จากรุ่นสู่รุ่น มีผลทำให้เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและส่งเสริมภาพลักษณ์ขององค์กรในด้านที่ดีต่อสาธารณชน และทำให้บุคคลในองค์กรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ส่งผลให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ในขณะที่ Yusof et al. (2017) ได้กล่าวว่า เป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จขององค์กร สามารถกล่าวได้ว่า คือ สภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงานที่กำหนดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ของพนักงานในที่ทำงาน สามารถเรียนรู้และแบ่งปันได้ในสภาพแวดล้อมทางสังคม และทุก ๆ ชีวิตของมนุษย์ภายในองค์กร พร้อมทั้งสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมสร้างสรรค์ขึ้นของสมาชิกในองค์กร

สมรรถนะของบุคคล

สมรรถนะของบุคคล คือ คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ความสามารถ ทักษะ ความชำนาญ แรงจูงใจ ทศนคติในการปฏิบัติงานของพนักงาน ส่งผลให้สามารถนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และสร้างผลงานได้โดดเด่นกว่าคนอื่น ๆ และส่งผลให้เกิดปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายตามที่ตนเองหรือองค์กรได้กำหนด ในขณะที่ Kunsakja (2018) กล่าวว่า เป็นความสามารถส่วนบุคคลซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความสามารถทางวิชาชีพ มีความเกี่ยวข้องและจำเป็นสำหรับการพัฒนาความสามารถอื่น ๆ อันจะหมายถึง ความรู้ความสามารถที่ได้รับการยอมรับ ความสามารถทางทักษะแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ตนเอง อันจะเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของมนุษย์ รวมไปถึงเอกลักษณ์ของตนเองและความมั่นใจในตนเอง หลอมรวมเป็นคุณสมบัติส่วนบุคคล

การจัดการความรู้

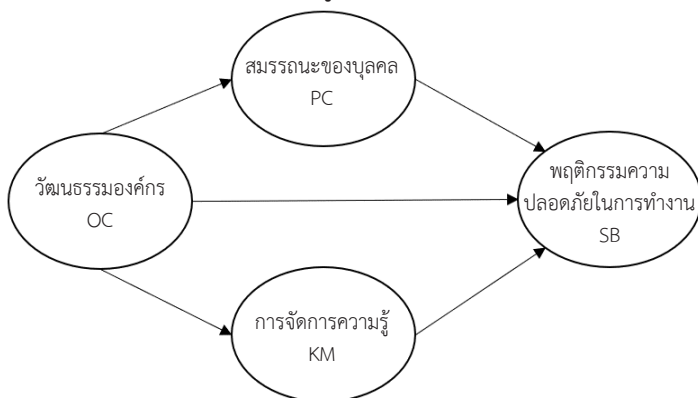
การจัดการความรู้ คือ การรวบรวมความรู้ในตัวบุคคลหรือเอกสาร การจัดเก็บให้เป็นระบบ มีการเผยแพร่ให้เข้าถึงได้ง่าย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ สามารถพร้อมใช้งานและเกิดประโยชน์สูงสุด ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน โดยองค์ความรู้จะไม่มีสูญหายไปจากองค์กร ในขณะที่ Wilson (2020) กล่าวว่า คือ สิ่งที่เป็นเพื่อความอยู่รอดของบริษัท เนื่องจากการดำเนินธุรกิจจะต้องอาศัยความรู้ ความสามารถของบุคคลในการคอยอำนวยความสะดวกในการสื่อสารที่ดีระหว่างบริษัทใหญ่และบริษัทในเครือย่อย การจัดการความรู้จึงต้องมีการปรับปรุงประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้พนักงานมีองค์ความรู้อยู่ตลอดเวลา

เวลาเพื่อการทำงานที่ท้าทายและการนำมาซึ่งเทคโนโลยีใหม่ๆ อันจะเป็นประโยชน์
ต่อองค์กร

พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน

พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน คือ ความมุ่งมั่นของพนักงานที่ปฏิบัติงาน
ตามขั้นตอนการปฏิบัติงานเพื่อความปลอดภัยในการทำงาน รวมทั้งดำเนินกิจกรรม
ความปลอดภัยที่ปฏิบัติเพื่อสนับสนุนให้เกิดการทำงานอย่างปลอดภัย ในขณะที่
Jerie and Baldwin (2017) กล่าวว่า พฤติกรรมความปลอดภัยมีความสำคัญ
อย่างยิ่งในการจัดการความปลอดภัยทางชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อม พฤติกรรม
ความปลอดภัยช่วยให้ประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการกับ
ปัญหาด้านความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน อีกทั้งยังช่วยเปลี่ยน
ทัศนคติของพนักงานในการจัดการกับการลดอุบัติเหตุที่เกี่ยวข้องกับการประกอบ
อาชีพและผลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ปลอดภัยต่อการทำงานและเป็นไปตาม
เป้าหมายขององค์กรในการไม่มีอุบัติเหตุ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในข้างต้น ผู้วิจัยได้พัฒนารอบแนว
ความคิดในการวิจัยจากทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงได้จัดทำเรื่อง “อิทธิพล
เชิงโครงสร้างของวัฒนธรรมองค์กร สมรรถนะของบุคคล และการจัดการความรู้
ที่มีต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่ง
หนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยอง” ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสรุป
และสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังรูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา “อิทธิพลเชิงโครงสร้างของวัฒนธรรมองค์กร สมรรถนะของบุคคล และการจัดการความรู้ที่มีต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยอง” ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานของบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยอง จำนวนทั้งสิ้น 450 คน (ฝ่ายบุคคลบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์, 2564) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ จำนวน 180 คน โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ มนตรี พิริยะกุล (2553) ด้วยการกำหนดการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน โดยเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2-5 แบบสอบถามในการประเมินวัฒนธรรมองค์กร สมรรถนะของบุคคล การจัดการความรู้ และพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน มีลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของ Likert (1932)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยโดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูล กระทำในระหว่างเดือน มีนาคม 2564-เมษายน 2564 ผ่านการแจกแบบสอบถามจำนวน 180 ฉบับ มีอัตราการตอบกลับอยู่ที่ 100 เปอร์เซ็นต์

2. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามเพื่อการลงรหัส และวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม มาประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานของบริษัทอุตสาหกรรมรถยนต์แห่งหนึ่ง ในจังหวัดระยอง ด้วยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และ ร้อยละ (Percentage) ใช้อธิบายข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาระดับวัฒนธรรมองค์กร สมรรถนะของบุคคล การจัดการความรู้ และพฤติกรรมความปลอดภัย ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้ในการแปลความหมายของ ข้อมูลต่างๆ เพื่อสรุปและอธิบายลักษณะของตัวแปร ตามแนวคิดของ Best (1977)

3. สถิติอนุมานหรือสถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) เป็นการนำวิธีทาง สถิติมาใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) เพื่อหาความสัมพันธ์ โครงสร้างเชิงสาเหตุและหาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรทั้งทางตรงและ ทางอ้อม ด้วยตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling--SEM) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป PLS Graph 3.0 (Hair et al., 2018)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 129 คน (ร้อยละ 71.67) อายุ 36-45 ปี จำนวน 100 คน (ร้อยละ 55.56) มีระดับ การศึกษาในระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่าอนุปริญญา จำนวน 80 คน (ร้อยละ 44.44) สถานภาพสมรส จำนวน 115 คน (ร้อยละ 63.89) และมีระยะเวลาในการ ทำงานมากกว่า 10 ปี จำนวน 85 คน (ร้อยละ 47.22)

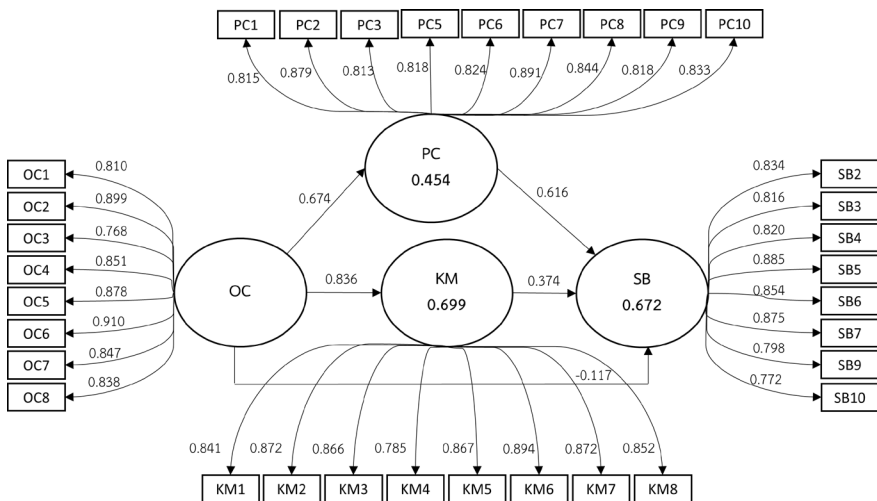
ผลการวิเคราะห์ระดับวัฒนธรรมองค์กร สมรรถนะของบุคคล การจัดการ ความรู้ และพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม สามารถแสดงได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของวัฒนธรรมองค์กร สมรรถนะของบุคคล การจัดการความรู้ และพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน โดยรวม

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของตัวแปรในภาพรวม	S.D.	ระดับ
วัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture)	4.25 .863	มาก
สมรรถนะของบุคคล (Personal Competence)	4.39 .709	มาก
การจัดการความรู้ (Knowledge Management)	4.16 .883	มาก
พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน (Safety Behaviour)	4.50 .714	มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างในภาพรวม ซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยสัมประสิทธิ์ถดถอยทางตรงที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานและผลการทดสอบสมมติฐาน โดยผลเป็นการวิเคราะห์ได้ ดังรูปภาพที่ 2

รูปภาพที่ 2 ตัวแบบสมการโครงสร้างอิทธิพลสมรรถนะของบุคคลและการจัดการความรู้ในฐานะตัวแปร คั่นกลางระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่ง ในจังหวัดระยอง

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของตัวแปรที่มีต่อความปลอดภัยในการทำงาน

ตัวแปร (LV)	ค่าความ ผันแปร	อิทธิพล (Effect)	OC	PC	KM
พฤติกรรมความปลอดภัยในการ ทำงาน (SB)	0.672	DE	-0.117	0.616***	0.374***
		IE	0.728	0.000	0.000
		TE	0.611	0.616	0.374
สมรรถนะของบุคคล (PC)	0.454	DE	0.674***	0.000	N/A
		IE	0.000	0.000	N/A
		TE	0.674	0.000	N/A
สมรรถนะของบุคคล (KM)	0.699	DE	0.836***	N/A	0.000
		IE	0.000	N/A	0.000
		TE	0.836	N/A	0.000

หมายเหตุ: DE; Direct Effect, IE; Indirect Effect, TE; Total Effect, N/A; Not Applicable

1. ปัจจัยที่มีผลโดยรวมต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน (SB) พบว่า สมรรถนะของบุคคล (PC) และการจัดการความรู้ (KM) มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน (SB) มีค่าเท่ากับ 0.616*** และ 0.374*** ตามลำดับ ส่วนวัฒนธรรมองค์กร (OC) ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน (SB) มีค่าเท่ากับ -0.117 แต่วัฒนธรรมองค์กร (OC) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน (SB) มีค่าเท่ากับ 0.611

2. สมรรถนะของบุคคล (PC) พบว่า วัฒนธรรมองค์กร (OC) มีอิทธิพลทางตรงต่อสมรรถนะของบุคคล (PC) มีค่าเท่ากับ 0.674***

3. การจัดการความรู้ (KM) พบว่า วัฒนธรรมองค์กร (OC) มีอิทธิพลทางตรงต่อการจัดการความรู้ (KM) มีค่าเท่ากับ 0.836***

จากผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของตัวแปรที่ต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน โดยจะเป็นการศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลเชิงโครงสร้างของสมรรถนะของบุคคลและการจัดการความรู้ในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงวัฒนธรรมองค์กรสู่พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษารูปแบบสมมติฐานการวิจัยในครั้งนี้ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis)	สัมประสิทธิ์เส้นทาง (Coef.)	ค่า t-test	ผลลัพธ์
H1 วัฒนธรรมองค์กรมีอิทธิพลต่อสมรรถนะของบุคคล	0.674***	15.145	สนับสนุน
H2 วัฒนธรรมองค์กรมีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้	0.836***	27.016	สนับสนุน
H3 วัฒนธรรมองค์กรมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน	-0.117	1.093	ไม่สนับสนุน
H4 สมรรถนะของบุคคลมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน	0.616***	2.866	สนับสนุน
H5 การจัดการความรู้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน	0.374***	6.892	สนับสนุน

หมายเหตุ: * หมายถึง $p\text{-value} \leq 0.10$ หรือ ค่า $t \geq 1.65$

** หมายถึง $p\text{-value} \leq 0.05$ หรือ ค่า $t \geq 1.96$

*** หมายถึง $p\text{-value} \leq 0.01$ หรือ ค่า $t \geq 2.58$

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า 1) วัฒนธรรมองค์กรมีอิทธิพลต่อสมรรถนะของบุคคล การจัดการความรู้ของบริษัทอุตสาหกรรมรถยนต์แห่งหนึ่ง ในจังหวัดระยอง โดยมีค่า t-test เท่ากับ 15.145 และ 27.016 ส่วนวัฒนธรรมองค์กรไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน โดยมีค่า t-test เท่ากับ 1.093 2) สมรรถนะของบุคคลมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน โดยมีค่า t-test เท่ากับ 2.866 และ 3) การจัดการความรู้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน โดยมีค่า t-test เท่ากับ 6.892

ผลการทดสอบอิทธิพลทางอ้อมของวัฒนธรรมผ่านสมรรถนะของบุคคลและการจัดการความรู้สู่พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งผลการทดสอบอิทธิพลทางอ้อมจะปรากฏตาม ตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบอิทธิพลคั่นกลาง

	สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis)	Effect	Boot SE	Boot LLCI	Boot ULCI
H6	สมรรถนะของบุคคลในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงวัฒนธรรมองค์กรสู่พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน	.335	.074	.208	.497
H7	การจัดการความรู้ในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงวัฒนธรรมองค์กรสู่พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน	.363	.067	.248	.511

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า 1) สมรรถนะของบุคคลในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงวัฒนธรรมองค์กรสู่พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน มีค่าผลคูณของสัมประสิทธิ์ของล่าง (Boot LLCI) อยู่ที่ .208 และขอบบน (Boot ULCL) อยู่ที่ .497 ที่ช่วงของความเชื่อมั่นไม่คลุม 0 แสดงว่า สมรรถนะของบุคคลมีอิทธิพลในการเชื่อมโยงวัฒนธรรมองค์กรสู่พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน และ 2) การจัดการความรู้ในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงวัฒนธรรมองค์กรสู่พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน มีค่าผลคูณของสัมประสิทธิ์ของล่าง (Boot LLCI) อยู่ที่ .248 และขอบบน (Boot ULCL) อยู่ที่ .511 ที่ช่วงของความเชื่อมั่นไม่คลุม 0 แสดงว่า การจัดการความรู้มีอิทธิพลในการเชื่อมโยงวัฒนธรรมองค์กรสู่พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน

สรุปและอภิปรายผล

วัฒนธรรมองค์กรซึ่งเป็นตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะของบุคคล การจัดการความรู้ มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.674*** และ 0.836*** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าเฉลี่ย อยู่ที่ 4.25 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ .863 ซึ่งอยู่ในระดับมาก เป็นผลมาจากองค์กรให้ความสำคัญในประชาสัมพันธ์ด้านความ

ปลอดภัยด้วยการชี้แจงวัตถุประสงค์และแนวทางการปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยที่ชัดเจนให้พนักงานทราบทุกคน พร้อมทั้งมีการจัดแผนผังโครงสร้างการบริหารงานด้านความปลอดภัยในการทำงานที่ชัดเจนด้วยการสนับสนุนการฝึกอบรมและกิจกรรมที่สร้างโอกาสในการเรียนรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานให้กับพนักงานอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยาใจ ธรรมพิทักษ์ (2559) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของพนักงานโรงแรมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ได้กล่าวว่า ปัจจัยด้านองค์กร ได้แก่ วัฒนธรรมองค์กร มีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาสมรรถนะของพนักงานโรงแรมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ด้านความรู้ ด้านทักษะการทำงานและด้านเจตคติ โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาสมรรถนะของพนักงานโรงแรมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในภาพรวมมากที่สุด ได้แก่ วัฒนธรรมองค์กร รองลงมาคือ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญช่วย ศิริเกษ (2557) ได้ศึกษาการศึกษาวัฒนธรรมองค์กรแบบสร้างสรรค์กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรแบบสร้างสรรค์กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจเนื่องจากสภาพของปัจจัยทั้งสองอย่างนี้ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องและส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จของงานเหมือนกัน เพียงแต่วัฒนธรรมองค์กรแบบสร้างสรรค์เป็นเรื่องเกี่ยวกับค่านิยมและพฤติกรรมร่วมตามจุดเน้นที่สอดคล้องกันและเป็นไปโดยอัตโนมัติ ไม่ต้องมีการกำกับให้เป็นเช่นนั้น ส่วนการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นเรื่องที่เน้นสมรรถนะของคนทำงานให้มีประสิทธิภาพ เช่น การเป็นบุคคลที่มีความรู้ การมีวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายทิศทางการทำงานที่ชัดเจนและตรงกัน การคิดอย่างเป็นระบบและมีแบบแผนความคิด รวมถึงการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ตัวแปรทั้งสองอย่างดังกล่าว จึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องใกล้ชิดและมีความสัมพันธ์ในระดับสูง

สมรรถนะของบุคคลซึ่งเป็นตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.616^{***} มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.39 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.709 ซึ่ง

อยู่ในระดับมาก เป็นผลมาจาก พนักงานมีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ให้ดีที่สุดและมีความปลอดภัยพร้อมทั้งมีความสัมพันธ์ด้านความปลอดภัยในการทำงานกับเพื่อนร่วมงานเป็นอย่างดีด้วยการที่มีความคิดที่จะพัฒนาสมรรถนะของตนเองในด้านความปลอดภัยให้สูงขึ้นอยู่เสมอ มีความคิดในการช่วยเหลือสนับสนุน เพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติงานให้มีความปลอดภัยในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริศา จักรบุญมา (2557) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานของพนักงานฝ่ายบำรุงรักษาในรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่ง ได้กล่าวว่า ส่วนการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการทำงานของพนักงานฝ่ายบำรุงรักษาในรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่ง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่บุคคลจะกระทำพฤติกรรมใด ๆ นั้นจะขึ้นอยู่กับ การรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังของผลที่จะได้รับถ้าบุคคลรับรู้ความสามารถของตนเองสูง บุคคลจะมีแนวโน้มที่จะใช้ความพยายามในการกระทำพฤติกรรมนั้นสูง

การจัดการความรู้ซึ่งเป็นตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการความปลอดภัยในการทำงาน มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.374^{***} มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.16 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.833 ซึ่งอยู่ในระดับมาก เป็นผลมาจาก องค์กรมีการทบทวน/ปรับปรุงความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานผ่านการบันทึก รวบรวม หรือจัดทำฐานข้อมูลด้านความปลอดภัยและอื่น ๆ เก็บไว้ในระบบเครือข่ายขององค์กรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพด้านความปลอดภัย และการจัดทำบอร์ดประชาสัมพันธ์ด้านความปลอดภัย เพื่อให้พนักงานทุกคน และผู้สนใจได้รับรู้ข่าวสารใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คู่มือการปฏิบัติงาน นำมาสู่การประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้มีความปลอดภัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิมิตร โสหารี (2559) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมองค์กรมุ่งเน้นการส่งเสริมและผลักดันไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ โดยต้องกระทำผ่านการพัฒนาทางการบริหารการพัฒนาความสามารถของบุคลากรและทีมงาน การพัฒนาการจัดการความรู้ และการพัฒนาการจูงใจซึ่งเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาองค์กร

แห่งการเรียนรู้ของเทศบาลตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อเทศบาลตำบลเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ก็จะส่งผลให้ทุกคนสามารถขยายศักยภาพของตนเองได้อย่างต่อเนื่องสามารถสร้างผลงานตามที่ตั้งเป้าหมายไว้และเป็นที่ซึ่งทุกคน ต่างก็เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ร่วมกันแล้วก็ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาเทศบาลตำบลให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน มีค่าอิทธิพลของตัวแปรอยู่ที่ 0.672 มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.741 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นผลมาจากพนักงานภายในองค์กรมีการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายในทุกครั้งของการทำงาน ตามคำแนะนำของคู่มือที่องค์กรได้จัดทำขึ้น อีกทั้งบุคลากรภายในองค์กรตระหนักถึงการหยุดเครื่องจักรทุกครั้งก่อนเข้าไปซ่อมแซม หรือทำความสะอาดเพื่อความปลอดภัยในการทำงานในทุกครั้ง และมีการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัยตลอดที่องค์กรได้จัดขึ้น ไม่ว่าจะเป็น KYT4R การประเมินความเสี่ยง และกิจกรรม 5 ส เป็นต้น และเมื่อพบเห็นสิ่งผิดปกติในการทำงานทุกครั้งจะมีการรายงานไปถึงหัวหน้างาน หรือผู้ดูแลควบคุมเพื่อตรวจสอบได้อย่างทันทั่วทั้ง

ข้อเสนอที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

1. อิทธิพลของวัฒนธรรมองค์กร เมื่อพิจารณา พบว่า องค์กรมีความพยายามในการลดช่องว่างของการสื่อสารด้านความปลอดภัยในการทำงานระหว่างหัวหน้าและลูกน้องมีค่าทางสถิติที่น้อย แสดงให้เห็นว่าช่องว่างของการสื่อสารด้านความปลอดภัยในการทำงานระหว่างหัวหน้าและลูกน้องนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญ องค์กรควรทำการลดช่องว่างในการสื่อสารด้านความปลอดภัยระหว่างหัวหน้าและลูกน้อง โดยการเพิ่มช่องทางในการสื่อสารด้านความปลอดภัยให้มากยิ่งขึ้น รับฟังความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาด้านความปลอดภัยจากลูกน้อง และหัวหน้าควรชี้แจงความคืบหน้าในการแก้ปัญหาด้านความปลอดภัยแก่ลูกน้องอย่างสม่ำเสมอ

2. อิทธิพลสมรรถนะของบุคคล เมื่อพิจารณา พบว่า ความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ด้านความปลอดภัยในการทำงานมีระดับค่าทางสถิติที่น้อย

แสดงให้เห็นว่า พนักงานยังขาดความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ด้านความปลอดภัยในการทำงาน องค์กรควรเพิ่มช่องทางในการให้ความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานให้มากขึ้น และจัดหาตัวอย่างแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงในเรื่องความปลอดภัยในการทำงานมาสื่อสารให้พนักงานได้มีทักษะเพิ่มมากยิ่งขึ้น

3. การจัดการความรู้ เมื่อพิจารณา พบว่า องค์กรสนับสนุนการเรียนรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานโดยใช้เทคโนโลยีที่สามารถนำความรู้มาใช้ได้ทันทีที่มีค่าทางสถิติที่น้อย แสดงให้เห็นว่า องค์กรยังขาดการนำเทคโนโลยีใหม่ที่มาสนับสนุนการเรียนรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน ควรนำเทคโนโลยีใหม่มาช่วยปรับปรุงพัฒนาเครื่องจักร หรือกระบวนการผลิตที่สามารถเพิ่มความปลอดภัยในการทำงานและเพิ่มปริมาณผลผลิต เพื่อให้สามารถผลิตได้รวดเร็วและปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการขยายขอบเขตการศึกษาโดยศึกษาเปรียบเทียบ ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานกับหน่วยงานอื่นในระนาบเดียวกัน เช่น บริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ ในนิคมอุตสาหกรรมอื่นในพื้นที่ใกล้เคียง เป็นต้น เพื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษานี้ในแง่ของวัฒนธรรมองค์กร สมรรถนะของบุคคล และการจัดการความรู้ที่แตกต่างกัน

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานกับพนักงานในระดับหรือตำแหน่งงานและฝ่ายอื่น ๆ ที่แตกต่างกัน เพื่อทราบถึงความคิดเห็นและการให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานในแต่ละระดับหรือตำแหน่งงานที่มีหน้าที่สภาวะการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน ซึ่งผลการศึกษานี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กมลพร ศรีใส. (2562). *การจัดการความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานบริษัทประกันภัย*. หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์, กรุงเทพฯ.

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2564). ความปลอดภัยในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานภายในอุตสาหกรรม. (1 มิถุนายน 2564) สืบค้นจาก <http://osh.labour.go.th/>.

กัลยารัตน์ ธีระชนชัยกุล. (2557). การจัดการความรู้ ปัจจัยสู่ความสำเร็จ. วารสารปัญญาวิวัฒน์, 5(ฉบับพิเศษ), 137-144.

นิมิตร โสขารี. (2559). รูปแบบการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

บุญช่วย ศิริเกษ. (2557). การศึกษาวัฒนธรรมองค์กรแบบสร้างสรรค์กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านช้าง. หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, เลย.

ปาณิสรา จรัสวิญญ. (2561). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของวัฒนธรรมองค์กรและการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรมในจังหวัดกำแพงเพชร. วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่, 11(1), 154-170.

มนตรี พิริยะกุล. (2553). ตัวแบบเส้นทางกำลังสองน้อยยี่บางส่วน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ยาใจ ธรรมพิทักษ์. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของพนักงานโรงแรม ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

ศตวรรษ กล้าดิษฐ์. (2560). สมรรถนะที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตในอุตสาหกรรมการผลิตสายไฟฟ้า กรณีศึกษาบริษัท สายไฟฟ้าไทย-ยาซากิ จำกัด. หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.

สิริศา จักรบุญมา. (2557). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานของพนักงานฝ่ายบำรุงรักษาในรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่ง. หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

- Best, J. W. (1977). *Research in Education*. (3rd ed). New Jersey : Prentice-hall Inc.
- Hair Jr, J. F., Sarstedt, M., Ringle, C. M., & Gudergan, S. P. (2018). *Advanced issues in partial least squares structural equation modeling*. Loss Angeles : Sage
- Jerie, S., & Baldwin, J. (2017). The effectiveness of behaviour-based safety (BBS) in accident prevention at a pine timber processing plant in Nyanga District, Zimbabwe. *Review of Social Sciences*, 2(6), 01-10.
- Kunsakja, S. (2018). Expert evaluation of the expression of personal competencies in professional activities. *European Journal of Economics and Business Studies*, 4(2), 197-205.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of psychology*, 22(140), 1-55.
- Wilson, N. Y., & Alfadhli, M. I. (2020). The Influence of Knowledge Management on Application of Audit Standards : Evidence from Al-Ahlia Cement Company, Libya. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 10(12), 897–906.
- Yusof, H. S. M., Munap, R., Badrillah, M. I. M., Hamid, N. R. A., & Khir, R. M. (2017). The relationship between organizational culture and employee motivation as moderated by work attitude. *Journal of Administrative and Business Studies*, 3(1), 21-25.

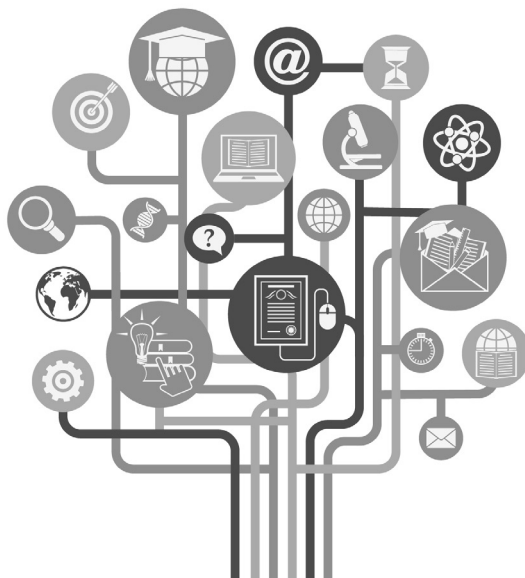
5

พฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ ซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนใน จังหวัดภูเก็ต

Consumer Behavior and Marketing Factors Affecting the Decision-
Making in Purchasing Products Through Social Networks of
People in Phuket Province

สุชาดา สุดจิตร์

Suchada Sudjit

พฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ สินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต

Consumer Behavior and Marketing Factors Affecting the Decision-Making in Purchasing Products Through Social Networks of People in Phuket Province

สุชาดา สุตจิต¹

Suchada Sudjit

¹คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ศูนย์ฯ ภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต 83000 ประเทศไทย

Master of Business Administration, Rajapruk University, Phuket Center,
Phuket 83000 Thailand e-mail : susudj@rpu.ac.th

Received : August 29, 2021 Revised : October 18, 2021 Accepted : October 28, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต 2) ศึกษาความคิดเห็นต่อปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์กับข้อมูลทั่วไปของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต และ 4) เปรียบเทียบปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 424 คน พบว่า พฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านสื่อ Facebook สื่อโฆษณามีส่วนตัดสินใจซื้อ สั่งซื้อเสื้อผ้า/เครื่องประดับ โอกาสในการซื้อสินค้าจากส่วนลด ค่าใช้จ่ายในการซื้อต่อครั้ง 501 - 1,000 บาท โอนผ่านบัญชีธนาคาร และปัญหาในการสั่งซื้อ คือ การส่งล่าช้า ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการนำเสนอลักษณะทางกายภาพ ด้านราคา ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านกระบวนการ และด้านบุคคล ตามลำดับ ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการซื้อ

สินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์กับข้อมูลทั่วไปของประชาชนในจังหวัดภูเก็ตพบว่า เพศ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เปรียบเทียบปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของประชาชนในจังหวัดภูเก็ตพบว่า ประชาชนในจังหวัดภูเก็ตที่มีอาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประชาชนในจังหวัดภูเก็ตที่มีเพศ และอายุ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : พฤติกรรมการซื้อสินค้า; ปัจจัยทางการตลาด; เครือข่ายสังคมออนไลน์

Abstract

The objectives of this research were to 1) investigate the purchasing behavior through social networks among people in Phuket Province, 2) analyze their opinions on marketing factors affecting their purchasing behavior through social networks, 3) analyze the relationship between purchasing behavior through social networks and their general information, and 4) compare the marketing factors affecting their purchasing behavior through social networks classified by their general information. The samples consisted of 424 people. The results found that the advertising media affected the purchasing decision, the products that majority of the respondents purchased were clothes/accessories through Facebook. The majority of them purchased the product at a discount and spent about 501-1,000 baht per order through bank transfer. The major problem they encountered was the late delivery. In terms of the overall marketing factors

affecting the decision-making in purchasing products through social networks, the result was at high level. Considering from the highest to the lowest means, these were: product, physical evidence, price, promotion, place, process, and people respectively. In addition, the results of the hypothetical testing revealed that the respondents who were from different average monthly income and educational level had different opinions affecting the purchasing behaviour through social networks at statistical significance of 0.05. On the other hand, the respondents who were from different gender and age group showed no different in opinions affecting the purchasing behavior through social networks.

Keywords : Purchasing Behavior; Marketing Factors; Social Networks

บทนำ

สภาพสังคมในปัจจุบันได้แปรเปลี่ยนกลายเป็นสังคมโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งหมายถึง สังคมที่ไร้พรมแดน นั่นก็คือ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วสามารถเชื่อมโยงไปทุกพื้นที่ ทำให้โลกปัจจุบันก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลและเกิดนวัตกรรมทางสังคมที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายว่า “สังคมออนไลน์” (ฉันทยาภรณ์ ครองยุติ, 2559) ซึ่งเป็นแหล่งรวมกลุ่มของคนในลักษณะของเครือข่ายหรือที่เรียกว่า ชุมชนเสมือนจะสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางสังคมในกลุ่มคนที่มีความสนใจในสิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน เครือข่ายสังคมออนไลน์ถูกใช้เป็นแหล่งพบปะติดต่อสื่อสารระหว่างเพื่อน ๆ หรือบุคคลที่รู้จัก หรือแม้แต่ใช้เป็นพื้นที่สาธารณะในการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทั้งเพื่อการศึกษา ธุรกิจ และความบันเทิงร่วมกัน เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เป็นที่นิยมในปัจจุบันมีหลากหลาย เช่น Facebook, Socialcam, Instagram และ Youtube เป็นต้น ปัจจุบันนักการตลาดเองก็ได้มองเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นสื่อใหม่ประเภทหนึ่ง และได้เปลี่ยนจากการเรียกว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์มาเป็นสื่อสังคมออนไลน์

ซึ่งเป็นช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อใหม่เป็นที่นิยมอย่างมากจนกลายเป็นวัฒนธรรมของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ณ ปัจจุบัน (วิยะดา ฐิติมัทธมา, 2553) การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการทำธุรกิจจึงเป็นการจูงใจให้ลูกค้าสั่งซื้อสินค้าและบริการผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดรูปแบบในการขายสินค้า รูปแบบใหม่ผ่านทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ ลูกค้าสามารถเลือกสินค้าและบริการที่มีทั้งภาพ เสียง หรือ คลิปวิดีโอ ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ด้วยตนเองโดยอาศัยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ หรือสื่ออื่น ๆ ช่วยให้ลูกค้าสามารถเลือกซื้อสินค้าได้สะดวก รวดเร็วขึ้น สามารถเปิดบริการได้ตลอด 24 ชั่วโมง

จากการสำรวจพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยปี 2562 กิจกรรมการใช้งานผ่านอินเทอร์เน็ต อันดับ 1 คือ การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Networking Sites) เช่น Facebook, Twitter, Instagram เป็นต้น มากสุดถึง 91.2% รองลงมา คือ ดูหนัง/ฟังเพลง 71.2% และค้นหาข้อมูลออนไลน์ 70.7% ตามลำดับ (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2562) ผลจากการนิยมการใช้งานผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ในปัจจุบันทำให้องค์กรหรือกลุ่มธุรกิจต่าง ๆ ได้นำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการติดต่อสื่อสารกับลูกค้ามากยิ่งขึ้น และจากการสำรวจของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) (สพธอ.) หรือ ETDA (เอ็ตด้า) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้ทำการสำรวจเกี่ยวกับ “พฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ปี 2560” โดยในประเด็น “พฤติกรรมการซื้อสินค้าและใช้บริการทางออนไลน์ของคนไทย” พบว่า ผู้บริโภคเข้าเยี่ยมชมเว็บไซต์ขายของออนไลน์จากโฆษณาและสื่อออนไลน์ต่าง ๆ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.9 โดยมีข้อมูลจากการรีวิวและคอมเมนต์ของผู้เคยใช้สินค้า ส่วนลดและของแถม และอันดับของเว็บไซต์จากการค้นหาทาง Search Engine เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลรองลงมา คิดเป็นร้อยละ 54.9% , 47.5% และ 41.9% ตามลำดับ (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2563) และนอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ อาทิเช่น (ณัฐกานต์ กองแก้ว, 2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการของผู้ใช้ Application Shopee พบว่า สินค้า

ที่ผู้ใช้ Application Shopee สนใจมากที่สุด คือ สินค้าประเภทเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อทันทีที่ทราบว่ามีกาให้ส่วนลดในช่วงเวลาต่าง ๆ สาเหตุในการซื้อสินค้าของผู้บริโภค เพราะคุณภาพของสินค้า ช่องทางในการซื้อส่วนใหญ่ซื้อจาก Application Shopee ในโทรศัพท์มือถือ โดยชื่อเสียงของ Application Shopee ทำให้ผู้ใช้เกิดความสนใจซื้อ และงานวิจัยของ (ปิยะมาภรณ์ ช่วยชูหนู, 2559) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางสังคมออนไลน์ โดยพบว่า ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านบุคลากรและคุณภาพของสินค้า ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านภาพลักษณ์ของสินค้า และร้านค้า และด้านข้อมูลร้านค้า ข้อมูลสินค้า และกระบวนการให้บริการ ทุกปัจจัยส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางสังคมออนไลน์สินค้านามากที่สุด การตัดสินใจซื้อของผู้ใช้ คือ มีการเปรียบเทียบราคาจากหลาย ๆ ร้านค้าก่อนการตัดสินใจซื้อ และชำระเงินโดยการโอนเงินผ่านธนาคาร แสดงให้เห็นว่าการศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ แต่ละพื้นที่นั้นอาจมีบริบทที่แตกต่างกันไป จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาสำหรับการวิจัยครั้งนี้โดยเฉพาะพื้นที่จังหวัดภูเก็ต ได้ชื่อว่าเป็น “ไข่มุกแห่งอันดามัน” เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียงในระดับโลก รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยเท่ากับ 39,593.56 บาทต่อเดือน สูงเป็นอันดับ 1 ของภาคใต้ และเป็นอันดับสี่ของประเทศ (สำนักงานจังหวัดภูเก็ต, 2561)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต เพื่อนำไปปรับปรุงแนวทางการตลาดของผู้ประกอบการให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคให้มีประสิทธิภาพและเป็นการขยายฐานลูกค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ให้มากขึ้นและยังยืนต่อไปในอนาคต รวมถึงเป็นแนวทางแกหน่วยงานภาครัฐ นำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนให้ความรู้กับผู้ประกอบการธุรกิจพัฒนารูปแบบการขายสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต

- 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต
- 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์กับข้อมูลทั่วไปของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต
- 4) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดธุรกิจบริการ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2541) อ้างถึงแนวคิดส่วนประสมทางการตลาดธุรกิจบริการซึ่ง ประกอบด้วย 1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) เป็นสิ่งซึ่งสนองความจำเป็นและความต้องการของมนุษย์ได้ คือ สิ่งที่ผู้ขายต้องมอบให้แก่ลูกค้าและลูกค้าจะได้รับผลประโยชน์และคุณค่าของผลิตภัณฑ์นั้น 2. ด้านราคา (Price) หมายถึง คุณค่าผลิตภัณฑ์ในรูปของตัวเงิน โดยที่ลูกค้าจะเปรียบเทียบระหว่าง คุณค่า (Value) ของบริการ กับราคา (Price) ของบริการนั้น ถ้าคุณค่าสูงกว่าราคา ลูกค้าจะตัดสินใจซื้อ 3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในการนำเสนอบริการให้แก่ลูกค้า ซึ่งจะต้องพิจารณาในด้านทำเลที่ตั้งและช่องทางในการนำเสนอบริการ 4. ด้านส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีความสำคัญในการติดต่อสื่อสารกับผู้ใช้บริการ โดยมีวัตถุประสงค์ที่แจ้งข่าวสารหรือชักจูงให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรมการใช้บริการ 5. ด้านบุคคล (People) เพื่อให้สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าได้ 6. ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence and Presentation) เป็นการสร้างนำเสนอลักษณะทางกายภาพให้กับลูกค้า รูปแบบการให้บริการเพื่อสร้างคุณค่าให้กับลูกค้า 7. ด้านกระบวนการ (Process) เกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีการและงานปฏิบัติในด้านการบริการ (พิชญ จงสถิตวัฒนา, 2542) ได้กล่าวถึง การตัดสินใจไว้ว่าเป็นกระบวนการในการบริโภคมักจะต้อง ตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ ของสินค้าและบริการอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน โดยจะเลือกสินค้าหรือบริการตามข้อมูลและข้อจำกัดของสถานการณ์ การตัดสินใจซื้อจึงเป็นกระบวนการที่

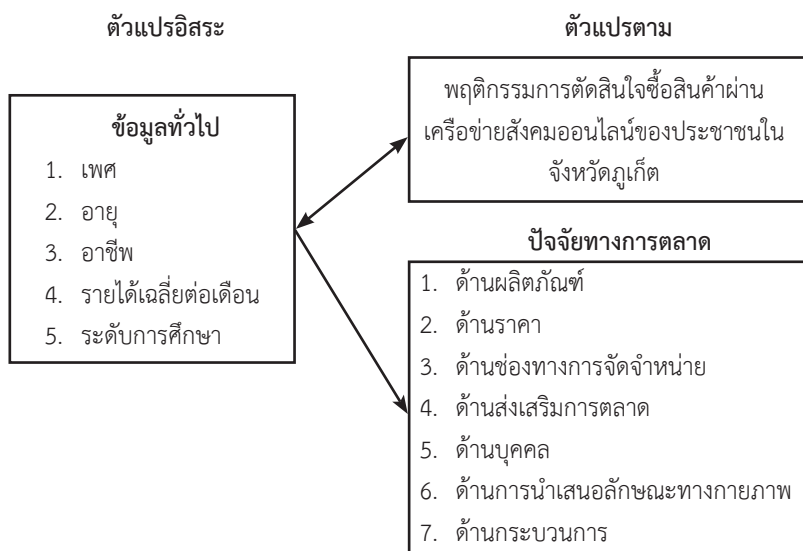

สำคัญ การวางแผนการกระจายสินค้าและการสร้างการยอมรับของผู้บริโภคจะมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับ (วรัญญา โพธิ์พรทอง, 2556) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าออนไลน์จากร้านค้าออนไลน์ พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ที่ต่างกันมีการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าจากร้านค้าออนไลน์แตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีแนวโน้มซื้อมากกว่าเพศชาย และกลุ่มอายุ 30 ปี เป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มซื้อเสื้อผ้าจากร้านค้าออนไลน์มากที่สุด นอกจากนี้กลุ่มที่มีระดับการศึกษาปริญญาโทหรือสูงกว่ามีแนวโน้มซื้อสูงกว่า และกลุ่มที่มีรายได้สูงกว่า 30,000 บาทขึ้นไปเป็นกลุ่มที่ซื้อเสื้อผ้าจากร้านค้าออนไลน์มากที่สุด

5

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎี ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาด ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ตามที่ปรากฏ ดังรูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ลูกค้าหรือผู้บริโภครที่ซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ในจังหวัดภูเก็ต แต่เนื่องจากประชากรมีจำนวนมากและไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนจึงได้กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณหาขนาดตัวอย่างกรณีไม่ทราบจำนวนประชากร ของ W.G. Cochran (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2545) ดังนั้น จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 ตัวอย่าง และเพิ่มสำรองตัวอย่างอีก 10% หรือเท่ากับ 39 ตัวอย่าง รวมเป็นจำนวนตัวอย่างทั้งหมด 424 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้สะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต และเก็บรวบรวมข้อมูลตามสัดส่วนโครงสร้างประชากรจังหวัดภูเก็ต ซึ่งมีทั้งหมด 402,017 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดภูเก็ต, 2561) ทั้ง 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง (256 คน) อำเภอกลาง (108 คน) และอำเภอกะทู้ (60 คน)

ตารางที่ 1 สัดส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง ตามจำนวนประชากรจังหวัดภูเก็ต

ที่อยู่อาศัย	ประชากร	สัดส่วนประชากร(%)	กลุ่มตัวอย่าง (424 คน)
อำเภอเมือง	242,821	60.4	256
อำเภอกลาง	101,946	25.4	108
อำเภอกะทู้	57,250	14.2	60
รวม	402,017	100.0	424.0

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ตเป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบจำนวน 3 คน

ปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษาที่ใช้ตลอดจนเนื้อหาแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ตามวิธีของครอนบาค โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) ได้ค่า reliability เท่ากับ 0.93

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ข้อมูลที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ข้อมูลที่เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบสมมติฐาน สมมติฐานที่ 1 ข้อมูลทั่วไปมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต สถิติที่ใช้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้สถิติ Chi-Square สมมติฐานที่ 2 ประชาชนในจังหวัดภูเก็ตที่มีข้อมูลทั่วไปต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์แตกต่างกัน สถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าที (t-test) ซึ่งใช้ในการวิเคราะห์การจำแนกตามข้อมูลทั่วไปด้านเพศ และใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุป ได้ดังนี้

- 1) พฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละ จำแนกตามพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของ ประชาชนในจังหวัดภูเก็ต

พฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์	จำนวน	ร้อยละ
1. ช่องทางการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์		
- Facebook	291	68.63
- Instagram	80	18.87
- Twitter	15	3.54
- Line	38	8.96
รวม	424	100.00
2. ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อสินค้า		
- ครอบครัว/ญาติ	68	16.04
- สื่อโฆษณาต่าง ๆ	204	48.11
- เพื่อน/คนรู้จัก	144	33.96
- อื่น ๆ	8	1.89
รวม	424	100.00
3. ประเภทของสินค้าที่สั่งซื้อ		
- เครื่องใช้ไฟฟ้า	20	4.73
- อาหาร	27	6.37
- ของตกแต่ง/เฟอร์นิเจอร์	35	8.25
- อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	45	10.61
- เครื่องสำอาง/อาหารเสริม	79	18.63
- เสื้อผ้า/เครื่องประดับ	211	49.76
- อื่น ๆ	7	1.65
รวม	424	100.0
4. โอกาสในการซื้อสินค้า		
- วันเกิด	15	
- โอกาสพิเศษ/เทศกาล	83	19.58
- ส่วนลด	305	71.93
- อื่น ๆ	21	4.95
รวม	424	100.0
5. ค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อต่อครั้ง		
- ต่ำกว่า 500 บาท	154	36.32
- 501 - 1,000 บาท	215	50.71
- 1,001 - 1,500 บาท	41	9.67
- ตั้งแต่ 1,501 บาท ขึ้นไป	14	3.30
รวม	424	100.0

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละ จำแนกตามพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของ ประชาชนในจังหวัดภูเก็ต (ต่อ)

พฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์	จำนวน	ร้อยละ
6. วิธีการชำระเงิน		
- โอนผ่านบัญชีธนาคาร	231	54.48
- บัตรเครดิต/เดบิต	39	9.20
- เก็บเงินปลายทาง	154	36.32
รวม	424	100.0
7. ปัญหาหรืออุปสรรคในการสั่งซื้อ		
- สภาพสินค้าไม่สมบูรณ์	52	12.26
- การส่งล่าช้า	202	47.64
- สินค้าไม่ตรงแบบ	94	22.17
- ขั้นตอนการสั่งซื้อยุ่งยาก	30	7.08
- อื่น ๆ	46	10.85
รวม	424	100.0

จากตารางที่ 2 ช่องทางการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ส่วนใหญ่ซื้อสินค้าผ่าน Facebook ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อสินค้าส่วนใหญ่ตัดสินใจซื้อสินค้าจากสื่อโฆษณาต่าง ๆ ประเภทของสินค้าที่สั่งซื้อส่วนใหญ่สั่งซื้อสินค้าประเภทเสื้อผ้า/เครื่องประดับ โอกาสในการซื้อสินค้าส่วนใหญ่ซื้อสินค้าเนื่องจากส่วนลด ค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อต่อครั้ง 501 - 1,000 บาท วิธีการชำระเงินโอนผ่านบัญชีธนาคาร และปัญหาหรืออุปสรรคในการสั่งซื้อ คือ การส่งล่าช้า

2) ศึกษาความคิดเห็นต่อปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต ในภาพรวม

ปัจจัยทางการตลาด	$\bar{X}$	SD	ระดับ ความคิดเห็น
1. ด้านผลิตภัณฑ์	4.27	0.53	มาก
2. ด้านราคา	4.23	0.61	มาก
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.21	0.60	มาก
4. ด้านส่งเสริมการตลาด	4.23	0.58	มาก
5. ด้านบุคคล	4.10	0.66	มาก
6. ด้านการนำเสนอลักษณะทางกายภาพ	4.24	0.58	มาก
7. ด้านกระบวนการ	4.16	0.65	มาก
โดยรวม	4.21	0.53	มาก

จากตารางที่ 3 ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, $SD = 0.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 4.27$, $SD = 0.53$) ด้านการนำเสนอลักษณะทางกายภาพ ($\bar{X} = 4.24$, $SD = 0.58$) ด้านราคา ($\bar{X} = 4.23$, $SD = 0.61$) ด้านส่งเสริมการตลาด ($\bar{X} = 4.23$, $SD = 0.58$) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X} = 4.21$, $SD = 0.60$) ด้านกระบวนการ ($\bar{X} = 4.16$, $SD = 0.65$) และด้านบุคคล ($\bar{X} = 4.10$, $SD = 0.66$) ตามลำดับ

3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์กับข้อมูลทั่วไปของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต

ตารางที่ 4 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1

สมมติฐานที่	สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน
1.1 เพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต	✓
1.2 อายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต	✓
1.3 อาชีพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต	✓
1.4 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต	✓
1.5 ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต	✓

✓: ยอมรับสมมติฐาน X : ปฏิเสธสมมติฐาน

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า เพศ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) เปรียบเทียบปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต

ตารางที่ 5 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2

ปัจจัยทางการตลาด	ข้อมูลทั่วไป				
	เพศ	อายุ	อาชีพ	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ระดับการศึกษา
1. ด้านผลิตภัณฑ์	X	X	✓	✓	X
2. ด้านราคา	X	✓	✓	✓	✓
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	X	✓	✓	✓	✓
4. ด้านส่งเสริมการตลาด	X	X	✓	✓	✓
5. ด้านบุคคล	X	X	✓	✓	X
6. ด้านการนำเสนอลักษณะทางกายภาพ	X	X	✓	✓	X
7. ด้านกระบวนการ	X	X	✓	✓	✓
โดยรวม	X	X	✓	✓	✓

✓: ยอมรับสมมติฐาน X: ปฏิเสธสมมติฐาน

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 พบว่า ประชาชนในจังหวัดภูเก็ตที่มีอาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประชาชนในจังหวัดภูเก็ตที่มีเพศ และอายุ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ไม่แตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิจัยมาสรุปและอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1) พฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต

พฤติกรรมการซื้อขายสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ตส่วนใหญ่ซื้อสินค้าผ่าน Facebook ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อสินค้าส่วนใหญ่ คือ สื่อโฆษณาต่าง ๆ มากที่สุด ประเภทสินค้าที่สั่งซื้อส่วนใหญ่เป็นเสื้อผ้า/เครื่องประดับ โอกาสในการซื้อสินค้าเนื่องจากมีส่วนลด ค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อส่วนใหญ่ประมาณ 501 – 1,000 บาท วิธีการชำระเงินโอนผ่านบัญชีธนาคารเป็นส่วนใหญ่ และปัญหาหรืออุปสรรคในการสั่งซื้อส่วนใหญ่เกิดจากการส่งสินค้าล่าช้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิกิจจ์ ศุภโกวิท, 2555) ศึกษาพฤติกรรมของคนวัยทำงานในจังหวัดเชียงใหม่ต่อการซื้อสินค้าบน facebook ผลจากการศึกษาพบว่า ด้านพฤติกรรมผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สินค้าที่เคยซื้อสินค้าผ่าน facebook คือ เสื้อผ้าแฟชั่นและเครื่องประดับ สินค้าที่ซื้อผ่าน facebook ครั้งสุดท้าย คือ เสื้อผ้าแฟชั่น เหตุผลในการเลือกซื้อสินค้าผ่าน facebook คือ มีสินค้าตรงความต้องการและสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ธัญยาภรณ์ ครองยุดิ, 2559) ศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างในเขตจตุจักรที่เคยซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์มาก่อน มีการเลือกซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ประเภท Facebook มากที่สุด และมีการสั่งซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์มากที่สุด

2) ความคิดเห็นต่อปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต

ความคิดเห็นต่อปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากผลดังกล่าวสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ (ชัยวัฒน์ พิทักษ์ภรธรรม, 2556) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค พบว่า ปัจจัยการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค อยู่ในระดับมาก ข้อค้นพบดังกล่าว ทำให้เห็นว่าปัจจัยทางการตลาดมีความสำคัญต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต อาจเป็นเพราะคุณลักษณะของปัจจัยทางการตลาดที่ผู้วิจัยใช้เป็นตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วย ผลิตัณธ์ ราคา ช่องทางจัดจำหน่าย

ส่งเสริมการตลาด บุคคล การนำเสนอลักษณะทางกายภาพ และกระบวนการนั้น ล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ธุรกิจจำเป็นต้องนำเสนอแก่ผู้บริโภคเพื่อตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ สอดคล้องกับแนวคิดของ (สุดาตวง เรืองรุจิระ, 2543) ได้กล่าวไว้ว่า ส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) คือ องค์ประกอบหรือปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินงานทางด้านการตลาด เนื่องจากเป็น สิ่งที่กิจการสามารถทำการควบคุมได้ โดยพื้นฐานของส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ดังนี้ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) รวมเรียกว่า 4Ps แต่สำหรับธุรกิจบริการจะมีส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) เพิ่ม เข้ามาอีก 3 ปัจจัย ดังนี้ ด้านบุคคล (People) ด้านการนำเสนอลักษณะทาง กายภาพ (Physical Evidence and Presentation) และด้านกระบวนการ (Process) รวมเรียกได้ว่าเป็น 7Ps ผลจากการศึกษาปัจจัยทางการตลาดเป็นราย ด้าน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ ด้านการนำเสนอลักษณะ ทางกายภาพ ด้านราคา ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้าน กระบวนการ และด้านบุคคล ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ชานนท์ จันทวงศ์, 2557) ศึกษาการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้มีรายได้ใน จังหวัดสงขลา ผลจากการศึกษา พบว่า ระดับความสำคัญของปัจจัยด้านส่วน ประสมการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและ พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์มีความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อในระดับมาก โดยผู้ซื้อให้ ความสำคัญกับบรรทัดฐานของสินค้ามีความสวยงามมากที่สุด รองลงมา คือ มีการ คินหรือเปลี่ยนสินค้าและผู้ใช้บริการสามารถขอข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสินค้าได้ และน้อยที่สุด คือ มีการรับประกันคุณภาพสินค้า ทั้งนี้เป็นเพราะสินค้าออนไลน์ สิ่งสำคัญที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ผลิตภัณฑ์ เนื่องจากผลิตภัณฑ์ หรือสินค้าออนไลน์ จะแตกต่างจากสินค้าปกติโดยทั่วไปที่ผู้บริโภคสามารถเห็น และสัมผัสก่อนการซื้อ ดังนั้น จะทำให้ผู้บริโภคมีความเสี่ยงต่อการตัดสินใจซื้อ ดังนั้นธุรกิจควรสร้างความไว้วางใจแก่ผู้บริโภคโดยการสื่อสารการตลาดให้ผู้บริโภค เกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจ โดยไม่โฆษณาเกินความจริง หรือหลอกลวงผู้บริโภค สอดคล้องกับ (พิศุทธิ์ อุปถัมภ์, 2556) ที่พบว่า ความไว้วางใจและลักษณะธุรกิจ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์

3) ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์กับข้อมูลทั่วไปของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์กับข้อมูลทั่วไปของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต พบว่า เพศ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ (เอมิกา เหมมินทร์ และ ปรีชา วิจิตรธรรมรส, 2557) ที่พบว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลที่ได้จากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับ (ธัญลักษณ์ สุนานุกรณ์, 2561) ที่พบว่า พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ จำแนกตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ระดับการศึกษาและอาชีพที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ เป็นเพราะข้อมูลทั่วไปของประชาชนจังหวัดภูเก็ต ไม่ว่าจะเป็นด้านเพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อที่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าข้อมูลทั่วไปมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต

4) การเปรียบเทียบปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต

การเปรียบเทียบปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต พบว่า ประชาชนในจังหวัดภูเก็ตที่มี อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ (วรัญญา โพธิ์ไพโรทอง, 2556) ที่พบว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าจากร้านค้าออนไลน์แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ

(ปรารภณา พะสิม และ วิไลลักษณ์ รัตนเพียรธัมมะ, 2561) ที่พบว่า ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภค ผู้บริโภคที่มีอาชีพต่างกัน ให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าช่องทางออนไลน์ ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับ (บวรลักษณ์ เสนาะคำ, 2562) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักศึกษาที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์แตกต่างกัน แสดงให้เห็นได้ว่า อาชีพ ระดับการศึกษาและรายได้ของประชาชนจังหวัดภูเก็ต มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้ที่มีอาชีพไม่ว่าจะเป็นนักเรียน/นิสิต/นักศึกษา ข้าราชการ/พนักงานในหน่วยงานราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานเอกชน หรือธุรกิจส่วนตัว ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี ปริญญาโท หรือสูงกว่าปริญญาโทและผู้ที่มีรายได้ ไม่เกิน 15,000 บาท 15,001 - 25,000 บาท 25,001 - 35,000 บาท 35,001 บาทขึ้นไป ล้วนมีผลต่อการใช้ปัจจัยการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต ผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์ควรให้ความสำคัญกับพฤติกรรมของผู้บริโภค ควรให้ความสำคัญกับช่องทางการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ Facebook รองลงมา คือ Instagram, Line และ Twitter เนื่องจากเป็นที่นิยมของผู้บริโภคจังหวัดภูเก็ต ในการสื่อสารการตลาดนั้น ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับผู้ที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อไม่ว่าจะเป็นเพื่อน/คนรู้จัก หรือครอบครัว/ญาติ ซึ่งมีความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค และนอกจากนี้ ควรมีส่วนลดตามเทศกาลต่าง ๆ เพื่อจูงให้ผู้บริโภคเกิดการตัดสินใจซื้อ และควรสร้างความสะดวกในการชำระเงิน ไม่ว่าจะเป็นในด้านการโอนผ่านบัญชีธนาคาร รองลงมา คือ เก็บเงินปลายทาง และชำระผ่านบัตรเครดิต/เดบิต

1.2 จากผลการวิจัย ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยทางการตลาดที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญในการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์เป็นอันดับแรก ดังนั้น ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญต่อผลิตภัณฑ์ที่นำมาจัดจำหน่ายออนไลน์ โดยเฉพาะควรสร้างความสะดวกในการค้นหาและเลือกซื้อสินค้า สินค้าควรมีความหลากหลายเพื่อเป็นทางเลือกให้กับผู้บริโภค นอกจากนี้ควรเป็นสินค้าที่ทันสมัยตรงกับความต้องการของผู้บริโภค

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการซื้อขายสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์กับข้อมูลทั่วไปของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต พบว่า เพศ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต ดังนั้น ในการดำเนินการทางการตลาดผู้ประกอบการควรกำหนดกลุ่มเป้าหมายทางการตลาดให้ชัดเจน โดยพิจารณานำเกณฑ์ด้าน เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษาเกณฑ์ในการแบ่งส่วนการตลาดให้ได้มาซึ่งกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน ซึ่งจะทำให้สามารถสื่อสารการตลาดได้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเฉพาะเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เท่านั้น ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก ควรมีการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพิ่มด้วยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการภาคเอกชน และภาครัฐบาลในมุมมองด้านต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลงานวิจัยที่ครอบคลุม

2.2 การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดภูเก็ต ดังนั้นควรจะมีการขยายการศึกษาในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบและเป็นแนวทางในการพัฒนาปัจจัยทางการตลาดต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2562). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2562. กรุงเทพฯ : กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2549). สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชานนท์ จันทวงศ์. (2557). การซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้มีรายได้ในจังหวัดสงขลา. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, สงขลา.
- ชัยวัฒน์ พิทักษ์ภรณ์. (2556). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, กรุงเทพฯ.
- ณัฐกานต์ กองแก้ว. (2559). พฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการของผู้ใช้ Application Shopee ในประเทศไทย. หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- ฉัญลักษณ์ สมนานุสรณ์. (2561). พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ของผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์. หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- ฉันทยาภรณ์ ครองยุติ. (2559). พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในเขตจตุจักร กรุงเทพฯ. หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.
- บวรลักษณ์ เสนาะคำ. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในกรุงเทพมหานคร. วารสารรัชต์ภาคย์, 13(31), 42-54.
- ปรารธนา พะสิม และ วิไลลักษณ์ รัตนเพียรธัมมะ. (2561). ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภค. งานประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติ ครั้งที่ 2 วันที่ 8 มิถุนายน 2561 ณ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย กรุงเทพฯ, 345 – 360.

- ปิยมาภรณ์ ช่วยชูหนู. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางสังคมออนไลน์. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- พิศุทธิ์ อุปถัมภ์. (2556). ความไว้วางใจและลักษณะธุรกิจผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์. หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.
- พิษณุ จงสถิตวัฒนา. (2542). การบริหารการตลาด การวิเคราะห์กลยุทธ์ และการตัดสินใจ. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรัญญา โพธิ์ไพธอง. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าจากร้านค้าออนไลน์. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- วิยะดา ฐิติมันต์ฉินา. (2553). เครือข่ายสังคมออนไลน์ : แนวโน้มปรากฏการณ์และจริยธรรม (Social network : Trend Phenomena, and Ethics). วารสารนักบริหาร, 30(4), 150-156.
- วิกิจจ ศุภโกวิท. (2555). พฤติกรรมของคณวิทำงานในจังหวัดเชียงใหม่ต่อการซื้อสินค้าบนเฟซบุ๊ก. หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2541). การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ : บริษัทธีระฟิล์มและไซเท็กซ์ จำกัด.
- สุดาตวง เรืองรุจิระ. (2543). หลักการตลาด. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : ยงพลเทรดดิ้ง.
- สำนักงานจังหวัดภูเก็ต. (2561). รายงานสถิติจังหวัดภูเก็ต. (12 กุมภาพันธ์ 2564) สืบค้นจาก <http://phuket.nso.go.th/>.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2563). พฤติกรรมการซื้อขายสินค้าและใช้บริการทางออนไลน์ของคนไทย. (16 พฤษภาคม 2563) สืบค้นจาก <https://www.etda.or.th/>.
- เอมิกา เหมมินทร์ และ ปรีชา วิจิตรธรรมรส. (2557). พฤติกรรมการใช้และความคิดเห็นเกี่ยวกับผลที่ได้จากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Media) ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต, 9(16)-10(17), 120-140.

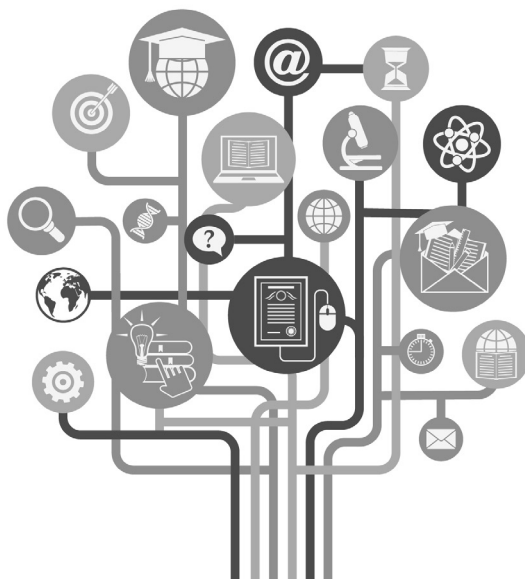
6

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประโยชน์สุทธิที่ได้รับจากการใช้งานระบบหยิบสินค้าตามสัญญาณไฟของพนักงานคลังสินค้า และศูนย์กระจายสินค้า : ศึกษากรณีบริษัท ABC ในภาคตะวันออกประเทศไทย

Factor Influencing the Net Benefits Obtained from Pick to Light System Usage of Warehouse and Distribution Centers Employees : A Case Study of ABC Company Limited in Eastern Region, Thailand

อภิชาต พลเสนา และ สุรสิทธิ์ บุญ춘นท์

Aphichon Phonsena and Surasidh Boonchunone

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประโยชน์สุทธิที่ได้รับจากการใช้งานระบบหยิบ สินค้าตามสัญญาณไฟของพนักงานคลังสินค้าและศูนย์กระจายสินค้า : ศึกษากรณีบริษัท ABC ในภาคตะวันออกประเทศไทย

Factor Influencing the Net Benefits Obtained from Pick to Light
System Usage of Warehouse and Distribution Centers Employees :
A Case Study of ABC Company Limited in Eastern Region, Thailand

อภิชาล พลเสนา¹ และ สุรสิทธิ์ บุญขุนนท์²

Aphichon Phonsena and Surasidh Boonchunone

¹คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพฯ 10240 ประเทศไทย

Master of Business Administration, Ramkhamhaeng University, Bangkok 10240,
Thailand e-mail : 6224971248@ru.ac.th

²ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ (บริหารธุรกิจ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพฯ 10240
ประเทศไทย

Doctor Philosophy Program in Social Sciences (Business Administration),
Ramkhamhaeng University, Bangkok 10240, Thailand
e-mail : surasidh.b@ru.ac.th

Received : September 4, 2021 Revised : October 15, 2021 Accepted : November 3, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยคุณภาพระบบและความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้งานระบบ (2) เพื่อศึกษาปัจจัยคุณภาพระบบ ความปลอดภัย และการใช้งานระบบที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจผู้ใช้งาน และ (3) เพื่อศึกษาปัจจัยการใช้งานระบบ และความพึงพอใจผู้ใช้งานที่มีอิทธิพลต่อประโยชน์สุทธิที่ได้รับจากการใช้งานระบบหยิบสินค้าตามสัญญาณไฟของพนักงานคลังสินค้าและศูนย์กระจายสินค้า ใช้วิธีการวิจัยเชิงประจักษ์ ประชากรที่ศึกษาเป็นพนักงานคลังสินค้าและศูนย์กระจายสินค้าของ บริษัท ABC ในภาคตะวันออก ประเทศไทย ขนาดตัวอย่างจำนวน 380 คน ใช้สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า ความน่าเชื่อถือ และความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อการ

งานระบบ เวลาที่ใช้ในการตอบสนอง ความแม่นยำ ความปลอดภัย และการใช้งานระบบมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจผู้ใช้งาน และการใช้งานระบบ และความพึงพอใจผู้ใช้งานมีอิทธิพลต่อประโยชน์สุทธิ ผลการศึกษานี้สามารถให้ข้อมูลอ้างอิงที่เป็นประโยชน์แก่ นักวิจัย บริษัท และบุคคลที่ทำงานในองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ : คุณภาพระบบ; ความปลอดภัย; การใช้งาน; ความพึงพอใจผู้ใช้งาน; ประโยชน์สุทธิที่ได้รับ

Abstract

The objective of this study is (1) to investigate the influences of system quality and safety on usage, (2) to analyze the influences of system quality, safety, and system usage toward user satisfaction, and (3) to analyze the influences of usage and satisfaction on net benefits of pick to light system usage of the employees at warehouse and distribution centers. The researcher employed empirical research. The samples were 380 employees of warehouse and distribution centers in the East Region. The data received were analyzed by descriptive statistics and multiple regression analysis. The findings were as follows: the factors of reliability, and safety affected the pick to light system usage. Moreover, the factors of response time, accuracy, safety, and system usage affected the user satisfaction. In addition, the factors of system usage and user satisfaction affected the net benefits. The results of this study can provide a useful reference to researchers, firms, and individuals working in related organizations.

Keywords : System quality; Safety; Usage; User satisfaction; Net benefits

บทนำ

การเข้าสู่ยุคการเปลี่ยนฉับพลันทางดิจิทัล (digital disruption) และอุตสาหกรรม 4.0 โลจิสติกส์และการจัดการโซ่อุปทานได้กลายเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของโลกและภายในประเทศที่กำลังขับเคลื่อนตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 เพื่อการเข้าสู่ประเทศการค้าและการบริการส่งผลให้ระบบโลจิสติกส์ในอนาคตที่มีนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอีกมากมายระบบอัตโนมัติไปจนถึงดิจิทัลและหุ่นยนต์จึงได้เข้ามามีบทบาทสำคัญทางอุตสาหกรรมให้มีการเติบโตและเปรียบเสมือนเป็นเส้นเลือดใหญ่ของเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการบริหารจัดศูนย์การกระจายสินค้าและคลังสินค้า (distribution center and warehousing center) (Kucukaltan, Saatcioglu, Irani, & Tuna, 2020)

6

ปัจจุบันการเติบโตทางเศรษฐกิจได้รับผลกระทบของการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) ได้ทำให้ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม ภาคธุรกิจ และภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ อย่างยิ่งทำให้ต้องปรับตัวเองตามกฎหมายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้พ้นจากวิกฤตนี้ (Department of Health, 2021) รวมถึงอุตสาหกรรมโลจิสติกส์และโซ่อุปทานก็เช่นกัน เช่น ภาคอุตสาหกรรมผลิตยานยนต์ (Singh, Kumar, Panchal, & Tiwari, 2021) ต้องมุ่งเน้นความสำคัญยิ่งกับการจัดการด้านโลจิสติกส์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นตระหนักถึงความปลอดภัยของบุคลากรที่ต้องทำงานร่วมกันรวมถึงเครื่องจักรและระบบเทคโนโลยีในสถานที่ทำงานเป็นไปตามมาตรฐาน (Griffin & Neal, 2000); (Robertson et al., 2018) เพื่อให้งานราบรื่นและไม่หยุดชะงัก เพื่อลดและควบคุมความเสี่ยงอันตราย (Chotipun & Sopa, 2020) ดังนั้น องค์กรต่าง ๆ นำแนวทางใหม่ ๆ มาใช้กับระบบการจัดการคลังสินค้าด้วยการนำระบบการหยิบสินค้า (order picking) หลายรูปแบบมาปรับใช้และที่นิยมใช้ประเภทหนึ่ง คือ นำระบบหยิบสินค้าด้วยแสง (pick to light) มาใช้โดยบริษัท ABC ที่เป็นผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ชั้นนำในเอเชียและครอบคลุมการผลิตเพื่ออุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศที่ก่อตั้งมาแล้ว 40 กว่าปี ได้นำมาใช้เพื่อการบริหารจัดการ ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิตลดความผิดพลาด ตอบสนองลูกค้าได้ทันเวลา ผู้ใช้งานมีความสุขในการทำงาน ได้เรียนรู้และพัฒนาศักยภาพตนเอง (Richards, 2018)

มีการศึกษาวิจัยได้เสนอมุมมองถึงประโยชน์สุทธิที่สนับสนุนจากการใช้งานระบบหยิบสินค้าตามสัญญาณไฟของพนักงานในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนรถยนต์ที่ศึกษานี้ ได้ปรับใช้แนวคิดทฤษฎีการนำคุณภาพระบบและคุณภาพสารสนเทศให้ประสบความสำเร็จในองค์การของ DeLone and McLean (2003) และ Petter, DeLone, and McLean (2008) การยอมรับเทคโนโลยีของ Davis (1989, 1993) ความปลอดภัยของ Department of Health (2021); (Griffin & Neal, 2000) ความพึงพอใจและประโยชน์สุทธิของ Torkzadeh and Doll (1999) โดยมีงานวิจัยที่สนับสนุน เช่น คุณภาพระบบมีอิทธิพลทางบวกต่อการใช้งาน และคุณภาพระบบมีอิทธิพลทางบวกต่อความพึงพอใจผู้ใช้งาน (Dalle, Hastuti, Mahmud, Prasetya, & Baharuddin, 2020) ความปลอดภัย และการใช้งานระบบมีอิทธิพลทางบวกต่อประโยชน์สุทธิของผู้ใช้งาน (McKnight, Lankton, Nicolaou, & Price, 2017) และความพึงพอใจของผู้ใช้งานมีอิทธิพลทางบวกต่อประโยชน์สุทธิของผู้ใช้งาน (Al-Fraihat, Joy, & Sinclair, 2020)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยคุณภาพระบบและความปลอดภัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้งานระบบ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยคุณภาพระบบ ความปลอดภัย และการใช้งานระบบที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจผู้ใช้งาน
3. เพื่อศึกษาปัจจัยการใช้งานระบบและความพึงพอใจผู้ใช้งานที่มีอิทธิพลต่อประโยชน์สุทธิที่ได้รับจากการใช้งานระบบหยิบสินค้าตามสัญญาณไฟของพนักงานคลังสินค้าและศูนย์กระจายสินค้า

ขอบเขตการวิจัย

1. ด้านประชากร ศึกษาเฉพาะพนักงานคลังสินค้าและศูนย์กระจายสินค้าของบริษัท ABC จังหวัดชลบุรี จำนวน 4,500 คน
2. ด้านเนื้อหาตัวแปร (1) คุณภาพระบบหยิบสินค้าด้วยแสง ได้แก่ มิติความง่ายในการใช้งาน เวลาในการตอบสนอง ความน่าเชื่อถือ และความแม่นยำ

- (2) ความปลอดภัย ซึ่งเป็นตัวแปรต้น มีการใช้งาน และความพึงพอใจผู้ใช้งานเป็นตัวแปรต้นกลาง และมีประโยชน์สุทธิที่ได้รับเป็นตัวแปรตามสุดท้าย และ
- (3) การศึกษานี้เป็นการศึกษาอิทธิพลทางตรง

3. ระยะเวลา ในการเก็บข้อมูล 1 กรกฎาคม ถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2564 รวมเวลา 31 วัน ในช่วงมีการเข้มงวดด้านมาตรการการปฏิบัติเพื่อป้องกันการระบาดแพร่เชื้อไวรัส Covid-19

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับ

คุณภาพระบบ หมายถึง คุณภาพของระบบ คุณภาพสารสนเทศ และระบบเทคโนโลยีที่ใช้งานอยู่ปัจจุบันของผู้ใช้งาน (DeLone & McLean, 2003) ที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยรวม มีประโยชน์ต่อการใช้งาน สามารถเรียนรู้ไม่ยากทำให้เกิดความสะดวกสบายง่ายในการใช้งาน ง่ายในการเข้าถึงระบบ ความน่าเชื่อถือ และให้สารสนเทศที่มีความตรงแม่นยำ (Davis, 1989, 1993) การรับรู้หรือการยอมรับเทคโนโลยี (technology acceptance) เป็นเครื่องมือในการจัดการในองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้ผู้ใช้งานสามารถใช้งานระบบได้เป็นอย่างดีส่งผลให้ผู้ใช้งานมีความสุขและพึงพอใจในผลลัพธ์ที่ได้จากงานหรือประโยชน์สุทธิที่ได้รับ (Davis, 1989); (Davis, Bagozzi, & Warshaw, 1989); (Torkzadeh & Doll, 1999) ซึ่งทฤษฎีนี้พัฒนามาจาก Theory of Reasoned Action (TRA) ของ Fishbein and Ajzen (1975, 1980) โดย DeLone and McLean (2016) ได้เสนอปัจจัยของคุณภาพระบบที่ประกอบด้วย 5 มิติ ได้แก่ ความเหมาะสมกับการใช้งาน ความสะดวกและง่ายต่อการใช้งาน ความมีเสถียรภาพ เวลาในการตอบสนอง และประโยชน์ใช้สอย สามารถนำมาปรับใช้เพื่อให้พนักงานและองค์การทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีผลดำเนินงานไปตามเป้าหมาย สามารถการแก้ปัญหาให้กับผู้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งการมียังสามารถป้องกันข้อมูลให้มีความปลอดภัย และการเข้าถึงข้อมูลของผู้ใช้งานเป็นกลไกสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพระบบ เพิ่มผลิตภาพ พัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Lee & Jeon, 2020) ทำให้เกิดประสบการณ์ที่มีคุณภาพ และตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานระบบและเกิดความพึงพอใจแสดงว่า มี

การยอมรับเทคโนโลยีจากผู้ใช้งานที่สามารถการรับรู้และตระหนักถึงความสำคัญกับผลลัพธ์ด้านคุณประโยชน์ ผลดำเนินงานของระบบงานที่สามารถตอบโจทย์รูปแบบการใช้งาน การเรียนรู้ เสริมสร้างประสบการณ์ และตอบสนองความสะดวกมากขึ้น ทั้งนี้เกิดจากผู้ใช้งานได้มีความพยายามทางร่างกาย ทัศนคติ และการรับรู้ถึงวิธีการที่ง่ายในการเรียนรู้ระบบ เพื่อให้การรับรู้ถึงความพึงพอใจและประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้งานอย่างมีนัยสำคัญ (Ojo, 2017); (Petter et al., 2008)

อย่างไรก็ตามการรับรู้ถึงความสะดวกในการใช้งานมีผลต่อเทคนิคการใช้เทคโนโลยีมากกว่าการรับรู้ประโยชน์อย่างมีนัยสำคัญ (Bonn, Kim, Kang, & Cho, 2016) ส่วนความน่าเชื่อถือ (reliability) และความแม่นยำ (accuracy) ของระบบจะให้ผลลัพธ์ของข้อมูลและสารสนเทศที่มักจะมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับการได้ประโยชน์จากการใช้งาน เสถียรภาพ ความถูกต้องเที่ยงตรงของระบบมากขึ้น (Petter et al., 2008) คุณภาพระบบและสารสนเทศเป็นบัพปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้ใช้งาน และการเพิ่มระดับความพึงพอใจของผู้ใช้ในรูปแบบเริ่มต้น อย่างไรก็ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของระบบสารสนเทศถือว่าเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นต่อประสิทธิภาพ สมรรถนะ และการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความชำนาญของแต่ละคน (Lee & Jeon, 2020) ความตั้งใจในการใช้งานอย่างจริงจังมีประสิทธิภาพ บรรลุตามเป้าหมายก็จะไปสนับสนุนความพึงพอใจและผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้งานระบบ (Baroudi, Olson, & Ives, 1986); (Gelderman, 1998) ตัวอย่างการศึกษาที่สนับสนุน เช่น Mlimbila and Mbamba (2018); Ojo (2017) การใช้งานระบบ (usage) มีหลายรูปแบบซึ่งรวมถึงความตั้งใจที่จะใช้ ความถนัดในการใช้งาน การรายงานด้วยตนเอง และการใช้งานจริง เป็นต้น ซึ่งอาจนำไปสู่ผลลัพธ์ที่หลากหลายระหว่างการใช้งานกับโครงสร้างอื่น ๆ ของระบบ โดยทั่วไปแล้วผู้ใช้จำนวนมากมักจะประเมินการใช้งานต่ำเกินไป ในขณะที่ผู้ใช้ที่บ่อยมักจะประเมินการใช้งานสูงเกินไป แสดงว่า การใช้งานที่รายงานด้วยตนเองอาจเป็นตัวแทนที่ไม่ดีนักสำหรับการใช้งานระบบจริง (Petter et al., 2008); (Venkatesh, Morris, Davis, & Davis, 2003) เมื่อมีการปรับโครงสร้างการใช้งานระบบใหม่โดยผสมผสานโครงสร้างและหน้าที่การใช้งานระบบความจำเป็นในการตรวจสอบการใช้งานระบบจึงควรมีมุมมองหลายระดับทั้งใน

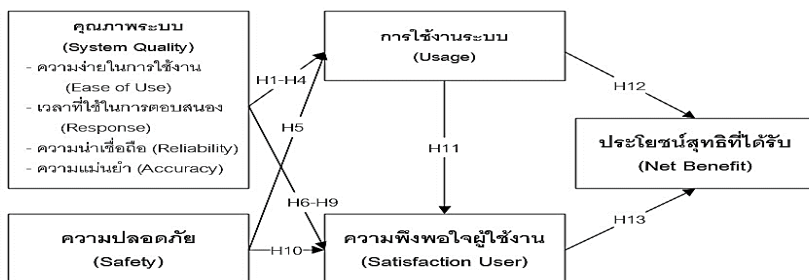
ระดับบุคคล และระดับองค์กร เพื่อให้มีความเข้าใจโครงสร้างนี้ได้ดียิ่งขึ้น (Burton-Jones & Straub, 2006); (Doll & Torkzadeh, 1998); (Straub, Limayem, & Karahanna-Evaristo, 1995)

ความปลอดภัย (safety) เป็นความสัมพันธ์ของสภาวะความเสี่ยงที่บุคคลหรือผู้ปฏิบัติงานจะได้รับอันตราย บาดเจ็บ เสียชีวิต หรือทรัพย์สินโดยอาศัยกระบวนการระบุอันตราย เป็นจัดการความเสี่ยงอย่างต่อเนื่องในสถานที่ทำงาน และสิ่งแวดล้อม การปฏิบัติงานให้มีความปลอดภัยทั้งทางกายและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการปฏิบัติตนเองของพนักงานด้วยมาตรการต่าง ๆ เกี่ยวกับชีวนามัยและความปลอดภัยตามกฎหมายและมาตรฐานที่ได้ปฏิบัติใช้ (Kim, Rahim, Iranmanesh, & Foroughi, 2019); (Pusapukdeepob, 2015) รวมถึงความปลอดภัยจากการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่และการปฏิบัติงานของบุคคลในอุตสาหกรรม (Department of Health, 2021)

ความพึงพอใจผู้ใช้งาน (satisfaction user) เป็นความรู้สึกทางจิตใจที่ตอบสนองประสบการณ์หลังการใช้งาน เป็นผลมาจากการเปรียบเทียบระหว่างการรับรู้ ทัศนคติ ต่อการปฏิบัติงาน หรือประสิทธิภาพของงานกับความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานที่ได้รับ โดยระดับความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่อคุณลักษณะของระบบที่ใช้ผลมาจากทัศนคติ แรงจูงใจ ความต้องการ และความคาดหวังที่ทำให้เกิดขึ้น (Petter et al., 2008); (Torkzadeh & Doll, 1999) มีการศึกษาที่สนับสนุนคุณภาพระบบ คุณภาพสารสนเทศ ความปลอดภัย และการใช้งานระบบที่ดีหรือเกินความคาดหวังย่อมส่งผลต่อระดับความรู้สึกความพึงพอใจผู้ใช้งานและประโยชน์สุทธิที่ได้รับ (Alzahrani, Mahmud, Ramayah, Alfarraj, & Alalwan, 2019); (William H. DeLone & McLean, 2016); (Lee & Jeon, 2020); (Ojo, 2017) โดยประโยชน์สุทธิที่ได้รับ (net benefit) เป็นผลประโยชน์เชิงสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนอย่างมีนัยสำคัญในด้านความเชื่อมั่นร่วมกับผลประโยชน์ทางจิตใจ ทางสังคม อารมณ์ ความรู้สึก และแรงจูงใจของการรับรู้ส่วนบุคคลจากผลลัพธ์ของงานที่มีคุณภาพ กระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีความปลอดภัย ลดต้นทุน ตลอดจนการทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพนักงาน ช่วยในการตัดสินใจ และมีผลการดำเนินงานดีขึ้น (Akbar, Hariadi, & Ghofar, 2019); (Petter et al., 2008)

สมมติฐานการวิจัย

- (1) คุณภาพระบบที่ประกอบด้วยมิติ ความง่ายในการใช้งาน เวลาที่ใช้ในการตอบสนอง ความน่าเชื่อถือมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการใช้งานระบบ (H1-H4)
- (2) ความปลอดภัยมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการใช้งานระบบ (H5)
- (3) คุณภาพระบบที่ประกอบด้วยมิติ ความง่ายในการใช้งาน เวลาที่ใช้ในการตอบสนอง และความน่าเชื่อถือมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจผู้ใช้งาน (H6-H9)
- (4) ความปลอดภัยมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจผู้ใช้งาน (H10)
- (5) การใช้งานระบบมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจผู้ใช้งาน (H11)
- (6) การใช้งานระบบมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประโยชน์สุทธิที่ได้รับ (H12) และ
- (5) ความพึงพอใจผู้ใช้งานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประโยชน์สุทธิที่ได้รับ (H13) ดังกรอบแนวคิดการวิจัย รูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย พัฒนาจาก Davis (1989); Delone and McLean (2003; 2016) และ Venkatesh et al. (2003)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นพนักงานคลังสินค้าและศูนย์กระจายสินค้า อุปกรณ์อะไหล่รถยนต์ บริษัท ABC ในจังหวัดชลบุรีภาคตะวันออกประเทศไทย จำนวน 4,500 คน จากฝ่ายทรัพยากรบุคคล บริษัท ABC (2564) ในการวิเคราะห์ สถิติพหุตัวแปรใช้แนวทางกำหนดสัดส่วนขนาดตัวอย่างต่อตัวแปรสังเกตได้ 10 : 1 (Hair, Black, Babin, & Anderson, 2014) ดังนั้น จึงทำการเก็บข้อมูล เป็น 380 ชุด ส่วนการสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็นการสุ่มแบบง่าย

เครื่องมือในการวิจัย ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม 1 ชุด ที่ประกอบด้วยข้อคำถาม (1) ข้อมูลทั่วไป จำนวน 6 ข้อ และ (2) ข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามตัวแปรตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนั้นความง่ายในการใช้งานมี 4 ข้อ เวลาที่ใช้ในการตอบสนงมี 4 ข้อ ความน่าเชื่อถือมี 4 ข้อ ความแม่นยำมี 4 ข้อ ความปลอดภัยมี 5 ข้อ การใช้งานระบบมี 4 ข้อ ความพึงพอใจผู้ใช้งานมี 7 ข้อ และประโยชน์สุทธิที่ได้รับมี 6 ข้อ จำนวน 38 ข้อ ผู้ศึกษาจึงกำหนดขนาดตัวอย่างเป็น $38 \times 10 = 380$ ชุด โดยมีลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) ของลิเกิตสเกล (Likert type scale) มีระดับการวัด 6 ระดับ ได้แก่ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (=1) ไม่เห็นด้วย (=2) ค่อนข้างไม่เห็นด้วย (=3) ค่อนข้างเห็นด้วย (=4) เห็นด้วย (=5) และเห็นด้วยอย่างยิ่ง (=6) ตามลำดับ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ (1) ความตรงตามเนื้อหาโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index : IOC) ด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ผลการทดสอบ พบว่า มี IOC มากกว่า 0.50 แสดงว่า ข้อคำถามทุกข้อครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการวัดและใช้ได้ และ (2) ความเที่ยงโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาจากแบบสอบถามก่อนนำไปใช้ (try-out) จำนวน 40 ชุด พบว่า มีค่าผ่านเกณฑ์ และจากการเก็บข้อมูลจริง จำนวน 380 ชุด ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา ทั้ง 2 ขนาดกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีค่าความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟา ระหว่าง .803-.905 ($n=40$) และ .780 - .876 ($n=380$) ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.7 (Nunnally, 1978) แสดงว่า ความเหมาะสมดี-ดีมาก (DeVellis, 2017 : 148)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์พหุตัวแปร (multivariate analysis) ใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) ด้วยเทคนิค Enter เพื่อตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย โดยใช้ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ IBM SPSS Statistics for windows

$$\text{โมเดลสมการที่ 1 USA} = 078\text{EOU} + .107\text{RET} + .221\text{REL} + .122\text{ACY} + .310\text{SEC}$$

$$\text{โมเดลสมการที่ 2 SAT} = -.025\text{EOU} + .189\text{RET} + .080\text{REL} + .164\text{ACY} + .166\text{SEC} + .365\text{USA}$$

$$\text{โมเดลสมการที่ 3 NET} = .261\text{USA} + .500\text{SAT}$$

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปทางประชากรศาสตร์ พบว่า ส่วนมากเป็นเพศชายจำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 54.21 มีอายุเฉลี่ย 35 ปี มีประสบการณ์ทำงาน 8.24 ปี เป็นระดับพนักงาน จำนวน 266 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 และมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 37.11 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นและแปลความหมาย พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับคุณภาพระบบความปลอดภัย การใช้งาน ความพึงพอใจผู้ใช้งาน และประโยชน์สุทธิมีระดับความคิดเห็นทุกตัวแปรอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) อยู่ระหว่าง 4.118-4.356 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง (SD) .751-.878

3. ผลการวิจัย ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุเพื่อตอบสมมติฐานการวิจัยทั้งหมด 13 สมมติฐาน สรุปได้ว่ามีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 10 สมมติฐาน และไม่สอดคล้อง 3 สมมติฐาน โดย (1) คุณภาพระบบที่ประกอบด้วย มิติ เวลาที่ใช้ในการตอบสนอง (EOU) ความน่าเชื่อถือ (RET) และความแม่นยำ (ACY) และความปลอดภัย (SEC) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการใช้งานระบบ (USA) อย่างมีนัยสำคัญ (2) เวลาที่ใช้ในการตอบสนองความแม่นยำ ความปลอดภัย และการใช้งานระบบ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจผู้ใช้งานระบบ (SAT) อย่างมีนัยสำคัญ (3) การใช้งาน และความพึงพอใจผู้ใช้งานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประโยชน์สุทธิที่ได้รับ (NET) (4) ความง่ายในการใช้งานไม่มีอิทธิพลต่อการใช้งานและความพึงพอใจผู้ใช้งาน และ (5) ความน่าเชื่อถือไม่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจผู้ใช้งาน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในรูปแบบสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูป
คะแนนมาตรฐาน (Standardized Coefficients, Beta) ของปัจจัย
ที่มีอิทธิพลต่อประโยชน์สุทธิที่ได้รับจากการใช้งานระบบหีบสินค้า
ตามสัญญาณไฟของพนักงานคลังสินค้าและศูนย์กระจายสินค้า
(n = 380)

ตัวแปรอิสระ	โมเดล		
	USA	SAT	NET
EOU	.078	-.025	-
RET	.107*	.189****	-
REL	.221****	.080	-
ACY	.122*	.164****	-
SEC	.310****	.166****	-
USA	-	.365***	.261***
SAT	-	-	.500****
Constant	.003	.922	.077
n	380	380	380
R ²	.530	.658	.509
Adjusted R ²	.524	.653	.507
df	5	6	2
F	84.490	119.830	195.760
Sig.	.000	.000	.000

หมายเหตุ: *นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 ($1.645 \leq t\text{-value} < 1.960$), **นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($1.960 \leq t\text{-value} < 2.576$), ***นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($2.576 \leq t\text{-value} < 3.290$), ****นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t\text{-value} \geq 3.290$)

จากโมเดล (1) การใช้ระบบ (USA) ตัวแปรอิสระทั้งหมดอธิบายการใช้งานระบบหยิบสินค้าด้วยแสงของพนักงานคลังสินค้าและศูนย์กระจายสินค้า ได้ร้อยละ 53.00 (2) ความพึงพอใจผู้ใช้งานระบบ(SAT) ตัวแปรอิสระทั้งหมดอธิบายการใช้ความพึงพอใจผู้ใช้งานระบบได้ร้อยละ 65.80 และ (3) ประโยชน์สุทธิที่ได้รับ (NET) ตัวแปรอิสระทั้งหมดอธิบายประโยชน์สุทธิที่ได้รับ (NET) ได้ร้อยละ 50.90 ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

1) คุณภาพระบบในมิติความน่าเชื่อถือมีอิทธิพลทางบวกต่อการใช้งานระบบอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .001$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Inaloo and Beigi (2018) และแนวคิดของ Davis (1993); Delone and McLean (2003; 2016) ที่ว่า หากผู้ใช้งานมีมั่นใจว่าผลลัพธ์ของข้อมูลและสารสนเทศจากระบบหยิบสินค้าด้วยแสงในระบบมีความถูกต้อง เทียบตรงน่าเชื่อถือก็จะทำให้ผู้ใช้งานเกิดความเชื่อมั่นในระบบมากยิ่งขึ้น เช่น สามารถใช้งานได้อย่างสบายใจ ความเสถียรของระบบทำให้สามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จลุล่วง ได้เพิ่มผลผลิตมากขึ้น ในขณะที่เวลาที่ใช้ในการตอบสนองมีอิทธิพลทางบวกต่อการใช้งานระบบอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .10$) และอิทธิพลทางบวกต่อความพึงพอใจผู้ใช้งาน ($p < .001$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nguyen and Vu (2021); Ojo (2017) ที่ว่า ถ้าหากระบบให้การตอบสนองที่รวดเร็ว ให้สารสนเทศที่ถูกต้อง ทันสมัยได้ทันเวลาเร็วมากขึ้นทำให้มีผลงานได้ดีตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ก็จะเพิ่มพูนระดับความพึงพอใจของผู้ใช้งานและมีความตั้งใจใช้งานมากยิ่งขึ้น เช่นเดียวกันกับความแม่นยำมีอิทธิพลทางบวกต่อความพึงพอใจของผู้ใช้งานอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .001$) กล่าวคือ หากระบบให้สารสนเทศที่มีคุณภาพแม่นยำสูงตรงประเด็นไม่เกิดผิดพลาดแล้วก็จะเป็นการเพิ่มพูนและเสริมแรงจูงใจให้กับผู้ใช้งานมากยิ่งขึ้นเป็นการเพิ่มระดับความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบอย่างมั่นใจและส่งผลกระทบต่อระดับองค์การไปในตัวอีกด้วย (DeLone & McLean, 2016 : 7-8) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jaafreh (2017); Ojo (2017)

2) ความปลอดภัยมีอิทธิพลทางบวกต่อการใช้งานระบบ ($p < .001$) และความพึงพอใจผู้ใช้งานอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .001$) สอดคล้องกับงานวิจัยของ McKnight et al. (2017) และแนวคิดทฤษฎีของ Department of Health (2021); Griffin and Neal (2000) ที่ว่า หากพนักงานมีวินัยอย่างเคร่งครัด มีความตระหนักถึงความปลอดภัยตามกฎหมายระเบียบเกี่ยวกับชีวอนามัยและความปลอดภัยตามกฎหมายเกณฑ์และมาตรฐานที่ได้ปฏิบัติใช้ในสถานที่ทำงาน (Pusapukdeepob, 2015); (Roper & Haggenmiller, 2023) รวมถึงความปลอดภัยจากการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 และการที่บริษัทให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกของพนักงานหรือผู้ใช้งานระบบที่ต้องทำงานร่วมกัน อีกทั้งกับเครื่องจักรและระบบเทคโนโลยีของบริษัทก็จะเพิ่มความเชื่อมั่นและมั่นใจทั้งตนเอง เครื่องจักร และระบบซึ่งเป็นไปตามหลักจิตวิทยาและระดับความต้องการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ดังนั้น การที่จะใช้งานระบบให้เกิดประโยชน์ และเกิดแรงเสริมที่สามารถส่งผลให้พนักงานทำงานด้วยความสบายกายและจิตใจก็จะทำให้มีความพึงพอใจในมาตรการความปลอดภัย และการใช้งานระบบให้เกิดประโยชน์เพิ่มขึ้นตามไปด้วย

3) การใช้งานระบบมีอิทธิพลทางบวกต่อความพึงพอใจผู้ใช้งานอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .001$) และประโยชน์สุทธิที่ได้รับอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .001$) สอดคล้องงานวิจัยความพึงพอใจผู้ใช้งานของ Anggreni, Ariyanto, Suprasto, and Dwirandra (2020) และประโยชน์สุทธิที่ได้รับของผู้ใช้งาน McKnight et al. (2017); Ojo (2017) และแนวคิดทฤษฎีของ Davis (1993); Delone, Torkzadeh and Doll (1999) McLean (2003; 2016); Petter et al. (2008) ที่ว่า หากเมื่อผู้ใช้งานได้รับได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งภายนอกและภายในให้กับตนเองที่ได้จากการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการใช้งานระบบที่มีคุณภาพ ให้สารสนเทศที่มีความเที่ยงตรง ระบบมีความเสถียร ระบบมีการตอบสนองที่รวดเร็วแม่นยำ ตลอดจนมีความปลอดภัยในการใช้งาน และมาตรการป้องกันการติดต่อป้องกันการติดเชื้อโรค Covid-19 ตรงตามความต้องการหรือตามความคาดหวังผู้ปฏิบัติงาน ก็จะไปเพิ่มพูนระดับความพอใจให้กับตนเองทำให้มีความสุขกับการปฏิบัติงาน ก็จะทำให้ผลลัพธ์ของงานและประโยชน์สุทธิที่ได้รับของตัวพนักงานเองและองค์กรมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย

4) ความพึงพอใจผู้ใช้งานมีอิทธิพลทางบวกต่อประโยชน์สุทธิที่ได้รับอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .001$) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Boroufar, Sadeghy, and Shokohyar (2020); Ojo (2017) ที่พบว่า ถ้าหากผู้ใช้งานมีทัศนคติ ความรู้สึกที่ดีถึงการใช้งานระบบว่า สามารถให้สารสนเทศที่มีคุณภาพ มีความรู้สึกปลอดภัยในการทำงาน ได้ประสบการณ์ที่ดีในการทำงานที่ส่งผลให้การใช้งานที่มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น ตรงตามความต้องการแล้วก็จะส่งผลให้ผู้ใช้งานมีระดับความพึงพอใจเพิ่มขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้แล้วยังมีอิทธิพลต่อผลลัพธ์เชิงแลกเปลี่ยนของผลตอบแทนหรือประโยชน์สุทธิที่ได้รับของพนักงานด้วย เช่น คุณค่าของงาน ผลผลิตที่เพิ่มขึ้น การตัดสินใจที่ดีขึ้น กระบวนการทำงานมีประสิทธิภาพ ความปลอดภัย ต้นทุนลดลง ตลอดจนการทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพนักงานด้วยกัน

5) อย่างไรก็ตามผลการศึกษานี้ พบว่า ความง่ายในการใช้งานมีความสัมพันธ์กับการใช้งานระบบ และความพึงพอใจผู้ใช้งานน้อยมาก ($p > .05$) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด DeLone and McLean (1992) ที่ว่า หากพิจารณาผู้ใช้งานระบบที่มีข้อมูลประชากรศาสตร์ เช่น อายุ การศึกษา ประสบการณ์ ทักษะความสามารถในการเรียนรู้ หรือการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันย่อมส่งผลต่อทัศนคติ ความต้องการหรือความคาดหวัง และพฤติกรรมการยอมรับเทคโนโลยีของผู้ใช้ไม่มากนักน้อยที่ไม่มีความสำคัญพอต่อการใช้งานระบบที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่องค์การนำมาใช้ทำงาน และยังมีผลต่อการลดหรือเพิ่มระดับความพึงพอใจของผู้ใช้งานได้ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ DeLone and McLean (2016); Lee and Jeon (2020) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าว มีความเป็นไปได้ที่ผู้ใช้งานจะได้ผลกระทบเมื่อมีการนำระบบใหม่ ๆ มาใช้ในการทำงานซึ่งระบบอาจส่งผลกระทบต่อบุคคลและองค์การที่มีความต้องการหรือความคาดหวังในระดับเป้าหมาย นอกจากนี้แล้วอาจส่งอิทธิพลผ่านการใช้งานระบบ และความพึงพอใจผู้ใช้ในรูปแบบเริ่มต้นซึ่งถือว่าเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นของระบบสามารถส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ของแต่ละคน ที่ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้โดยตรงทำให้ผู้ใช้งานมีความพึงพอใจเนื่องจากการศึกษาหรือการเรียนรู้บนอุปกรณ์เคลื่อนที่มีแนวโน้มที่จะประสบปัญหาทางเทคนิคมากกว่า ซึ่งยืนยันได้จากการศึกษาของ Cho, Kim, and Choi (2021 :

7-8) ที่ว่า การรับรู้ถึงประโยชน์และความง่ายในการใช้งานจะทำหน้าที่เป็นปัจจัยกำหนดความรู้ความเข้าใจที่จำเป็นในการปรับปรุงการยอมรับในรูปแบบของเทคโนโลยีให้ครบวงจรของการยอมรับและการใช้เทคโนโลยี อย่างไรก็ตามสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่ไปขัดขวางเกี่ยวกับการต่อต้านของผู้ใช้งานระบบ หากบุคคลรู้สึกว่าการระบบสารสนเทศใหม่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานหรือไม่ต้องใช้ความพยายามใด ๆ เลยพวกเขาก็มักจะยอมรับแทนที่จะปฏิเสธระบบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติใช้

1. ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ทุกระดับและระบบ พนักงาน ตลอดจนบุคลากรทางด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยควรมุ่งเน้นการพัฒนา ปรับปรุง เชื่อมงวดในด้านมาตรการความปลอดภัยในการใช้งานระบบการป้องกันเชื้อโรคระบาด เช่น ไวรัสโควิด -19 และความปลอดภัยในสถานที่ทำงาน การปฏิบัติงานให้มีความปลอดภัยทั้งทางกายและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการปฏิบัติตนเองของพนักงานด้วยมาตรการต่าง ๆ เกี่ยวกับชีวอนามัยและความปลอดภัยตามกฎหมายและมาตรฐานที่ได้ปฏิบัติใช้

2. ผู้พัฒนา ผู้ดูแลระบบ และผู้ใช้งานควรปรับปรุงคุณภาพทางสารสนเทศและระบบเทคโนโลยีที่ใช้งานอยู่ โดยมุ่งเน้นปัจจัยอันดับแรก ได้แก่ (1) ความน่าเชื่อถือ (2) เวลาที่ใช้ในการตอบสนอง และ (3) ความแม่นยำ เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากการใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความพึงพอใจให้กับผู้ใช้งานมากขึ้น และสามารถส่งให้ประโยชน์สุทธิที่ได้รับของพนักงานเพิ่มมากขึ้นรวมถึงผลดำเนินงานของบริษัทดีขึ้นไปด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในอนาคต

1. ควรมีการศึกษาโดยใช้กรอบแนวคิดนี้ในกลุ่มผู้ใช้งานในหน่วยงานใกล้เคียงและทำการศึกษาในสภาวะการณปกติ ไม่มีการระบาดเกี่ยวกับเชื้อโรคที่รุนแรงเพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาปรับปรุงและพัฒนาพนักงาน และองค์การให้ดียิ่งขึ้น อันนำไปสู่ประโยชน์ในการใช้งาน ความพึงพอใจผู้ใช้งาน และผลประโยชน์ที่จะได้รับทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์การในการยอมรับเทคโนโลยีและ

การใช้เทคโนโลยีให้ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ควรใช้วิเคราะห์ลดถอยพหุคูณด้วยเทคนิค Stepwise เพิ่มเติม

2. ควรศึกษาตัวแปรด้านอื่น ๆ เพิ่มจากกรอบแนวคิดที่ส่งผลต่อผลประโยชน์สุทธิที่ได้รับ เช่น คุณค่าที่ได้รับ (perceived value) หรือพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร เป็นต้น

3. ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทของตัวแปรกำกับ (moderator variable) เพิ่มเข้าไปในกรอบการศึกษานี้เพื่อเป็นตัวแปรหนุนการเปลี่ยนแปลงอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม และอาจส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์เพิ่มขึ้น หรือทิศทางความสัมพันธ์เปลี่ยนแปลงไป หรือการพยากรณ์

4. ควรศึกษาโดยใช้สถิติการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงอิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมเพื่อตรวจสอบบทบาทของตัวแปรคันกลางหรือตัวแปรส่งผ่านตามกรอบแนวคิดนี้

เอกสารอ้างอิง

- Akbar, D. I., Hariadi, B., & Ghofar, A. (2019). The Effect Between The Success of Implementation Monitoring Systems and Evaluation Development (SMEP) Through The Modification Approach For Delone & Mclean Models (Empirical Study in The Government of Malang Regency). *International Journal of Business, Economic and Law*, 19(5), 118-130.
- Al-Fraihat, D., Joy, M., & Sinclair, J. (2020). Evaluating E-learning systems success : An empirical study. *Computers in Human Behavior*, 102(2020), 67-86.
- Alzahrani, A. I., Mahmud, I., Ramayah, T., Alfarraj, O., & Alalwan, N. (2019). Modelling digital library success using the DeLone and McLean information system success model. *Journal of Librarianship and Information Science*, 51(2), 291-306.

- Anggreni, N., Ariyanto, D., Suprasto, H., & Dwirandra, A. (2020). Successful adoption of the village's financial system. *Accounting*, 6(6), 1129-1138.
- Baroudi, J. J., Olson, M. H., & Ives, B. (1986). An empirical study of the impact of user involvement on system usage and information satisfaction. *Communications of the ACM*, 29(3), 232-238.
- Bonn, M. A., Kim, W. G., Kang, S., & Cho, M. (2016). Purchasing Wine Online : The Effects of Social Influence, Perceived Usefulness, Perceived Ease of Use, and Wine Involvement. *Journal of Hospitality Marketing & Management*, 25(7), 841-869. doi:10.1080/19368623.2016.1115382
- Boroufar, A., Sadeghy, S., & Shokohyar, S. (2020). Assessment of Success of Saman Insurance E-education System Using the Delone-Mclean Modified Model. *Interdisciplinary Journal of Virtual Learning in Medical Sciences*, 6(3), 70-84.
- Burton-Jones, A., & Straub, D. W. (2006). Reconceptualizing System Usage : An Approach and Empirical Test. *Information systems research*, 17(3), 228-246. doi:10.1287/isre.1060.0096
- Cho, Y., Kim, M., & Choi, M. (2021). Factors associated with nurses' user resistance to change of electronic health record systems. *BMC Medical Informatics and Decision Making*, 21(1), 218. doi:10.1186/s12911-021-01581-z
- Chotipun, N., & Sopha, S. (2020). Legal measures occupational safety, healthy Thailand environment of industry. *Journal of Suvarnabhumi Institute of Technology (Humanities and Social Sciences)*, 6(1), 550-573.
- Dalle, J., Hastuti, D., Mahmud, M., Prasetya, I., & Baharuddin, B. (2020). DeLone and McLean model evaluation of information system success : A case study of master program of civil engineering Universitas Lambung Mangkurat. *International Journal of Advanced Science and Technology*, 29(4), 1909-1919.

- Davis, F. D. (1989). Perceived Usefulness, Perceived Ease of Use, and User Acceptance of Information Technology. *MIS quarterly*, 13(3), 319-340. doi:10.2307/249008
- Davis, F. D. (1993). User acceptance of information technology : system characteristics, user perceptions and behavioral impacts. *International journal of man-machine studies*, 38(3), 475-487.
- Davis, F. D., Bagozzi, R. P., & Warshaw, P. R. (1989). User acceptance of computer technology : a comparison of two theoretical models. *Management science*, 35(8), 982-1003.
- DeLone, W. H., & McLean, E. R. (1992). Information systems success : The quest for the dependent variable. *Information systems research*, 3(1), 60-95.
- DeLone, W. H., & McLean, E. R. (2003). The DeLone and McLean Model of Information Systems Success : A Ten-Year Update. *Journal of Management Information Systems*, 19(4), 9-30. doi:10.1080/07421222.2003.11045748
- DeLone, W. H., & McLean, E. R. (2016). Information Systems Success Measurement. *Foundations and Trends® in Information Systems*, 2(1), 1-116. doi:10.1561/290000000005
- Department of Health. (2021). *Guidelines for the prevention of the spread of the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)*. Nonthaburi : Ministry of Public Health.
- DeVellis, R. F. (2017). *Scale development : Theory and applications*. Thousand Oaks, CA : Sage.
- Doll, W. J., & Torkzadeh, G. (1998). Developing a multidimensional measure of system-use in an organizational context. *Information & Management*, 33(4), 171-185. doi:https://doi.org/10.1016/S0378-7206(98)00028-7

- Gelderman, M. (1998). The relation between user satisfaction, usage of information systems and performance. *Information & Management*, 34(1), 11-18. doi:[https://doi.org/10.1016/S0378-7206\(98\)00044-5](https://doi.org/10.1016/S0378-7206(98)00044-5)
- Griffin, M. A., & Neal, A. (2000). Perceptions of Safety at Work : A Framework for Linking Safety Climate to Safety Performance, Knowledge, and Motivation. *Journal of occupational health psychology*, 5(3), 347-358. doi:10.1037/1076-8998.5.3.347
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2014). *Multivariate Data Analysis : Pearson New International Edition (7 ed.)*. Upper Saddle River, NJ : Prentice Hall.
- Inaloo, E. A., & Beigi, F. M. (2018). *Assessing the Different Dimensions of the Portal Quality of Provinces of Public Libraries Based on the Delone and McLean Intelligence Success Model*. (August 24,2021) Retrieved from <https://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=5040&context=libphilprac>.
- Jaafreh, A. B. (2017). Evaluation information system success : applied DeLone and McLean information system success model in context banking system in KSA. *International Review of Management and Business Research*, 6(2), 829-845.
- Kim, N. K., Rahim, N. F. A., Iranmanesh, M., & Foroughi, B. (2019). The role of the safety climate in the successful implementation of safety management systems. *Safety science*, 118(2), 48-56. doi:<https://doi.org/10.1016/j.ssci.2019.05.008>
- Kucukaltan, B., Saatcioglu, O. Y., Irani, Z., & Tuna, O. (2020). Gaining strategic insights into Logistics 4.0 : expectations and impacts. *Production Planning & Control*, 32(15),1-17.

- Lee, E.-Y., & Jeon, Y. J. J. (2020). The Difference of user satisfaction and net benefit of a mobile learning management system according to self-directed learning : An investigation of cyber university students in hospitality. *Sustainability*, 12(7), 2672.
- McKnight, D. H., Lankton, N. K., Nicolaou, A., & Price, J. (2017). Distinguishing the effects of B2B information quality, system quality, and service outcome quality on trust and distrust. *The Journal of Strategic Information Systems*, 26(2), 118-141. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jsis.2017.01.001>
- Mlimbila, J., & Mbamba, U. O. (2018). The role of information systems usage in enhancing port logistics performance : evidence from the Dar Es Salaam port, Tanzania. *Journal of Shipping and Trade*, 3(1), 10.
- Nguyen, T., Nguyen, Q., & Vu, L. (2021). The effects of accounting benefit, ERP system quality and management commitment on accountants' satisfaction. *Accounting*, 7(1), 127-136.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric Theory 2d Ed*. New York : McGraw-Hill.
- Ojo, A. I. (2017). Validation of the DeLone and McLean Information Systems Success Model. *hir*, 23(1), 60-66. doi:10.4258/hir.2017.23.1.60
- Paksoy, T., Kochan, C. G., & Ali, S. S. (2020). *Logistics 4.0 : Digital Transformation of Supply Chain Management*. Boca Raton : CRC Press.
- Petter, S., DeLone, W. H., & McLean, E. R. (2008). Measuring information systems success : models, dimensions, measures, and interrelationships. *European journal of information systems*, 17(3), 236-263.

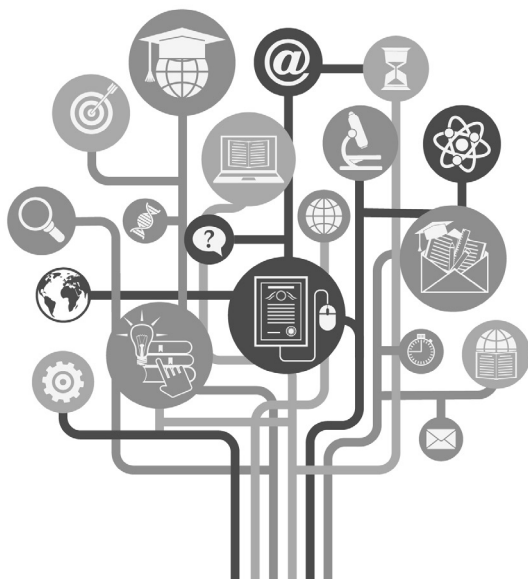
- Pusapukdeepob, J. (2015). ISO 1800 : Occupational Health and Safety Management System. *The Journal of Burapha University*, 4(1), 32-37.
- Richards, G. (2018). *Warehouse Management : A complete guide to improving efficiency and minimizing costs in the modern warehouse (3 ed.)*. London : Kogan Page Limited.
- Robertsen, Ø., Siebler, F., Eisemann, M., Hegseth, M. N., Føreland, S., & Vangberg, H.-C. B. (2018). *Predictors of Respiratory Protective Equipment Use in the Norwegian Smelter Industry : The Role of the Theory of Planned Behavior, Safety Climate, and Work Experience in Understanding Protective Behavior*. (August 24, 2021) Retrieved from <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2018.01366/full>.
- Singh, S., Kumar, R., Panchal, R., & Tiwari, M. K. (2021). Impact of COVID-19 on logistics systems and disruptions in food supply chain. *International Journal of Production Research*, 59(7), 1993-2008.
- Straub, D., Limayem, M., & Karahanna-Evaristo, E. (1995). Measuring System Usage : Implications for IS Theory Testing. *Management science*, 41(8), 1328-1342. doi:10.1287/mnsc.41.8.1328
- Sullivan, M., & Kern, J. (2021). *The digital transformation of logistics : demystifying impacts of the fourth industrial revolution*. Hoboken, New Jersey : John Wiley & Sons, Inc.
- Torkzadeh, G., & Doll, W. J. (1999). The development of a tool for measuring the perceived impact of information technology on work. *Omega*, 27(3), 327-339.
- Venkatesh, V., Morris, M. G., Davis, G. B., & Davis, F. D. (2003). User Acceptance of Information Technology : Toward a Unified View. *MIS quarterly*, 27(3), 425-478.

7

การออกแบบระบบฐานข้อมูลสำหรับจัดเก็บรายงาน ความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาอาชีพ อย่างยั่งยืนในพระราชดำริ ฯ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

A Design of Database System for Collecting Reports on Progress
of The Sustainable Career Development in Royal Project of
Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

พฤตพิงศ์ เพ็งศิริ สุนทรี แก่นแก้ว ศุภณัฐ แก่นแก้ว และ พลปชา มณรัตน์ชัย
Prudtipong Pengsiri Soontaree Kankaew Supanut Kankaew
and Polpracha Monrattanachai

การออกแบบระบบฐานข้อมูลสำหรับจัดเก็บรายงานความก้าวหน้า ผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาอาชีพอย่างยั่งยืน ในพระราชดำริ ๙ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

A Design of Database System for Collecting Reports on Progress
of The Sustainable Career Development in Royal Project of
Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

พุดทิพย์ เพ็งศิริ¹ สุนทรี แก่นแก้ว² ศุภณัฐ แก่นแก้ว³ และ พลปชา มณรัตน์ชัย⁴

Prudtipong Pengsiri Soontaree Kankaew Supanut Kankaew
and Polpracha Monrattanachai

¹คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000 ประเทศไทย

Faculty of Science and Technology, Rajamangala University of Technology
Suvarnabhumi, Phra Nakhon Si Ayutthaya 13000, Thailand
e-mail : prudtipong.p@rmutsb.ac.th

²คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000 ประเทศไทย

Faculty of Science and Technology, Rajamangala University of Technology
Suvarnabhumi, Phra Nakhon Si Ayutthaya 13000, Thailand
e-mail : soontaree.k@rmutsb.ac.th

³คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000 ประเทศไทย

Faculty of Business Administration and Information Technology, Rajamangala
University of Technology Suvarnabhumi, Phra Nakhon Si Ayutthaya 13000,
Thailand e-mail : supanut.k@rmutsb.ac.th

⁴คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000 ประเทศไทย

Faculty of Science and Technology, Rajamangala University of Technology
Suvarnabhumi, Phra Nakhon Si Ayutthaya 13000, Thailand
e-mail : polpracha.m@rmutsb.ac.th

Received : August 23, 2021 Revised : October 26, 2021 Accepted : October 28, 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการนำเสนอเรื่องการออกแบบระบบฐานข้อมูลพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อจัดเก็บรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการพัฒนาอาชีพอย่างยั่งยืนในพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการจัดเก็บรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการพัฒนาอาชีพอย่างยั่งยืนในพระราชดำริ ฯ เป็นศูนย์กลางการรายงานความก้าวหน้าของกลุ่มเป้าหมายกิจกรรมต่าง ๆ ในแผนแม่บท และสนับสนุนการทำงานในรูปแบบบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการพระราชดำริ ฯ ในขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยได้สร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อเป็นศูนย์กลางการรายงานกิจกรรม และกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลตามข้อตกลงของคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการพระราชดำริ ฯ โดยผ่านแพลตฟอร์มในเว็บแอปพลิเคชันตอบสนอง ผลการดำเนินงานวิจัยพบว่าระบบสารสนเทศเพื่อจัดเก็บรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการ ฯ ซึ่งสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ตรงกับที่กำหนดแบ่งตามสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เป็นอย่างดี และสามารถเชื่อมโยงกับการวางแผนการดำเนินกิจกรรมตามขอบของแผนแม่บทภายในโครงการพระราชดำริ ฯ อย่างมีประสิทธิภาพ สุดท้ายนี้เพื่อให้ระบบสามารถตอบสนองทำงานให้กับผู้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยประเมินความพึงพอใจในการออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อจัดเก็บรายงานความก้าวหน้า ฯ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) ทางคณะผู้วิจัยจึงได้วางแผนทางการเชื่อมโยงข้อมูลในหลายมิติเพื่อให้สามารถนำสารสนเทศเหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบายการบริหารโครงการพระราชดำริ ฯ ได้ต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ : ระบบสารสนเทศ; จัดเก็บรายงานความก้าวหน้า; โครงการพระราชดำริ ฯ

Abstract

This research is a presentation on the design of an information system development database system to collect the project progress reports of the sustainable occupational development under Her

Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn Royal Initiations. Department of Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn. The objectives of this research were to 1) analyze the format of collecting the progress reports on the Sustainable Career Development Projects in the Royal Initiatives, as the center for reporting on the progress of target groups, activities in the master plan, and to 2) support the operation of the Royal Project Driving Committee in an integrated way. In terms of the research process, the database system was established as a reporting center, and the access rights to the data was assigned in accordance with the agreement of the Royal Initiative Committee via responsive applications. The results of the research found that the information system to store the operations of the project progress reports could access information exactly as defined according to the access rights of the stakeholders. and could be linked to the planning of activities along the edge of the master plan within the Royal Initiative Project effectively Finally, considering the satisfaction assessment of the users in the design and development of information systems to store progress reports, the results showed that the majority of the respondents were satisfied at a high level ($\bar{x} = 4.17$). Therefore, the research team had laid out guidelines for linking data in many dimensions so that those information could be used in the Royal Project's management policy in the future.

Keywords : Information System; Collecting Reports on Progress; Royal Project

บทนำ

เนื่องด้วยโครงการพัฒนาอาชีพอย่างยั่งยืนในพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นหนึ่งในโครงการที่สืบเนื่องมาจากโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ ฯ (โครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2560) เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ซึ่งประสบปัญหาความยากจน ขาดบริการด้านสาธารณสุข และขาดโอกาสทางการศึกษาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร นับเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่ทรงเห็นความสำคัญ โดยมีพระราชประสงค์ให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้น มีร่างกายที่แข็งแรง ได้รับการศึกษา และสามารถประกอบอาชีพได้ ซึ่งจะส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทรงทราบถึงสภาพความเป็นอยู่สภาวะเศรษฐกิจและปัญหาของชุมชนในพื้นที่ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ดำเนินงาน โครงการพัฒนาอาชีพอย่างยั่งยืนในโครงการพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตำบลพระยาบันลือ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อสร้างรายได้และลดรายจ่ายในครัวเรือน สร้างความมั่นคงทางด้านอาชีพแก่ราษฎร ซึ่งการดำเนินงานโครงการพัฒนาอาชีพในพระราชดำรินั้น จะส่งผลให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิต มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการประกอบอาชีพ และการนำผลผลิตมาแปรรูปเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ สร้างงานสร้างรายได้มีอาหารเพียงพอบริโภคในครัวเรือนโดยไม่ต้องซื้อหา ตลอดจนเป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การพัฒนาอาชีพอย่างยั่งยืนในพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ด้วยเหตุที่ได้กล่าวมาในขั้นต้นจึงได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการพัฒนาอาชีพอย่างยั่งยืนในโครงการพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตำบลพระยาบันลือ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (กองงานในพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2561)

เพื่อเป็นการบูรณาการเพื่อผลักดันให้โครงการ ฯ เกิดประสิทธิผลและเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ราษฎรในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลตำบลพระยาบันลือ

ดังนั้น ในโครงการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจึงได้นำเสนอการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อจัดเก็บรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการพัฒนาอาชีพอย่างยั่งยืนในพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตำบลพระยาบันลือ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ดำเนินการเสนองานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฯ หรือใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยพันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคม ซึ่งเมื่องานวิจัยจัดอยู่ในการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อตอบสนองการแก้ไขปัญหาในบริบทสังคม และการบริการวิชาการ เมื่อโครงการวิจัยนี้สำเร็จจะเป็นประโยชน์ให้แก่มหาวิทยาลัย ชุมชน และสังคมเป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการจัดเก็บรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการพัฒนาอาชีพอย่างยั่งยืนในพระราชดำริ ฯ
2. เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำเป็นศูนย์กลางการรายงานความก้าวหน้าของกลุ่มเป้าหมาย กิจกรรม และแผนแม่บทในการดำเนินโครงการ ฯ

ขอบเขตการวิจัย

การจัดทำงานวิจัยการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อจัดเก็บรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการพัฒนาอาชีพอย่างยั่งยืนในพระราชดำริ ฯ มีขอบเขตของโครงการวิจัย ดังนี้

1. พัฒนาและติดตั้งซอฟต์แวร์ระบบสารสนเทศเพื่อจัดเก็บรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการฯ ในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชัน
2. จัดทำฐานข้อมูลของรายงานความก้าวหน้าการดำเนินโครงการพระราชดำริ ฯ

การทบทวนวรรณกรรม

1) แผนแม่บทโครงการพัฒนาอาชีพอย่างยั่งยืนในพระราชดำริ ฯ

โครงการพัฒนาอาชีพอย่างยั่งยืนในพระราชดำริ ฯ ที่ต้องการให้ประชาชน ที่ได้รับความทุกข์ยากลำบากในการประกอบอาชีพและรายได้ต่อการเลี้ยงดูตนใน ชีวิตประจำวัน เนื่องด้วยพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ต้องการให้ความทุกข์ยาก นั้นหมดไป จึงจัดตั้งโครงการพัฒนาอาชีพอย่างยั่งยืนในพระราชดำริ ฯ ซึ่งบริบท ของตำบลพระยาบันลือ นั้น เป็น 1 ใน 7 ตำบลของอำเภอลาดบัวหลวง ตั้งอยู่ทาง ทิศตะวันออกของอำเภอลาดบัวหลวง มีพื้นที่ทั้งหมด 14,753 ไร่ แบ่งเขตการ ปกครองออกเป็น 7 หมู่บ้าน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร โดยมีข้าวเป็นพืชหลักมีการปลูกมากกว่า ร้อยละ 90 รองลงมา คือ พืชผัก ไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชไร่ ตามลำดับ

ปัจจุบันในส่วนของการประกอบอาชีพของเกษตรกรยังประสบกับปัญหา (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2561) และยังมีสิ่งที่จะต้องได้รับการแก้ไขในเรื่อง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาอาชีพ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตครัวเรือนและชุมชนเกษตรกร รวมถึงความรู้ทางการเกษตร ที่เกษตรกรจะนำความรู้ ไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพ จากปัญหาในด้านต่าง ๆ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงได้มีการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนิน กิจกรรมโครงการแบบบูรณาการ ใช้ในการพัฒนาตำบลพระยาบันลือให้มีความ ยั่งยืน ด้านสังคม ด้านรายได้และการประกอบอาชีพ รวมถึงด้านความรู้ เพื่อจะได้ มีแหล่งความรู้เทคโนโลยี นวัตกรรม และเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีคุณภาพชีวิต ที่ดีขึ้น ในด้านของความเป็นอยู่ในครัวเรือน รวมถึงด้านสุขอนามัย โดยมี วัตถุประสงค์ของโครงการพระราชดำริ ฯ ดังนี้

1.1 เพื่อวิเคราะห์กำหนดทิศทาง และรับฟังความคิดเห็นเพื่อประกอบ การวางแผนการดำเนินงานโครงการพัฒนาอาชีพอย่างยั่งยืนในพระราชดำริสมเด็จพระ กนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

1.2 เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนิน กิจกรรมภายใต้โครงการฯ

1.3 เพื่อสนับสนุนให้การปฏิบัติงานโครงการพัฒนาอาชีพอย่างยั่งยืนในพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

1.4 มีความสอดคล้องกับนโยบายและการสนับสนุนงบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการพัฒนากลุ่มอาชีพประชาชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีเป้าหมายในการดำเนินงาน “เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพเสริม ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และมีความมั่นคงทางรายได้ สามารถพึ่งตนเองได้ มีความรู้ ความสามารถที่จะ สร้างความก้าวหน้าให้แก่ตนเอง ส่งผลให้ครอบครัว มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อีกทั้งยัง เป็นการพัฒนาศักยภาพทางการตลาดในด้านการผลิตการบริหารจัดการกลุ่มและมีจิตสำนึกในการทำงานร่วมกันเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม ”

2) แนวทางการพัฒนาระบบฐานข้อมูล

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาระบบฐานข้อมูล (กาญจนา ภัทรวิวัฒน์ และคณะ, 2560) คือ การได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการครบถ้วน และรวดเร็วโดยใช้ระบบสารสนเทศ (Information System) เป็นเครื่องมือในการแปลงข้อมูล (Data) ให้อยู่ในรูปของสารสนเทศ (Information) ที่พร้อมใช้งานได้ทันที โดยข้อมูลต้องมีความถูกต้อง ทันสมัย มีความซ้ำซ้อนของข้อมูลน้อยที่สุด และมีการแบ่งกันใช้งานข้อมูล ทั้งนี้การพัฒนาระบบสารสนเทศให้ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของผู้ใช้ระบบต้องเริ่มต้นจากการออกแบบระบบที่ดีซึ่งระบบสารสนเทศที่ได้รับการออกแบบมาเป็นอย่างดีแล้วนั้น เมื่อนำไปดำเนินการพัฒนาก็จะสามารถสอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงานให้มีความสมบูรณ์ ทันสมัยพันธุกิจครบถ้วน

องค์ประกอบพื้นฐานของการพัฒนาระบบสารสนเทศทุกประเภท คือ การพัฒนาระบบจัดการฐานข้อมูล (Database Management System : DBMS) ซึ่งเป็นการจัดรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ให้เป็นระบบ เก็บไว้ในรูปแบบที่สามารถเรียกใช้ได้ทันทีเมื่อต้องการและในการเรียกนั้นอาจเรียกเพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง มาใช้ประโยชน์เป็นครั้งคราวก็ได้ฐานข้อมูลที่สมควรจะได้รับการปรับปรุงข้อมูลในระบบ

ฐานข้อมูล และปรับปรุงกระบวนการของระบบงานให้ทันสมัยอยู่เสมอ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลเป็นเรื่องสำคัญด้วยระบบฐานข้อมูล (Database System) นับเป็นเครื่องมือพื้นฐานที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งสำหรับระบบสารสนเทศแบบต่างๆ ที่ใช้คอมพิวเตอร์ในการประมวลผล

3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 การบริหารโครงการ (ประสิทธิ์ ธิมพูมดี และ ครรชิต มาลัยวงศ์, 2549) (Zhou และคณะ, 2009) เป็นกระบวนการที่สำคัญกระบวนการหนึ่งในการบริหารโครงการเทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องจากโครงการเทคโนโลยีสารสนเทศส่วนใหญ่ดำเนินการเกินเวลาที่กำหนดไว้ (สิธิพงษ์ ผดุงบุตร, 2560) (Rashkovits & Lavy, 2016) กระบวนการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเวลาโครงการ คือ การกำหนดกิจกรรม การเรียงลำดับกิจกรรม การประมาณการทรัพยากรของกิจกรรม การประมาณการระยะเวลาการทำงานของกิจกรรม การพัฒนาตารางเวลาโครงการ และการควบคุมตารางเวลา โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศหลายโครงการล้มเหลวในแง่ของการทำงานให้สอดคล้องกับขอบเขตเวลาและค่าใช้จ่าย ผู้จัดทำโครงการชอบกล่าวว่า การส่งมอบโครงการได้ทันเวลาเป็นสิ่งที่ท้าทายที่สุดเรื่องหนึ่งและตารางเวลาเป็นสาเหตุของความขัดแย้งตลอดช่วงเวลาของโครงการ ความแตกต่างของรูปแบบการทำงานแต่ละคนและวัฒนธรรมก็เป็นสาเหตุอย่างหนึ่งของความขัดแย้ง ดังนั้น สามารถกำหนดส่วนการแบ่งกลุ่มขั้นตอนตามกรอบระยะเวลาการดำเนินงานออกเป็น 5 ขั้นตอน ตามลำดับ คือ 1) กลุ่มขั้นตอนการเริ่มต้น (Initiating Process) 2) กลุ่มขั้นตอนการวางแผน (Planning Process) 3) กลุ่มขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Executing Process) 4) กลุ่มขั้นตอนการควบคุม (Controlling Process) และ 5) กลุ่มขั้นตอนการสิ้นสุด (Closing Process)

3.2 การบริหารโครงการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการ คือ การนำองค์ความรู้ในทุกๆ ด้านเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการ (Qiu และคณะ, 2009) มาใช้ร่วมกันตลอดวงจรชีวิตของโครงการ การบูรณาการในลักษณะนี้จะมีผลทำให้ส่วนประกอบของโครงการทั้งหมดถูกเชื่อมต่อเข้าด้วยกันในเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้โครงการเสร็จสิ้นสมบูรณ์ลงอย่างแท้จริง ในการบริหารโครงการเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการ

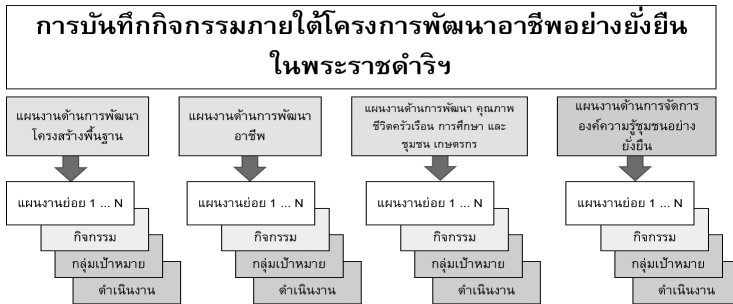
การทบทวนวรรณกรรมในงานวิจัยนี้ได้นำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศในการออกแบบฐานข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำเป็นศูนย์กลางการรายงานความก้าวหน้าของกลุ่มเป้าหมาย กิจกรรม และแผนแม่บทในการดำเนินโครงการ ฯ โดยเป็นการออกแบบในลักษณะฐานข้อมูลจากบนลงล่าง (Top-down Design) ซึ่งเป็นการออกแบบฐานข้อมูลด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนการทำงานของหน่วยงานต่างๆ ภายในองค์กร และความต้องการใช้งานฐานข้อมูล จากการสังเกตการณ์ สอบถาม และ/หรือ สัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานฐานข้อมูล ตลอดจนรวบรวมข้อมูลจากแบบฟอร์มต่างๆ ที่มีใช้อยู่ภายในหน่วยงาน เพื่อนำมาออกแบบโครงสร้างฐานข้อมูลของโครงการพระราชดำริ ฯ ซึ่งเป็นข้อตกลงระหว่างบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานฐานข้อมูลควรต้องเข้าใจ ให้ความสำคัญและความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล นอกจากนี้ยังต้องอาศัยข้อตกลงในที่ประชุมเพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาระบบฐานข้อมูลและอำนาจการตัดสินใจของคณะผู้อำนวยการ หัวหน้า และกรรมการขับเคลื่อนโครงการ ฯ เพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผนการดำเนินโครงการต่อไปในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาาระบบสารสนเทศเพื่อจัดเก็บรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการพัฒนาอาชีพอย่างยั่งยืนในพระราชดำริฯ โดยมีการรวบรวมความต้องการและกรอบแนวความคิดของโครงการวิจัยไว้ ดังนี้

ความต้องการของระบบ

จากการศึกษาความต้องการของระบบในโครงการวิจัยนี้ พบว่า คณะกรรมการขับเคลื่อนฯ หรือผู้ปฏิบัติที่ลงพื้นที่ที่รับผิดชอบเกิดปัญหาการรายงานและการติดตามผลการดำเนินงาน (Zhao และคณะ, 2009) ซึ่งในรายงานผลและการบันทึกข้อมูลการดำเนินงานของคณะดำเนินงานมีความแตกต่างกัน จึงเป็นสาเหตุทำให้การติดตามการดำเนินงานในโครงการพระราชดำริฯ เกิดความล่าช้า ไม่ทันสมัย มีข้อมูลที่ซ้ำซ้อนกัน และไม่สามารถประสานงานกันได้ราบรื่น ซึ่งอาศัยตามกรอบแผนงานแม่บทของโครงการพระราชดำริ ฯ โดยได้แสดงความต้องการของระบบไว้ ดังภาพที่ 1

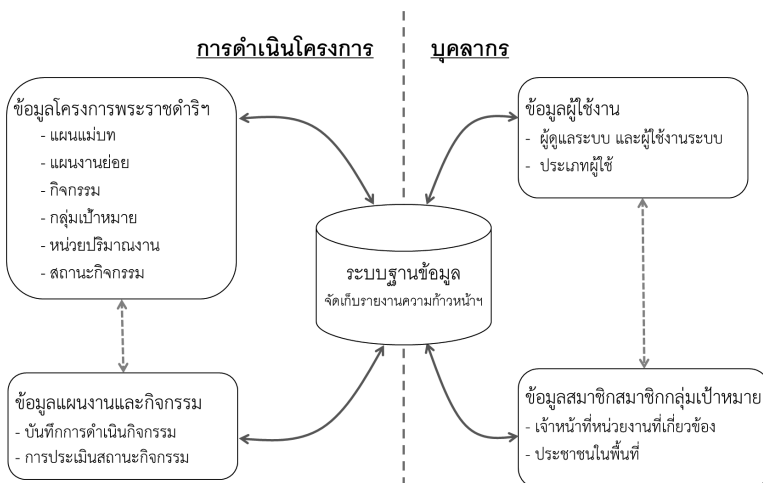

ภาพที่ 1 ความต้องการของระบบฐานข้อมูลการจัดเก็บรายงานความก้าวหน้า

จากภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่าผู้วิจัยได้แบ่งส่วนบันทึกการรายงานตามแผนแม่บทซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) แผนงานด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 2) แผนงานด้านการพัฒนาอาชีพ 3) แผนงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตครัวเรือน การศึกษา และชุมชนเกษตรกร และ 4) แผนงานด้านการจัดการองค์ความรู้ชุมชนอย่างยั่งยืน

กรอบแนวความคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาจากความต้องการของระบบ จึงได้นำเสนอกรอบแนวความคิดโครงการวิจัยซึ่งแสดง ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

จากภาพที่ 2 จะเห็นได้ว่าผู้วิจัยได้แบ่งส่วนบันทึกการรายงานในการออกแบบโครงสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อจัดเก็บรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการ ฯ โดยแบ่งข้อมูลไว้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) ส่วนการดำเนินโครงการ ซึ่งประกอบด้วย

ก. ข้อมูลโครงการพระราชดำริ ฯ เป็นข้อมูลหลัก (Primary Data) โดยมีองค์ประกอบของข้อมูล ได้แก่ แผนแม่บท แผนงานย่อย กิจกรรม กลุ่มเป้าหมาย หน่วยปริมาณงาน และสถานะกิจกรรม

ข. ข้อมูลแผนงานและกิจกรรม เป็นข้อมูลรอง (Secondary Data) ซึ่งมีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในข้อมูลโครงการพระราชดำริ ฯ ซึ่งเป็นส่วนในการบันทึกการรายการกิจกรรมที่ได้ดำเนินการ ได้แก่ บันทึกการดำเนินกิจกรรม และการประเมินสถานะกิจกรรม

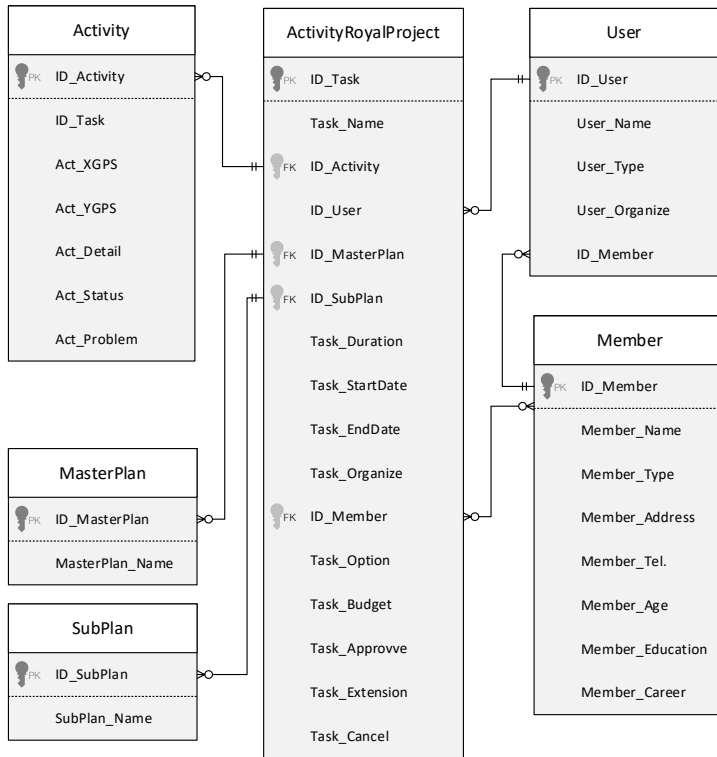
2) ส่วนบุคลากร ซึ่งประกอบด้วย

ก. ข้อมูลผู้ใช้งาน เป็นข้อมูลหลัก (Primary Data) โดยมีองค์ประกอบของข้อมูล ได้แก่ ผู้ดูแลระบบ และผู้ใช้งานระบบ และประเภทผู้ใช้ ซึ่งในส่วนนี้ได้อธิบายไว้ใน ภาพที่ 6

ข. ข้อมูลสมาชิกสมาชิกกลุ่มเป้าหมาย เป็นข้อมูลรอง (Secondary Data) ซึ่งมีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในข้อมูลผู้ใช้งาน ซึ่งเป็นส่วนขยายขอบเขตของกลุ่มผู้ใช้งานระบบ ได้แก่ เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในพื้นที่

การออกแบบโครงสร้างคุณสมบัติของข้อมูลในระบบ

จากการออกแบบโครงสร้างคุณสมบัติของข้อมูลในระบบ ทางคณะผู้วิจัยได้แสดงแผนภาพโครงสร้างเชิงความสัมพันธ์ (ER Diagram) ซึ่งเป็นไดโนทิกทางเดียวกับกรอบแนวความคิดไว้ ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 โครงสร้างเชิงความสัมพันธ์ข้อมูลของระบบ

ขั้นตอนการทำงานของเทคโนโลยีในโครงการวิจัย

จากกรอบการทำงานของเทคโนโลยีที่ใช้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อจัดเก็บรายงานความก้าวหน้าการดำเนินโครงการพระราชดำริฯ เป็นการการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน (Web application) (Li & Zhang, 2019) โดยใช้ชื่อโดเมนว่า http://academyproj.com/tracking_system/ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ เทคโนโลยีส่วนหน้า (Front-End) เป็นการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน 2 ส่วน คือ เทคโนโลยีส่วนหน้า (Front-End) ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบสารสนเทศที่สามารถเขียนโปรแกรมบนพื้นฐานเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น HTML5, CSS, PHP, JQuery, Bootstrap เป็นต้น และสามารถใช้งานในแพลตฟอร์มทั้งบนเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล และสมาร์ตโฟน อีกส่วน คือ เทคโนโลยีส่วนหลัง (Back-

End) ซึ่งทำหน้าที่ในการเชื่อมโยงกับ Database Server และ Web Server ให้บริการในการจัดการข้อมูลและที่อยู่ของโดเมนเว็บไซต์

การประเมินประสิทธิภาพในการออกแบบและพัฒนาระบบ

ในการประเมินประสิทธิภาพของระบบจากแบบสอบถามความพึงพอใจในการออกแบบระบบสารสนเทศเพื่อจัดเก็บรายงานความก้าวหน้าฯ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อมูลในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางด้านการบริหารโครงการและด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย บุคลากรสายวิชาการระดับปริญญาเอก ตำแหน่งอาจารย์ประจำสาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ ที่มีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน บุคลากรสายวิชาการระดับปริญญาโท ตำแหน่งอาจารย์ประจำสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในการรายงานผลการดำเนินโครงการคุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 ซึ่งทั้ง 3 คนนี้ จะมาเป็นผู้ประเมินประสิทธิภาพของระบบ

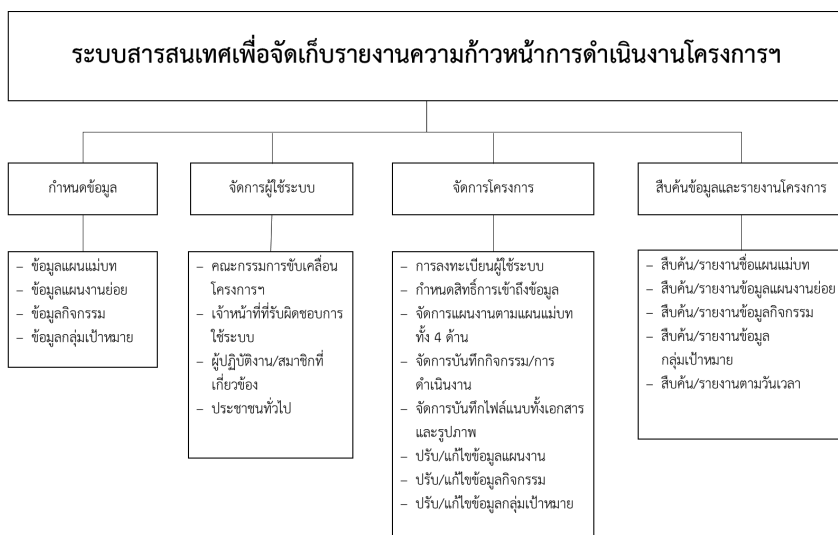
ผลการวิจัย

ในงานวิจัยนี้มีผลการรวบรวมความต้องการและผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความต้องการของระบบสารสนเทศเพื่อจัดเก็บรายงานความก้าวหน้าฯ

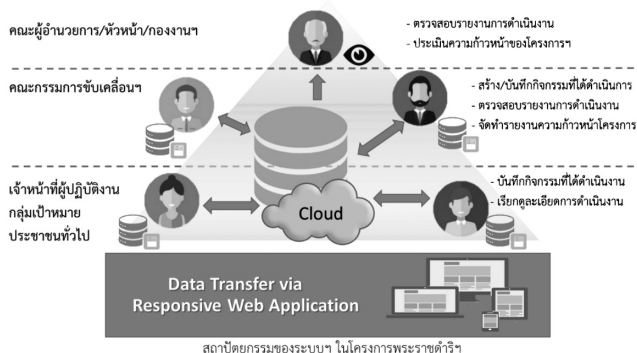
ผลการดำเนินงานวิจัยในหัวข้อนี้ อธิบายได้ในภาพรวมของการวิเคราะห์วิเคราะห์ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย (Guo และคณะ, 2008) โดยผ่านการประชุมหารือเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างกลุ่ม ได้แก่ หัวหน้าโครงการพระราชดำริฯ คณะกรรมการขับเคลื่อนฯ หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ กลุ่มเป้าหมายและประชาชนทั่วไป และวิเคราะห์หลักการทำงานของระบบสารสนเทศเพื่อจัดเก็บรายงานความก้าวหน้าฯ เพื่อให้ครอบคลุมการรายงานผลความก้าวหน้าการดำเนินงานในโครงการพระราชดำริฯ

ในการออกแบบบริบทโครงสร้างของกระบวนการในระบบการรายงานผลการดำเนินงานในโครงการพระราชดำริฯ แสดงดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 โครงสร้างของกระบวนการในระบบสารสนเทศ

ดังนั้น ในการออกแบบโครงสร้างพื้นฐานของระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บรายงานความก้าวหน้าการดำเนินโครงการพระราชดำริฯ ซึ่งเป็นการทำงานในรูปแบบ Responsive Web Application ผ่านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่หรือสมาร์ทโฟน โดยเป็นการจัดข้อมูลในรูปแบบออนไลน์ ซึ่งจะทำให้การใช้งาน การบันทึกข้อมูล และการรายงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งแสดงดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 โครงสร้างระดับผู้ใช้งานของระบบสารสนเทศเพื่อจัดเก็บรายงานความก้าวหน้าฯ

2. ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลและศึกษากระบวนการ

ผลของการสำรวจและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การแบ่งระดับสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลของผู้ใช้งาน โดยได้อธิบายรายละเอียดไว้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การกำหนดสิทธิ์เข้าถึงข้อมูลในระบบ

ที่	การเข้าถึงข้อมูล	Administrators	System User	Members	Users	End Users
1	ตรวจสอบรายงานการดำเนินงาน	✓	X	X	X	X
2	ประเมินความก้าวหน้าของโครงการพระราชดำริ ฯ	✓	X	X	X	X
3	รับรองและอนุญาตการกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลตามระดับสิทธิ์ของผู้ใช้งาน	✓	X	X	X	X
4	สร้าง/บันทึก/แก้ไขปรับปรุงข้อมูล	✓	✓	X	X	X
5	ตรวจสอบรายงานการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรม	✓	✓	X	X	X
6	ประเมินความก้าวหน้าและความสำเร็จในการดำเนินงานในโครงการพระราชดำริฯ	✓	✓	X	X	X
7	บันทึก/แก้ไขปรับปรุง แผนงานย่อย กิจกรรม กลุ่มเป้าหมาย และรายละเอียดที่ได้ดำเนินการ	✓	✓	✓	✓	X
8	จัดทำรายงานความก้าวหน้าโครงการ	✓	✓	✓	✓	X
9	ตรวจสอบรายงานการดำเนินงาน	✓	✓	✓	✓	X
10	เรียกดูแผนงานย่อยจากแผนแม่บทของโครงการพระราชดำริฯ	✓	✓	✓	✓	✓
11	เรียกดูกิจกรรมที่ได้ดำเนินงาน	✓	✓	✓	✓	✓
12	เรียกดูละเอียดการดำเนินงาน	✓	✓	✓	✓	✓

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่า งานวิจัยนี้ได้ทำการแบ่งระดับสิทธิ์ในการเข้าถึงข้อมูลโดยได้กำหนดระดับสิทธิ์ไว้ ดังนี้

1) ผู้ดูแลระบบ (Administrator) คือ ผู้ที่มีความรับผิดชอบด้านข้อมูลทุกส่วน เช่น ผู้อำนวยการกองงาน หัวหน้า หรือเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลระบบฐานข้อมูล เป็นต้น

2) ผู้ใช้งานระบบ (System User) คือ ผู้ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลในการบันทึกกิจกรรมได้ทั้งหมด ยกเว้นตรวจสอบรายงานการดำเนินงาน ประเมินความก้าวหน้าของโครงการพระราชดำริ ฯ และรับรองและอนุญาตการกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลตามระดับสิทธิ์ของผู้ใช้งาน เช่น เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลกิจกรรม เป็นต้น

3) สมาชิกกลุ่มเป้าหมาย (Member) คือ สมาชิกกลุ่มเป้าหมายของแต่ละกิจกรรม ที่สามารถบันทึกและแก้ไขรายงานการดำเนินกิจกรรมได้เท่านั้น

4) ผู้ใช้งาน (User) คือ ผู้ใช้งานในระบบที่ผ่านการลงทะเบียนและได้รับการอนุญาตจากระดับผู้ดูแลระบบเท่านั้น และสามารถเข้าถึงข้อมูลได้เช่นเดียวกับสมาชิกกลุ่มเป้าหมาย แต่ไม่สามารถเป็นสมาชิกเป้าหมายในกิจกรรม

5) ผู้ใช้งานทั่วไป (End User) คือ ประชาชนทั่วไปที่ไม่มีลงทะเบียนในระบบไว้ ซึ่งสามารถเข้าถึงข้อมูลการรายงานกิจกรรมผ่านหน้าเว็บไซต์ได้เท่านั้น

3. ผลการทดสอบระบบ

ในส่วนนี้ได้ดำเนินการออกแบบโครงสร้างต้นแบบของระบบสารสนเทศเพื่อจัดเก็บรายงานความก้าวหน้าฯ และสร้างรูปแบบจำลองกระบวนการทำงานเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบ ทบทวนและออกแบบฐานข้อมูลของระบบให้ครอบคลุมกับลักษณะงาน โดยเป็นลักษณะการเชื่อมต่อข้อมูลแบบออนไลน์ ซึ่งเป็นการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันของระบบสารสนเทศเพื่อจัดเก็บรายงานความก้าวหน้าฯ ในรูปแบบ Responsive Web Application (Li & Zhang, 2019) (Peng & Zhou, 2015) ที่สามารถใช้งานได้ในทุกระบบปฏิบัติการผ่านเว็บเบราว์เซอร์

การทดสอบการใช้งานของระบบสารสนเทศเพื่อจัดเก็บรายงานความก้าวหน้าฯ ซึ่งจะขอแนะนำตัวอย่างหน้าเว็บไซต์ของระบบ ผ่าน URL : http://academyproj.com/tracking_system/ ดังแสดงภาพตัวอย่างหน้าเว็บไซต์ของระบบใน ภาพที่ 8 ถึง 10

หน้าหลัก สำหรับเจ้าหน้าที่

โครงการพัฒนาอาชีพอย่างยั่งยืนในพระราชดำริ
สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

มีทั้งหมด 6 รายการ

ค้นหา

#	หัวข้อกิจกรรม/การปฏิบัติงาน	กิจกรรม	แผนงาน	กลุ่มเป้าหมาย	วันปฏิบัติงาน	เสร็จสิ้น	เพิ่มเติม	สถานะ
1	จุดเรียนรู้ด้านการผลิตและส่งเสริมการใช้หมักชีวภาพ	4.2.4 จุดเรียนรู้ด้านการผลิตและส่งเสริมการใช้หมักชีวภาพ	4. แผนงานด้านการจัดการองค์ความรู้ชุมชนอย่างยั่งยืน	ชุมชน ต.พระยาบันลือ	1 เม.ย. 2562	31 ต.ค. 2565	...	■
2	กิจกรรมเคตกิจเกษตรสร้างความมั่นคงด้านอาหารในครัวเรือนและชุมชน	3.4.2 กิจกรรมเคตกิจเกษตรสร้างความมั่นคงด้านอาหารในครัวเรือนและชุมชน	3. แผนงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตครัวเรือน การศึกษา และชุมชนเกษตรกร	เกษตรกรในพื้นที่	2 มี.ค. 2561	30 ธ.ค. 2565	...	■
3	กิจกรรมการพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชน/พัฒนาเกษตรกรให้	2.1.2 กิจกรรมการพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชน/พัฒนาเกษตรกรให้	2. แผนงานด้านการพัฒนาอาชีพ	เกษตรกรตำบลพระยาบันลือ และพื้นที่ใกล้เคียง	1 เม.ย. 2563	31 ต.ค. 2565	...	■

ภาพที่ 8 ตัวอย่างหน้าเว็บไซต์ของระบบ

โครงการพัฒนาอาชีพอย่างยั่งยืนในพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ชื่อรายงานกิจกรรม :

แผนแม่บท :

กิจกรรม :

กลุ่มเป้าหมาย :

รายละเอียดรายงานกิจกรรม :

วันปฏิบัติงาน :

สถานะ :

ตลาดนัดเกษตร

แผนงานด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

ตลาดสินค้าเกษตร

เกษตรกร

ตลาดนัดเกษตร

2019-06-14

ดำเนินงานเสร็จสิ้น

ภาพที่ 9 ตัวอย่างหน้าเพจแสดงรายละเอียดการบันทึกกิจกรรม

4. ผลการประเมินประสิทธิภาพในการออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อจัดเก็บรายงานความก้าวหน้า

ในส่วนนี้ได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน เป็นผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อประเมินประสิทธิภาพของการออกแบบและพัฒนาระบบแสดง ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจของผู้ประเมิน

รายละเอียดการประเมิน	ประสิทธิภาพ			ระดับความพึงพอใจ
	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	
1. ระบบใช้งานง่าย สะดวก เป็นมิตรกับผู้ใช้	4.33	0.58	86.67	มาก
2. ความชัดเจนของคำอธิบาย ส่วนประกอบต่าง ๆ บนหน้าจอของระบบ	4.00	0.00	80.00	มาก
3. ระบบมีการประมวลผลที่รวดเร็ว แม่นยำและถูกต้องตรงตามความต้องการ	4.00	0.00	80.00	มาก
4. ระบบสามารถทำงานตามความต้องการของผู้ใช้	4.00	0.00	80.00	มาก
5. ระบบมีการตรวจสอบการกรอกข้อมูลซ้ำซ้อนและการกรอกข้อมูลผิดพลาด	3.67	0.58	73.33	มาก
6. ระบบมีการแสดงผลรายงานที่ถูกต้องและตรงกับความต้องการของผู้ใช้	4.67	0.58	93.33	มากที่สุด
7. ระบบสามารถช่วยลดขั้นตอนในการทำงาน	4.67	0.58	93.33	มากที่สุด
8. ระบบมีความพร้อมในการให้บริการแก่ผู้ใช้อยู่เสมอ	4.00	0.00	80.00	มาก
รวม	4.17	0.29	83.33	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า การประเมินประสิทธิภาพในการออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อจัดเก็บรายงานความก้าวหน้า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.29 และมีประสิทธิภาพของระบบอยู่ที่ร้อยละ 83.33 เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า อันดับที่สูงเป็น

ระบบมีการแสดงผลรายงานที่ถูกต้องและตรงกับความต้องการของผู้ใช้ และระบบสามารถช่วยลดขั้นตอนในการทำงาน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.58 และมีประสิทธิภาพของระบบอยู่ที่ร้อยละ 93.33 อันดับรองมา เป็นระบบใช้งานง่าย สะดวก เป็นมิตรกับผู้ใช้งานทำงาน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.58 และมีประสิทธิภาพของระบบอยู่ที่ร้อยละ 86.67 ส่วนอันดับที่มีการประเมินประสิทธิภาพน้อยที่สุด คือ ระบบมีการตรวจสอบการกรอกข้อมูลซ้ำซ้อนและการกรอกข้อมูลผิดพลาด มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$) มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.58 และมีประสิทธิภาพของระบบอยู่ที่ร้อยละ 73.33

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ ได้การดำเนินงานภายใต้แนวทางการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการดำเนินโครงการในพระราชดำริฯ โดยสรุปไว้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. การพัฒนาระบบสารสนเทศ

การศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบจัดเก็บรายงานความก้าวหน้าในงานวิจัยนี้ได้ผลิตเป็นระบบสารสนเทศเพื่อจัดเก็บรายงานผลความก้าวหน้าในโครงการพระราชดำริฯ ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้คณะกรรมการขับเคลื่อนฯ และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถประยุกต์ใช้งานเพื่อดำเนินงานภายใต้โครงการพระราชดำริฯ ทั้งทางด้านการวางแผน การปฏิบัติงาน และการประเมินผลงานในโครงการฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยประเมินความพึงพอใจในการออกแบบและพัฒนาาระบบสารสนเทศเพื่อจัดเก็บรายงานความก้าวหน้า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$)

2. การถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย

แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีไปยังคณะกรรมการขับเคลื่อนฯ และผู้รับผิดชอบแผนงานแต่ละด้านในโครงการพระราชดำริฯ โดยได้แบ่งวิธีการถ่ายทอดเทคโนโลยีไว้ 3 วิธี ดังนี้

2.1 การบอกเล่า บรรยาย ด้วยวาจา เป็นวิธีการที่คณะผู้วิจัยเป็นฝ่ายบอกเล่า อธิบาย หรือถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์สั่งสมให้แก่ผู้รับการถ่ายทอดในรูปของคำพูด โดยคณะผู้วิจัยเป็นฝ่ายเตรียมเนื้อหาที่จะพูด วิธีนี้ผู้ถ่ายทอดจะมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้ให้ความรู้ ซึ่งอาจจะอยู่ในลักษณะการสนทนากลุ่ม (Focus group) หรือการประชุมกลุ่มคณะกรรมการขับเคลื่อนฯ ในพื้นที่ อบต.พระยาบันลือ

2.2 การสาธิตเป็นวิธีการถ่ายทอดที่คณะผู้วิจัยแสดงหรือกระทำพร้อมกับการบอกหรือ อธิบายเพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดได้ประสบการณ์ตรงในเชิงรูปธรรม เช่น การใช้งานของระบบสารสนเทศเพื่อจัดเก็บรายงานความก้าวหน้าฯ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจวิธีการ ขั้นตอน และสามารถปฏิบัติได้ เป็นต้น

2.3 การอบรมถ่ายทอดความรู้และปฏิบัติจริง ผู้รับการถ่ายทอดทั้งหมดจะเป็นผู้มีสิทธิ์ในการใช้งานระบบสารสนเทศเพื่อจัดเก็บรายงานความก้าวหน้าฯ ซึ่งใช้ข้อมูลที่แท้จริงจากกรณีศึกษาในแต่ละแผนแม่บท โดยเน้นการเกิดผลสัมฤทธิ์ในกลุ่มเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งคณะผู้วิจัยเป็นผู้คอยแนะนำ ตรวจสอบและแก้ไข เพื่อให้กระบวนการปฏิบัติถูกต้องตามขั้นตอน และได้ผลงานตามที่ต้องการ ด้วยวิธีการนี้ผู้รับการถ่ายทอดจะได้เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ไปที่เล็กละน้อย

3. ความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงภาพลักษณ์การทำงาน

เป็นส่วนในการส่งเสริมด้านความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายในภาคภูมิ เสริมภาพลักษณ์การทำงานที่เข้มแข็งในพื้นที่ ได้แก่ กองงานในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี หน่วยงานภายใต้สังกัดสำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา องค์การบริหารส่วนตำบลพระยาบันลือ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิซึ่งเป็นที่ตั้งสังกัดของคณะผู้วิจัย

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยในการวิเคราะห์รูปแบบจัดเก็บรายงานความก้าวหน้าสำหรับพัฒนาระบบฐานข้อมูลการบันทึกรายงานผลการดำเนินงานในโครงการพัฒนา

อาชีพอย่างยั่งยืนในพระราชดำริ ฯ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาฯ จึงได้อธิบายข้อเสนอแนะงานวิจัยไว้ ดังนี้

1. การประสานงานในแต่ละหน่วยงานที่รับผิดชอบในโครงการมีความล่าช้า เนื่องจากมีหน่วยงานที่ดำเนินงานในโครงการพระราชดำริฯ เป็นจำนวนมาก จึงทำให้การสร้างความเข้าใจในการสื่อสารไม่ชัดเจน อีกทั้งยังมีความซับซ้อนในหน้าที่รับผิดชอบสร้างความสับสนต่อการวิเคราะห์และออกแบบระบบฯ เป็นอย่างยิ่ง ส่งผลให้การวิจัยล่าช้าตามไปด้วย อย่างไรก็ตามคณะวิจัยได้ดำเนินการปรับขั้นตอนกิจกรรมให้เป็นแบบคู่ขนานและวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการแก้ไขขั้นตอนที่มีปัญหา

2. จากสถานการณ์โรคโควิด-19 ทำให้หลายภาคส่วนหยุดการปฏิบัติงานชั่วคราวเพื่อให้เป็นไปตามมาตรการของภาครัฐใน พ.ร.ก. ฉุกเฉิน ซึ่งส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมในงานวิจัยไม่เป็นไปตามแผนการที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามคณะวิจัยได้ปรับการดำเนินส่วนใหญ่ให้เป็นระบบออนไลน์มากขึ้น

3. ในการใช้ระบบ ฯ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพและใช้ประโยชน์ ทางหน่วยงานผู้วางแผนกรอบงานและนโยบายควรต้องแต่งตั้งผู้ดูแลระบบ (Administrator) ที่มีความรู้ในการจัดการข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ควรละเลย เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารจัดการและตรวจสอบข้อมูลการรายงานผลดำเนินกิจกรรมในโครงการพระราชดำริ ฯ ซึ่งข้อมูลเหล่านั้นถือว่าสำคัญ และสามารถตรวจสอบและรับรองยืนยันจากการบันทึกในแต่ละกิจกรรมได้

อย่างไรก็ตามคณะผู้วิจัยตระหนักถึงปัญหาเหล่านั้นจึงจะวางกรอบแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศให้สามารถครอบคลุมไปถึงเป้าหมายและประเมินตัวชี้วัดซึ่งจะพัฒนาระบบสารสนเทศให้ครอบคลุมการดำเนินงานในโครงการพระราชดำริ ฯ ต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2561). *ประชุมข้าราชการกรุงเก่าติดตามความคืบหน้าการดำเนินงาน “โครงการพัฒนาอาชีพอย่างยั่งยืน”*. (20 พฤษภาคม 2563) สืบค้นจาก <https://www.posttoday.com/pr/567480>.

- กองงานในพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา
สยามบรมราชกุมารี. (2561). *โครงการพัฒนาอาชีพอย่างยั่งยืนใน
โครงการพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี ตำบลพระยาบันลือ อำเภอลาดบัวหลวง
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. กรุงเทพฯ : กองงานในพระองค์สมเด็จพระ
กนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี.
- กาญจนา ภัทราวิวัฒน์ สุตitech ศิริพิพัฒน์กุล และ วีระชัย วิริยะสุทธีวงศ์. (2560).
การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเครื่องมือวัดทางพฤติกรรมศาสตร์ สถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 23(2), 79-100.
- โครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ
สยามบรมราชกุมารี. (2560). *โครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี*. (2 พฤษภาคม 2563) สืบค้นจาก
<http://www.psproject.org/ProjectsC.htm>.
- ประสิทธิ์ ทิมพูน และ ครรชิต มาลัยวงศ์. (2549). *การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ
โครงการไอซีที-เทเลคอมออนไลน์*. (14 สิงหาคม 2563) สืบค้นจาก
<http://lib.neu.ac.th/ULIB/dublin.php?ID=16130>.
- สิธิพงษ์ ผดุงบุตร. (2560). *เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร : การบริหาร
โครงการ (Project Management) และการบริหารโครงการเทคโนโลยี
สารสนเทศ (Information Technology Project Management)*.
(15 สิงหาคม 2563) สืบค้นจาก [http://ictstou.blogspot.
com/2017/07/project-management-information.html](http://ictstou.blogspot.com/2017/07/project-management-information.html).
- Guo, W., Huang, H., & Zhang, Y. (2008). *A Service-Oriented Framework
for Rapid Development of Workflow Management*. 2008
International Symposium on Information Science and
Engineering 20-22 Dec. 2008, Shanghai, China. 188–191,
- Li, N., & Zhang, B. (2019). *The Design and Implementation of
Responsive Web Page Based on HTML5 and CSS3*. 2019
International Conference on Machine Learning, Big Data and
Business Intelligence (MLBDI), 8-10 Nov. 2019, Taiyuan,
China. 373–376.

- Peng, W., & Zhou, Y. (2015). *The Design and Research of Responsive Web Supporting Mobile Learning Devices*. 2015 International Symposium on Educational Technology (ISET), 27-29 July 2015, Wuhan, China. 163–167.
- Qiu, X., Tang, L., He, Z., & Chen, J. (2009). *The Development of Procurement Management Information System Based on Workflow Technology*. 2009 WRI World Congress on Computer Science and Information Engineering, 31 March-2 April 2009, Los Angeles, CA, USA. 470–474.
- Rashkovits, R., & Lavy, I. (2016). *Management and evaluation of tasks using an online system*. 2016 International Conference on Information Society (i-Society), 10-13 Oct. 2016, Dublin, Ireland. 39–40.
- Zhao, J., Huang, T., Liu, Y., & Pang, F. (2009). *Research of Related Technology in Workflow Model*. 2009 Third International Conference on Genetic and Evolutionary Computing, 14-17 Oct. 2009, Guilin, China. 284–287.
- Zhou, C., Liu, Z., Niu, S., & Zhao, L. (2009). *The Basic Task Analysis in the Knowledge Management Process*. 2009 International Conference on Information Management, Innovation Management and Industrial Engineering, 26-27 Dec. 2009, Xi'an, China. 376–378.

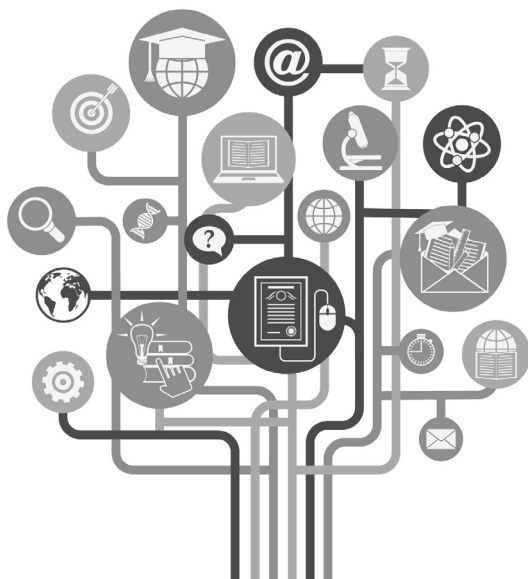
8

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านคุณภาพมาตรฐานของ สถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพกับการกลับมาเที่ยวซ้ำ ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดภูเก็ต

The Relationship Between Quality Standard Factors of the
Wellness Spa Business and the Repurchase Intention of Thai
Tourists in Phuket

วันวิสาข์ น้อยเฉลิม

Wanwisa Noichaleam

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านคุณภาพมาตรฐานของ สถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพกับการกลับมาเที่ยวซ้ำ ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดภูเก็ต

The Relationship Between Quality Standard Factors of the Wellness
Spa Business and the Repurchase Intention of Thai Tourists in Phuket

วันวิสาข์ น้อยเฉลิม¹

Wanwisa Noichaleam

¹คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ ศูนย์ภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต 83000 ประเทศไทย

Bachelor of Business Administration, Rajapruk University, Phuket Campus,
Phuket 83000, Thailand e-mail : Wanoil@rpu.ac.th

Received : August 12, 2021 Revised : November 15, 2021 Accepted : November 16, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการรับรู้คุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพของนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดภูเก็ต 2) ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพกับการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดภูเก็ต โดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ใช้บริการสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต จำนวน 400 ตัวอย่าง ใช้เครื่องมือในการวิจัยโดยแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยวิธีสังเคราะห์เนื้อหาและบรรยายสรุป ผลการศึกษา พบว่า 1) ระดับการรับรู้คุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพของนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดภูเก็ต โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ มาตรฐานด้านสถานที่ มาตรฐานด้านบุคลากร มาตรฐานด้านบริการ มาตรฐานด้านอุปกรณ์เครื่องมือ และผลิตภัณฑ์ และมาตรฐานด้านความปลอดภัย ตามลำดับ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพกับการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดภูเก็ต ที่ระดับมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ .01 พบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มาตรฐานด้านบุคลากร ($r=.376$) มาตรฐานด้านการบริการ ($r=.372$) และมาตรฐานด้านสถานที่ ($r=.363$) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลางกับการกลับมาเที่ยวซ้ำ

คำสำคัญ : คุณภาพมาตรฐาน; สถานประกอบการสปา; การกลับมาเที่ยวซ้ำ

Abstract

The research aimed to 1) identify the perception level of the quality standard in the wellness spa business for Thai tourists in Phuket, and to 2) compare between the perception of quality standard of the wellness spa business and the repurchase intention of Thai tourists in Phuket by stratified sampling. The samples were four hundred Thai tourists who used the wellness spa business in three districts in Phuket, these were Muang, Talang, and Kathu. The research tool was a questionnaire. The data received were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation and Pearson's Correlation Coefficient for content analysis and description. The research results revealed that 1) the majority of the respondents had the overall perception level of quality standard in the wellness spa business at high level. Considering at each standard, the standard of location received the highest mean. Next on down were the standards of personnel, service, tool, product and safety, respectively. 2) The results of the hypothetical testing showed that the overall perception level of quality standard in the wellness spa business of the respondents correlated with their repurchase intention at a statistically significant level of 0.01 in the same direction at a moderate level. Considering at each standard, the standards of personnel ($r=.376$), service ($r=.372$), and place ($r=.363$) respectively correlated

with their repurchase intention in the same direction at a moderate level.

Keywords : Quality Standard; Spa Business; Repurchase Intention

บทนำ

จากกระแสการให้ความสำคัญในด้านการรักษาสุขภาพของผู้คนในสังคมอย่างต่อเนื่องในยุคปัจจุบัน จนมีการปรับพฤติกรรมและเกิดเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่ใส่ใจสุขภาพมากยิ่งขึ้น กระแสดังกล่าวจึงทำให้ธุรกิจที่ผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ จำเป็นที่จะต้องปรับตัวตามแนวโน้มพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป แม้กระทั่งผู้ประกอบการธุรกิจนันทนาการท่องเที่ยวเอง จำเป็นต้องสร้างจุดขายใหม่ ๆ จนนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่อย่าง “Wellness Tourism” หรือ การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งเป็นธุรกิจที่มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่น่าสนใจ แม้ว่าในช่วงที่ผ่านมาเศรษฐกิจโลกจะถดถอย แต่ธุรกิจนี้กลับเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยในปี 2560 ตลาด Wellness Tourism ทั่วโลก มีมูลค่าประมาณ 124 ล้านล้านบาท ใหญ่กว่า GDP ประเทศไทย 9,000 เท่า ซึ่งโตกว่าภาพรวมการท่องเที่ยวโลกถึง 2 เท่า และยังมีแนวโน้มที่จะโตอย่างต่อเนื่อง (วานิดา โตนภิรมย์, 2562) ในขณะที่ประเทศไทยก็เป็นอีกหนึ่งตลาดการแข่งขันที่มีความโดดเด่นในด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จากการจัดอันดับโดย Global Wellness Institute ประจำปี 2561 ซึ่งเป็นสถาบันที่จัดทำรายงานข้อมูลและจัดอันดับรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พบว่า ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวในปี 2560 จำนวน 12,000 ล้านบาท ซึ่งเติบโตจากปี 2554 เฉลี่ยร้อยละ 13 ต่อปี (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) โดยแนวโน้มทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นดังกล่าว จึงทำให้รัฐบาลให้ความสำคัญและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อเป็นช่องทางการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและเพิ่มรายได้ให้ประเทศ โดย กระทรวงสาธารณสุข (2562) กล่าวว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีสถานบริการสุขภาพผ่านมาตรฐาน JCI 68 แห่ง ซึ่งมากที่สุดใอาเซียน และได้กำหนดให้ปี ค.ศ. 2020 ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพติด 1 ใน 10 ของโลก (Medical Hub) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยเป็นการนำ

ภูมิปัญญาตามแนวทางและศาสตร์ในการดูแลสุขภาพดั้งเดิมมาใช้ในการบริการทางสุขภาพ ส่งผลให้การบริการเชิงสุขภาพของไทยมีความหลากหลายและมีความโดดเด่นจนเป็นที่ยอมรับไปทั่วโลก (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2559) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ธุรกิจสปาที่มีเอกลักษณ์ในการใช้ภูมิปัญญาไทย อยุธยาชัยไมตรี และการบริการที่เอาใจใส่ของคนไทย ทำให้ธุรกิจสปาไทยเป็นที่นิยมจากชาวไทยและชาวต่างประเทศ ปัจจุบันสถานประกอบการธุรกิจสุขภาพด้านการบริการสปาไทยและการนวดไทยมีการขยายตัวอย่างกว้างขวาง ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพอยู่ในสภาวะการแข่งขันในตลาดสูง โดยสำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2559) กล่าวว่า ปัจจุบันสถานบริการด้านสุขภาพมีจำนวนมาก จนทำให้เกิดข้อจำกัดด้านมาตรฐานการให้บริการ การแข่งขันด้านราคาค่อนข้างสูง ประกอบกับสถานบริการประเภทสปาบางแห่งมีบริการแอบแฝงทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีแก่บริการด้านสุขภาพของไทย ฉะนั้น การแข่งขันหลักในตลาดธุรกิจที่ให้บริการด้านธุรกิจสปาจึงจำเป็นต้องเน้นด้านคุณภาพของมาตรฐานการบริการเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2562) กล่าวถึง แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการท่องเที่ยว (พ.ศ. 2561 - 2580) ควรยกระดับคุณภาพการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้ได้มาตรฐานระดับสากล ทั้งคุณภาพของสถานประกอบการและคุณภาพของผู้ให้บริการที่มีทักษะและความเชี่ยวชาญให้ความสำคัญเรื่องความสะอาดและความปลอดภัยในสถานประกอบการด้วย ประเด็นดังกล่าว จึงเป็นโจทย์สำคัญที่ผู้ประกอบการธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพต้องทำความเข้าใจ รวมถึงการศึกษาคุณภาพมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพอย่างถ่องแท้ เพื่อนำมาพิจารณาและปรับใช้กับธุรกิจในการยกระดับคุณภาพการให้บริการ อันก่อให้เกิดการสร้างภาพพจน์สูงสุดและอยากกลับมาใช้บริการซ้ำอีกครั้ง

ดังนั้น การทำความเข้าใจถึงคุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพกับการกลับมาใช้บริการซ้ำ จึงถือเป็นการควบคุมคุณภาพการให้บริการอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดประสบการณ์ที่คุ้มค่านำมาซึ่งความภักดี และอยากกลับมาใช้บริการสปาไทยอีกครั้ง ประเด็นดังกล่าว จึงเป็นความท้าทายที่น่าสนใจ

สำหรับผู้ประกอบกิจการสปาเพื่อสุขภาพในการรับมือกับการแข่งขัน โดยการนำเกณฑ์คุณภาพมาตรฐานมาสร้างกลยุทธ์ในการดึงดูดความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวในการใช้บริการ เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดภูเก็ตให้มีคุณภาพ มาตรฐาน และตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการศึกษาถึง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านคุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพกับการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดภูเก็ต ทั้งนี้ คาดว่าผลจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องจะสามารถปรับใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพให้ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้คุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพของนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านคุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพกับการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดภูเก็ต

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

จากอดีตจนถึงปัจจุบัน โลกมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้โครงสร้างทางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิตของคนต้องปรับตัวเพื่อดิ้นรนและเอาตัวรอด ส่งผลให้เกิดภาวะความเครียดไม่ว่าทางด้านร่างกายหรือจิตใจ การท่องเที่ยวจึงเป็นทางออกสำคัญที่สามารถเพิ่มพลังให้กับชีวิตได้เป็นอย่างดี ความนิยมดังกล่าว จึงทำให้การท่องเที่ยวได้ถูกพัฒนาภายใต้แนวคิดรูปแบบการให้บริการที่หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่าง “สปา” ที่เน้นการบำบัดฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ สอดคล้องกับนภารัตน์ ศรีละพันธ์ (2549) ได้กล่าวว่า สปาเป็นการบำบัดด้วยน้ำภายใต้การดูแลของนักบำบัด แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงสถานที่ในการพักผ่อน เพื่อให้ได้มาซึ่งสุขภาพองค์รวมที่ดี สอดคล้องกับ ธนนท์ สุข (2547) ได้กล่าวว่า สปาเป็นสถานที่

บำบัดรักษารักษาสุขภาพ คลายเครียด เพิ่มพลังชีวิต ทำให้ผ่อนคลายทั้งร่างกาย และจิตใจ ทั้งนี้ สปา ได้มีผู้รู้ทำการศึกษาและแบ่งประเภทของสปาไว้ 7 ประเภท ตามคำนิยามของ The International Spa Association ดังนี้ คือ 1. Day Spa 2. Hotel & Resort Spa 3. Destination Spa 4. Medical Spa 5. Club Spa 6. Cruiseship Spa และ 7. Mineral spring Spa ซึ่งปัจจุบันจังหวัดภูเก็ต มีธุรกิจ สปาเปิดให้บริการอยู่ ทั้ง 7 ประเภท และมีจำนวนสถานประกอบการสปาที่มีการ ขึ้นทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย ประมาณ 600 แห่ง

สรุปได้ว่า สปา เป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอีกรูปแบบหนึ่ง ที่ เป็นการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยวิถีการธรรมชาติ ในการบำบัดโดยใช้น้ำเป็น องค์ประกอบ เพื่อให้ได้มาซึ่งสุขภาพที่ดีในองค์รวม ทั้งร่างกาย จิตใจ และ จิตวิญญาณ

แนวคิดเกี่ยวกับกรอบมาตรฐานของสถานประกอบการธุรกิจสปา

ในการศึกษาการรับรู้ปัจจัยด้านคุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบการ สปาเพื่อสุขภาพครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดปัจจัย โดยผ่านการสังเคราะห์จาก การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยประกอบด้วยปัจจัยที่มีความ แตกต่างกันออกไปในหลายด้าน สอดคล้องกับ ภัคดี กลั่นภัคดี (2560) อธิบายถึง ปัจจัยด้านมาตรฐานของสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพระดับสากล ประกอบด้วย มาตรฐานด้านสถานที่ มาตรฐานด้านบุคลากร มาตรฐานด้านการ บริการ และมาตรฐานผลิตภัณฑ์เครื่องมือและอุปกรณ์ สอดคล้องกับ กนกภรณ์ บุญมาพิชัยภรณ์ (2552) ได้อธิบายว่า เกณฑ์มาตรฐานของตลาดสปาใน ประเทศไทยที่มีความปลอดภัยด้านสุขภาพของผู้รับบริการ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ มาตรฐานด้านสถานที่ มาตรฐานด้านผู้ให้บริการ มาตรฐานด้านบริการ และ มาตรฐานด้านความปลอดภัย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ภัทรพล จึงสมเจตไพศาล (2562) ได้อธิบายถึง กรอบการประเมินมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ ว่ามี 5 หมวด คือ มาตรฐานสถานที่ มาตรฐานบุคลากร มาตรฐานบริการ มาตรฐาน เครื่องมือ อุปกรณ์ และผลิตภัณฑ์ และมาตรฐานความปลอดภัย

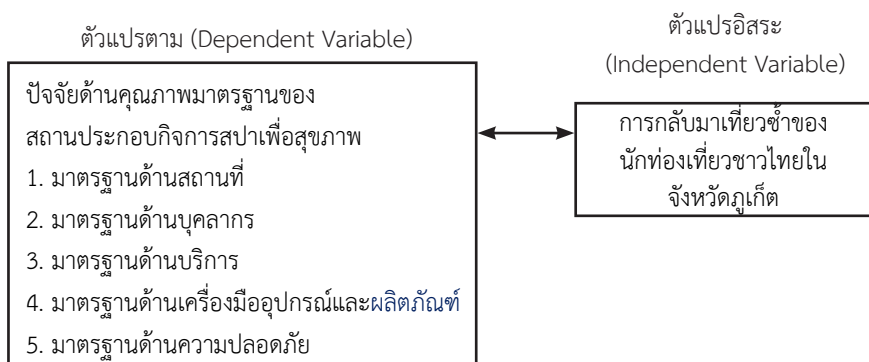

จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์มาตรฐานคุณภาพของสถานประกอบการธุรกิจสปา โดยได้จำแนกเป็น 5 มาตรฐานสำคัญ คือ มาตรฐานด้านสถานที่ มาตรฐานด้านบุคลากร มาตรฐานด้านบริการ มาตรฐานด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ และผลิตภัณฑ์ และมาตรฐานด้านความปลอดภัย เพื่อนำมากำหนดเป็นตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

แนวคิดการกลับมาเที่ยวซ้ำและทฤษฎีการซื้อซ้ำ

จากทฤษฎีเกี่ยวกับการกลับมาเที่ยวซ้ำ ได้มีนักวิชาการกล่าวถึงด้วยกันหลายท่านและนิยามความหมายที่คล้ายคลึงกัน อาทิ Lennon, Weber and Henson (2001) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมความตั้งใจ (Behavioral Intention) ของผู้บริโภคเป็นตัวสะท้อนของการทำนายพฤติกรรมการซื้อหรือการใช้บริการในอนาคต สอดคล้องกับ ศุภลักษณ์ อัครางกูร (2548) กล่าวว่า การกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวแสดงให้เห็นถึงความพึงพอใจในประสบการณ์การท่องเที่ยวครั้งก่อน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ Anderson (2006) ได้อธิบายเพิ่มเติมอีกว่า การขายที่ประสบความสำเร็จได้นั้นอาจพิจารณาได้จากการที่ลูกค้ามีการซื้อซ้ำ อันเกิดจากความเชื่อมั่นในตัวสินค้าหรือบริการ ดังนั้น การกลับมาเที่ยวซ้ำจึงเป็นการแสดงออกที่มีความชัดเจนในความจงรักภักดีของลูกค้าที่ก่อให้เกิดการกลับมาใช้บริการอีกครั้งในอนาคต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

วิธีการวิจัย

ประชากรที่ศึกษาครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาใช้บริการสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต ทั้ง 3 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอถลาง และอำเภอกะทู้ รวมทั้งสิ้น 4,057,904 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2561) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 400 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยอาศัยการใช้ตัวแปรในด้านที่อยู่อาศัยเป็นเกณฑ์ในการจำแนก สามารถแบ่งได้ 3 พื้นที่ คือ อำเภอเมือง อำเภอกะทู้ และอำเภอถลาง พร้อมทั้งมีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน (Proportional Allocation) ของประชากรแต่ละพื้นที่อำเภอ โดยการศึกษากลุ่มตัวอย่าง ในอำเภอเมือง จำนวน 110 คน อำเภอกะทู้ จำนวน 190 คน และอำเภอถลาง จำนวน 100 คน เพื่อสามารถกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างได้อย่างเหมาะสมและครอบคลุม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามประเมินระดับความสำคัญประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม ใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามที่สร้างขึ้นกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.94 อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ และได้ทำการทดสอบเครื่องมือเพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยทดลองใช้ (Try-out) กลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 ชุด โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Coefficient Alfa) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 (ณฤติยา เพ็งศรี ณัฐติยา บุญวิรัตน์ และ กรรณิกา คันธรส, 2561) ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเป็นรูปแบบเชิงสำรวจ (Survey Research) ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานประกอบการกิจการสปาเพื่อสุขภาพในจังหวัดภูเก็ต ทั้ง 3 อำเภอ ผ่านแบบสอบถาม โดยอาศัยวิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Sampling) เพื่อให้ทุกตัวอย่างมีโอกาสได้รับเลือก จากนั้นจึงนำ

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาตรวจสอบความสมบูรณ์และนำมาวิเคราะห์ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ 1) สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD) 2) สถิติอนุมาน ได้แก่ วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient : r)

ระดับความสัมพันธ์ของค่าสหสัมพันธ์ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2543)

$r = 0.71-1.00$	หมายถึง มีความสัมพันธ์กันระดับสูง
$r = 0.31-0.70$	หมายถึง มีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง
$r = 0.01-0.30$	หมายถึง มีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านคุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบกิจการสปาเพื่อสุขภาพกับการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดภูเก็ต สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์ระดับการรับรู้คุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบกิจการสปาในจังหวัดภูเก็ตในภาพรวม พบว่า นักท่องเที่ยวมีการรับรู้คุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบกิจการสปาของจังหวัดภูเก็ตในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.17) และมาตรฐานด้านสถานที่ เป็นมาตรฐานที่กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวรับรู้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.33) รองลงมา คือ มาตรฐานด้านบุคลากร ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.43) แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ที่เดินทางมาใช้บริการสถานประกอบกิจการสปาเพื่อสุขภาพ มีการรับรู้คุณภาพมาตรฐานด้านสถานที่เป็นสำคัญ ทั้งในด้านบรรยากาศภายในสถานประกอบการที่ไม่เอื้อต่อการให้บริการที่หล่อแหลมทางเพศและศีลธรรม ตลอดจนมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้บริการที่มีสภาพดีพร้อมใช้งาน รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการรับรู้ปัจจัยคุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพ

คุณภาพมาตรฐานของ สถานประกอบการสปา	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ สำคัญ	อันดับที่
1. มาตรฐานด้านสถานที่	4.73	0.33	มากที่สุด	1
2. มาตรฐานด้านบุคลากร	4.52	0.43	มากที่สุด	2
3. มาตรฐานด้านการบริการ	4.50	0.42	มาก	3
4. มาตรฐานด้านเครื่องมือ อุปกรณ์และผลิตภัณฑ์	4.31	0.27	มาก	4
5. มาตรฐานด้านความปลอดภัย	4.13	0.29	มาก	5
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	4.44	0.17	มาก	

2) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพกับการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดภูเก็ต ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 พบว่า ความสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ (.156 - .470) และค่าความสัมพันธ์โดยรวม ($r=.457$) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน สามารถเรียงลำดับความสัมพันธ์โดยสรุปได้ ดังนี้

มาตรฐานด้านบุคลากร ($r=.376$) มีความสัมพันธ์กับการกลับมาเที่ยวซ้ำในทิศทางเดียวกัน ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ จะเห็นได้ว่า นักท่องเที่ยวพิจารณาในเรื่องความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าหรือฉุกเฉินได้เป็นอย่างดี และความสามารถในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริการ

มาตรฐานด้านบริการ ($r=.372$) มีความสัมพันธ์กับการกลับมาเที่ยวซ้ำในทิศทางเดียวกัน ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ จะเห็นได้ว่า นักท่องเที่ยวพิจารณาในเรื่อง การสอบถามผู้รับบริการเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพก่อนให้บริการ และมีบริการหลากหลายรูปแบบ เช่น นวดไทยเพื่อสุขภาพ การบริการการใช้น้ำ และการบริการเสริมอื่น ๆ

และมาตรฐานด้านสถานที่ ($r=.363$) มีความสัมพันธ์กับการกลับมาเที่ยวซ้ำในทิศทางเดียวกัน ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ จะเห็นได้ว่า นักท่องเที่ยวพิจารณาในเรื่อง บรรยากาศภายในสถานประกอบการไม่เอื้อต่อการให้บริการที่หล่อหลอมทางเพศและศีลธรรม และมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับลูกค้ามีสภาพดี สถานที่สะอาด มีระเบียบ และมีห้องสุขาสภาพพร้อมใช้งาน ตามรายละเอียด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบการบริการสปาเพื่อสุขภาพและการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทย

คุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบการบริการสปาเพื่อสุขภาพ	ความสัมพันธ์ระหว่างระดับคุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบการบริการสปาเพื่อสุขภาพกับการกลับมาเที่ยวซ้ำ			
	r	Sig (2 tailed)	ระดับความสัมพันธ์	ทิศทาง
มาตรฐานด้านสถานที่	.363**	.001	ปานกลาง	เดียวกัน
1. สถานที่สะอาด มีระเบียบ	.320**	.003	ปานกลาง	เดียวกัน
2. บรรยากาศภายในสถานประกอบการไม่เอื้อต่อการให้บริการที่หล่อหลอมทางเพศและศีลธรรม	.470**	.000	ปานกลาง	เดียวกัน
3. ปรากฏป้ายชื่อสถานประกอบการและประกาศนียบัตรของผู้ให้บริการอย่างชัดเจน	-.028	.577	ไม่มีความสัมพันธ์	-
4. มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับลูกค้ามีสภาพดีพร้อมใช้งาน	.470**	.000	ปานกลาง	เดียวกัน
5. มีห้องสุขาสภาพพร้อมใช้งาน	.156**	.002	ต่ำ	เดียวกัน
มาตรฐานด้านบุคลากร	.376**	.000	ปานกลาง	เดียวกัน
1. บุคลากรให้บริการสามารถใช้ภาษาในการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง	.091	.068	ไม่มีความสัมพันธ์	-

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพและการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทย (ต่อ)

คุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพ	ความสัมพันธ์ระหว่างระดับคุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพกับการกลับมาเที่ยวซ้ำ			
	r	Sig (2 tailed)	ระดับความสัมพันธ์	ทิศทาง
2. มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าหรือฉุกเฉินได้เป็นอย่างดี	.410**	.000	ปานกลาง	เดียวกัน
3. มีความสามารถในการให้บริการที่ประทับใจ	.076	.130	ไม่มีความสัมพันธ์	-
4. มีความสามารถในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริการ	.395**	.000	ปานกลาง	เดียวกัน
5. บุคลากรทุกคนสวมเครื่องแบบที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน มีความเป็นไทย เรียบร้อยสวยงาม	.082	.103	ไม่มีความสัมพันธ์	-
มาตรฐานด้านบริการ	.372**	.001	ปานกลาง	เดียวกัน
1. มีบริการหลากหลายรูปแบบ เช่น นวดไทยเพื่อสุขภาพ การบริการการใช้น้ำ และการบริการเสริมอื่น ๆ	.357**	.000	ปานกลาง	เดียวกัน
2. การระบุบริการต่าง ๆ ที่จัดให้พร้อมรายละเอียดของราคาค่าบริการอย่างชัดเจน	.068	.173	ไม่มีความสัมพันธ์	-
3. สนับสนุนการบริการอาหารเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพที่เป็นผลิตภัณฑ์ไทย	.058	.246	ไม่มีความสัมพันธ์	-
4. การสอบถามผู้รับบริการเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพก่อนให้บริการ	.383**	.000	ปานกลาง	เดียวกัน
5. การอธิบายแก่ผู้รับบริการเกี่ยวกับบริการที่ได้รับ	.027	.594	ไม่มีความสัมพันธ์	-

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบกิจการ สปาเพื่อสุขภาพและการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทย (ต่อ)

คุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบกิจการสปาเพื่อสุขภาพ	ความสัมพันธ์ระหว่างระดับคุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบกิจการสปาเพื่อสุขภาพกับการกลับมาเที่ยวซ้ำ			
	r	Sig (2 tailed)	ระดับความสัมพันธ์	ทิศทาง
มาตรฐานด้านเครื่องมืออุปกรณ์ และผลิตภัณฑ์	.069	.168	ไม่มีความสัมพันธ์	-
1. เครื่องมืออยู่ในสภาพดีพร้อมใช้งาน	-.010	.844	ไม่มีความสัมพันธ์	-
2. สนับสนุนการให้ผลิตภัณฑ์ไทย	.089	.075	ไม่มีความสัมพันธ์	-
3. การจัดเก็บเครื่องมือและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการอย่างเหมาะสม	-.041	.414	ไม่มีความสัมพันธ์	-
4. เครื่องมือและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการได้มาตรฐาน	.050	.318	ไม่มีความสัมพันธ์	-
5. ผู้ให้บริการมีความรู้เกี่ยวกับเครื่องมือ อุปกรณ์ และผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการบริการ	.099	.049	ไม่มีความสัมพันธ์	-
มาตรฐานด้านความปลอดภัย	.016	.749	ไม่มีความสัมพันธ์	-
1. ระบบคัดกรองผู้รับบริการที่อาจมีความเสี่ยงต่อการใช้บริการ	-.005	.925	ไม่มีความสัมพันธ์	-
2. มีการป้องกันการติดเชื้อของสถานที่ เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการบริการ	.070	.130	ไม่มีความสัมพันธ์	-
3. มีระบบการป้องกันอัคคีภัย	.076	.060	ไม่มีความสัมพันธ์	-
4. มีป้ายทางหนีไฟ	-.096	.056	ไม่มีความสัมพันธ์	-
5. มีการสร้างความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินแก่ผู้รับบริการ	-.055	.270	ไม่มีความสัมพันธ์	-
คุณภาพมาตรฐานโดยรวม	.457**	.000	ปานกลาง	เดียวกัน

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

สรุปผลและอภิปรายผล

ระดับการรับรู้คุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบการสปาในจังหวัดภูเก็ต พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมีการรับรู้มาตรฐานด้านสถานที่มากที่สุด โดยเฉพาะในเรื่องบรรยากาศภายในสถานประกอบการที่ไม่เอื้อต่อการให้บริการที่ล่อแหลมทางเพศ และศีลธรรม สอดคล้องกับ กนกอร แซ่ลิ่ม และ วิชชุดา มาชู (2558) ได้ศึกษาการรับรู้และความคาดหวังที่มีต่อมาตรฐานสปาบนความรับผิดชอบทางสังคมจากมุมมองผู้ใช้บริการ พบว่า ผู้ใช้บริการมีความคาดหวังให้ธุรกิจสปามีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเฉพาะเรื่องการควบคุมไม่ให้มีการบริการแอบแฝง หรือการค้าบริการทางเพศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ใช้บริการพิจารณาด้านภาพลักษณ์ของธุรกิจเป็นสิ่งสำคัญ สอดคล้องกับ มติชนออนไลน์ (2562) กล่าวว่า แม้จำนวนธุรกิจสปาในประเทศไทยจะมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง แต่ภาพลักษณ์ธุรกิจสปาในบางสถานประกอบการยังคงเป็นอุปสรรคต่อการสร้างจุดขายให้กับสปาแบรนด์ไทย ในขณะเดียวกัน หากสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพให้ความสำคัญกับประเด็นดังกล่าว ย่อมทำให้ผู้ใช้บริการเกิดทัศนคติที่ดีต่อภาพลักษณ์สถานประกอบการสปาไทย สอดคล้องกับ Kotler (2000) ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดกล่าวว่า “ภาพลักษณ์” เป็นองค์รวมของความคิด ความประทับใจ และความเชื่อ ที่บุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งทัศนคติและการกระทำที่คนเราจะเกี่ยวพันอย่างมากกับภาพลักษณ์ของสิ่งนั้น และรองลงมา คือ มาตรฐานด้านบุคลากร โดยเฉพาะการที่บุคลากรทุกคนสวมเครื่องแบบที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน มีความเป็นไทย เรียบร้อยสวยงาม สอดคล้องกับ ปฏิภาณ บัณฑุรัตน์ และ เสรี วงษ์มณฑา (2563) ได้ศึกษาเรื่องกลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจสปาแบบองค์รวมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวจีน พบว่า กลยุทธ์ด้านบุคลากร ธุรกิจสปาจะต้องเน้นการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์สะท้อนความเป็นท้องถิ่น สอดคล้องกับ ประทุม วงศ์สวัสดิ์ และ เทิดชาย ช่วยบำรุง (2560) ได้ศึกษากระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของสปาไทย กล่าวว่า ธุรกิจสปาสามารถสร้างการเรียนรู้เอกลักษณ์และอัตลักษณ์สปาไทยโดยการใช้สื่อในการสร้างความเข้าใจแก่ลูกค้าได้ โดยเฉพาะรูปแบบพนักงานซึ่งต้องเน้นเอกลักษณ์ไทยโดยนำลวดลายแบบไทย ๆ มาผสม

ผสมผสานกับผ้าไทย ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการแต่งกายของพนักงานในธุรกิจสปาเป็นการสร้างบรรยากาศในการให้บริการ ซึ่งการแต่งกายของพนักงานด้วยเครื่องแบบผ้าไทยสะท้อนถึงเอกลักษณ์ของธุรกิจ และยังสามารถบ่งบอกถึงคุณภาพมาตรฐานของธุรกิจสปาได้อีกด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบการกิจการสปาเพื่อสุขภาพและการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดภูเก็ตโดยรวมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า หากผู้ประกอบการมีการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบการกิจการสปามากขึ้น จะมีโอกาสทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางกลับมาให้บริการซ้ำ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์รายด้าน พบว่า คุณภาพมาตรฐานมีความสัมพันธ์กับการกลับมาเที่ยวซ้ำใน 3 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าความสัมพันธ์ ได้แก่ 1) มาตรฐานด้านบุคลากร มีความสัมพันธ์ต่อการกลับมาเที่ยวซ้ำมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากบุคลากรเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการเป็นผู้สร้างสรรค์งานบริการและเป็นด่านแรกที่ผู้ใช้บริการจะเกิดการสื่อสารโต้ตอบ เป็นผู้คอยให้บริการข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนแก้ไขปัญหาทุกจุดที่เกิดขึ้นกับผู้รับบริการ สอดคล้องกับ สิทธิชัย ธรรมเสนห์ (2554) ได้ศึกษาการบริหารจัดการธุรกิจสปา กล่าวว่า เนื่องจากธุรกิจสปาเป็นธุรกิจบริการจึงจำเป็นต้องอาศัยทักษะความเชี่ยวชาญ ความรู้ความสามารถของบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญ จึงจะทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จได้ สอดคล้องกับ สมาคมสปานานาชาติ (2547) ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางหรือรสนิยมของผู้บริโภคที่มีประสบการณ์เข้ารับบริการในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า กลุ่มตัวอย่างต้องการให้บริการโดยพนักงานที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะและมีประสบการณ์เป็นอย่างดี และมุ่งเน้นถึงคุณภาพของการบริการที่มีความหลากหลายและมีคุณภาพดี 2) มาตรฐานด้านบริการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริการถือเป็นหัวใจสำคัญของธุรกิจที่ส่งผลตอบสนองต่อผู้ใช้บริการ เพื่อก่อให้เกิดความพึงพอใจ และหากได้รับประสบการณ์ในการบริการที่ดีย่อมเป็นแรงผลักดันให้เกิดการใช้บริการซ้ำในอนาคต สอดคล้องกับ รุ่งนภา บริพรมงคล และ ฤทธยา เขียววัฒนสุข (2563) ได้ศึกษา การรับรู้คุณภาพสินค้าและคุณภาพการบริการที่

ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำ พบว่า คุณภาพบริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านความเข้าใจ และด้านการตอบสนองส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำ โดยเฉพาะการที่พนักงานมีความพร้อมและเต็มใจที่จะให้บริการ การดูแลเอาใจใส่สามารถตอบสนองต่อความต้องการและเป็นที่พึงพอใจของลูกค้า สอดคล้องกับ จิรวัฒน์ อนุวิชานนท์ และ ปณิศา เมจินดา (2552) กล่าวว่า สิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้รับบริการเกิดความจงรักภักดีที่จะกลับมาใช้บริการซ้ำ ไม่ใช่ความเชื่อใจ คือความพึงพอใจที่ได้จากการบริการในครั้งก่อน เป็นการบริการที่ทำให้เขารู้สึกเป็นสุขและมีความสุข ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการบริการนั้นนอกจากจะเป็นมาตรฐานที่สำคัญในธุรกิจสปาแล้ว ยังสามารถเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดในการสร้างความแตกต่างให้เกิดขึ้นกับธุรกิจได้อีกด้วย สอดคล้องกับ Kotler et al. (2017) กล่าวว่า การบริการที่มีคุณภาพนั้นสามารถสร้างความแตกต่างได้ด้วยการนำเสนอคุณภาพที่สูงกว่าคู่แข่ง เพราะการมีมาตรฐานด้านบริการเป็นการรักษาลูกค้าที่ถือว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุด และ3) มาตรฐานด้านสถานที่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานที่เป็นสิ่งแรก que ผู้ใช้บริการจะได้สัมผัสก่อนที่จะได้การรับบริการ โดยเฉพาะสถานที่ให้บริการมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับลูกค้าในสภาพดีพร้อมใช้งาน และบรรยากาศภายในสถานประกอบการไม่เอื้อต่อการให้บริการที่ล่าช้าและทรมาน สอดคล้องกับ พิมพร ทองเมือง วิชากร เฮงขวัญกุล และ ฤเดช เกิดวิชัย (2561) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบกลยุทธ์การตลาดของธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพ พบว่าสถานประกอบการควรเข้ารับบริการได้ง่ายและมีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อมใช้งาน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ ภักดี กลั่นภักดี อัศวิน แสงพิกุล และ ศิริเดช คำสุพรหม (2563) ได้ศึกษา การพัฒนาธุรกิจสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพระดับสากลในประเทศไทยสู่ความยั่งยืน กล่าวว่า ภาพลักษณ์การให้บริการของสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพในเชิงลบจากการแออัดของผู้ประกอบการบางกลุ่ม ส่งผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์สปา ดังนั้น ผู้ประกอบการสปาคควรระมัดระวังและให้ความสำคัญต่อรายละเอียดการสร้างบรรยากาศตกแต่งสถานที่ให้บริการที่อาจส่งผลต่อการรับรู้มิติทางเพศและทัศนคติเชิงลบด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การรับรู้คุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบการบริการสปาเพื่อสุขภาพนั้น จะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมีการรับรู้คุณภาพมาตรฐานด้านสถานที่เป็นสำคัญ สะท้อนให้เห็นถึงความคาดหวังในมาตรฐานดังกล่าว ผู้ประกอบการธุรกิจสปาจึงควรให้ความสำคัญด้านสถานที่มากที่สุด โดยเฉพาะการสร้างบรรยากาศภายในสถานประกอบการไม่เอื้อต่อการให้บริการที่ล่อแหลมทางเพศและศีลธรรม รวมถึงการมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับลูกค้ามีสภาพดีพร้อมใช้งาน ดังนั้นผู้ประกอบการควรสร้าง “Spa Experience” หรือ การสร้างสัมผัสแห่งสปา โดยการจัดสรรสถานที่และบรรยากาศให้เกิดความน่าจดจำด้วยเอกลักษณ์ความเป็นไทยหรือท้องถิ่น ในบรรยากาศความเป็นธรรมชาติ สงบ ผ่อนคลาย มีการตกแต่งสถานที่ให้มีความเป็นส่วนตัวและปลอดภัย ประกอบกับการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกที่อยู่ในสภาพพร้อมต่อใช้งาน

2. ผู้ประกอบการธุรกิจสปาควรพัฒนาขีดความสามารถด้านบุคลากร ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการทำธุรกิจ โดยเฉพาะความรู้และความชำนาญอันเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จในศาสตร์ของงานบริการ ดังนั้น การให้ความสำคัญถึงกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรถือเป็นการสร้างคุณภาพมาตรฐานที่สำคัญ โดยเริ่มต้นจากการประเมินความมีจิตใจรักในงานบริการ (Service Mind) และบุคลิกภาพของผู้ให้บริการ เพื่อนำไปสู่การจัดฝึกอบรมที่เหมาะสม อีกทั้งยังมีการออกแบบวิธีการพัฒนาบุคลากรให้มีมาตรฐานในรูปแบบเดียวกัน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้พนักงานได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาศักยภาพตนเอง โดยผู้ประกอบการสามารถนำเอาข้อมูลเชิงลึกดังกล่าว ไปช่วยผลักดันให้บุคลากรมีความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนานวัตกรรมบริการใหม่ ๆ ต่อไป ประกอบกับการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็น ทั้งทักษะด้านความรู้ที่ใช้ในการทำงาน (Hard Skills) และทักษะด้านอารมณ์ (Soft Skills) เป็นสำคัญ ดังนั้น หากพนักงานมีความพร้อมด้านสมรรถนะในงานก็ย่อมสามารถสร้างสรรค์บริการที่เป็นเลิศให้เกิดความพึงพอใจและสร้างการรับรู้ในจิตใจของผู้รับบริการไว้ได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยเกี่ยวกับการศึกษารูปแบบการพัฒนาบุคลากรในธุรกิจสปาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อนำข้อมูลมาวางแผนและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในธุรกิจสปา
2. การวิจัยเกี่ยวกับการสำรวจความคิดเห็นและวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของธุรกิจสปาที่ผ่านการรับรองคุณภาพมาตรฐานสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการยกระดับคุณภาพการให้บริการของธุรกิจสปาให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีในระดับสากล

เอกสารอ้างอิง

- กนกภรณ์ บุญมาพิชัยกรณ์. (2552). ธุรกิจสปาไทย. (28 มิถุนายน 2564) สืบค้นจาก <https://www.boc.dip.go.th/index.php>.
- กนกอร แซ่ลิ้ม และ วิชชุตา มาชู. (2558). การรับรู้และความคาดหวังที่มีต่อมาตรฐานสปาบนความรับผิดชอบทางสังคมจากมุมมองของผู้ใช้บริการ. วารสารวิทยาการจัดการ, 2(2), 91-116.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2561). สรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศเป็นรายจังหวัดพ.ศ.2552- 2561. (15 มกราคม 2563) สืบค้นจาก https://www.mots.go.th/old/more_news.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2560). มาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพในต่างประเทศ. (25 มิถุนายน 2564) สืบค้นจาก http://www.thaispa.go.th/spa2013/web/web_new/fileupload_doc/2017-11-15-3-17-2521506.pdf.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2562). ปี 2020 ไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพของโลก. (28 มิถุนายน 2564) สืบค้นจาก <https://www.thaihealth.or.th./Content/50189->.
- จิรวัดณ์ อนุวิชานนท์ และ ปณิศา เมจิנדดา. (2552). ผลกระทบของมูลค่าที่รับรู้ต่อความภักดีของสปาและผลกระทบในระดับปานกลางของความเท่าเทียมกันในจุดหมายปลายทาง. วารสารวิจัยธุรกิจและเศรษฐศาสตร์, 7(12), 73-90.

- ชุติมา นุตยะสกุล และ นรินทร์ สังข์รักษา. (2562). รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในธุรกิจสปาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 13(3), 16-23.
- ณฤติยา เฟื่องศรี ญัฐติยา บุญวิรัตน์ และ กรรณิกา คันธรส. (2561). ความพึงพอใจของสถานประกอบการต่อการฝึกงานของนักศึกษาภาษาอังกฤษธุรกิจกรณีสึกขามหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 12(4), 146-159.
- ธนนท์ ศุข. (2547). *สปาทางเลือกของคนรักสุขภาพและความงาม*. (20 มิถุนายน 2564) สืบค้นจาก <https://www.doctor.or.th/article/detail/3056>.
- นภารัตน์ ศรีละพันธ์. (2549). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสปาเพื่อสุขภาพ*. นนทบุรี : กระทรวงสาธารณสุข.
- ปฎิภาณ บัณชรัตน์ และ เสรี วงษ์มณฑา. (2563). กลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจสปาแบบองค์รวมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวจีน. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 3(2), 287-293.
- ประทุม วงศ์สวัสดิ์ และ เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2560). กระบวนการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของสปาไทยสำหรับกลุ่มผู้บริโภคชาวรัสเซียในกรุงมอสโก ประเทศรัสเซีย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 6(2), 35-56.
- พิมพ์ร ทองเมือง วิชาการ เสงฆ์กุล และ ฤเดช เกิดวิชัย. (2561). รูปแบบกลยุทธ์การตลาดของธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษาประเทศไทย. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 10(2), 88-104.
- ภักดี กลั่นภักดี อิศวิน แสงพิกุล และ ศิริเดช คำสุพรหม. (2563). การพัฒนาธุรกิจสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพพระดับสากลในประเทศไทยสู่ความยั่งยืน. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 29(6), 1147-1155.
- ภักดี กลั่นภักดี. (2560). *ปัจจัยด้านมาตรฐานของสถานประกอบการกิจการสปาเพื่อสุขภาพพระดับสากลที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการของนักท่องเที่ยวต่างชาติ*. คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.

- ภัทรพล จีสมเจตไพศาล. (2562). การพัฒนามาตรฐานสถานประกอบการสปาและนวดเพื่อสุขภาพไทยในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี. *วารสารวิชาการกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ*, 15(3), 3-7.
- มติชนออนไลน์. (2562). สสว.เร่งล้างภาพลักษณ์ธุรกิจสปา ‘สปา-นวดไทย’ ผู้บริการสุขภาพเกรดพรีเมียมระดับสากล. (27 มิถุนายน 2564) สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_1433952.
- รุ่งนภา บริพรมงคล และ กฤษฎา เขียววัฒนสุข. (2563). การรับรู้ถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์และคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดในอุตสาหกรรมกลับมาใช้ซ้ำ. *วารสารศิลปการจัดการ*, 4(1), 166-175.
- วานิดา โตนภิรมย์. (2562). *Wellness Tourism ยุทธศาสตร์ใหม่การท่องเที่ยว*. (25 มิถุนายน 2564) สืบค้นจาก <http://gotomanager.com/content/wellness-tourism>.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2543). *คู่มือการวิจัย : การวิจัยเชิงปฏิบัติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.
- ศุภลักษณ์ อัครางกูร. (2548). *พฤติกรรมนักท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- สมาคมสปานานาชาติ. (2547). *รายงานแนวโน้มผู้บริโภคของ ISPA 2004*. (25 มิถุนายน 2564) สืบค้นจาก <https://experienceispa.com/ispamedia/news/item/the-ispa-2004-consumer-trends-report-executive-summary>.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2559). *การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism). รายงานภาวะเศรษฐกิจท่องเที่ยว ฉบับที่ 3*, 30-43. กรุงเทพฯ : สำนักเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นที่5 การท่องเที่ยว*. (20 มิถุนายน 2564) สืบค้นจาก http://nscr.nesdb.go.th/wp-content/uploads/2021/01/06_NS_05.pdf.

สิทธิชัย ธรรมเสนห์. (2554). *การบริหารจัดการธุรกิจสปาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี*. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, กรุงเทพฯ.

Anderson, C. (2006). *The long tail : Why the future of business is selling less of more*. New York : Hyperion.

Kotler, P. (2000). *Marketing management* (10th ed.). New Jersey : Prentice-Hall.

Kotler, P., Armstrong, G., S. H. Ang., Tan, C. T., Yau, M. & Leong, S. M. (2017). *Products Quality*. Malaysia : Pearson Education.

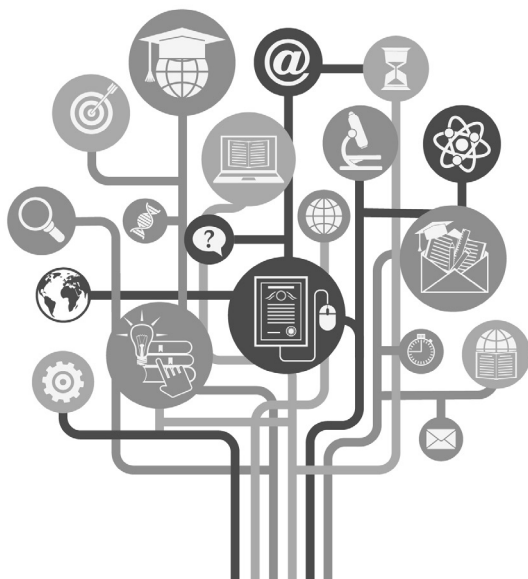
Lennon, R., Weber, J. M., & Henson, J. (2001). A Test of a Theoretical Model of Consumer Travel Behavior : German Consumers' perception of Northern Ireland as a Tourist Destination. *Journal of Vacation Marketing*, 7(1), 51-62.

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางสุขภาพและปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

Relationships Between Health Literacy and Personal Factors and Health Behaviors of Hypertension Patients in Non Sung District, Nakhon Ratchasima Province

ฉัตรสกุล แมบจันทิก และ ลักวี ปิยะบัณฑิตกุล

Chatsakul Mabchantuk and Lukawee Piyabanditkul

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางสุขภาพและปัจจัยส่วนบุคคล กับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

Relationships Between Health Literacy and Personal Factors and
Health Behaviors of Hypertension Patients in Non Sung District,
Nakhon Ratchasima Province

ฉัตรสกุล แมบจันทุก¹ และ ลักขวี ปิยะบัณฑิตกุล²

Chatsakul Mabchantuk and Lukawee Piyabanditkul

¹คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40002 ประเทศไทย

Master of Nursing Science Program in Community Nurse Practitioner,
Khon Kaen University, Khon Kaen 40002, Thailand
e-mail : chatsakul_ma@kkumail.com

²คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40002 ประเทศไทย

Master of Nursing Science Program in Community Nurse Practitioner,
Khon Kaen University, Khon Kaen 40002, Thailand e-mail : plukaw@kku.ac.th

Received : September 14, 2021 Revised : October 25, 2021 Accepted : November 1, 2021

9

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบตัดขวาง (Cross-Sectional Survey research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้ทางสุขภาพและระดับพฤติกรรมสุขภาพ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางสุขภาพ ปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 385 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ด้วยสถิติการทดสอบไคสแควร์ และสถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ร้อยละ 98.70 มีความรู้ทางสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 84.42 มีพฤติกรรมสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ความรู้ทางสุขภาพด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านการสื่อสาร

ข้อมูลทางสุขภาพ ด้านการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ได้แก่ เพศ อาชีพ การมีโรคร่วมอื่นๆ ระยะเวลาที่ป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูง การรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง จำนวนสมาชิกในครอบครัว และ บทบาทในครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความรอบรู้ทางสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ มีรายได้เพียงพอ แต่ไม่เหลือเก็บ ระยะเวลาที่ป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูง การรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง จำนวนสมาชิกในครอบครัว และบทบาทหรือตำแหน่งทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษาครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า ความรอบรู้ทางสุขภาพเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ซึ่งพยาบาลชุมชน เจ้าหน้าที่ที่ทีมสุขภาพ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดแผนและให้การสนับสนุนรูปแบบการส่งเสริมความรอบรู้ทางสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงอย่างจริงจังให้สอดคล้องกับวัยและระดับการศึกษาของผู้ป่วย

คำสำคัญ : ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง; ปัจจัยส่วนบุคคล; ความรอบรู้ทางสุขภาพ; พฤติกรรมสุขภาพ

Abstract

This cross-sectional descriptive research design, was to identify the level of health literacy, health behaviors and the relationship between health literacy and personal factors and health behaviors among the hypertension patients in Non Sung district, Nakhonratchasima province .The samples consisted of 385 patients classified as hypertension. Data were collected by using questionnaires, and analyzed by descriptive statistics, Chi-square and the Pearson product-moment correlation coefficient .

The results of this research showed that health literacy and health behaviors of the samples were at excellent level (98.70 percent). Health literacy in terms of health information communication, media and information literacy had positively significant correlation with patient health behaviors. Personal factors which significantly correlated with health behaviors included gender, occupation, comorbidity, duration of having hypertension, health awareness, number of family members and social roles of patients. Personal factors that had significant correlation with health literacy of the hypertension of the patient included gender, age, occupation, income adequacy, duration of having hypertension, health awareness, number of family members and social roles. Therefore, community nurse, health care providers, and local government organization have to develop a plan to promote health literacy in order to enhance patient knowledge and modify their health behaviors in accordance with the patient's age and education levels.

Keywords : Hypertension Patient; Personal Factors; Health Literacy; Health Behavior

บทนำ

โรคความดันโลหิตสูง (Hypertension) เป็นโรคเรื้อรังไม่ติดต่อมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้นทั้งในระดับโลกและในประเทศไทย ซึ่งโรคนี้มีภาวะแทรกซ้อนที่ทำให้เกิดความพิการหรือถึงแก่ชีวิตได้ องค์การอนามัยโลกได้คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2568 จะมีผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพิ่มขึ้นเป็น 1.56 พันล้านคน (สำนักงานพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพ, 2561) ในประเทศไทยอัตราการป่วยรายใหม่ของโรคความดันโลหิตสูงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี และในระหว่างปีพ.ศ. 2560-2564 จังหวัดนครราชสีมามีจำนวนผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงมากที่สุดอันดับ 1 ใน 10 โรคไม่ติดต่อสำคัญ ดังนี้ 9.51 7.99 7.86 7.87 และ 5.74 ต่อแสนประชากร ตาม

ลำดับ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา, 2564) จากจำนวนผู้ป่วยที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว มีสาเหตุมาจากการมีพฤติกรรมเสี่ยงร่วมที่ไม่เหมาะสม เรื่อง 3อ.2ส. (อาหาร ออกกำลังกาย อารมณ์ สูบบุหรี่ และดื่มสุรา) ซึ่งเป็นพฤติกรรมสุขภาพในการดำเนินชีวิตของผู้ป่วยโรคเรื้อรัง โดยมีปัจจัยจากวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ปัจจัยแวดล้อมทางสังคมและกายภาพ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจและสังคม กระทรวงสาธารณสุขได้จัดทำยุทธศาสตร์สุขภาพวิถีชีวิต ไทยตามหลัก 3อ.2ส. เพื่อปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ลดปัญหาภาวะแทรกซ้อน พิการเสียชีวิต และลดค่าใช้จ่ายในการรักษา พบว่า การปฏิบัติยังได้ผลน้อย จึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้เกิดความรู้ทางสุขภาพ (กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2561)

ความรอบรู้ทางสุขภาพ คือ ทักษะต่างๆ ทางการรับรู้ทางด้านสังคม ซึ่งเป็นตัวกำหนดแรงจูงใจและความสามารถของบุคคลในการที่จะเข้าถึง เข้าใจ และใช้ข้อมูลเพื่อบำรุงรักษาสุขภาพของตนเอง กล่าวคือ หากมีความรอบรู้ทางสุขภาพระดับสูงหรือเพียงพอจะก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดี เช่น ภาวะสุขภาพที่ดี ลดอัตราป่วย ลดค่าใช้จ่ายทางสุขภาพ ส่วนบุคคลที่มีความรอบรู้ทางสุขภาพที่ไม่เพียงพอจะส่งผลต่อการปฏิบัติตัวทางสุขภาพที่ไม่เหมาะสม มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรค ไม่สามารถจัดการดูแลสุขภาพตนเองได้ เกิดความล่าช้าในการรักษา (Nutbeam, 2009) จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ได้แก่ ความรอบรู้ทางสุขภาพ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน และการสื่อสารของผู้ป่วยกับบุคลากรสุขภาพ (อรุณี หล้าเขียว และ ทวีวรรณ ชาลีเครือ, 2558) และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับความรู้ทางสุขภาพ คือ เพศ การศึกษา การรับรู้ภาวะสุขภาพ การมีบทบาทในชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข เป็นต้น ซึ่งการขาดความรู้ทางสุขภาพจะนำไปสู่การควบคุมโรคได้ไม่ดี (ชนวนทอง ธนสกุลญณ์ และ นริมาลย์ นิลไพจิตร, 2559)

อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา เป็นพื้นที่กึ่งเมืองกึ่งชนบท มีผู้ป่วยรายใหม่ในกลุ่มอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 35 ปีขึ้นไปมากขึ้นทุกปี ระหว่างปี พ.ศ. 2560-2564 ร้อยละ 6.65 7.28 7.65 10.01 และ 10.25 ราย ต่อพันประชากร ตามลำดับ

(กลุ่มงานเวชระเบียนโรงพยาบาลโนนสูง, 2564) ผู้ป่วยมีภาวะแทรกซ้อนทางหลอดเลือดสมอง ร้อยละ 1.26 ทางไต ร้อยละ 11.72 สาเหตุจากผู้ป่วยมีความรู้ ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง รับประทานอาหารเสริม นิยมเติมน้ำปลาใส่ผงชูรสในการปรุงอาหาร การทำงานไม่มีเวลาออกกำลังกาย ปัญหาขาดการมาตรวจตามนัดของคลินิกโรคความดันโลหิตสูง และการบริการเชิงรุกยังไม่ทั่วถึง (โรงพยาบาลโนนสูง, 2561) ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาระดับความรู้ทางสุขภาพ ระดับพฤติกรรมสุขภาพและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรอบรู้ทางสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้บุคลากรทางสุขภาพได้วางแผนการดำเนินงานป้องกันแก้ไขการเกิดภาวะแทรกซ้อนในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง และสามารถใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาระดับความรู้ทางสุขภาพ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลดภาวะแทรกซ้อนในผู้ป่วย

สมมุติฐานในการวิจัย

1. ระดับความรู้ทางสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง
2. ระดับความรู้ทางสุขภาพมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง
3. ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง

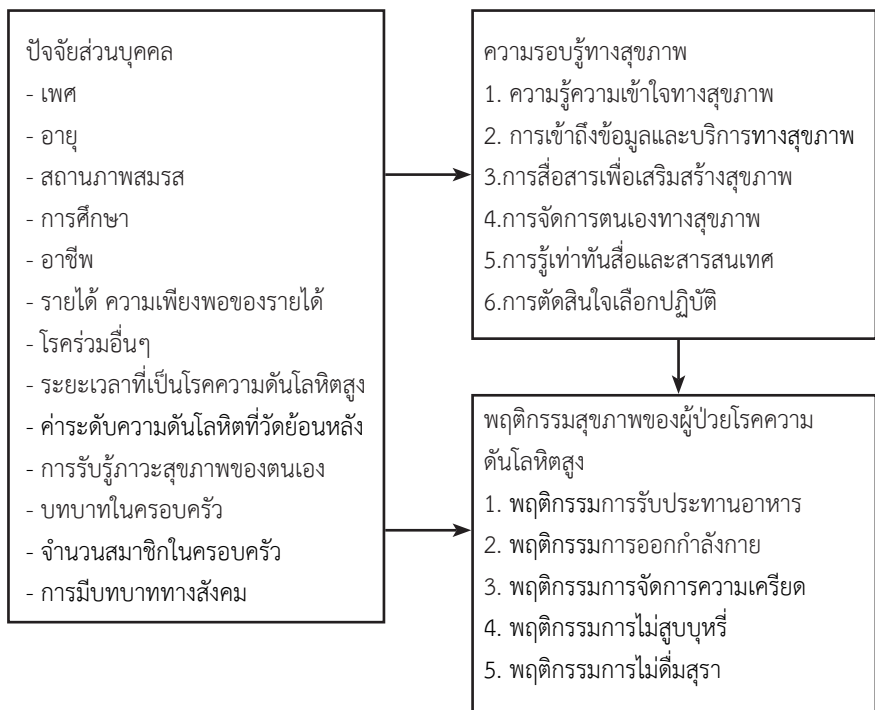
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ทางสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมสุขภาพในผู้ป่วยความดันโลหิตสูง ในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางสุขภาพกับปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยนี้ ได้พัฒนาจากทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการศึกษาพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงและความรอบรู้ทางสุขภาพของ Nutbeam (2009) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางสุขภาพและปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงสำรวจแบบตัดขวาง (Cross Sectional Survey research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และได้รับการรักษาที่สถานบริการระดับปฐมภูมิหรือระดับทุติยภูมิ ในเขตอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 7,651 คน และการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างดำเนินการ ดังนี้

1. คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตร Krelicie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน โดยกำหนดระดับความคาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ ระดับ 0.05 ดังนี้

$$n = \frac{X^2 N p (1-p)}{e^2 (N-1) + X^2 p (1-p)} \quad n = \frac{(3.841)(7,651)(0.5)(1-0.5)}{(0.05)^2 (7,651 - 1) + (3.841)(1-0.5)}$$

แทนค่าดังนี้

$$N = 349.09 \approx 350$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณ

N = จำนวนประชากรของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง อำเภอโนนสูง เท่ากับ 7,651 คน

e = ระดับความคาดเคลื่อนของการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 0.05

X^2 = ค่าไคสแควร์ที่ $df = 1$ และระดับความเชื่อมั่น 95% ($X^2 = 3.841$)

P = สัดส่วนของประชากรที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ความชุกของโรคความดันโลหิตสูงเท่ากับ 0.18

ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่า 350 คน และเพื่อป้องกันความคาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง จึงเพิ่มอีกร้อยละ 10 เท่ากับ 385 คน

2. แบ่งกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มารับการตรวจตามนัดที่คลินิกเฉพาะโรคความดันโลหิตสูง แผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลโนนสูง หน่วยบริการปฐมภูมิตำบลโนนสูงและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ทั้งหมด 19 แห่ง ด้วยขนาดของประชากรแตกต่างกัน จึงคำนวณหากลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนประชากร (Proportional to size sampling)

$$n_i = \frac{n N_i}{N} \quad \text{โดยมีการแทนค่าดังนี้}$$

n_i = จำนวนหน่วยตัวอย่างที่สุ่มออกจากแต่ละกลุ่ม

n = จำนวนของหน่วยตัวอย่างที่ต้องการทั้งหมด

N_i = จำนวนประชากรแต่ละกลุ่ม

N = จำนวนผู้ป่วยความดันโลหิตสูง จำนวน 7,651 คน

ตารางที่ 1 แสดงการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสัดส่วนประชากร
ที่ป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูงอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา
จำนวน 19 แห่ง

หน่วยบริการปฐมภูมิ	จำนวนผู้ป่วยความดันโลหิตสูง	การคำนวณ	กลุ่มตัวอย่าง(คน)
1) รพ.สต.บ้านใหม่	417	$(385 \times 417) / 7,651 = 20.98$	21
2) รพ.สต.โดนด	491	$(385 \times 419) / 7,651 = 21.08$	21
3) รพ.สต.บ้านเพชร	390	$(385 \times 390) / 7,651 = 19.63$	20
4) รพ.สต.ดอนชมพู	455	$(385 \times 455) / 7,651 = 22.90$	23
5) รพ.สต.ตลาดแค	490	$(385 \times 490) / 7,651 = 24.66$	25
6) รพ.สต.หลุมข้าว	294	$(385 \times 294) / 7,651 = 14.79$	15
7) รพ.สต.ท่ากระทุ่ม	261	$(385 \times 261) / 7,651 = 13.13$	13
8) รพ.สต. มะค่า	302	$(385 \times 302) / 7,651 = 15.20$	15
9) รพ.สต.พลสงคราม	189	$(385 \times 189) / 7,651 = 9.51$	10
10) รพ.สต.มะรุ้ม	211	$(385 \times 211) / 7,651 = 10.62$	11
11) รพ.สต.บ้านเหล่า	255	$(385 \times 255) / 7,651 = 12.83$	13
12) รพ.สต.บ้านไผ่	269	$(385 \times 269) / 7,651 = 13.54$	14
13) รพ.สต.หนองหัว	450	$(385 \times 450) / 7,651 = 22.64$	23
14) รพ.สต.สะพาน	308	$(385 \times 308) / 7,651 = 15.50$	16
15) รพ.สต.ดอนท้าว	385	$(385 \times 385) / 7,651 = 19.37$	19
16) รพ.สต.หนองตะครอง	235	$(385 \times 235) / 7,651 = 11.83$	12
17) รพ.สต.นาราดพัฒนา	179	$(385 \times 179) / 7,651 = 9.01$	9
18) หน่วยบริการปฐมภูมิตำบลโนนสูง	716	$(385 \times 716) / 7,651 = 36.03$	36
19) โรงพยาบาลโนนสูง	1354	$(385 \times 1354) / 7,651 = 68.13$	69
รวม	7651		385

3. ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (sample Random Sampling) โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีจับสลากตามสัดส่วนของแต่ละสถานบริการสุขภาพ โดยใช้เกณฑ์การคัดเข้า ดังนี้ 1) เป็นผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ อย่างน้อย 6 เดือน มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 35 ปี ในเขตอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา 2) รู้สึกตัวดีและสามารถสื่อสารได้ 3) ยินดีให้ความร่วมมือตอบแบบสัมภาษณ์ และใช้เกณฑ์การคัดออก (exclusion criteria) ดังนี้ 1) ผู้ป่วยมีโรคร่วมอื่น ที่เป็นอุปสรรคในการให้ข้อมูล เช่น ผู้ป่วยที่มีภาวะสมองเสื่อม ผู้ป่วยจิตเวช ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่ไม่สามารถสื่อสารได้ เป็นต้น และผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะวิกฤต เช่น ผู้ที่ใช้เครื่องช่วยหายใจ ผู้ที่ต้องรักษาในหอผู้ป่วยวิกฤต เป็นต้น

4. การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง โครงการวิจัยผ่านการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เลขที่ HE632166 ลำดับที่ 4.3.01 : 24/2563 พัทักษสิทธิผู้ให้ข้อมูลโดยชี้แจงวัตถุประสงค์ รายละเอียดของการตอบแบบสัมภาษณ์ การรักษาความลับของอาาสมักร และเซ็นยินยอมเข้าร่วมวิจัย (Consent from) ก่อนการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 3 ส่วน จำนวนทั้งหมด 65 ข้อ ได้แก่

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ความเพียงพอของรายได้ โรคร่วมอื่นๆ ระยะเวลาที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง ระดับความดันโลหิต การรับรู้ภาวะสุขภาพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว และบทบาททางสังคม ลักษณะข้อคำถามแบบตัวเลือกและเติมข้อความตามความจริง และบันทึกระดับความดันโลหิตจากสมุดประจำตัวของผู้ป่วย จำนวน 13 ข้อ

ส่วนที่ 2 ระดับความรอบรู้ทางสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง โดยประยุกต์จากเครื่องมือของ กองสุกสิททการณสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข (2561) และการทบทวนวรรณกรรม แบ่งตามองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจ การเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ การสื่อสารข้อมูลทางสุขภาพ การจัดการตนเองทางสุขภาพ และ การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ

ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยจะมีคำตอบที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 4 ระดับ ตามความถี่ในการปฏิบัติ ดังนี้ ปฏิบัติทุกครั้ง (7 วัน/สัปดาห์) ปฏิบัติบางครั้ง (4-6 วัน/สัปดาห์) ปฏิบัตินานๆครั้ง (1-3 วัน/สัปดาห์) และ ไม่เคยปฏิบัติ จำนวน 40 ข้อ

ส่วนที่ 3 ระดับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ตามหลัก 3อ 2ส ประยุกต์จากเครื่องมือของ กองสุขศึกษากรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข (2561) ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามความถี่ในการปฏิบัติ ดังนี้ ปฏิบัติทุกวัน (7 วัน/สัปดาห์) ปฏิบัติบ่อยครั้ง (5-6 วัน / สัปดาห์) ปฏิบัติบางครั้ง (3-4 วัน / สัปดาห์) ปฏิบัตินานๆครั้ง (1-2วัน / สัปดาห์) และไม่เคยปฏิบัติเลย จำนวน 12 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความเที่ยงตรง (CVI) = 0.8-1.0 ทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาร์ช (Cronbach' Alpha Coefficient) ของแบบสัมภาษณ์ส่วนที่ 2 มีค่าคะแนน = 0.82 และ แบบสัมภาษณ์ส่วนที่ 3 มีค่าคะแนน = 0.7

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ปัจจัยส่วนบุคคล นำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) โดยแจกแจงความถี่ ร้อยละ(%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสูงสุด (Max) และค่าต่ำสุด (Min) ตามระดับการวัดของข้อมูล

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความรอบรู้ทางสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพ นำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติการทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square) (χ^2) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ทางสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพ นำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson correlation coefficient) (r) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง ร้อยละ 66.2 อายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 73.5 อายุเฉลี่ยเท่ากับ 67.85 ปี อายุมากที่สุด 92 ปี อายุน้อยที่สุด 39 ปี สถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 90.1 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 61.6 และไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 17.7 ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 38.7 และอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ ทำนา ทำสวน ร้อยละ 34.0 เป็นแม่บ้าน ร้อยละ 25.7 มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 43.6 รองลงมา คือ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 42.9 และ รายได้ 10,000-15,000 บาท ร้อยละ 12.7 มีเพียงพอ ไม่เหลือเก็บ แต่ไม่มีหนี้สิน ร้อยละ 56.9 และ ไม่เพียงพอ ไม่เหลือเก็บ และมีหนี้สิน ร้อยละ 43.1 นอกจากนี้ยังพบว่าร้อยละ 86 มีโรคร่วมอื่นๆ เช่น ภาวะไขมันในเลือดสูง ร้อยละ 35.1 โรคเบาหวาน ร้อยละ 20.5 โรคเบาหวานและโรคไขมันในเลือดสูง 16.1 และโรคหลอดเลือดสมอง ร้อยละ 8.1 เป็นต้น ป่วยด้วยเป็นโรคความดันโลหิตสูงมานานเฉลี่ย 9 ปี มากที่สุด 24 ปี น้อยที่สุด 1 ปี ระยะเวลาป่วยอยู่ในช่วง 6-10 ปี ร้อยละ 44.67 ปี จากการตรวจวัดระดับความดันโลหิตย้อนหลัง 3 ครั้ง จากสมุดโรคประจำตัว มีค่าระดับความดันโลหิต (systolic/diastolic) ที่วัดได้ 2 ใน 3 ครั้ง ส่วนใหญ่อยู่ที่ 140-159 และ/หรือ 90-99 ซึ่งเป็นระดับความดันโลหิตสูงระดับที่ 1 รองลงมา คือ ระดับความดันโลหิตสูงระดับที่ 2 คือ ค่าระดับความดันโลหิต 160-179 และ/หรือ 100-109 แสดงให้เห็นว่า สามารถควบคุมระดับความดันโลหิตได้ ร้อยละ 70.38 แต่ยังพบว่าร้อยละ 29.62 ไม่สามารถควบคุมได้ เนื่องจาก พักผ่อนไม่เพียงพอจากการทำงาน เครียดเรื่องในครอบครัว สัมรับประทานยา ไม่มีเวลาปรุงอาหารเอง หรือหากทำเองก็นิยมใส่ผงชูรส กลัวยุทธชาติไม่อร่อยถูกปากคนในบ้าน ดิรับประทานอาหารเค็ม มีคนสูบบุหรี่ในบ้านและป่วยเป็นโรคอื่นร่วมด้วย เมื่อสัมภาษณ์การรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง ร้อยละ 34.5 คิดว่าตัวเองมีสุขภาพแข็งแรง ดูแลตนเองได้บ้าง ร้อยละ 34.3 คิดว่าสุขภาพแข็งแรง ดูแลตนเองได้ทั้งหมด ร้อยละ 25.5 คิดว่าไม่แข็งแรง แต่ดูแลตนเองได้ บทบาทในครอบครัว ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกในครอบครัวและไม่มีบทบาทหรือตำแหน่งทางสังคม

ส่วนที่ 2 ระดับความรู้ทางสุขภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 98.70 มีระดับความรู้ทางสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก พิจารณาองค์ประกอบ ทั้ง 6 ด้าน พบว่า

1) ด้านความรู้ ความเข้าใจด้านสุขภาพ อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 51.43 ระดับพอใช้ ร้อยละ 47.79 พบว่า ร้อยละ 51.7 ตอบผิด ในเรื่องการปฏิบัติตัวเมื่อมีอาการข้างเคียงจากการใช้ยาควบคุมโรคความดันโลหิตสูง

2) ด้านการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 94.29 ระดับพอใช้ ร้อยละ 4.42 พบว่า สามารถแสวงหาข้อมูลและบริการสุขภาพได้ แต่ยังไม่สามารถนำมาตัดสินใจให้ถูกต้องแม่นยำ

3) ด้านการสื่อสารข้อมูลทางสุขภาพ อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 97.66 ระดับไม่ดีพอ ร้อยละ 1.30 พบว่า สามารถที่จะฟัง พูด อ่านเขียนเพื่อสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจยอมรับการปฏิบัติตามได้ โดยประเด็นที่มีการปฏิบัติได้น้อย คือ เมื่อไม่เข้าใจในเนื้อหาที่ได้รับฟังหรืออ่านสามารถขอความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นเพื่อให้เข้าใจข้อมูล

4) การจัดการตนเองทางสุขภาพ ในระดับพอใช้ ร้อยละ 62.86 ระดับดีมาก ร้อยละ 37.14 พบว่า มีการจัดการเงื่อนไขทั้งด้านอารมณ์ ความต้องการภายในตนเองและการจัดการสภาพแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคต่อสุขภาพได้บ้าง

5) ด้านการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 82.08 ระดับพอใช้ ร้อยละ 17.92 พบว่า มีการคิดวิเคราะห์ ยอมรับ และเชื่อถือข้อมูล ที่เผยแพร่ผ่านสื่อก่อนที่จะนำมาปฏิบัติ

6) ด้านการตัดสินใจเลือกปฏิบัติพฤติกรรมทางสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 65.97 ระดับดี ร้อยละ 21.04 พบว่า ร้อยละ 53.2 มีการตัดสินใจในการเลือกรับประทานอาหารที่ผิด และ ร้อยละ 51.7 ยังตัดสินใจปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เมื่อถูกทักว่าอ้วนขึ้น คือ อดอาหาร แต่ส่วนใหญ่ก็ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติ 30.2ส.

ส่วนที่ 3 ระดับพฤติกรรมสุขภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับพฤติกรรมสุขภาพ ตามหลัก 3อ. 2ส. อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 84.42

ด้านการรับประทานอาหาร ปฏิบัติมากที่สุด 5-6 วัน / สัปดาห์ คือ รับประทานอาหารทอด อาหารมัน/แกงกะทิ ร้อยละ 30.4 เติมน้ำปลา ซอส ก่อน

และระหว่างการรับประทานอาหารร้อยละ 46.5 รับประทานผลไม้ที่มีรสหวาน ร้อยละ 53.2 และ ใส่ผงปรุงรส เช่น คนอร์ รสดี ร้อยละ 29.6

ด้านการออกกำลังกายและการจัดการความเครียด พบว่า นอนหลับพักผ่อน วันละ 6-8 ชั่วโมง ทุกวัน ร้อยละ 40.0 ออกกำลังกายต่อเนื่อง อย่างน้อยวันละ 30 นาที ส่วนใหญ่ปฏิบัติ 5-6 วัน / สัปดาห์ ร้อยละ 49.1 และสามารถจัดการความเครียดและวิตกกังวลได้ ทุกวัน ร้อยละ 44.9

ด้านการไม่ดื่มสุราและไม่สูบบุหรี่ พบว่า ไม่ดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 81.0 ไม่สูบบุหรี่หรือยาเส้น ร้อยละ 82.3

ส่วนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพ พบว่า ความรู้ทางสุขภาพโดยรวมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ($r = .112$ $p = .028$) จำแนกตามองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน พบว่า ด้านความรู้ความเข้าใจ ($r = .128$, $p = .012$) ด้านการสื่อสารข้อมูลทางสุขภาพ ($r = .104$ $p = .042$.) ด้านการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ ($r = .143$ $p = .005$) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ ($r = .104$ $p = .042$) ด้านการจัดการตนเองทางสุขภาพ ($r = .045$ $p = .373$) และด้านการตัดสินใจเลือกปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ ($r = .088$ $p = .086$) ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง

ส่วนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและพฤติกรรมสุขภาพ พบว่า เพศ อาชีพ โรคร่วม ระยะเวลาที่ป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูง การรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง จำนวนสมาชิกในครอบครัว และ บทบาทในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

ส่วนที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางสุขภาพและปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ อาชีพ ความเพียงพอของรายได้ ระยะเวลาที่ป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูง การรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง จำนวนสมาชิกในครอบครัว และบทบาทหรือตำแหน่งทางสังคมมีความสัมพันธ์กับความรู้ทางสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรอบรู้ทางสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วย โรคความดันโลหิตสูง (N=385)

ปัจจัยส่วนบุคคล	พฤติกรรมสุขภาพ		ความรอบรู้ทางสุขภาพ	
	X ²	p-value	X ²	p-value
-เพศ	47.78	.001*	32.46	.028*
-อายุ	16.13	.514	32.21	.030*
-สถานภาพ	40	.212	35.07	.606
-การศึกษา	78.34	.682	118.40	.052
-อาชีพ	142.08	.000*	212.27	.000*
-รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	39.42	.881	191.42	.136
-ความเพียงพอของรายได้	17.19	.441	617.69	.000*
-โรคร่วมอื่นๆ	185.44	.038*	71.82	.089
-ระยะเวลาที่ป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูง	484.77	.000*	31.98	.031*
-การควบคุมระดับความดันโลหิต	15.69	.564	15.73	.675
-ความเห็นต่อภาวะสุขภาพของตนเอง	75	.016*	84.98	.010*
-จำนวนสมาชิกในครอบครัว	105.5	.002*	121.31	.001*
-บทบาทในครอบครัว	43.98	.000*	17.24	.573
-บทบาทหรือตำแหน่งทางสังคม	22.96	.924	100.82	.000*

* p < .05

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความรอบรู้ทางสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง โดยรวมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 98.70 และระดับพอใช้ ร้อยละ 1.30

2. ระดับพฤติกรรมสุขภาพในผู้ป่วยความดันโลหิตสูง โดยรวมปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพตามหลัก 3อ 2ส อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 84.42 รองลงมา

คือ ระดับพอใช้ ร้อยละ 15.58 ส่วนใหญ่ไม่ดื่มสุราไม่สูบบุหรี่ สามารถออกกำลังกาย และจัดการอารมณ์ ความเครียดได้ แต่ยังคงมีการรับประทานอาหารทอด อาหารมัน/แกงกะทิ เติมน้ำปลา ซอส ลงในอาหารทั้งก่อนและระหว่างการรับประทาน และการใส่ผงปรุงรส เช่น คนอร์ รสดี ในการปรุงอาหาร และรับประทานผลไม้รสหวาน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางสุขภาพกับปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ความรู้ทางสุขภาพโดยรวม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับการรักษาที่สถานบริการสุขภาพ จะได้รับการสอนและแนะนำ ข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ เน้นย้ำการปฏิบัติตัวให้กับผู้ป่วยและเมื่อพบผู้ป่วยที่มีระดับความดันโลหิตสูงที่สูงทุกครั้งจากเจ้าหน้าที่ทันตฯ ทั้งรายบุคคลและบางครั้งก็เป็นการให้สุขศึกษารายกลุ่ม ซึ่งความรู้เรื่องเดิมซ้ำๆ แต่อาจไม่ตรงกับปัญหาของผู้ป่วย และส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ซึ่งไม่สามารถจดจำสิ่งที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้ความรู้ได้ทั้งหมด รวมถึงการนัดติดตามให้มาวัดความดันซ้ำ หรือเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านออกไปวัดความดันโลหิตให้ที่บ้าน อาจจะมีการลืมความรู้ บางเรื่องที่เจ้าหน้าที่ได้อบรมไป จึงพบว่า ความรู้ทางสุขภาพในภาพรวมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของแสงเดือน กิ่งแก้ว และ นุศรา ประเสริฐศรี (2558) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของความรู้ทางสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพในผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรัง พบว่า ความรู้ทางสุขภาพมีผลต่อพฤติกรรมทางสุขภาพ โดยผู้สูงอายุที่มีความรู้ทางสุขภาพเพียงพอจะสามารถเลือกรับข้อมูลข่าวสารและนำความรู้มาเลือกปฏิบัติกับตนเองได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม จำแนกตามองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน ดังนี้

1) ด้านความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากแนวคิดของ Nutbeam (2009) ที่กล่าวว่า ความรู้ทางสุขภาพจะเกิดขึ้นได้ต้องมีปัจจัยพื้นฐาน คือ ความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่มีอยู่เดิม ซึ่งทักษะเหล่านี้จะพัฒนาได้ ต้องมีกระบวนการคิดวิเคราะห์ ติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ทำให้บุคคลเกิด

การปรับเปลี่ยนข้อมูลที่ได้รับและนำมาปฏิบัติ พัฒนาตัวเองจนเกิดการปฏิบัติ พฤติกรรมสุขภาพที่ดีขึ้น จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับดีมาก สามารถอ่านออกเขียนได้ ทำให้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และระดับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยอยู่ในระดับดีมากเช่นกัน แม้จะเป็นผู้สูงอายุก็ได้รับการสนับสนุนทางครอบครัวและสังคม ในด้านการดูแลกระตุ้นและติดตามจากผู้ดูแลหรือบุคคลในครอบครัว ในเรื่องการรับประทานอาหารสุขภาพ ยา การออกกำลังกาย และการเจ็บป่วยมานาน ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงอยู่ในระดับดีมาก เพียงร้อยละ 51.43 รองลงมา คือ ระดับพอใช้ และ ร้อยละ 47.79 สอดคล้องกับการศึกษาของ มนตรี นรสิงห์ และคณะ (2562) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจถูกต้องเป็นส่วนมากเพียงพอต่อการปฏิบัติตนเพื่อสุขภาพที่ดี

2) ด้านการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ ไม่มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุมากที่สุดในช่วงอายุ 70-79 ปี มีอาชีพเกษตรกรกรรม ถึงแม้ว่าระดับของการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพอยู่ในระดับที่ดีมาก คือ การเดินทางไปตรวจตามนัด การวัดระดับความดันโลหิตที่สถานบริการสุขภาพใกล้บ้านหรืออาสาสมัครสาธารณสุขได้ แต่ยังมีปัญหาการแสวงหาข้อมูลบริการสุขภาพจากหลายแหล่งที่น่าเชื่อถือเพียงพอ และมีปัญหาการค้นคว้าข้อมูลสุขภาพ จากสื่อสิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต ด้วยเป็นพื้นที่ชนบท หน่วยบริการสุขภาพอยู่ห่างไกล อาจจะไม่แสวงหาข้อมูลและบริการสุขภาพได้บ้างแต่ยังไม่สามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจให้ถูกต้องแม่นยำได้ ซึ่งความรู้ทางสุขภาพด้านการจัดการตนเองของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับพอใช้ สอดคล้องกับการศึกษาของ กรรณธัช ปัญญาโส และคณะ (2560) พบว่า การเข้าถึงข้อมูลและการบริการสุขภาพอยู่ในระดับพอใช้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงไม่ได้รับการกระตุ้นเท่าที่ควร หากมีการเข้าถึงข้อมูลด้านสุขภาพที่ดีก็จะส่งผลให้พฤติกรรมสุขภาพดีขึ้น

3) ด้านการสื่อสารข้อมูลทางสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ด้านการสื่อสารข้อมูลทางสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับดีมาก และการสื่อสารข้อมูลทาง

สุขภาพที่ดี จะช่วยให้รู้จักวิธีปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพของตนเองและคนใกล้ชิดที่ดีมากขึ้น ด้วยเป็นพื้นที่ชนบท บ้านติดกัน เดินทางมารับบริการสุขภาพแต่ละครั้งต้องเหมารวมมาพร้อมกัน ทำให้ผู้ป่วยได้พูดคุยสื่อสารแลกเปลี่ยนกัน ร่วมกับสอบถามกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกครั้ง โดยส่วนใหญ่สามารถที่จะฟัง พูด อ่าน เขียน เพื่อสื่อสารให้ตนเองและผู้อื่นเข้าใจและยอมรับการปฏิบัติตามได้บ้างแต่ยังไม่เชี่ยวชาญพอ สอดคล้องกับการศึกษาของ แจ่มจันทร์ วรรณปะเก (2561) พบว่าการสื่อสารข้อมูลทางสุขภาพ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมสุขภาพ เนื่องจากกลุ่มเสี่ยงได้รับการสื่อสารข้อมูลสุขภาพที่ดี ทำให้รู้จักวิธีรักษาสุขภาพของตนเองและคนใกล้ชิด

4) ด้านการจัดการตนเองทางสุขภาพ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง จะเห็นได้ว่าด้านการจัดการตนเองทางสุขภาพส่วนใหญ่อยู่ในระดับพอใช้ ไม่ได้มีการกำหนดเป้าหมาย ร่วมกับไม่ได้มีการทบทวนวิธีการปฏิบัติของตนเองว่าถูกต้องหรือไม่ การจัดการเงื่อนไขทั้งด้านอาหาร อารมณ์ ความต้องการภายในตนเองและการจัดการสภาพแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคต่อสุขภาพของตนเองได้บ้าง แม้อายุมากขึ้น แต่ก็มีผู้ดูแลหรือสมาชิกในครอบครัวคอยช่วยเหลือสนับสนุน พิจารณาตัดสินใจในการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพให้ ทำให้มีพฤติกรรมสุขภาพดีขึ้น แต่ยังมีจัดการทางสุขภาพของตนเองในระดับที่พอใช้ สอดคล้องกับการศึกษาของ มนตรี นรสิงห์ และคณะ (2562) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการจัดการตนเองในระดับพอใช้เช่นกัน

5) ด้านการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ระดับการรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับที่ดีมาก ส่งผลให้พฤติกรรมสุขภาพดีขึ้นเช่นกัน แม้ว่าอยู่ในวัยสูงอายุ แต่ก็ได้มีการคิดวิเคราะห์หรือตรวจสอบก่อนเชื่อถือในข้อมูลที่เผยแพร่ผ่านสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และผู้ที่มาขายยาสมุนไพรตามบ้าน มีการสอบถามกับบุคคลในครอบครัว แลกเปลี่ยนพูดคุยกับผู้ป่วยด้วยกันและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขก่อนทุกครั้งที่จะปฏิบัติ สอดคล้องกับการศึกษาของ แจ่มจันทร์ วรรณปะเก (2561) พบว่า ด้านการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพ การที่กลุ่มเสี่ยงรู้เท่าทันสื่อด้านสุขภาพจะส่งผลให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่ดีขึ้นด้วย

6) ด้านการตัดสินใจเลือกปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการตัดสินใจอยู่ในระดับพอใช้ ไม่สามารถตัดสินใจเลือกรับประทานอาหาร ดูแลรูปร่าง และการดูแลตนเองเมื่อมีอาการผิดปกติได้ดีเท่าที่ควร ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยสูงอายุ จะมีผู้ดูแลหรือสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยเหลือสนับสนุน เอาใจใส่ พิจารณาตัดสินใจชี้แนะพฤติกรรมที่เหมาะสมให้ ทำให้มีพฤติกรรมสุขภาพดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ มนตรี นรสิงห์ และคณะ (2562) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องอยู่ในระดับดี อีกทั้งการที่ผู้ป่วยแสวงหาข้อมูลและบริการสุขภาพได้บ้าง แต่ยังไม่สามารถจะนำมาตัดสินใจให้ถูกต้องแม่นยำได้ อาจเนื่องมาจากช่องทางการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพยังมีมาเพียงพอและไม่เอื้อต่อการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ

4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า

4.1) เพศ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพและความรอบรู้ทางสุขภาพ แต่ไม่สามารถตอบได้ทั้งหมด เนื่องจากงานวิจัยนี้มีอัตราส่วนของเพศชายและหญิงไม่เท่ากัน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 64.9 แม้เพศหญิงจะอยู่แต่บ้านและมีโอกาสเข้าถึงคมน้อยกว่าเพศชาย แต่เพศหญิงมีการดูแลตนเอง เข้ารับบริการทางสุขภาพบ่อยครั้ง รับข้อมูลผ่านสื่อต่างๆ มากกว่าเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ มนตรี นรสิงห์ และคณะ (2562) พบว่า ผู้ป่วยเพศหญิงมีพฤติกรรมสุขภาพดีกว่าเพศชาย ซึ่งเมื่อพิจารณาประกอบกับความรอบรู้ทางสุขภาพ พบว่า ผู้ป่วยเพศชายและเพศหญิง มีความรอบรู้ทางสุขภาพไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าแม้จะมีความรอบรู้ทางสุขภาพอยู่ในระดับเดียวกัน แต่มีการปฏิบัติตัวที่แตกต่างกัน

4.2) อายุ มีความสัมพันธ์กับความรอบรู้ทางสุขภาพ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทุกคนจะได้รับความรู้และคำแนะนำในการปฏิบัติตัวพร้อมๆ กันที่สถานบริการสุขภาพทุกครั้ง ซึ่งเป็นความรู้เรื่องเดิมเป็นระยะเวลานาน จึงเกิดการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่แตกต่างกันและการศึกษานี้ส่วนใหญ่มีอายุในช่วงอายุ 70-79 ปี และเป็นผู้ป่วยโรคเรื้อรังมีระยะเวลาในการเจ็บป่วยมานาน เกิดการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพและประสบการณ์การเรียนรู้

รู้ที่ซ้ำเดิมและส่วนใหญ่มีระดับความรู้ทางสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากอายุที่มากขึ้นทำให้การสังสมประสบการณ์ในการดำเนินชีวิต การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันเหมือนเดิมทุกวัน เกิดการรับรู้ จดจำ หรือทำความเข้าใจข้อมูลข่าวสารตามประสบการณ์เดิม สอดคล้องกับการศึกษาในประเทศอิหร่าน ของ Chajae F และคณะ (2561) พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับความรอบรู้ทางสุขภาพ ($p < .001$) และการศึกษาของ แจ่มจันทร์ วรรณปะเก (2561) พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพ เนื่องจากได้ศึกษาเฉพาะกลุ่มประชาชนที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ อยู่ในเขตพื้นที่เดียวกัน ทำให้การเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

4.3) ความเพียงพอของรายได้ มีความสัมพันธ์กับความรอบรู้ทางสุขภาพ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้จากการประกอบอาชีพไม่มากนัก มีความเพียงพอของรายได้ในระดับที่เพียงพอ แต่ไม่เหลือเก็บและไม่มีหนี้สิน ด้วยรายได้ที่ได้รับแต่เพียงพอไม่ต้องไปหยิบยืมใคร และเป็นผู้สูงอายุที่มีความสามารถในการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพได้ด้วยตนเอง ทำให้สามารถเลือกปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพที่ดีบ้าง และได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ดูแลเมื่อเจ็บป่วย พาไปรับการรักษา ดูแลพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสม รวมถึงพูดคุย บอกเล่า แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางสุขภาพกับผู้ป่วย ผู้สูงอายุเกิดการจดจำและปฏิบัติ เกิดประสบการณ์ที่ดีส่งผลต่อความรอบรู้ทางสุขภาพที่ดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ วรารัตน์ ทิพย์รัตน์ และคณะ (2561) พบว่า ผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงที่มีโรคร่วมส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยอยู่ในระดับเพียงพอในการดำเนินชีวิตในวัยสูงอายุ ร้อยละ 54.10 แต่ไม่สามารถทำนายพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงได้

4.4) โรคร่วมอื่นๆ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับความรอบรู้ทางสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีโรคเรื้อรังอื่นๆ ร่วมด้วย จะได้รับความรู้และการปฏิบัติตัวจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเรื่องที่คล้ายคลึงกันซ้ำๆ เดิมๆ ได้รับการสนับสนุนทางสังคมในด้านการดูแล กระตุ้นและติดตาม การรับประทานอาหารสุขภาพ การออกกำลังกาย และการรับประทานยา การที่มีหลายโรคส่งผลให้ผู้ป่วยสนใจพฤติกรรมสุขภาพของตนเองมากขึ้น มีทักษะในการเผชิญปัญหาต่างๆ ได้ดี ทำให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่ดีขึ้นตามประสบการณ์การดูแลตนเอง แต่ไม่สามารถทำนายความรอบรู้ทางสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงได้

4.5) ระยะเวลาที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพและความรอบรู้ทางสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่ป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูงอยู่ในช่วง 1-10 ปี เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจ ได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ เพื่อนผู้ป่วยด้วยกัน หรือสื่อต่างๆ มีความเข้าใจเกี่ยวกับโรค เกิดการเรียนรู้และมีประสบการณ์ในการดูแลตนเองให้มีพฤติกรรมสุขภาพดี เพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยมานาน ส่งผลให้เกิดความรู้ทางสุขภาพที่ดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ วรรัตน์ ทิพย์รัตน์ และคณะ (2561) พบว่า ระยะเวลาเป็นโรคมีความสัมพันธ์ความรู้ทางสุขภาพของผู้สูงอายุภาวะความดันโลหิตสูงที่มีโรคร่วม โดยผู้ป่วยมีระยะเวลาการเป็นโรคอยู่ในช่วง 6-10 ปี มากที่สุด ส่งผลให้ผู้ป่วยมีความรู้ทางสุขภาพที่เพิ่มขึ้นตามประสบการณ์การดูแลตนเอง และการศึกษาของ ญาดา เรียมริมมะดัน (2561) พบว่า ส่วนใหญ่ป่วยอยู่ในช่วงน้อยกว่า 5 ปี มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง และช่วง 5-10 ปี มีพฤติกรรมอยู่ในระดับสูง

4.6) การรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพและความรอบรู้ทางสุขภาพ กล่าวคือ หากผู้ป่วยมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง จะสามารถปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพได้อย่างถูกต้องและจะสามารถควบคุมความดันโลหิต ไม่ให้เกิดภาวะแทรกซ้อนจึงมีการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพได้ดีและอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการศึกษาของ อรัญญา นามวงศ์ (2557) พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความร่วมมือในการรักษา โดยหากมีความเชื่อในความสามารถของตนเองสูงทั้งในด้านการปฏิบัติตัว การรับประทานยาปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิต จะนำไปสู่การควบคุมระดับความดันโลหิตได้ดี

4.7) จำนวนสมาชิกในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพและความรอบรู้ทางสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิก 4-6 คน ร้อยละ 61.56 สมาชิกทุกคนอยู่ร่วมกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิกหลายคนและหลายช่วงอายุทำให้มีการเรียนรู้ร่วมกัน การพูดคุยแลกเปลี่ยนข่าวสารนำไปสู่การพิจารณาตัดสินใจการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพที่ดีร่วมกัน การนำผู้ป่วยเข้ารับบริการสุขภาพได้ทุกครั้ง เนื่องจากบุคคลในครอบครัวเป็นบุคคลใกล้ชิดสนิทสนม ทำให้ผู้ป่วยเชื่อ

และไว้วางใจในการรับฟังคำแนะนำ ส่งผลให้เกิดการมีระดับความรู้ทางสุขภาพที่ดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ พิษณุรักษ์ กันทวี และ สติกร พงศ์พานิช (2562) พบว่า การอยู่อาศัยที่มีผู้อื่นร่วมด้วย ตั้งแต่ 1-3 คนขึ้นไป มีความสัมพันธ์กับความรู้ทางสุขภาพ

4.8) บทบาทในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ทางสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีมากที่สุดในช่วงอายุ 70-79 ปี มีบทบาท คือ เป็นสมาชิกในครอบครัว ร้อยละ 85.5 โดยมีบุตรที่อยู่ในช่วงวัยทำงานเป็นหัวหน้าครอบครัวและเป็นผู้ดูแล ได้รับการสนับสนุนเอาใจใส่เรื่องการรับประทานอาหาร พาผู้ป่วยไปรับการตรวจตามนัดและจัดเตรียมยา รวมถึงการสื่อสารข้อมูล ช่วยเหลือพิจารณาตัดสินใจในการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ โดยผู้สูงอายุที่อยู่กับบุตรหลานจะมีความวิตกกังวลน้อย และมีการดูแลตนเองดีที่ดีกว่า สอดคล้องกับการศึกษาของ จุฑาภรณ์ ทองถวน (2557) พบว่า ผู้ป่วยที่เป็นสมาชิกในครอบครัว ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพและมีบทบาทสำคัญยิ่งในการสนับสนุนคนในครอบครัว แต่ไม่สามารถทำนายความรู้ทางสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงได้

4.9) บทบาททางสังคม มีความสัมพันธ์กับความรู้ทางสุขภาพแต่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีบทบาทหรือตำแหน่งทางสังคม บางท่านมีบุตรที่อาศัยอยู่บ้านเดียวกันและข้างเคียงเป็นอาสาสมัครประจำหมู่บ้านและผู้ใหญ่บ้านหรือกำนัน ก็จะได้รับ การตรวจวัดความดันโลหิตพร้อมกับคำแนะนำในการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพบ่อยครั้ง ทำให้ได้รับการถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้อง ข้อมูลข่าวสาร การพูดคุยถามปัญหาสุขภาพ มีแบบอย่างที่ดีในการสร้างเสริมสุขภาพจากผู้ที่ไม่มีบทบาทหรือตำแหน่งทางสังคม จากการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีบทบาทหรือตำแหน่งทางสังคมมีเพียง 18 คน คิดเป็น ร้อยละ 4.7 จึงไม่สามารถทำนายพฤติกรรมสุขภาพและความรู้ทางสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงได้ทั้งหมด ส่วน สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การควบคุมระดับความดันโลหิต ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพและความรู้ทางสุขภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

1.1. หน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ควรออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมความรู้ทางสุขภาพแก่ผู้ป่วยหรือสมาชิกในครอบครัว เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ และระดับความรู้ทางสุขภาพของผู้ป่วย

1.2. จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความรู้ทางสุขภาพ โดยการเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารจากสื่อและสารสนเทศ ให้ผู้ป่วยรับข้อมูลข่าวสารและนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

1.3. หาวิธีการที่เหมาะสมให้ผู้ป่วยและญาติตระหนักถึงผลเสียของการควบคุมระดับความดันโลหิตไม่ได้ กระตุ้นให้ผู้ป่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ในด้านการควบคุมปริมาณอาหาร การปรุงอาหาร และการออกกำลังกาย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเปรียบเทียบความรู้ทางสุขภาพ และพฤติกรรมสุขภาพระหว่างกลุ่มผู้ป่วยที่สามารถและไม่สามารถควบคุมระดับความดันโลหิตได้ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก นำไปสู่การพัฒนากระบวนการสุขภาพให้มีประสิทธิภาพ

2.2. ควรศึกษาในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงมีอายุต่ำกว่า 35 ปี เพื่อหาแนวทางในการเฝ้าระวังภาวะแทรกซ้อนในโรคความดันโลหิตสูง

เอกสารอ้างอิง

กรฐณธัช ปัญญาใส พิศพลลลณ์ อารังศรีวรกุล และ สุภาภรณ์ ตันตินันทตระกูล. (2560). ความรอบรู้ทางด้าน สุขภาพและการจัดการความรู้สำหรับกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง. การนำเสนอในรูปแบบวาทะที่การประชุม Health Literacy forum 2017 “Health Literacy : A Challenge for Contemporary Health Education in Thailand” ระหว่างวันที่ 22-23 มีนาคม 2560 ณ โรงแรมเอเชีย เขตราชเทวี กรุงเทพฯ, 69-77

- กลุ่มงานเวชระเบียนโรงพยาบาลโนนสูง. (2564). รายงานโรคความดันโลหิตสูงประจำปี 2560-2564. โนนสูง นครราชสีมา : กลุ่มงานเทคโนโลยีสารสนเทศโรงพยาบาลโนนสูง
- กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. (2561). การประเมินและการสร้างเสริม ความรอบรู้ความรอบรู้ด้านสุขภาพ. (3 กรกฎาคม 2562) สืบค้นจาก www.hed.go.th.
- จุฑาภรณ์ ทองญวน. (2557). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยความดันโลหิตสูงที่มารับบริการโรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี. วารสารวิชาการแพทย์ เขต11, 29(2), 195-202.
- แจ่มจันทร์ วรรณปะเก. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางสุขภาพและปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมสุขภาพในกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงตำบลตลาด อำเภอมะนัง จังหวัด นครราชสีมา. คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.
- ชนวนทอง ธนสุกาญจน์ และ นริมาลย์ นิละไพจิตร. (2559). การสำรวจความรู้แจ้งแตกฉานด้านสุขภาพ (Health literacy) ผู้ป่วยโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง. (29 มิถุนายน 2562) สืบค้นจาก www.hed.go.th.
- ญาติา เรียมริมมะดัน. (2561). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการรับประทานยาของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงในชุมชนอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา. วารสารการพยาบาลสาธารณสุขและการศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี พะเยา, 19(1), 132-144 .
- พิชญ์รักษ์ กันทวิ และ สติกร พงศ์พานิช. (2562). ความแตกฉานทางสุขภาพในกลุ่มผู้สูงอายุตำบลป่าตึง อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย. เชียงรายเวชสารวารสารวิชาการ โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์, 11(1), 73-83.
- มนตรี นรสิงห์ และ สุทธิพันธ์ ฤทธอมพันธ์. (2562). ความรอบรู้ทางสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยที่ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดหรือความดันโลหิต โรงพยาบาลนครพิงค์. วารสารโรงพยาบาลนครพิงค์, 10(1), 35-50.
- โรงพยาบาลโนนสูง. (2561). Hypertension Clinical Tracer Nonsung Hospital. นครราชสีมา : โรงพยาบาลโนนสูง

- วรรัตน์ ทิพย์รัตน์ โสภิต สุวรรณเวลา และ ญณ์ท วอลเตอร์. (2561). ปัจจัยทำนาย
ความรู้ด้านสุขภาพของผู้สูงอายุภาวะความดันโลหิตสูงที่มีโรคร่วม
จังหวัดตรัง. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*,
7(2), 26-38.
- สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดนครราชสีมา. (2564). *ข้อมูลการรายงานอัตราป่วย
รายใหม่ของโรคความดันโลหิตสูงต่อประชากรประจำปี 2560-2564*. (9
มิถุนายน 2564) สืบค้นจาก<https://nma.hdc.moph.go.th/hdc/>.
- แสงเดือน กิ่งแก้ว และ นุสรา ประเสริฐศรี. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างความ
ฉลาดทางสุขภาพของผู้สูงอายุที่เป็นโรคเรื้อรังหลายโรค. *วารสารพยาบาล
กระทรวงสาธารณสุข*, 25(3), 43-54.
- อริญญา นามวงศ์. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับความร่วมมือใน
การรักษาในผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง. *วารสารการพยาบาลและการ
ศึกษา*, 8(4), 78-93.
- อรุณี หล้าเขียว และ ทวีวรรณ ชาลีเครือ. (2558). *ความฉลาดทางสุขภาพและ
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการรับประทานยาในผู้ป่วยโรคความดันโลหิต
สูง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเปียงหลวง จังหวัดเชียงใหม่.
การประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ และนานาชาติ
ครั้งที่ 6 วันที่ 28-29 เมษายน 2558 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
กรุงเทพฯ*, 635-649.
- Nutbeam. (2009). Define and measuring health literacy : what can we
learn from literacy studies?. *International Journal Health*,
54(5), 303-305.
- Chajae F, Pirzadeh A, Hasanzadeh A, Mostafavi F. (2018). Relationship
between health literacy and knowledge among patients with
hypertension in Isfahan province, Iran. *Electronic physician*,
10(3), 6470-6477.
- Krelicie and Morgan. (1970). *สูตรการหากลุ่มตัวอย่าง*. (July 21, 2019)
Retrieved from <http://www.teacher.ssru.ac.th>.

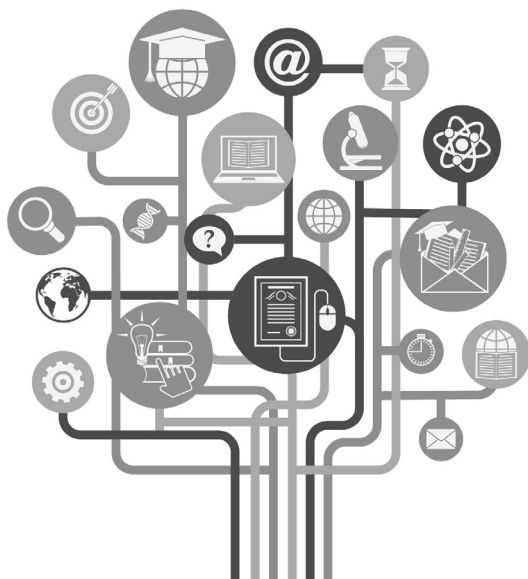
10

การนำหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้ในการพัฒนา กฎหมายบริษัทจำกัดในประเทศไทย

Application of Good Corporate Governance Principles to Develop
Thai Limited Company Law in Thailand

นพดล ปกรณ์นิมิตดี และ นเรศร์ เกษะประกร

Noppadon Pakonnimiddee and Nares Kesaparakorn

การนำหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้ในการพัฒนานกฎหมาย บริษัทจำกัดในประเทศไทย

Application of Good Corporate Governance Principles to Develop
Thai Limited Company Law in Thailand

นพดล ปกรณ์นิมิตดี¹ และ นเรศร์ เกษะประกร²

Noppadon Pakonnimidee and Nares Kesaparakorn

¹คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพฯ 10240 ประเทศไทย

NIDA School of Law , National Institute of Development Administration,
Bangkok 10240, Thailand e-mail : Noppadon.pak@stu.nida.ac.th

²คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพฯ 10240 ประเทศไทย

NIDA School of Law , National Institute of Development Administration,
Bangkok 10240, Thailand e-mail : nares.k19@gmail.com

Received : August 11, 2021 Revised : October 27, 2021 Accepted : October 29, 2021

บทคัดย่อ

จากสภาพการณ์ที่หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีถูกให้ความสำคัญเฉพาะเพียงบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ในขณะที่ธุรกิจภาคเอกชนตัวเล็กคะแนนการกำกับดูแลกิจการก็ถูกให้ความสำคัญแต่เพียงบริษัทมหาชน จำกัด ที่มีหลักทรัพย์ซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์เท่านั้น ทั้งที่บริษัทจำกัด โดยส่วนใหญ่ในไทยและของโลกที่เป็นธุรกิจขนาดกลางและย่อม และส่วนหนึ่งเป็นธุรกิจครอบครัวด้วยนั้น มีจำนวนบริษัท จำนวนลูกจ้าง ที่มากกว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ประเด็นดังกล่าวเป็นปัญหาที่เหมือนกันทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ จากการศึกษา พบว่า ประมวลกฎหมายและพาณิชย์ไทย ส่วนบริษัทจำกัด ยังมีพัฒนาการที่แตกต่างจากกฎหมายบริษัทมหาชน จำกัด ในประเด็นความสอดคล้องกับหลักการกำกับดูแลกิจการเพราะระบบกฎหมายบริษัทในประเทศไทยยังไม่ได้เป็นเอกภาพ เหมือนกฎหมายบริษัทต่างประเทศที่เศรษฐกิจพัฒนาแล้ว ดังนั้น บทความนี้จึงมุ่งศึกษาแนวทางของการนำหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้ในการพัฒนานกฎหมายบริษัทจำกัดในประเทศไทย เพื่อให้บริษัทจำกัดประสบความสำเร็จในแนวทางการดำเนินธุรกิจแบบยั่งยืนได้เช่นเดียวกับบริษัทมหาชน จำกัด ในตลาดหลักทรัพย์

คำสำคัญ : บริษัทเอกชน จำกัด; หลักการกำกับดูแลกิจการ; การพัฒนากฎหมายบริษัท

Abstract

As a condition in which good corporate governance principles are only valued by listed companies on the Stock Exchange of Thailand, as well as the corporate governance scores in private businesses, it is only featured by public limited companies that have securities traded on the stock exchange. Despite the fact that most private companies in Thailand are small and medium-sized businesses, and part of the family business. The numbers of these companies and their employees are much more than the listed companies on the Stock Exchange of Thailand. Such situations cause the same problem both in Thailand and abroad. According to the study, The Civil and Commercial Code in the Limited Company section also developed differently from the laws of Public Limited Company in relation to the corporate governance principles. Besides, the company legal system in Thailand lacks unity compared to the foreign company laws in developed economies. This article focuses on the guidelines for applying good corporate governance principles to develop the laws of limited companies in Thailand for private companies to be successful in sustainable business operations as well as public limited companies on the Stock Exchange of Thailand.

Keywords : Private Company Limited; Corporate Governance Principles; Company Law Development

บทนำ

หลักการกำกับดูแลกิจการจะมีประสิทธิภาพได้ต้องอาศัยกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ ของแต่ละประเทศ เป็นตัวช่วยเสริม (OECD, 2515 : 13) จากคำกล่าว ทำให้เห็นได้ว่า หลักการกำกับดูแลกิจการ กับเรื่องกฎหมายบริษัทดูเหมือนจะคนละเรื่องกัน แต่อันที่จริงแล้วหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี คือ สิ่ง que เข้ามาเสริมให้กฎหมายบริษัท มีความยืดหยุ่น และปรับเปลี่ยนหลักการดำเนินธุรกิจให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม โดยไม่จำเป็นต้องไปแก้ไขกฎหมาย และเป็นไปด้วยความสมัครใจของผู้ประกอบการ แต่อย่างไรก็ตาม หากการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการ หรือหลักบรรษัทภิบาลไม่สามารถเกิดผลในทางปฏิบัติ ได้จริงเท่ากับการบังคับใช้หลักการกำกับดูแลกิจการ โดยนำไปตราเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายในประเด็นที่หลักการกำกับดูแลกิจการที่อาศัยความสมัครใจ หากปฏิบัติไม่ได้ให้อธิบาย (Comply and Explain) ว่าไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือการกระทำของผู้ประกอบการ

งานวิจัยส่วนใหญ่ในประเทศไทย ได้ศึกษาหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีในบริษัทจดทะเบียน ทั้งที่ความสำคัญของบริษัทที่ไม่ได้อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ ทั้งในแง่จำนวนบริษัท จำนวนทุนจดทะเบียน และอัตราการจ้างแรงงาน มีตัวเลขจำนวนที่สูงกว่า และส่งผลต่ออัตราการเจริญเติบโตของประเทศ ที่มากกว่าบริษัทจดทะเบียน และเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเหมือนกันทั้งในต่างประเทศและไทย แต่ปัญหา คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะ 22 บริษัทจำกัดของไทย ยังมีการพัฒนากฎหมายที่สอดคล้องกับหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีอยู่น้อยมาก และแนวคิดที่แตกต่างระหว่างบริษัทจดทะเบียน กับบริษัทที่ไม่ได้อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมุมมองที่ว่า บริษัทเอกชน จำกัด เป็นเรื่องของเอกชนส่วนตัว ทุนส่วนตัวของผู้ประกอบการ เป็นการมองตามทฤษฎีหลักการกำกับดูแลกิจการที่มีนิยามแบบแคบ แนว Parkinson 1994 อย่างเดียว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและความเป็นมาของการกำกับกิจการที่ดีในกฎหมายบริษัท

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับกำกับดูแลกิจการที่ดี ในสหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และ ญี่ปุ่น กับกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีในไทย

3. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการแก้ไขกฎหมายบริษัทจำกัดของไทยเพื่อผลักดันหลักการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจำกัด ให้เกิดขึ้นและมีความทันสมัยเช่นเดียวกับกฎหมายต่างประเทศ

แนวคิดและทฤษฎีของการกำกับดูแลกิจการที่ดี

ความหมายของหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี

บทนิยามของหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี Corporate Governance ต่างๆ ที่หลากหลายแนวคิด มุมมองทั้งในต่างประเทศและของไทย ออกได้เป็นสองลักษณะตามทฤษฎีบริษัท คือ 1. นิยามของหลักการกำกับดูแลกิจการแบบแคบ ตามแนวทางของ Parkinson (1994) จะมุ่งไปที่การควบคุมกำกับดูแลกิจการของบริษัทโดยผู้ถือหุ้น (ทฤษฎีบริษัทรูปแบบผู้ถือหุ้น) 2. นิยามของหลักการกำกับดูแลกิจการแบบกว้างจะมองที่บทบาทของผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ ในเรื่องการตัดสินใจและดำเนินการให้ลุล่วงตามกลยุทธ์ของบริษัท (ทฤษฎีบริษัทรูปแบบผู้มีส่วนได้เสีย) (Worker-participation team, 2016) ทั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาในประเด็นในความหมายแบบกว้าง คือ คณะกรรมการและการมีส่วนได้เสีย

ความหมายของหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี ในมุมมองแบบกว้าง จะเริ่มต้นที่ความหมายที่องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา Organization for Economic Co-operation and Development หรือ OECD ได้นิยามความหมายของ “หลักการกำกับดูแลกิจการ” ไว้คือ ระบบการกำกับและควบคุมกิจการโดยการแบ่งแยกสิทธิและหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการ ผู้บริหาร ผู้ถือหุ้น หรือผู้มีส่วนได้เสียอื่น โดยกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเพื่อใช้ตัดสินใจ โดยยึดตามวัตถุประสงค์ของธุรกิจเป็นสำคัญ (ศิลปพร ศรีจันทเพชร, 2552)

หลักการกำกับดูแลกิจการ ของ G20/OECD ฉบับปี ค.ศ.2015 มีเนื้อหาหลักการ 6 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1: สร้างความมั่นใจในหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี กรอบการกำกับดูแลกิจการควรส่งเสริมตลาดที่โปร่งใสและเป็นธรรมและการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ควรสอดคล้องกับหลักกฎหมาย สนับสนุนการกำกับดูแลและการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพ

หมวดที่ 2: สิทธิและความเท่าเทียมกันในการปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นและหน้าที่ความเป็นเจ้าของที่สำคัญ หลักการข้อนี้ คือ เพื่อปกป้องและอำนวยความสะดวกในการใช้สิทธิของผู้ถือหุ้นและสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นทุกคนอย่างเท่าเทียมกันรวมถึงผู้ถือหุ้นส่วนน้อยและผู้ถือหุ้นต่างชาติ

หมวดที่ 3: นักลงทุนสถาบันตลาดหลักทรัพย์ และสถาบันการเงินที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางอื่น ๆ โดยเห็นว่าหลักการกำกับดูแลกิจการควรมีส่วนในการสร้างแรงจูงใจที่ดีตลอดทั้งระบบการลงทุนและจัดให้มีตลาดหุ้น ที่ทำงานในลักษณะที่เอื้อต่อหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี

หมวดที่ 4: บทบาทของผู้มีส่วนได้เสียในการกำกับดูแลกิจการ การกล่าวถึงสิทธิของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายหรือผ่านข้อตกลงร่วมกันและส่งเสริมความร่วมมือระหว่าง บริษัท และผู้มีส่วนได้เสียในการสร้างความมั่นคงและความยั่งยืนขององค์กรในเรื่องทางการเงิน

หมวดที่ 5: การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส (Disclosure and transparency) หลักการกำกับดูแลกิจการข้อนี้ ต้องการให้มีเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องบริษัท รวมถึงสถานการณ์ทางการเงินผลการดำเนินงาน

หมวดที่ 6: ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ (The responsibilities of the board) หลักการกำกับดูแลกิจการข้อนี้ มีสาระสำคัญ คือ คณะกรรมการควรดำเนินการบนพื้นฐานของข้อมูลที่ครบถ้วนโดยสุจริตใจด้วยความซื่อสัตย์และการเอาใจใส่และเพื่อประโยชน์สูงสุดของบริษัท และผู้ถือหุ้น (OECD, 2515)

แนวคิดของหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี

หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี ตามความหมายที่กล่าวมาข้างต้น แม้จะมีนิยามความหมายตามหลักสากล แต่วัฒนธรรมการดำเนินธุรกิจในแต่ละทวีป และแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน ทำให้เกิดแนวคิดของหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี ที่หลากหลายต่างกันอันส่งผลต่อระบบกฎหมายบริษัทด้วย ซึ่งการแบ่งแนวคิด

หลักการกำกับดูแลกิจการตามแนวทางของประเทศที่พัฒนาแล้ว อาจแบ่งออกได้ดังนี้

รูปแบบการกำกับดูแลกิจการในแนวทางของสหรัฐอเมริกา (The US rules-based model) สำหรับบริษัทมหาชน จำกัด จะเป็นรูปแบบคณะกรรมการบริษัทขึ้นเดียวมีกรรมการอิสระจากภายนอก และมีกฎหมาย (Sarbanes-Oxley) เป็นบทกำหนดโทษทางอาญาในเรื่องการฝ่าฝืนไม่เปิดเผยข้อมูล

รูปแบบการกำกับดูแลกิจการ ในแนวทางของสหราชอาณาจักร (The UK/ Commonwealth principle –based model) จะตรงกันข้ามกับสหรัฐอเมริกา โดยใช้หลัก Principle-based การใช้ประมวลหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี หากบริษัทไม่สามารถปฏิบัติตามได้จะต้องมีการชี้แจงอันเป็นไปตามหลัก comply or explain (Bob Tricker, 2015)

รูปแบบเครือข่ายธุรกิจของญี่ปุ่น (The Japan business network model) รูปแบบเครือข่ายธุรกิจของญี่ปุ่น ที่มีมาแต่เดิม คือ Keiretsu เครือข่ายธุรกิจที่ประกอบด้วย บริษัทต่างๆ รวมถึงผู้ผลิตในห่วงโซ่อุปทาน คู่ค้า ผู้จัดการจำหน่ายและนักการเงินเป็นบางกรณี ซึ่งบริษัทหรือบุคคลเหล่านี้จะทำงานร่วมกันอย่างมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดแต่ยังคงเป็นอิสระในการดำเนินงานของตนหรือบริษัทของตน ระบบ keiretsu ตามรูปแบบเดิมจะมีทั้งรูปแบบเครือข่ายธุรกิจแบบแนวตั้ง และรูปแบบเครือข่ายธุรกิจแบบแนวนอน (Daniel Liberto, 2021) มีประเด็นเรื่องความซับซ้อนกันของเครือข่าย keiretsu ในระบบเศรษฐกิจญี่ปุ่น จะแบ่งออกได้เป็นสองลักษณะ คือ (1) กรณีกลุ่มของบริษัทขนาดใหญ่ที่มีความสัมพันธ์ทางการค้าและการเงินซึ่งกันและกันและการเป็นเจ้าของและการจัดการที่เชื่อมต่อกันเพื่อปกป้องบริษัทเหล่านี้จากความไม่แน่นอนของตลาด ภัยคุกคามจากการเข้าครอบครองกิจการ และการแข่งขัน (2) เครือข่าย keiretsu ในแนวตั้ง การแลกเปลี่ยนและการควบคุมที่ไม่ได้สมดุลระหว่างบริษัทแม่ขนาดใหญ่และบริษัทในเครือที่พึ่งพากัน (James R. Lincoln, Michael L. Gerlach and Peggy Takahashi, 1992) ซึ่งจะเห็นประเด็นปัญหาได้จากกรณีบริษัทโตโยต้า ซึ่งมีบริษัทโรงงานผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ OEM ให้โตโยต้าที่มีความสัมพันธ์กันมานาน และได้รับสิทธิแต่เพียงผู้เดียว เป็นคู่ค้าสินค้ารายสำคัญ การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดหาชิ้นส่วน

ยานยนต์ เป็นการจัดหาเป็นส่วนๆ ซึ่งมีได้กระทำเป็นระบบ ทำให้บริษัทโตโยต้าได้สร้าง keiretsu แนวใหม่ โดย 1. การจัดซื้อชิ้นส่วนยานยนต์ จัดหาจากบริษัททั่วโลก ที่ให้ราคาที่ดีที่สุด 2. บริษัทโตโยต้าแทนที่จะซื้อชิ้นส่วนที่ละชิ้นกลับเรียกร้องว่าซัพพลายเออร์จัดหาชิ้นส่วนยานยนต์ให้บริษัทแบบระบบบูรณาการ 3. บริษัทโตโยต้าสนับสนุนซัพพลายเออร์ในการจัดระบบบูรณาการและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสินค้าในขั้นตอนการวางแผนของซัพพลายเออร์ (Katsuki Aoki and Thomas Taro Lennerfors, 2013)

แนวคิดหลักการกำกับดูแลกิจการที่สัมพันธ์กับแนวคิดการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน

ในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีหรือบรรษัทภิบาล กับ แนวคิดการดำเนินธุรกิจเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ไม่ว่าธุรกิจหรือบริษัทจะมองเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนในแนวคิดเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม หรือการมองเป้าหมายไปที่ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล กลไกการขับเคลื่อนที่สำคัญ จะต้องเริ่มที่คณะกรรมการของบริษัทเป็นอันดับแรก ซึ่งหลักการกำกับดูแลกิจการหรือบรรษัทภิบาล เป็นแนวคิดหรือหลักการในระดับของคณะกรรมการ ในขณะที่ความรับผิดชอบต่อสังคม หรือ CSR เป็นภาระความรับผิดชอบต่อระดับของฝ่ายจัดการบริษัทที่ผู้บริหารจะต้องรับไปดำเนินการ ส่วนในระดับผู้ปฏิบัติงานหรือลูกจ้าง จะใช้หลักจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (อนันต์ชัย ยุทธประถม, 2020) สำหรับแนวคิดของหลักการกำกับดูแลกิจการที่มีส่วนสัมพันธ์กับการพัฒนาอย่างยั่งยืน จะมีกรณีศึกษาในอินเดีย โดย Ashok kumar Sar พบว่า บริษัทที่มีค่าดัชนี CG (Corporate Governance) ที่สูงจะมีส่วนสัมพันธ์การระดับการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่มากกว่าบริษัทที่มีค่าดัชนี CG ที่ต่ำ (Ashok Kumar Sar, 2018)

การพัฒนาแบบความคิดมาจากหลักบรรษัทภิบาล มาสู่แนวคิดการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนที่มีแนวคิดเรื่องความรับผิดชอบต่อด้านสิ่งแวดล้อม สังคมและบรรษัทภิบาล (ESG) โดย ESG ได้ใช้เพื่อประเมินการดำเนินงานของบริษัท ผลประกอบการในอนาคตของบริษัท ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกอบการ

ดังกล่าวนี้ มาจากบทบาทของบริษัทที่มีต่อเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ (CSR) ภายใต้บริบทของการพัฒนาที่ยั่งยืน (สถาบันไทยพัฒนา, 2020)

กรอบแนวคิด

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยฉบับนี้ จะศึกษาแนวทางของการนำหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้ในการพัฒนากฎหมายบริษัทจำกัดในประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการศึกษาจากเอกสารต่างๆ ตำรา หนังสือกฎหมายต่างประเทศ งานวิจัยรวมถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายบริษัทจำกัดที่สัมพันธ์กับหลักการกำกับดูแลกิจการ

ผลการวิจัย

ความหมายของบริษัทเอกชนจำกัด

กฎหมายบริษัท ค.ศ. 2006 (Companies Act 2006) ของอังกฤษบัญญัติว่า “บริษัท” หมายถึง บริษัทที่จัดตั้งและจดทะเบียนตามกฎหมายบริษัท จะเห็นได้ว่ากฎหมายของอังกฤษมิได้บัญญัตินิยามของบริษัทตามความหมายในทางนิติศาสตร์ แต่ได้เน้นถึงการจัดตั้งและการจดทะเบียนเป็นสำคัญ เหตุผลเพราะว่าบริษัทในระบบกฎหมายของอังกฤษบุคคลคนเดียวมีสิทธิจัดตั้งบริษัทเอกชนจำกัด (เสถียรภาพ นาคหลวง, 2559) โดยกฎหมายบริษัท ค.ศ.2006 ได้มีบทนิยามของคำว่า บริษัทเอกชน จำกัด (private company) ไว้ว่าบริษัทเอกชน คือ บริษัทใดๆ ที่มีใช้บริษัทมหาชน จำกัด

ในกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา บริษัทเอกชน จำกัด (private company) สหรัฐอเมริกามีได้ใช้คำว่า Company แต่ใช้คำว่า Corporation บริษัทเอกชน

จำกัด ภาษาอังกฤษจะใช้ว่า Closely-held Corporation ในขณะที่บริษัทมหาชน จำกัด จะใช้คำว่า Public-held Corporation

กรณีกฎหมายบริษัทของญี่ปุ่น Companies Act 2005 มาตรา 2 มีนิยามของคำว่า บริษัท ประกอบไปด้วย Stock Company, General Partnership Company, Limited Partnership Company หรือ Limited Liability Company โดยมีนิยามของ บริษัทมหาชน คือ Stock Company ซึ่งหุ้นของบริษัททั้งหมดหรือแต่บางส่วนไม่ถูกจำกัดการโอน ชื่อนำสังเกตสำหรับกรณีกฎหมายบริษัทญี่ปุ่น ซึ่งจะแตกต่างจากกฎหมายบริษัทของไทยที่แยกกฎหมายบริษัทจำกัด (บริษัทเอกชน จำกัด) กับ กฎหมายบริษัทมหาชน จำกัด ออกจากกัน คือ Stock Company ภายใต้ Companies Act 2005 อาจเป็นบริษัทเอกชน หรือ บริษัทมหาชน ก็ได้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขจดทะเบียนต่อฝ่ายจดทะเบียนพาณิชย์ของกระทรวงยุติธรรม (Takao Shojima, 2021)

สำหรับประเทศไทย คำว่าบริษัทจำกัด จะมีความหมายเดียวกับบริษัทเอกชน จำกัดที่เทียบเคียงได้กับบริษัทเอกชนจำกัดในกฎหมายบริษัทของต่างประเทศ นิยามความหมายที่ต่างกันระหว่าง บริษัทจำกัด มาตรา 1096 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กับนิยาม บริษัทมหาชน จำกัด ตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 จากการศึกษาวิเคราะห์ พบว่า ส่วนที่เหมือนกัน คือ หุ้นแต่ละหุ้นที่มีมูลค่าต้องเท่ากัน และความรับผิดชอบที่จำกัดไม่เกินมูลค่าหุ้น ซึ่งประเด็นข้อนี้แตกต่างจากกฎหมายบริษัทของญี่ปุ่นที่ให้นิยามความแตกต่างโดยใช้เรื่องประเด็นข้อจำกัดการโอนหุ้น

หากวิเคราะห์นิยาม บริษัทจำกัด กับ บริษัทมหาชน จำกัด ในมุมที่สัมพันธ์กับแนวคิดทฤษฎีบริษัท จะพบว่า นิยามตามมาตรา 1096 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ไม่ได้สะท้อนแนวคิดทฤษฎีบริษัท ที่คำนึงถึงผู้ถือหุ้นเป็นหลัก แต่เป็นเพียงการอธิบายลักษณะของบริษัท ที่เทียบได้กับกฎหมายบริษัทอังกฤษ คือ Company limited by Share มาอธิบายความหมายของ บริษัทเอกชน จำกัด ในขณะที่นิยามของ บริษัทมหาชน จำกัด จะสะท้อนให้เห็นภาพทฤษฎีบริษัทที่คำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียได้มากกว่า เพราะมีประเด็นเรื่องการขายหุ้นแก่ประชาชน ซึ่งถือเป็นผู้มีส่วนได้เสีย

กฎหมายบริษัทของสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และญี่ปุ่นที่สัมพันธ์กับหลักการกำกับดูแลกิจการ

ในกฎหมายบริษัทของต่างประเทศ บทบาทที่สำคัญในการดำเนินกิจการธุรกิจจะอยู่ที่คณะกรรมการ หรือผู้บริหารของบริษัท ทั้งนี้รูปแบบคณะกรรมการในกฎหมายบริษัทของสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และญี่ปุ่นอาจยังมีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบกรรมการชุดเดียว หรือรูปแบบคณะกรรมการสองชุด แต่อย่างไรก็ตามหากศึกษาวิเคราะห์ในส่วนกฎหมายบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยก็อาจขึ้นอยู่กับที่ประชุมผู้ถือหุ้น ที่จะกำหนดรูปแบบให้มีคณะกรรมการชุดเดียว หรือให้มีคณะกรรมการสองชุด หลักการกำกับดูแลกิจการหรือบรรษัทภิบาล คือ หลักพื้นฐานที่คณะกรรมการต้องดำเนินการ บทบาทของคณะกรรมการบริษัทในการกำกับดูแลกิจการที่ดีนั้น คณะกรรมการองค์กรมีหน้าที่และความรับผิดชอบมากมายในการตัดสินใจทุกครั้งที่คณะกรรมการจะต้องพิจารณาว่าจะส่งผลกระทบต่อพนักงาน ลูกค้า ซัพพลายเออร์ ชุมชนและผู้ถือหุ้น หรืออาจกล่าวโดยรวมก็คือ ผู้มีส่วนได้เสียนั่นเอง (Nicholas J. Price, 2018)

กฎหมายบริษัทของสหรัฐอเมริกา มลรัฐต่างๆ ในสหรัฐอเมริกาหลายมลรัฐมีกฎหมายบริษัทเป็นของตนเอง แต่เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกกฎหมายบริษัทแห่งมลรัฐเดลาแวร์ (Delaware) เพราะมีกฎหมายบริษัทที่มีความทันสมัย มีหลักกฎหมายที่พัฒนาจากแนวคำพิพากษาศาล ซึ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการในการจัดตั้งบริษัท มีรัฐสภาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนากฎหมายบริษัท (Lewis S. Black, 2007) มีศาลที่พิจารณาคดีบริษัทโดยไม่ต้องมีคณะลูกขุน

บทบัญญัติสำคัญในเรื่องหน้าที่และความรับผิดชอบคณะกรรมการบริษัทตามกฎหมายบริษัท Delaware General Corporation Law (DGCL) ที่สอดคล้องกับหลักการกำกับดูแลกิจการ

หลักการพื้นฐานของกฎหมายบริษัทเดลาแวร์ คือ ธุรกิจและกิจการทั้งหลายของทุกบริษัทที่ดำเนินการภายใต้บทบัญญัตินี้ จะต้องถูกจัดการงานหรืออยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการบริษัท (DGCL มาตรา141(a))

1. คณะกรรมการบริษัททำหน้าที่เป็นตัวแทนของเจ้าของบริษัท (ผู้ถือหุ้น)
2. คุณสมบัติกรรมการ

ตัวอย่างกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี คือ เรื่อง คุณสมบัติกรรมการ ตามกฎหมายบริษัทแห่งมลรัฐเดลาแวร์ DGCL Section 141(b) หนังสือรับรองการจดทะเบียน หรือข้อบังคับที่ได้วางคุณสมบัติที่เหมาะสมสำหรับการทำหน้าที่ของคณะกรรมการ เช่น กรรมการจะต้องเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัท ข้อบังคับ เรื่องคุณสมบัติกรรมการ ข้อบังคับดังกล่าวจะได้รับการตีตกไปหากถูกเขียนขึ้นบนเป้าหมายความไม่เท่าเทียมในกรณีการละเมิดกฎหมายของมลรัฐเดลาแวร์

ในคดี *Triplex Shoe Co. v. Rice & Hutchins, Inc.*, 152 A. 342, 351 (Del. 1930) ได้ยกประเด็นเรื่องข้อบังคับที่กำหนดว่ากรรมการที่จะเข้ารับตำแหน่งจะต้องถือครองเป็นเจ้าของหุ้นบริษัทดังกล่าวหรือไม่ (Henry duPont Ridgely, 2015) ในตอนท้ายของคำพิพากษานี้ได้ระบุไว้ว่า คุณสมบัติกรรมการควรถูกทำขึ้นในระยะเวลาอันควร ระยะเวลาอันควรขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงและสถานการณ์ในแต่ละคดี

3. รูปแบบ กฎหมายบริษัททั่วไปแห่งมลรัฐเดลาแวร์ กรรมการบริษัทอยู่ภายใต้หลักความไว้วางใจ อันประกอบด้วยหลักความระมัดระวังและหลักความรับผิดชอบ ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ย่อยลงไป อันได้แก่ หน้าที่ตามหลักสุจริต หน้าที่กำกับควบคุมและหน้าที่เปิดเผยข้อมูล

หลัก Fiduciary Duty โดยทั่วไปจะ หมายถึง หน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลที่มีหน้าที่ดูแลหรือจัดการทรัพย์สินหรือกิจการของคนอื่นด้วยเจตนาที่สุจริต แต่เมื่อนำมาใช้กับบริษัทจะ หมายถึง หน้าที่ของกรรมการที่ต้องดูแลกิจการบริษัทภายใต้หลัก Fiduciary Duty ซึ่งหลักดังกล่าวนี้ มีพัฒนาการมาจากคำพิพากษาศาล (case law) จนมาสู่บทบัญญัติมาตรา 172 ของ กฎหมายบริษัททั่วไปแห่งมลรัฐเดลาแวร์ (Delaware General Corporation Law) (รัชดาพร สวรร, 2551)

มาตรา 172 ของกฎหมายบริษัททั่วไปแห่งมลรัฐเดลาแวร์ ถอดความเป็นภาษาไทย เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลัก Fiduciary Duty ความว่า

ความรับผิดชอบของกรรมการทุกคนและคณะกรรมการเกี่ยวกับเงินปันผลหรือการไถ่ถอนหุ้น

“กรรมการซึ่งอยู่ในคณะกรรมการบริษัท หรือกรรมการในคณะกรรมการใด ๆ ที่คณะกรรมการบริษัทแต่งตั้ง จะได้รับการคุ้มครองตามหลักสุจริต ภายใต้ลายลักษณ์อักษรของบริษัท และตามข้อมูลความคิดเห็นรายงานหรือข้อความดังกล่าวที่ถูกนำเสนอต่อบริษัท โดยเจ้าหน้าที่หรือพนักงานของบริษัท หรือคณะกรรมการบริษัท หรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดในเรื่องที่กรรมการเชื่อว่าเขามีความสามารถทางวิชาชีพหรือเป็นผู้เชี่ยวชาญ และที่ได้รับเลือกด้วยความระมัดระวังอย่างสมเหตุสมผลโดยหรือในนามของบริษัท.....”

หน้าที่ตามหลักความระมัดระวัง (Duty of care) ต้องการให้กรรมการได้รับข้อมูล และตัดสินใจในการดำเนินกิจการอย่างอิสระบนพื้นฐานข้อมูลที่สมเหตุสมผล (Scott Green, 2005) คดี Smith v. Van Gorkom ถือเป็นคดีสำคัญคดีหนึ่งในปี ค.ศ.1982 โดยศาลแห่งมลรัฐเดลาแวร์ได้พบข้อเท็จจริงในคดีว่า กรรมการต้องรับผิดชอบต่อการละเมิดหลักความไว้วางใจในส่วนหน้าที่ตามหลักความระมัดระวัง (Duty of care) โดยต้องรับผิดชอบค่าเสียหายต่อผู้ถือหุ้น (ฝ่ายโจทก์) คำพิพากษาศาลในอดีตที่เคยเป็นบรรทัดฐาน Dodge v. Ford Motor Co. , Shlensky v. Wrigley และ Joy v. North ศาลจะไม่ตัดสินให้กรรมการต้องรับผิด หากกรรมการได้ปฏิบัติหน้าที่ตามหลักความระมัดระวัง กรรมการได้ตัดสินใจและกระทำการโดยสุจริต ไม่มีการฉ้อโกงหรือกระทำผิดกฎหมาย และได้คำนึงถึงประโยชน์ของบริษัทเป็นสำคัญ (Florence Shu-Acquaye, 2004) ในส่วนหน้าที่ตามหลักความระมัดระวังนี้ หากพิจารณาตาม The Model Business Corporation Acts จะสอดคล้องกับมาตรา 8.30 ที่มีบทบัญญัติวางหลักการมาตรฐานการปฏิบัติหน้าที่สำหรับกรรมการ (ถอดความเป็นภาษาไทย ได้ดังนี้)

ข้อ A. กรรมการทุกคนในคณะกรรมการบริษัท ต้องปฏิบัติหน้าที่กรรมการด้วยความซื่อสัตย์สุจริตตามวิธีการที่กรรมการเชื่ออย่างมีเหตุผลว่าจะเป็นไปโดยประโยชน์สูงสุดแก่บริษัท (รัชดาพร สังวร, 2551)

ข้อ B. กรรมการในคณะกรรมการหรือคณะกรรมการ เมื่อได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการต้องตัดสินใจหรือเอาใจใส่ต่อในการทำหน้าที่ จะต้องใช้ความ

ระมัดระวังเสมือนบุคคลในภาวะเช่นนั้น และเชื่อได้มีอย่างเหตุผลว่าอยู่ในสภาวะเดียวกัน

บทบัญญัติในส่วนมาตรา 172 ของ กฎหมายบริษัททั่วไปแห่งมลรัฐเดลาแวร์ (Delaware General Corporation Law) และ The Model Business Corporation Acts มาตรา 8.30 นี้ หากจะศึกษาเปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ก็มีความใกล้เคียงกับมาตรา 1168 ที่บัญญัติว่า ในอันที่จะประกอบกิจการของบริษัทนั้น กรรมการต้องใช้ความเอื้อเพื่อสอดส่องอย่างบุคคลค้าขายผู้ประกอบด้วยความระมัดระวัง ซึ่งเทียบเคียงกับ Duty of care

การทำหน้าที่ตามความหลักซื่อสัตย์ (Duty of loyalty) ความรับผิดชอบนี้ คือ การกระทำการหรืองดเว้นการกระทำบนหลักการพื้นฐานอิสระและไม่มีประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องตามหลักสุจริตด้วยความเชื่อที่ว่ากระทำการเป็นประโยชน์ต่อบริษัทและผู้ถือหุ้น

4. กรรมการต้องเป็นอิสระไม่มีส่วนได้เสียกรรมการไม่ควรมีส่วนได้เสียไม่ว่าเรื่องเงิน หรือประโยชน์อื่นใดจากการทำงาน ยกเว้นกรรมการที่เป็นผู้ถือหุ้น และด้วยความเป็นอิสระ คือ ไม่มีสายสัมพันธ์กับคู่สัญญาของบริษัทที่มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย

5. หน้าที่กำกับดูแลหน้าที่นี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักความรับผิดชอบอันรวมถึงระดับความใส่ใจของกรรมการที่มีต่อการจัดการความเสี่ยงของบริษัท

การคุ้มครองการทำหน้าที่ของกรรมการบริษัท

การคุ้มครองการทำหน้าที่ของกรรมการบริษัท แนวทางที่หนึ่ง คือ การใช้แนวทางตามคำพิพากษาศาล ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีหลักกฎหมายซึ่งเรียกว่า “Business Judgement Rule” เพื่อคุ้มครองการตัดสินใจทางธุรกิจของกรรมการผ่านหลักกฎหมายจารีตประเพณีและได้รับการบัญญัติเป็นตัวบทกฎหมายในมลรัฐต่างๆ เพื่อมิให้กรรมการต้องมีความรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว หากการตัดสินใจดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายแก่บริษัท หากพิสูจน์ได้ว่าการตัดสินใจนั้นอยู่บนหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด และในขณะเดียวกัน หลักกฎหมาย Business Judgement Rule ก็ถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญของผู้ถือหุ้นในการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจทางธุรกิจของกรรมการว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และ

กรรมการต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว ต่อการตัดสินใจดังกล่าวหรือไม่ด้วยเช่นกัน ผ่านกระบวนการฟ้องคดีต่อศาล เพื่อขอให้ศาลตรวจสอบการใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจทางธุรกิจศาลจะใช้ “หลักการตัดสินใจทางธุรกิจ” เพื่อกำหนดว่ากรรมการและเจ้าหน้าที่ของบริษัทได้ละเมิดหน้าที่ต่อหลักความไว้วางใจของตนหรือไม่ (ศุภวัชร มาลานนท์, 2560)

การคุ้มครองการทำหน้าที่กรรมการบริษัท ที่เชื่อโดยสุจริตใจในบันทึกข้อมูลบริษัท และการนำเสนอข้อมูล ความเห็นต่อคณะกรรมการบริษัท โดยเจ้าหน้าที่และลูกจ้างของบริษัท อันเป็นไปตามกฎหมายบริษัทแห่งมลรัฐเดลาแวร์ มาตรา 141

การคุ้มครองการทำหน้าที่กรรมการบริษัท โดยการทำประกันภัยกับบริษัท ประกันภัย มลรัฐเดลาแวร์ อนุญาตให้บริษัทสามารถจัดซื้อกรมธรรม์เพื่อประกันความรับผิดชอบของกรรมการและเจ้าหน้าที่บริษัทได้ (Peter A. Atkins, Marc S. Gerber, Edward B. Micheletti, Robert S. Saunders, 2020)

กฎหมายบริษัทของสหราชอาณาจักร

พระราชบัญญัติบริษัท ค.ศ.2006 (Companies Act 2006) หน้าที่ของกรรมการถือเป็นหัวใจสำคัญของกฎหมายบริษัทแม้บริษัทจะเป็นนิติบุคคล แต่ก็ต้องดำเนินการผ่านผู้แทนนิติบุคคลซึ่งก็คือ กรรมการ (Stephen Girvin, Sandra Frisby and Alastair Hudson, 2010) โดยกฎหมายบริษัท ค.ศ.2006 ได้กำหนดหน้าที่ของกรรมการที่สำคัญไว้อยู่ 7 ข้อ ดังนี้

1. หน้าที่กระทำการภายในขอบอำนาจ (Duty to act within powers มาตรา 171) กรรมการมีหน้าที่กระทำการภายในขอบอำนาจกระทำการภายใต้ธรรมนูญบริษัทและใช้อำนาจตามวัตถุประสงค์ คำว่าธรรมนูญบริษัทในที่นี้จะประกอบไปด้วย หนังสือบริคณห์สนธิและข้อบังคับบริษัท

2. หน้าที่ในการส่งเสริมความสำเร็จของบริษัท (Duty to Promote the Success of the Company มาตรา 172) เพื่อส่งเสริมความสำเร็จของบริษัท กรรมการของบริษัท จะต้องทำหน้าที่ในแนวทางที่เป็นไปโดยสุจริตมีแนวโน้มที่จะส่งเสริมความสำเร็จของบริษัท เพื่อประโยชน์ของผู้ถือหุ้นโดยรวมและในการทำเช่นนั้นได้คำนึงถึง (ก) ผลที่ตามมาของการตัดสินใจใด ๆ ในระยะยาว

(ข) ผลประโยชน์ของพนักงานของบริษัท (ค) ความจำเป็นในการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางธุรกิจของบริษัท กับซัพพลายเออร์ลูกค้าและอื่น ๆ (ง) ผลกระทบของการดำเนินงานของบริษัทที่มีต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม (จ) ความปรารถนาของบริษัทที่รักษาชื่อเสียงในด้านมาตรฐานการดำเนินธุรกิจที่สูง และ (ฉ) ความจำเป็นในการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมระหว่างผู้ถือหุ้นของบริษัท

3. หน้าที่การตัดสินใจอย่างเป็นอิสระ (Duty to Exercise Independent Judgement มาตรา 173) กรรมการมีหน้าที่ในการตัดสินใจอย่างเป็นอิสระ มาตรา 173 แบ่งออกเป็น 2 หัวข้อย่อย ได้แก่ (1) กรรมการ ของบริษัทจะต้องตัดสินใจอย่างเป็นอิสระ (2) อย่างไรก็ตาม การกระทำตามข้อตกลงที่บริษัทได้ทำไว้เพื่อจำกัดการใช้ดุลยพินิจของกรรมการในอนาคต รวมถึงการกระทำที่ได้รับมอบอำนาจตามธรรมนูญของบริษัท จะไม่ถือว่าเป็นการละเมิดต่อหน้าที่ของกรรมการตามข้อนี้

4. หน้าที่ใช้ความระมัดระวัง ทักษะและความวิริยะอย่างสมเหตุสมผล (Duty to Exercise Reasonable Care, Skill and Diligence มาตรา 174) หน้าที่ตามกฎหมายบริษัทที่ต้องใช้ความระมัดระวัง ทักษะ และความวิริยะอย่างสมเหตุสมผล หมายถึง (1) กรรมการของบริษัท ต้องใช้ทักษะและความวิริยะอย่างสมเหตุสมผล (2) ซึ่งหมายความว่าความระมัดระวัง ทักษะ และความวิริยะอย่างสมเหตุสมผลที่จะใช้โดยคนที่ขยันพอเพียงด้วยความรู้ทักษะและประสบการณ์ทั่วไปที่อาจคาดหวังอย่างสมเหตุสมผลของบุคคลซึ่งปฏิบัติหน้าที่โดยกรรมการที่เกี่ยวข้องกับบริษัท และความรู้ทักษะและประสบการณ์ทั่วไปที่กรรมการพึงมี

5. หน้าที่หลีกเลี่ยงการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (Duty to Avoid Conflict of Interest มาตรา 175) กรรมการมีหน้าที่หลีกเลี่ยงการขัดกันแห่งผลประโยชน์กับบริษัท โดยกรรมการของบริษัทจะต้องหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่เขามีหรืออาจมีผลประโยชน์โดยตรงหรือโดยอ้อมที่ขัดแย้งกันหรืออาจขัดแย้งกับผลประโยชน์ของบริษัท

6. หน้าที่ไม่ยอมรับผลประโยชน์จากบุคคลที่สาม (Duty not to Accept Benefits from Third Parties มาตรา 176) หน้าที่ไม่ยอมรับผลประโยชน์จากบุคคลที่สาม กรรมการของบริษัทต้องไม่รับผลประโยชน์จากบุคคลภายนอกที่มอบ

ให้โดยเหตุผลว่าเป็นกรรมการ หรือกระทำการหรือไม่กระทำการใดในฐานะกรรมการ คำว่า “บุคคลที่สาม” ในที่นี้ หมายถึง บุคคลอื่นที่ไม่ใช่บริษัท องค์กรที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลที่ทำหน้าที่ในนามของบริษัท หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง

7. หน้าที่ประกาศผลประโยชน์ในธุรกรรมที่น่าเสนอ (Duty to Declare Interest in Proposed Transaction มาตรา 177) หน้าที่ของกรรมการบริษัทในการประกาศผลประโยชน์ในธุรกรรมที่น่าเสนอ ตามมาตรา 177 หากกรรมการของบริษัทมีความประสงค์ในการทำธุรกรรมหรือข้อตกลงที่เสนอกับบริษัทไม่ว่าทางใดทั้งทางตรงและทางอ้อม กรรมการคนดังกล่าวจะต้องแจ้งลักษณะและขอบเขตของความประสงค์นั้นต่อกรรมการรายอื่นด้วย

กฎหมายบริษัทของญี่ปุ่น

ปัจจุบัน บริษัทต่างๆ ในญี่ปุ่น อยู่ภายใต้กฎหมายบริษัทของญี่ปุ่น หรือ Companies Act 2005 ซึ่งประกาศใช้เมื่อ 26 กรกฎาคม ค.ศ.2005 โดยบทบัญญัติในกฎหมายบริษัทญี่ปุ่นที่สัมพันธ์กับหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา คือ หน้าที่คณะกรรมการตามกฎหมายบริษัท โดยมาตราที่กำหนดเป็นหน้าที่กรรมการอย่างชัดเจน คือ มาตรา 355 Duty of Loyalty และ มาตรา 357 Director's Duty of Report และเป็นหน้าที่ของกรรมการที่สอดแทรกไว้ในมาตราอื่นอยู่อีกหลายมาตรา

คณะกรรมการตามกฎหมายบริษัทแห่งญี่ปุ่น มีหน้าที่กำกับควบคุม การกระทำของกรรมการที่เป็นผู้แทนนิติบุคคลผู้ซึ่งมีความรับผิดชอบในการบริหารกิจการงานบริษัท และคณะกรรมการมีอำนาจที่จะถอดถอนกรรมการที่เป็นผู้แทนนิติบุคคล หากพบการกระทำที่ไม่เหมาะสม หน้าที่กรรมการตามกฎหมายบริษัท จึงสามารถสรุปได้ ดังนี้

หน้าที่กรรมการ (Duties of Care and Loyalty) กรรมการต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวังและความรับผิดชอบ (มาตรา 355) กรรมการแต่ละคนจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายและข้อบังคับบริษัท และมติที่ประชุมสามัญผู้ถือหุ้น และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวังต่อบริษัท stock company

หน้าที่กำกับ ควบคุมดูแล (Duty of supervision) หน้าที่นี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักความระมัดระวัง กรรมการแต่ละคนมีหน้าที่กำกับควบคุม ดูแล และต้อง

ทำให้มั่นใจว่า การกระทำของกรรมการคนอื่น รวมถึงกรรมการที่เป็นผู้แทนนิติบุคคล ได้ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับบริษัท

หน้าที่รายงาน ถ้ากรรมการตรวจพบข้อเท็จจริงอันเป็นอันตรายสำคัญต่อบริษัทร่วมทุน (stock company) กรรมการจะต้องรายงานข้อเท็จจริงดังกล่าวแก่ผู้ถือหุ้นทันที (มาตรา 357)

หน้าที่จัดตั้งระบบการควบคุม ตรวจสอบภายใน (Duty to establish internal control systems) หน้าที่ตามข้อนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักความระมัดระวัง และหน้าที่กำกับควบคุมดูแล

บริษัทที่เข้าลักษณะบริษัทขนาดใหญ่ (Large Company) มีหน้าที่ต้องดำเนินการในส่วนเกี่ยวกับระบบการตรวจสอบภายในด้วยระบบการตรวจสอบภายใน ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการต้องเป็นไปตามกฎหมาย และข้อบังคับบริษัท และระบบอื่นตามพระราชกฤษฎีกาที่ออกโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม อันทำให้เกิดความมั่นใจต่อการดำเนินธุรกิจอย่างเหมาะสมของบริษัทร่วมทุน (Stock Company)

หน้าที่อื่นๆ ของกรรมการ กรรมการบริษัทจะถูกจำกัดอำนาจหน้าที่ในเรื่องการทํานิติกรรมที่เป็นการแข่งขันกับกิจการ หรือนิติกรรมที่มีส่วนได้เสีย (CA มาตรา 365)

ความรับผิดของกรรมการต่อบริษัทในกรณีที่กรรมการได้ละเลยต่อหน้าที่กรรมการต้องรับผิดชอบใช้ต่อบริษัทในความเสียหายใดๆ อันเป็นผลจากการละเลย (CA มาตรา 423) มีบทบัญญัติพิเศษสำหรับความรับผิดกรรมการ เกี่ยวกับการเสนอผลประโยชน์ที่ผิดกฎหมายอันเกี่ยวกับการใช้สิทธิของผู้ถือหุ้น (CA มาตรา 120) การจัดสรรส่วนเกินและการซื้อหุ้นของกรรมการ (CA มาตรา 462) การซื้อหุ้นจากผู้ถือหุ้นที่ไม่เห็นด้วย (CA มาตรา 464) ความรับผิดจากการขาดดุลภายหลังการจ่ายเงินปันผลและการซื้อหุ้นของกรรมการ (CA มาตรา 465) (Yoshinori Ono, 2009)

การพัฒนากฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดของไทยบนแนวคิดหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี

การศึกษาหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียน ปี 2560

จะพบว่า หลักการดังกล่าว ได้กำหนดบทบาทหน้าที่แก่คณะกรรมการบริษัท 8 ข้อ และสองข้อสำคัญ คือ 1. คณะกรรมการต้องตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบของตน ในฐานะผู้นำที่สร้างคุณค่าให้แก่กิจการอย่างยั่งยืน 2. การกำหนดเป้าหมายของกิจการเพื่อความยั่งยืน สองข้อดังกล่าว สะท้อนผลลัพธ์ที่ต้องการ คือ ประโยชน์ต่อสังคม และการลดผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อมที่บริษัทเอกชน จำกัด ที่ไม่ได้อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ก็ต้องกระทำเช่นกัน ในส่วนอำนาจหน้าที่ของกรรมการบริษัทเอกชน จำกัดของไทย จากการศึกษาบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ 22 ส่วนของบริษัท ส่วนที่สัมพันธ์กับแนวคิดหลักการกำกับดูแลกิจการเท่าที่พบในกฎหมาย จะพบว่า หน้าที่และอำนาจของกรรมการบริษัทจำกัด ของไทย (ในส่วนที่นอกเหนือจากข้อบังคับบริษัท) จะมีได้ถูกรวบรวมไว้ในมาตราเดียวแต่ได้ถูกกระจายไปตามบทบัญญัติต่างๆ ตามหัวข้อตั้งแต่ตอนจัดตั้งจนถึงเลิกบริษัทเริ่มตั้งแต่ประชุมจัดตั้งบริษัท เมื่อกรรมการเข้ารับหน้าที่แล้วต้องลงมือจัดการเรียกให้ผู้เริ่มก่อการและผู้เข้าซื้อหุ้นทั้งหลายใช้เงินในหุ้นซึ่งจะต้องใช้เป็นตัวเงิน เรียกหุ้นหนึ่งไม่น้อยกว่าร้อยละสิบห้า ตามไปด้วยการขอจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิและการขอจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท (มาตรา 1110-1111/1) กรรมการยังมีหน้าที่ในการเรียกเก็บเงินค่าหุ้นที่เหลือ มาตรา 1120-1123

หน้าที่ของกรรมการที่จะส่งสำเนาบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นไปยังนายทะเบียนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง (มาตรา 1139) และมาตรฐานหน้าที่ของกรรมการตามมาตรา 1168 หน้าที่และอำนาจของกรรมการในส่วนที่เกี่ยวกับการประชุมผู้ถือหุ้น การเรียกประชุมวิสามัญจะเกิดใน 4 กรณี คือ 1. ตามที่กรรมการเห็นสมควร 2. ขาดทุนถึงกึ่งหนึ่งต้องเรียกประชุมทันที 3. เมื่อผู้ถือหุ้นมีจำนวนหุ้นรวมกันไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าแห่งจำนวนหุ้นของบริษัทได้เข้าชื่อกันทำหนังสือร้องขอให้เรียกประชุม 4. ตำแหน่งผู้สอบบัญชีว่างในส่วนรายงานการประชุมกรรมการต้องจัดให้จัดบันทึกรายงานการประชุมและข้อมติทั้งหมดของที่ประชุมผู้ถือหุ้นและของที่ประชุมกรรมการลงไว้ในสมุดโดยถูกต้อง ตามมาตรา 1207

จากการศึกษา พบว่า เหตุกฎหมายบริษัทจำกัด (บริษัทเอกชนจำกัด) ของไทย ในบทบัญญัติที่สัมพันธ์หรือสอดคล้องกับหลักการกำกับดูแลกิจการยัง

ไม่เหมือนกฎหมายบริษัทเอกชนของต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร หรือญี่ปุ่น ด้วยเหตุผลสำคัญประการแรก คือ การแบ่งแยกกฎหมายบริษัทออกเป็นสองฉบับของไทยโดยกฎหมายบริษัทจำกัด จะอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในขณะที่ บริษัทมหาชน จำกัด จะอยู่ที่พระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ. 2535 ประการสอง ในประเทศไทยหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีถูกให้ความสำคัญกับบริษัทมหาชน จำกัด ที่มีหุ้นซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

บทสรุป

จากข้อมูลสถิติของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ย้อนหลัง 3 ปี พบว่า จำนวนบริษัทที่ไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ทั้งบริษัทจำกัด และบริษัทมหาชน จำกัด มีมากกว่าจำนวนบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ จำนวนบริษัทที่มีส่วนสัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจในแง่ทุนจดทะเบียน ผลประกอบการและอัตราการจ้างงานในภาพรวมจากธุรกิจกลุ่มบริษัทเหล่านี้ ซึ่งเมื่อรวมกันจะมีมูลค่าทางเศรษฐกิจที่สูงกว่าบริษัทจดทะเบียน ประเด็นจำนวนบริษัทจำกัด รวมถึงผลกระทบต่อเศรษฐกิจของบริษัทกลุ่มนี้ จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ควรมีการศึกษาแนวทางการนำหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้ในการพัฒนามาตรฐานกฎหมายบริษัทจำกัดของไทย เนื่องจากกฎหมายบริษัทจำกัด ยังมีความต่างจากกฎหมายบริษัทมหาชน จำกัด ในแก่นเนื้อหาของมาตรฐานกรรมการ อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ซึ่งกรรมการคือ ผู้มีบทบาทสำคัญในการใช้หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี เพื่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างคณะกรรมการ ฝ่ายจัดการ และผู้ถือหุ้น และนำไปสู่ผลลัพธ์คือความยั่งยืนแก่ธุรกิจ จากการศึกษา พบว่า หากเปรียบเทียบกับกฎหมายบริษัทของต่างประเทศตามที่ได้ศึกษาใน 3 ประเทศ ทั้งบริษัทเอกชน จำกัด และบริษัทมหาชน จำกัด จะมีมาตรฐานกรรมการในเรื่องหลักความสุจริต และหลักความระมัดระวัง ที่เหมือนกัน เพราะบริษัททั้งสองรูปแบบอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน

อภิปรายผล

โดยผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษา คือ นำเสนอแนวคิดความยั่งยืนของธุรกิจที่ไม่ควรถูกจำกัดไว้เพียงธุรกิจที่เป็นบริษัทจดทะเบียน การผลักดันหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทจำกัด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้เสีย โดยไม่ได้มีผู้ถือหุ้นเพียงกลุ่มเดียว จะได้มีส่วนช่วยเพิ่มมูลค่าและสร้างความยั่งยืน ทั้งนี้ได้มีการศึกษาวิจัยในส่วนของบริษัทจดทะเบียนพบว่า หลักการกำกับดูแลกิจการ ส่งผลต่อมูลค่ากิจการและการเติบโตที่ยั่งยืนของธุรกิจ หากนำมาเปรียบเทียบกับ บริษัทจำกัด น่าจะได้ผลลัพธ์ที่ไม่แตกต่างกัน การนำหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาบรรจุไว้ในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในลักษณะแนวทางเดียวกับกฎหมายบริษัทอังกฤษ หรือกฎหมายบริษัทของฝรั่งเศส โดยเฉพาะอย่างยิ่งทฤษฎีบริษัทที่คำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียจะมีข้อดี ในด้านการสร้างความยั่งยืนแก่ธุรกิจ แต่อย่างไรก็ตามก็อาจไม่สามารถนำหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้พัฒนากฎหมายบริษัทจำกัด ได้ทั้งหมดเพราะโดยแนวคิดของบริษัทเอกชน ในกรณีบริษัทขนาดเล็ก ซึ่งเป็นธุรกิจส่วนตัว อาจไม่มีความจำเป็นที่ต้องเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ หากนำหลักการเรื่องการเปิดเผยข้อมูลมาใช้จนเกินความจำเป็น อาจเป็นอุปสรรคต่อผู้ประกอบการที่ประสงค์จัดตั้งบริษัทจำกัดของไทย

ข้อเสนอแนะ

แนวทางการพัฒนากฎหมายบริษัท โดยนำหลักการกำกับดูแลกิจการมาเป็นพื้นฐานในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติควรนำผสมผสานแนวทางหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีทั้ง Soft Law และ Hard Law ของประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และญี่ปุ่นมาใช้กับบริษัทของไทย หลายประเทศในโลกจะมีแนวทางการนำหลักการกำกับดูแลกิจการมาใช้พัฒนากฎหมายควบคู่กัน โดยแนวโน้มของหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่ทั่วโลกจะมีส่วนหนึ่งที่ใช้กฎหมายเพื่อเสริมประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อการดึงดูดนักลงทุน ตัวอย่างในสหภาพยุโรป พบว่ามีความพยายามสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของกฎหมายบริษัท เพื่อนำไปสู่ความเป็นมาตรฐาน (Bob Tricker, 2015) ในงานวิจัยบางเล่มของต่างประเทศ

ระบุว่า ในระยะยาวแล้ว ไม่น่าเชื่อว่า ระบบธรรมาภิบาลบริษัท หรือการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัท จะดำรงคงอยู่โดยไม่มีกฎหมายรองรับโดยเฉพาะในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจหรือเศรษฐกิจอยู่ในภาวะตกต่ำ (สุรศักดิ์ ไชยธนกิจ, 2558) ฉะนั้นข้อเสนอแนะของผู้วิจัย รูปแบบการพัฒนากฎหมายบริษัทของประเทศไทย ที่สอดคล้องกับหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีจึงมี ดังนี้

1) การพัฒนากฎหมายบริษัท บนโครงสร้างระบบกฎหมายที่เป็นอยู่ปัจจุบัน โดยปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ส่วนบริษัทในประเด็นผู้ถือหุ้น การประชุมผู้ถือหุ้น บทบัญญัติในส่วนของการกรรมการ บัญชี และ ผู้ตรวจสอบบัญชี โดยใช้ฐานกฎหมายที่สอดคล้องกับแนวคิดหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่อยู่เบื้องหลังหลายมาตรา ในพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด มาปรับใช้เท่าที่เหมาะสมกับสภาพกิจการบริษัทจำกัด

ประเด็นเรื่องขนาดของกิจการ หรือขนาดบริษัท ถือเป็นประเด็นที่ไม่มีในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ในกฎหมายบริษัทต่างประเทศ จะเห็นได้ว่า หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีบริษัทเอกชนขนาดใหญ่ของสหราชอาณาจักร และกฎหมายบริษัทญี่ปุ่น มีการกำหนดหลักเกณฑ์ การเป็นบริษัทเอกชนขนาดใหญ่ ไว้ในแนวทางหลักการกำกับดูแลกิจการ หรือไว้กฎหมายบริษัท ด้วยเพราะบริษัทขนาดกลาง และเล็ก อาจไม่มีความจำเป็นในการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการทุกเรื่อง การกำหนดขนาดกิจการ บริษัทขนาดใหญ่ ที่ควรใช้มาตรฐานสากลเรื่องกำกับดูแลกิจการที่ดี ในระดับเท่ากับบริษัทมหาชน จำกัด ที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ จึงควรได้รับการพิจารณา

ฉะนั้น ขนาดของกิจการประเภทบริษัทจำกัด จึงควรนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการพัฒนากฎหมายบริษัทจำกัด ในส่วนการเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส เช่น กรณีมาตรา 172 ของ Companies Act 2006 ซึ่งเป็นข้อกำหนดที่ใช้กับบริษัทขนาดใหญ่เท่านั้นเพราะขนาดของกิจการ จะมีส่วนที่เชื่อมโยงกับจำนวนของผู้มีส่วนได้เสียว่าควรนำหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้

2) การพัฒนากฎหมายบริษัทไทย โดยการรวมกฎหมายบริษัทเอกชน จำกัด กับกฎหมายบริษัทมหาชน จำกัด เข้าไว้ด้วยกัน โดยเลือกใช้แนวทางกฎหมายบริษัท

ของประเทศสหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักร ทั้งในระบบ Common law และประเทศญี่ปุ่น ระบบ Civil Law มาเป็นต้นแบบ

ทั้งนี้ข้อเสนอการแก้ไขกฎหมายบริษัทจำกัด บนโครงสร้างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นรายมาตราในส่วนที่สัมพันธ์กับหลักการกำกับดูแลกิจการหรือการพัฒนากรอบโครงสร้างระบบกฎหมายองค์กรธุรกิจใหม่ ก็จะต้องคล้องกับแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2560-2564) ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนากลไกเพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริม SME อย่างเป็นระบบ ในกลยุทธ์ ทบหวน ปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบสิทธิประโยชน์เพื่อเอื้อและลดอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจของ SME (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2560) สำหรับเนื้อหาบทบัญญัติในส่วนบริษัทจำกัด ที่มีขนาดเล็กก็ควรแก้ไขกฎหมายให้ลดภาระทางกฎหมายของผู้ประกอบการ และค่าใช้จ่ายให้มีเพียงเท่าที่จำเป็นตามความเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์นายความที่เป็นนักกฎหมายสาย Corporate Law มา

3) เสนอให้มีหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทจำกัด เป็นการเฉพาะ ดังเช่นกรณี Wates corporate governance principles for large private companies ของสหราชอาณาจักรก็จะเป็นการสนับสนุนให้มีพัฒนาการในแง่ Soft Law ของไทยในส่วนของหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทจำกัด

4) เสนอให้มีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานสำหรับบริษัทเอกชน จำกัด ขนาดใหญ่ในประเทศไทย เป็นการเฉพาะ ลักษณะเดียวกับประมวลกฎหมายพาณิชย์ฝรั่งเศสที่ได้กำหนดเรื่อง Duty of Care หรือ Duty of Vigilance คือแนวทางที่สามารถนำมาใช้กับบริษัทเอกชน จำกัด ในประเทศไทยโดยผ่านการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวทางของร่างกฎหมายบริษัทมหาชนจำกัด ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ที่เคยมีการนำเสนอ คือ มาตรา 85 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ.2535 ที่ว่า “...ในการดำเนินกิจการของบริษัทกรรมการต้องคำนึงถึงความโปร่งใสการตรวจสอบได้และผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมด้วย”

เอกสารอ้างอิง

- รัชดาพร สังวร. (2551). Fiduciary Duty กับความรับผิดชอบของกรรมการและผู้บริหารในบริษัทจำกัดตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. *วารสารกระบวนการยุติธรรม*, 1(1), 59-68.
- สถาบันไทยพัฒน์. (2557). *ESG Rating*. (25 ธันวาคม 2563) สืบค้นจาก <https://www.thaipat.org/2014/09/esg-rating.html>.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2560). *แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2560-2564)*. (11 กรกฎาคม 2564) สืบค้นจาก https://sme.go.th/upload/mod_download/แผนแม่บทฯ%20ฉบับที่%204.pdf.
- สุรศักดิ์ ไชยชนกิจ. (2558). *บริษัทจดทะเบียนและธรรมาภิบาลบริษัทไทย ภายใต้แนวทฤษฎีความสมดุลของอำนาจ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสถียรภาพ นาคหลวง. (2559). *แนวทางการปฏิรูปกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัด เพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นประเทศเศรษฐกิจพัฒนา*. คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- อนันต์ชัย ยุทธประถม. (2563). *หลักสูตร P01 ตอนที่ 2 What Is Corporate Sustainability?*. (30 พฤษภาคม 2564) สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=pY3CnKOAlqg>.
- Aoki, Katsuki, and Thomas Taro Lennerfors. (2013). The New, Improved Keiretsu : Toyota Demonstrates How More-Efficient Supplier Relationships Can Speed Production and Boost Innovation. *Harvard Business Review* ,91(9), 109-113.
- Atkins, Gerber, Micheletti, Saunders, and Reale. (2020). *Directors' Fiduciary Duties : Back to Delaware Law Basics*. (30 กรกฎาคม 2564) สืบค้นจาก <https://www.skadden.com/insights/publications/2020/02/directors-fiduciary-duties>.

- Bob Tricker. (2015). *Corporate Governance : Principles, Policies, and Practices*. London : Oxford University Press.
- Green, Scott. (2005). *Sarbanes-Oxley and the Board of Directors : Techniques and Best Practices for Corporate Governance*. United States of America : John Wiley & Sons, Inc.
- Henry duPont Ridgely. (2015). The Emerging Role of Bylaws in Corporate Governance. *SMU Law Review*, 68(1), 317-330.
- Lewis S. Black. (2007). *Why Corporation choose Delaware*. America : Delaware Department of State.
- Liberto, Daniel. (2021). *Keiretsu*. (14 พฤษภาคม 2564). สืบค้นจาก <https://www.investopedia.com/terms/k/keiretsu.asp#citation-1>.
- Lincoln, James R., Michael L. Gerlach, and Peggy Takahashi. (1992). Keiretsu Networks in the Japanese Economy : A Dyad Analysis of Intercorporate Ties. *American Sociological Review*, 57(5), 561-585.
- Ono, Yoshinori. (2008). *Directors' Liabilities*. (30 พฤษภาคม 2564) สืบค้นจาก https://www.nishimura.com/sites/default/files/tractate_pdf/ja/200901_ono.pdf.
- Organization for Economic Cooperation and Development. (2015). *G20/Oecd Principles of Corporate Governance*. (10 มิถุนายน 2564) สืบค้นจาก <http://dx.doi.org/10.1787/9789264236882-en>.
- Takao Shojima. (2021). *Establishing a Business in Japan Forming a Private Company*. (1 มิถุนายน 2564) สืบค้นจาก [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/8-549-4101?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/8-549-4101?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true).
- Sar, Ashok Kumar. (2018). Impact of Corporate Governance on Sustainability : A Study of the Indian FMCG Industry. *Academy of Strategic Management Journal*, 17(1), 1-10.

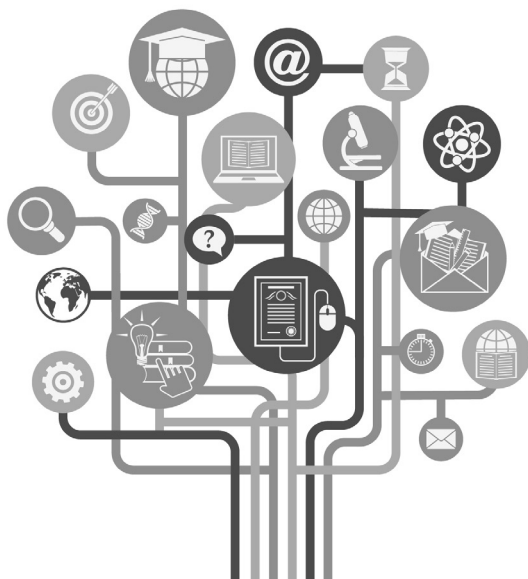
- Shu-Acquaye, Florence. (2004). Smith V. Van Gorkom Revisited :
Lessons Learned in Light of The Sarbanes-Oxley Act of 2002.
DePaul Business and Commercial Law Journal, 3(1), 19-50.
- Worker-participation team. (2016). *CORPORATE GOVERNANCE*.
(17 มิถุนายน 2564) สืบค้นจาก <http://www.worker-participation.eu/Company-Law-and-CG/Corporate-Governance>.

ข่าวปลอม : ปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งแก้ไข

Fake News : An Important Problem That Needs To Be Urgently Solved

พีรเดช อนันตนาถรัตน์

Peradech Anantanatarat

ข่าวปลอม : ปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งแก้ไข

Fake News : An Important Problem That Needs To Be Urgently Solved

พีรเดช อนันตนาถรัตน์¹

Peradech Anantanatarat

¹คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพฯ 10220 ประเทศไทย

Faculty of Liberal Arts, Krirk University, Bangkok 10220, Thailand

e-mail : peradech.ana@gmail.com

Received : September 14, 2021 Revised : November 21, 2021 Accepted : November 29, 2021

บทคัดย่อ

ปัญหา “ข่าวปลอม” เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาช้านาน จนกลายเป็นเรื่องปกติในสังคม เนื้อหาของข่าวปลอมสามารถชักนำและโน้มน้าวสังคมได้ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลไปจนถึงระดับโลก สร้างการเปลี่ยนแปลงต่อความเชื่อ วิธีการดำรงชีวิต การปฏิบัติต่อกันในสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และอื่น ๆ โดยอาจส่งผลกระทบได้มากมายตั้งแต่ ความตื่นตระหนก ตกใจ ความเกลียดชัง ความขัดแย้ง จนถึงความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินได้ แม้ “ข่าวปลอม” ที่เกิดขึ้นจะถูกเผยแพร่ไปโดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม

ในอดีตการแพร่ข่าวปลอมส่วนใหญ่จะเป็นไปเพื่อประโยชน์ในทางการเมือง การปกครอง และการทหาร เป็นหลัก ในลักษณะที่เรียกว่า “โฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda)” ด้วยเจตนาชัดเจนในการสร้างความเชื่อ ความกลัว ความภักดี เพื่อให้เกิดแนวร่วมในการสนับสนุนกลุ่มก้อนของตนเอง

ปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์มีความก้าวหน้าไปอย่างก้าวกระโดด การเผยแพร่เนื้อหาสามารถสร้างรายได้จากยอดผู้อ่าน ผู้ติดตาม หรือยอดการส่งต่อ เนื้อหามากมายทุกเรื่องและทุกประเด็นจึงถูกสร้างและเผยแพร่ ซึ่งบางครั้งก็กระทำไปเพียงเพื่อความเพลิดเพลิน สนุกสนาน หรือตามกระแสเท่านั้น โดยไม่สนว่าเนื้อหานั้นจะจริงหรือเท็จอย่างไร

“ข่าวปลอม” คงมีอยู่คู่สังคมต่อไป แม้จะมีการควบคุมและตรวจสอบที่เข้มงวดจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ดังนั้นเราจึงต้องเผชิญ “ข่าวปลอม” ด้วยการตระหนักรู้ และมีสติ สำคัญที่สุดต้องไม่เป็นส่วนหนึ่งหรือร่วมอยู่ในวงจรของข่าวปลอม

คำสำคัญ : ข่าวปลอม; โฆษณาชวนเชื่อ; สื่อสังคมออนไลน์

Abstract

“Fake news” is a persistent problem which already becomes a normal issue in society. The content of fake news can convince and guide people, no matter who they are, from individuals to global society to make a change in beliefs, way of life, social activity, and international relations, etc. As a result, fake news can create panic, hatred, conflict, and even damage to life and property. No matter what is a reason of distribution intentionally or not.

In the past, the spread of fake news was mainly for political, government, and military purposes, in what is known as “Propaganda” with the clear intent of building beliefs, fears, loyalty to form a unity of support for their groups.

Nowadays, social media has rapidly progressed. A content dispatcher can generate revenue from readers, followers, and forwarders. So many stories and issues are created and published. Sometimes these are merely just for enjoyment, fun, or trending, regardless of whether it is true or false.

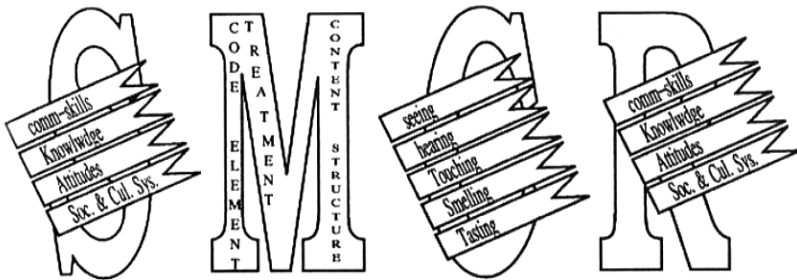
“Fake news” will continually exist in society. Even it is under strict control and audits from both the public and private sectors. Therefore, we must face “fake news” with awareness and consciousness. Most important, we must not be a part of the vicious cycle of fake news.

Keywords : Fake News; Propaganda; Social Media

บทนำ

มนุษย์เป็น “สัตว์สังคม” ที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม การสื่อสารจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานในการถ่ายทอดความคิด อารมณ์ ความรู้สึก ความรู้ และข้อมูลไปถึงกัน ผ่านการพูด เขียน สัญลักษณ์ รูปภาพและท่าทาง เป็นหลัก ทั้งนี้ รูปแบบ ช่องทาง และเครื่องมือในการสื่อสารของมนุษย์มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะยุคสารสนเทศ เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลถูกพัฒนาอย่างก้าวกระโดดและนำมาใช้อย่างกว้างขวาง จนเกิดช่องทางใหม่ของการสื่อสาร นอกเหนือจากช่องทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ที่มีอยู่เดิม ปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) กลายเป็นช่องทางหลักที่สามารถเผยแพร่เนื้อหาได้รวดเร็วมีประสิทธิภาพ สามารถเข้าถึงและครอบคลุมเป้าหมายได้ในระยะเวลาอันสั้น

รูปที่ 1 แบบจำลองที่ได้ปรับมาจากแบบจำลองการสื่อสารของ เดวิด เค เบอร์โล (David K. Berlo)

ที่มา : David K. Berlo, 1960 อ้างถึงในอุมาดา ปิ่นทอง, 2552 : 21

จากรูปที่ 1 เดวิด เค.เบอร์โล (David K. Berlo) ได้สร้างแบบจำลองของการสื่อสารซึ่งประกอบไปด้วย (อุมาดา ปิ่นทอง, 2552 : 20) ผู้ส่งสาร (source) สาร (message) ช่องทางการสื่อสาร (channel) และผู้รับสาร (receiver) จะเห็นว่า “สาร” หรือที่ผู้คนในสื่อสังคมออนไลน์เรียก “คอนเทนต์” (content) เป็น

องค์ประกอบสำคัญ โดยคอนเทนต์ที่สร้างขึ้น จะถูกนำเสนอ ส่งต่อและกระจายไปสู่ผู้รับสาร ในหลากหลายรูปแบบ เช่น บทความ อินโฟกราฟิกส์ (Infographic) วิดีโอคลิป และสื่อผสม เป็นต้น สามารถสร้างการรับรู้และดึงดูดความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย และเกิดการเผยแพร่กระจายเนื้อหาไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะคอนเทนต์ที่สร้างหรือส่งผ่านมาจากผู้มีชื่อเสียง (celebrity) หรือมีอิทธิพล (influencer) ย่อมได้รับการสนใจ เชื่อถือในข้อมูล และเกิดการส่งต่อโดยขาดการตรวจสอบ ซึ่งหากเป็นเนื้อหาที่บิดเบือน ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสมแล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่อผู้รับสารได้ไม่มากนักอย่างแน่นอน

“ข่าวปลอม” กับนิยามที่เกี่ยวข้อง

“ข่าวปลอม” “ข่าวลวง” “ข่าวบิดเบือน” ไม่ว่าจะเรียกด้วยคำใดก็เป็นเนื้อหาหรือข้อมูลที่ไม่เป็นจริง ไม่ถูกต้อง และมีผลต่อการสร้างความสับสนวุ่นวายให้เกิดขึ้นในสังคม โดยมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า “Fake News” พจนานุกรมศัพท์นิเทศศาสตร์ฉบับราชบัณฑิตยสภา (2563 : 45) ได้ให้นิยามเป็นภาษาไทยใน 2 ความหมาย ดังนี้

1. ข่าวลวง ข้อมูลข่าวสารที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง แพร่กระจายแฝงในรูปแบบการรายงานข่าว มักใช้ภาษาเร้าอารมณ์ โดยมีวัตถุประสงค์ให้เชื่อ
2. ข่าวปลอม เป็นข่าวที่มีเนื้อหาเป็นเท็จ ปราศจากข้อเท็จจริงไม่สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาได้ หรืออาจมีเจตนาบิดเบือนข้อมูลไปจากข้อเท็จจริงเดิม

องค์การเพื่อการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (2563 : 6) ตั้งข้อสังเกตว่า “ข่าว” นั้น หมายถึง ข้อมูลข่าวสารที่ตรวจสอบได้และเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ และข้อมูลข่าวสารที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานนี้ย่อมไม่สมควรเรียกว่า “ข่าว” อย่างไรก็ตาม แม้จะใช้คำว่า “ข่าว” แต่ในความหมายข้างต้นนั้น หมายความว่า เนื้อหาข้อมูลทุกอย่างที่มีการเผยแพร่สู่สาธารณะเพื่อให้เกิดการรับรู้ เข้าใจ ในสิ่งที่ไม่ถูกต้องกับความเป็นจริง ทั้งนี้ผู้เขียนจะขอเรียก “Fake News” ในเอกสารฉบับนี้ว่า “ข่าวปลอม”

ดร. แคลร์ วาร์เดล ผู้ร่วมก่อตั้งองค์กร First Draft⁴ (Nutn0n, 2561) แบ่งข่าวปลอมออกเป็น 7 รูปแบบ ดังนี้

1. Satire or Parody เป็นรูปแบบทำขึ้นเพื่อเสียดสีหรือล้อเลียนโดยไม่มีเจตนาในการสร้างความเข้าใจผิดหรือมีวัตถุประสงค์ต้องการให้คนมาเชื่อ

2. False connection เป็นรูปแบบของการนำเรื่องราวที่ไม่มีความเกี่ยวข้องหรือสอดคล้องกันมาเชื่อมโยงกัน โดยอาจเกิดจากความไม่รู้ไม่เข้าใจของคนเขียนข่าว (Poor Journalism) หรือคนทำคอนเทนต์ (Content Maker) หรืออาจมาจากการพยายามหารายได้จากยอดวิวหรือยอดไลค์

3. Misleading เป็นรูปแบบของการจงใจในการทำเนื้อหาหรือข่าวเพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจผิด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชวนเชื่อหรือหวังผลทางการเมือง

4. False Context หรือ Quoting out of context เป็นรูปแบบของการเอารูปหรือข้อมูลที่เคยเกิดขึ้นจริงแต่นำมาใช้หรือกล่าวอ้างในอีกเรื่องหนึ่ง หรือคนละช่วงเวลา เช่น การนำรูปภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นในต่างประเทศมาบรรยายว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

5. Impostor เป็นรูปแบบของการอ้างอิงแหล่งข่าวทั้งหน่วยงานและบุคคลที่ไม่เป็นจริง เช่น คนนี้กล่าวไว้ว่า แต่ที่จริงแล้วเกิดจากการเขียนข่าวหรือสร้างคอนเทนต์ขึ้นมาเอง ซึ่งสามารถสร้างความเข้าใจผิดและความขัดแย้งในวงกว้างได้โดยง่ายและรวดเร็ว

6. Manipulated เป็นรูปแบบของการปลอมหรือตัดต่อภาพ เสียง คลิปวิดีโอ หรือการเอา logo ของสำนักข่าวที่น่าเชื่อถือมาใช้ ทำให้เข้าใจผิดและสังเกตได้ยาก

7. Fabricated เป็นรูปแบบที่รุนแรงที่สุด โดยการสร้างเว็บไซต์ปลอมขึ้นมา เช่น การปลอมเป็นเว็บไซต์ของสำนักข่าวที่มีชื่อเสียง หรือการปลอมเป็นบุคคลแล้วรายงานข่าว ซึ่งจะทำให้เข้าใจผิดว่าข้อมูลหรือเนื้อหาที่เผยแพร่ นั้น ๆ เป็นจริงในความเป็นจริง ข่าวปลอมที่มีการสร้างหรือเผยแพร่อาจไม่ได้อยู่ในรูปแบบใด

⁴First Draft News เป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร ก่อตั้งร่วมกับพันธมิตร 9 รายในเดือนมิถุนายน 2558 โดยให้คำแนะนำที่นำไปใช้ได้จริงและมีจริยธรรมในการค้นหา ตรวจสอบ และเผยแพร่เนื้อหาที่มาจากสื่อสังคมออนไลน์ โดยในเดือนกันยายน 2559 ได้ขยายไปสู่เครือข่ายพันธมิตรระหว่างประเทศ ซึ่งรวมถึงห้องข่าว มหาวิทยาลัย แพลตฟอร์ม และองค์กรภาคประชาสังคม

รูปแบบหนึ่งเท่านั้น แต่เกิดจากการผสมผสานของรูปแบบต่าง ๆ เข้าด้วยกัน หรือ การเชื่อมโยงข่าวปลอมที่มีอยู่แต่ละรูปแบบในลักษณะสนับสนุนสอดรับกัน จนสร้างความน่าเชื่อถือต่อผู้รับสารและเสพข่าว ซึ่งเป็นเรื่องที่น่ากลัวอย่างยิ่ง และยากต่อการตรวจสอบ

พัฒนาการของ “ข่าวปลอม”

ไม่มีความชัดเจนว่าข่าวปลอมมีต้นกำเนิดมาจากไหน ตั้งแต่เมื่อไหร่ ซึ่งน่าจะเกิดขึ้นพร้อมกับการเริ่มต้นการสื่อสารของมนุษย์ การพูดเกินจริง การกล่าวอ้าง การโอ้อวด ถึงข้อมูลเท็จหรือไม่จริงจะด้วยตั้งใจหรือไม่ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในทุกสมัย โดยถูกเรียกในรูปแบบต่าง ๆ ที่คุ้นเคย ในอดีตมีคำว่า “โฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda)” ซึ่งอาจเป็นเนื้อหาที่เป็นจริงหรือไม่ก็ได้ แต่มีเป้าหมายเพื่อโน้มน้าวจิตใจผู้รับสารให้เกิดความเชื่อและคล้อยตามในสิ่งที่สื่อออกไป โดยยุคแรกของโฆษณาชวนเชื่อ ถูกนำมาใช้เกี่ยวกับการเผยแผ่ศาสนา ลัทธิ และแนวคิดทางการเมืองเป็นหลัก ภายหลังการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองในรัชสมัยปี ค.ศ. 1917 (พ.ศ. 2460) มีการนำโฆษณาชวนเชื่อไปใช้เพื่อปลุกฝังและสร้างจิตสำนึกแห่งอุดมการณ์สังคมนิยมและยกระดับการรับรู้ของประชาชนด้านวัฒนธรรมและการศึกษาด้วยการใช้ภาพยนตร์เป็นสื่อ (กัญฐิตศา พงษ์ศิริชัย, 2562 : 81) อย่างไรก็ตาม Harold D. Lasswell นักรัฐศาสตร์ชั้นนำชาวอเมริกัน (พุทธชาติ ตรีราภิ, 2562 : 9) กล่าวว่า โฆษณาชวนเชื่อไม่ได้มีอิทธิพลมากพอที่จะสามารถควบคุมจิตใจของมนุษย์ได้ แต่เกิดจากปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจของมนุษย์ด้วย เช่น ถ้ามนุษย์ตกอยู่ในสภาพสังคมที่เศรษฐกิจตกต่ำ รวมถึงความขัดแย้งทางการเมืองที่เพิ่มสูงขึ้น ย่อมส่งผลให้จิตใจของมนุษย์อ่อนแอและง่ายต่อการควบคุมโดยโฆษณาชวนเชื่อ ดังนั้นจึงมีผู้ไม่หวังดีฉกฉวยโอกาสจากภาวะตื่นตระหนกของสังคมในช่วงการแพร่ระบาดโควิด-19 ตั้งแต่ระลอกแรกปลายปี 2562 ถึงปัจจุบัน สร้างข่าวปลอมจำนวนมากมาเป็นระยะ ๆ ในลักษณะโฆษณาชวนเชื่อ จนสร้างความสับสนให้กับสังคมซึ่งนับเป็นการซ้ำเติมปัญหาให้เพิ่มมากขึ้น

ในยุคสงครามเย็น หลังสงครามโลก ครั้งที่ 2 ประเทศในโลกถูกแบ่งออกเป็น 2 ขั้ว อำนาจ คือ สหภาพโซเวียตและสหรัฐอเมริกา ต่างฝ่ายต่างใช้ข้อมูลข่าวสาร

ในลักษณะโฆษณาชวนเชื่อ และใช้กลยุทธ์อำพราง ซ่อนเร้น หรือแม้แต่การทำแบบเปิดเผยเพื่อให้อีกฝ่ายเข้าใจผิด (Post Today, 2563) ที่เรียกว่า “มาสกีรอฟสกา” (Maskirovka) ซึ่งแม้จะผ่านยุคสงครามเย็นมาแล้ว ปัจจุบันก็ยังมีการนำหลักการต่าง ๆ ดังกล่าวมาใช้อยู่ เพื่อการสร้างฐานมวลชนในฝ่ายตนเองและใช้โจมตีฝ่ายตรงข้าม หนึ่งในนั้น คือ “ปฏิบัติการไอโอ” หรือ “ปฏิบัติการข่าวสาร” (Information Operations) ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในระดับแนวหน้าของการปฏิบัติการทางทหาร (สุรชาติ บำรุงสุข, 2553 : 2) ทั้งนี้เพราะมีการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในสนามรบสามารถทำให้การเผยแพร่ข้อมูลและการควบคุมพื้นที่ในสนามรบ (Battle Space) มีประสิทธิภาพอย่างมาก นอกจากใช้ในทางทหาร (ขจรฤทธิ์ นิลกำแหง, 2559 : 72) มีการนำมาใช้ในกิจการด้านต่าง ๆ มากมายไม่ว่าภาคธุรกิจ สังคม การเมือง โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติ (ขจรฤทธิ์ นิลกำแหง, 2559 : 72)

ปลายปี พ.ศ. 2560 Deepfakes ซึ่งมีที่มาจาก 2 คำศัพท์ (Longdo Dict, 2563) ได้แก่ Deep learning และ Fake คือ การปลอมแปลงอัตลักษณ์ของบุคคลด้วยปัญญาประดิษฐ์นั่นเอง โดยผู้ใช้รายหนึ่งในเว็บไซต์ Reddit (ปริคอินโฟ, 2562) ใช้ชื่อว่า “Deepfakes” นำภาพของดาราดังระดับโลกมากมาย “สลับหน้า” (Face swap) กับนางแบบภาพยนตร์โป๊ ซึ่งเทคโนโลยี Deepfakes มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและใช้กันแพร่หลายมากขึ้นในหลายลักษณะสามารถเลียนแบบได้แนบเนียนทั้งภาพ เสียง ท่าทาง ของบุคคลจนยากที่จะแยกออกว่าเป็นของจริงหรือปลอม จึงเป็นสิ่งที่น่ากลัวหากถูกนำมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างข่าวปลอม

ข่าวปลอม ไม่ว่าจะถูกเรียกด้วยชื่ออะไรก็ตาม จะยังมีพัฒนาต่อไปทั้งเนื้อหา รูปแบบ และช่องทาง トラบที่ “คน” ซึ่งเป็นผู้สร้าง ผู้เผยแพร่ ขาดสำนึกรับผิดชอบ และ “คน” ในฐานะผู้เสพยังรับสารโดยไม่รู้เท่าทันข้อมูลหรือขาดวิจารณญาณในการเลือกเสพสื่ออย่างเหมาะสม

“คน” ต้นสายของการเผยแพร่ข่าวปลอม

การสื่อสารหรือเผยแพร่เนื้อหา ข้อมูล ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ผ่านช่องทางใด ย่อมล้วนมีเป้าหมายเพื่อสื่อความจากผู้ส่งสารไปสู่ผู้รับสาร โดยทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารต่างมีวัตถุประสงค์ข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อซึ่ง พิชญพร ประครองใจ (2558, 10-13) ได้สรุปไว้ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร
 - 1.1 เพื่อแจ้งให้ทราบ (inform)
 - 1.2 เพื่อสอนหรือให้การศึกษา (teach or education)
 - 1.3 เพื่อสร้างความพอใจหรือให้ความบันเทิง (please or entertain)
 - 1.4 เพื่อเสนอหรือชักจูงใจ (propose or persuade)
2. วัตถุประสงค์ของผู้รับสาร
 - 2.1 เพื่อทราบหรือเข้าใจ (understand)
 - 2.2 เพื่อเรียนรู้ศึกษา (learn)
 - 2.3 เพื่อได้รับความพึงพอใจหรือบันเทิง (enjoy)
 - 2.4 เพื่อกระทำหรือตัดสินใจ (dispose or decide)

ทั้งนี้ ไม่ว่าจะการสื่อสารจะเป็นไปด้วยวัตถุประสงค์ใดก็ตาม ถ้าเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารตรงกับความต้องการของผู้รับสารก็นับได้ว่ากระบวนการสื่อสารบรรลุเป้าหมายได้อย่างสมบูรณ์ ประเด็นสำคัญ คือ หากเนื้อหาหรือสารที่สร้างขึ้นมาหรือมีการเผยแพร่เป็นความเท็จแล้ว อาจส่งผลกระทบในทางลบต่อบุคคล องค์กร หรือสังคมได้ แม้กระบวนการสื่อสารนั้นจะบรรลุเป้าหมายก็ตาม

ปัจจุบัน สื่อสังคมออนไลน์โดยส่วนใหญ่เป็นสื่อเปิดสาธารณะที่ให้สิทธิ “คน” ทั่วไปในฐานะผู้บริโภค ลูกค้า ผู้รับข้อมูล รวมถึงผู้เข้ามาเยี่ยมชม สามารถสร้างคอนเทนต์ของตนเอง (User-Generated Content : UGC)² ไปลงหรือโพสต์หรือแชร์ได้อย่างง่าย ทำให้เกิดความหลากหลายของคอนเทนต์ ซึ่งมีผลต่อจำนวนข่าวปลอมที่มีมากขึ้นตามมา เนื่องจากได้รับประโยชน์ร่วมกันระหว่างเจ้าของสื่อ และ

² User-Generated Content หมายถึง (1) เนื้อหาที่ (2) ผู้ใช้ทั่วไป คนธรรมดา ใครก็ได้ (3) ผลิต/สร้างสรรค์ขึ้นมา (4) ตีพิมพ์ เผยแพร่ผ่านเครือข่ายสื่ออินเทอร์เน็ต (5) ที่เปิดกว้างและมีส่วนร่วมจากทุกๆ คน, (ธาม เชื้อสถาปนศิริ, 2557)

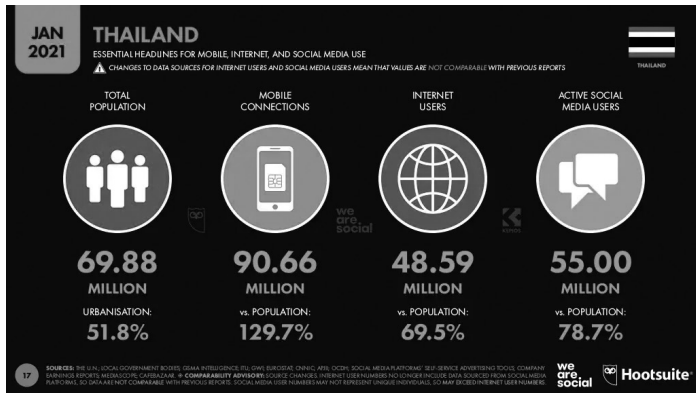
UGC โดยที่เจ้าของสื่อก็ต้องการให้แบรนด์หรือช่องทางสื่อของตนเกิดการรับรู้และมีผู้สนใจมากขึ้น ไม่ต้องเสียเงินในการโปรโมทเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจ ในขณะที่ UGC ก็มีพื้นที่ให้แสดงความคิดเห็น สร้างตัวตนหรือกระแสขึ้นมาในสังคมจนนำไปสู่การสร้างรายได้ในอนาคตได้

อย่างไรก็ตาม เมื่อพื้นที่สื่อเหล่านี้เป็นพื้นที่สาธารณะ คอนเทนต์ที่ถูกสร้างขึ้นมาจากด้วยจุดมุ่งหมายใดก็ตาม หากเป็นข้อมูลเท็จหรือข่าวปลอมย่อมมีผลกระทบทั้งสิ้น ดังนั้นเจ้าของสื่อควรที่จะละเอียดรอบคอบ มีกระบวนการตรวจสอบคัดกรอง คอนเทนต์ของ UGC ที่เหมาะสม ทั้งรูปแบบ เนื้อหาก่อนเผยแพร่สู่สาธารณะ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง อาทิ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในหมวดของการ “ละเมิด” เป็นต้น รวมถึงเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมรับผิดชอบต่อสังคม

“เทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์” เครื่องมือหลักในการเผยแพร่ข่าวปลอม

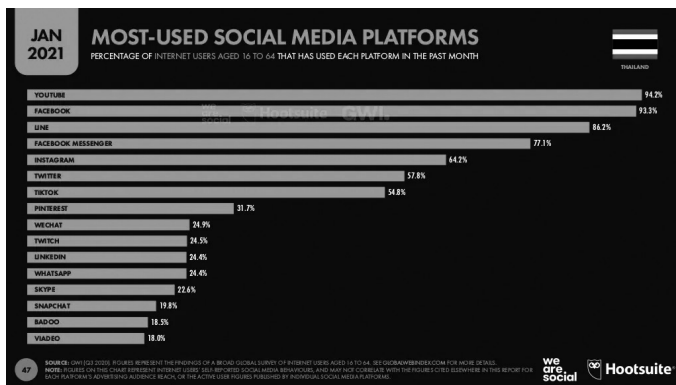
จากความก้าวหน้าของนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล โดยเฉพาะการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่มีพัฒนาการอย่างก้าวกระโดดนับตั้งแต่การกำเนิดขึ้นของอินเทอร์เน็ตในปี พ.ศ. 2512 ซึ่งปัจจุบันมีการใช้งานอย่างกว้างขวาง โดยแบ่งออกตามประเภทที่มีการใช้กันบ่อย ๆ (พิชิต วิจิตรบุญยรักษ์, 2554 : 99) ดังนี้ บล็อก (Blogging) ทวิตเตอร์และไมโครบล็อก (Twitter and Micro blogging) เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Networking) และการแบ่งปันสื่อทางออนไลน์ (Media Sharing) ซึ่งมีสื่อสังคมออนไลน์หลายตัวที่มีการใช้งานมากในประเทศไทย อาทิ Facebook Youtube Twitter เป็นต้น

ทั้งนี้ เนื้อหาที่เผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ สามารถกระจายและส่งต่อไปได้อย่างรวดเร็วในระยะเวลาอันสั้น สร้างการรับรู้ได้อย่างทั่วถึง สามารถสร้างปัญหาและผลกระทบได้อย่างมากหากเนื้อหาที่เผยแพร่เป็นข้อมูลเท็จหรือข่าวปลอม อีกทั้งยังยากต่อการแก้ไขหรือกำจัดเนื้อหาที่ถูกเผยแพร่ไปแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมของคนรุ่นใหม่ที่ยึดส่งต่อเนื้อหาที่มีความก้าวร้าว รุนแรง เสียดสีสะท้อนสังคม โดยไม่สนใจข้อเท็จจริง ขอเพียงแค่ได้ระบายความในใจหรือต้องการยอดไลค์และสร้างการมีตัวตนในโลกออนไลน์เท่านั้น

รูปที่ 2 ภาพรวมจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทย
ที่มา : <https://datareportal.com/reports/digital-2021-thailand>

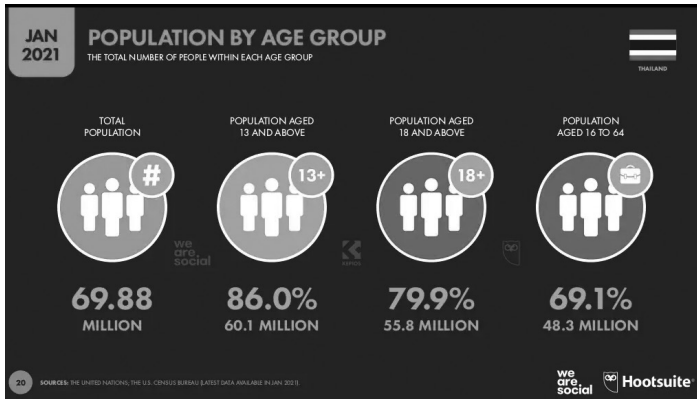
จาก รูปที่ 2 ข้อมูลเมื่อเดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2564 จะเห็นว่าจำนวนผู้ใช้
อินเทอร์เน็ต 48.59 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 69.5 ของจำนวนประชากรไทย และ
มีบัญชีรายชื่อการใช้งานผ่านสื่อสังคมออนไลน์ถึง 55 ล้านรายชื่อ คิดเป็นร้อยละ
78.7 ของประชากร ซึ่งจากจำนวนข้างต้นเป็นประเด็นที่ต้องตระหนักถึงการเสฟ
ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของคนไทย เพราะเป็นช่องทางสำคัญในการ
แพร่ข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว

รูปที่ 3 จำนวนผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์แยกประเภทในประเทศไทย
ที่มา : <https://datareportal.com/reports/digital-2021-thailand>

รูปที่ 3 จะเห็นว่า สัดส่วนของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เมื่อเดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2564 ของประชากรไทย 5 อันดับแรก มีดังนี้ Youtube, Facebook, Line, Facebook, Messenger และ Instagram ในสัดส่วนร้อยละ 94.2 93.3 86.2 77.1 และ 64.2 ตามลำดับ

รูปที่ 4 สัดส่วนอายุของจำนวนประชากรในประเทศไทย
ที่มา : <https://datareportal.com/reports/digital-2021-thailand>

รูปที่ 4 จะเห็นว่าประชากรไทยมีสัดส่วนของอายุอยู่ในช่วงเจนเนอเรชั่น X กับ Y มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมที่ พบว่า ในช่วงระหว่าง 1 ตุลาคม 2563 – 30 มิถุนายน 2564 มีจำนวนผู้โพสต์ข่าวปลอม 587,039 คน และจำนวนผู้แชร์ข่าวปลอม 20,294,635 คน ซึ่งมากกว่าร้อยละ 90 อยู่ในช่วงอายุ 18-34 ปี (SPRING LIFE, 2564)

หน่วยงานต่อต้านข่าวปลอมและช่องทางในการตรวจสอบข้อมูล

ปัจจุบัน มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการต่อต้านข่าวปลอม รวมถึงช่องทางการตรวจสอบข้อมูลมีอยู่มากมายทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งหน่วยงานหลักที่ให้บริการและเป็นที่รู้จักในวงกว้างมี 2 หน่วยงาน ดังนี้

1. ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม (Anti-Fake News Center)

เป็นหน่วยงานภาครัฐ จัดตั้งเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 โดยนายพุทธิพงษ์ ปุณณกันต์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (ในขณะนั้น) มีหน้าที่หลักในการติดตาม ตรวจสอบ ข้อมูลที่เผยแพร่บนสื่อสังคมออนไลน์และระบบอินเทอร์เน็ต พร้อมทั้งทำการวิเคราะห์แนวโน้ม และบ่งชี้ข้อมูลที่เป็นข่าวปลอม ข่าวบิดเบือน เพื่อให้เกิดการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องต่อประชาชน และสาธารณชน โดยสามารถตรวจสอบข้อมูลได้จาก <https://www.facebook.com/AntiFakeNewsCenter/>; <https://www.antifakenewscenter.com/> ไลน์ @antifakenewscenter และโทรสายด่วน GCC 1111 ต่อ 87 รวมทั้งศูนย์รับเรื่องร้องเรียนปัญหาออนไลน์ โทร. 1212

รูปที่ 5 รายงานผลการดำเนินการของศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม
ที่มา : <https://www.netpracharat.com/News/NewsPr/Detail.aspx?id=4235>

2. ศูนย์ข่าวร์ก่อนแชร์

สำนักข่าวไทย บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน) ได้ริเริ่มดำเนินการผลิตรายการ “ข่าวร์ก่อนแชร์” เพื่อตรวจสอบความจริงข้อมูลที่แชร์กันบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2558 โดยเป็นรายการแรกในประเทศไทยที่มีการตรวจสอบ

ข้อเท็จจริงของข้อมูล (Fact-Checking) ซึ่งต่อมาได้จัดตั้ง “ศูนย์ข่าวร่อนแอร์” ให้บริการตรวจสอบข้อเท็จจริงของข้อมูลแก่ประชาชน โดยได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์³ พร้อมได้ลงนามข้อตกลงความร่วมมือแลกเปลี่ยนข้อมูลกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ กว่า 20 หน่วยงานเมื่อปี พ.ศ. 2560 เพื่อให้สามารถตรวจสอบข้อเท็จจริงในลักษณะบูรณาการผ่านช่องทางที่หลากหลายทั้ง Website, Line Office, Twitter และ Facebook อาทิ <https://www.facebook.com/SureAndShare/>; <https://tna.mcot.net/category/sure-andshare> เป็นต้น

ทั้งนี้ จากความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะภาครัฐที่มีมาตรการในการตรวจสอบและควบคุมกำกับอย่างเข้มงวดขึ้น พร้อมทั้งการสร้างความตระหนักรู้ถึงผลกระทบจากข่าวปลอมเพื่อให้ผู้รับข่าวสารต้องมีวิจารณญาณและรู้เท่าทันสื่อที่ได้รับมา ส่งผลให้ยอดสร้างและเผยแพร่ข้อมูลเท็จหรือข่าวปลอมลดลง โดยจากสถิติล่าสุดจากการเปิดเผยของ นางสาวอัจฉรินทร์ พัฒนพันธ์ชัย ปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ระหว่างการเปิดงาน “การจัดกิจกรรมสร้างการรับรู้ เพื่อรู้เท่าทันและรับมือกับข่าวปลอม ครั้งที่ 3” ณ จังหวัดภูเก็ต (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2564) พบว่า สัดส่วนข่าวปลอมในปี 2564 ลดลงร้อยละ 26.43 ข่าวจริงเพิ่มขึ้นร้อยละ 28.66 และข่าวบิดเบือนลดลงร้อยละ 6.69

อย่างไรก็ตาม ตัวเลขดังกล่าวเป็นเพียงข้อบ่งชี้เบื้องต้นที่ยังไม่สามารถใช้เป็นบทสรุปของการแก้ไขปัญหาวข่าวปลอมได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ปัญหาวข่าวปลอมและการแก้ไข ถูกหยิบยกขึ้นมาในหลายคราว ซึ่งกลายเป็นประเด็นที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญ โดยล่าสุด พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

³กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ พ.ศ.2558 ในรูปแบบนิติบุคคล โดยมีบทบาทหน้าที่ “เป็นผู้สนับสนุน” ด้านการ “รู้เท่าทันสื่อ” และเป็นกำลังสำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อสร้างรูปแบบการประสานงานให้เกิดประสิทธิภาพและความยั่งยืน

นายกรัฐมนตรี และ รมว.กลาโหม ได้โพสต์ถึงการจัดการเรื่อง ข่าวปลอม จากการประชุมคณะรัฐมนตรีลงเพชบุรีส่วนตัว ลงวันที่ 27 กรกฎาคม 2564 (ประยุทธ์ จันทร์โอชา, 2564) โดยให้ความสำคัญกับการจัดการข่าวปลอมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างยิ่ง และได้สั่งการโดยตรงให้แต่ละกระทรวง ดำเนินการแก้ปัญหาข่าวปลอมอย่างจริงจังและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

ในการนี้ การแก้ปัญหาข่าวปลอมให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างแท้จริง นอกจากต้องดำเนินการอย่างเข้มข้นกับแนวทางที่มีอยู่ในปัจจุบันแล้ว ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนต้องมีส่วนในการจัดการทั้งป้องกันและแก้ไขปัญหาข่าวปลอมร่วมกัน ซึ่งไม่ใช่เป็นการดำเนินการเฉพาะในส่วนของภาครัฐเท่านั้น แต่ต้องรวมถึงภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน ต้องร่วมมือในเชิงบูรณาการ โดยผู้เขียนสรุปแนวทางไว้ ดังนี้

ภาครัฐ

1. รัฐบาลควรมีแผนกลยุทธ์การสื่อสารเชิงรุก โดยเฉพาะในยามวิกฤต ให้สามารถเผยแพร่ข่าวสารสาธารณะได้อย่างทันสถานการณ์ ครบถ้วน ในทุกช่องทางสำคัญ เพื่อให้ประชาชนสามารถรับรู้ข้อมูลที่เป็นจริงได้อย่างรวดเร็ว ไม่เกิดความสับสน และเกิดความเชื่อมั่น รวมถึงหากเกิดข่าวปลอมขึ้นมาต้องสามารถทำการตอบโต้ข่าวปลอมได้อย่างทันท่วงที

ทั้งนี้ ต้องประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในการเผยแพร่ข้อเท็จจริงได้ในทันที เมื่อมีประเด็นหรือกระแสข่าวปลอมขึ้นมา

2. การบูรณาการด้านข้อมูล ข้อเท็จจริงสาธารณะในลักษณะฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (BIG DATA) ของหน่วยงานภาครัฐทั้งระบบ ให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานเดียว โดยปรับปรุงข้อมูลของภาครัฐให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ มีวันเวลากำกับไว้ชัดเจน และเปิดช่องทางให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลเพื่อใช้เป็นช่องทางการตรวจสอบได้โดยสะดวก

3. พัฒนาระบบตรวจสอบหรือคัดกรองข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์ให้ทันสมัย โดยใช้ระบบปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligent : AI) พร้อมร่วมมือกับผู้ให้บริการเครือข่าย (Network Provider) เพื่อให้การตรวจสอบข้อมูลเท็จหรือข่าวปลอมเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว แม่นยำ

4. ปรับปรุงข้อกำหนดให้มีความเข้มข้น กระชับ ชัดเจน และเป็นธรรมสำหรับผู้สร้างและเผยแพร่ข่าวปลอม พร้อมเผยแพร่รายชื่อของเว็บไซต์ บุคคล และที่อยู่ของเว็บไซต์ (Uniform Resource Locator : URL) ที่เป็นต้นทางของการเผยแพร่ข่าวปลอมต่อสาธารณะให้รับรู้โดยทั่วกัน รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาด

5. การให้ความรู้และข้อมูลผ่านระบบการศึกษา เกี่ยวกับแนวทางการตรวจสอบข่าวปลอม การรู้เท่าทันสื่อ การคิดพิจารณาไตร่ตรองในการรับข้อมูล รวมถึงช่องทางการตรวจสอบข่าวว่าเรื่องไหนจริง ไม่จริง โดยบรรจุเนื้อหาในหลักสูตรหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในทุกระดับชั้น

6. ให้การสนับสนุนในการจัดตั้งองค์กรภาคีเครือข่ายในการเฝ้าระวังและต่อสู้ รวมถึงการให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่ประชาชน

ภาคประชาสังคมและธุรกิจเอกชน

1. การกำกับ ดูแล กันเองของภาคธุรกิจ และมาตรการลงโทษด้วยภาคประชาสังคม โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการเผยแพร่สื่อหรือผู้ให้บริการแพลตฟอร์มช่องทางสื่อสาร โดยที่ประชาสังคมเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องสร้างการมีส่วนร่วม โดยยึดประโยชน์ของชาติและความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นที่ตั้ง หากมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวที่เป็นเท็จหรือเป็นไปในลักษณะข่าวปลอมของช่องทางสื่อสารของตนเองไม่ว่าเจตนาหรือไม่ก็ตาม โดยขาดการพิจารณาตรวจสอบให้แน่ชัดก่อน ให้มีมาตรการลงโทษทางสังคมทั้งในเชิงจริยธรรมและธุรกิจ

2. การจัดทำตราหรือสัญลักษณ์ความน่าเชื่อถือบนหน้าเพจของสื่อสังคมออนไลน์หรือเว็บไซต์ เพื่อเป็นเครดิตของการเผยแพร่เนื้อหาข้อมูลที่ต้องการเหมาะสม โดยประเมินจากเนื้อหาที่มีการนำเสนอและผลกระทบ ซึ่งการประเมินและพิจารณาจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

3. การให้ความรู้ และการปลูกฝังค่านิยมความรับผิดชอบต่อสังคม การนำเสนอข้อมูลต่อสาธารณะ ของผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ โดยต้องมีระบบการตรวจสอบ กลั่นกรองก่อนการนำเสนอ และจัดทำบัญชีดำสำหรับ UGC ที่มาลงหรือโพสต์ข่าวปลอม พร้อมประสานส่งต่อให้ภาครัฐและภาคีเครือข่ายรับรู้ทั่วกัน ซึ่งเป็นกลไกและต้นตอหลักที่จะหยุดยั้งข่าวปลอมได้

ภาคประชาชน

1. ต้องรู้เท่าทันและมีวิจารณญาณในการเสพข้อมูลที่เผยแพร่ผ่านช่องทางสาธารณะ โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์
2. ต้องมีการตรวจสอบข้อมูลก่อนการส่งต่อ โดยพิจารณาแหล่งข่าว วันเวลา และเปรียบเทียบกับข้อมูลในช่องทางอื่นประกอบ
3. การเสริมสร้างทัศนคติในทางบวกและปลูกจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม ให้ตระหนักรู้โดยการไม่เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในวงจรของ “ข่าวปลอม” ซึ่งต้องได้รับความร่วมมือในการหล่อหลอมกล่อมเกลามาจากสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสังคมชุมชน

บทสรุป

ข่าวปลอม ปัจจุบันเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวมากขึ้นจนไม่ใช่สิ่งที่จะละเลย การแยกแยะข้อเท็จจริงจากข้อมูลทำได้ยากขึ้น ซึ่งสามารถเกี่ยวข้องได้กับทุกเรื่องราว ทั้งสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง สามารถส่งผลกระทบได้ตั้งแต่ระดับบุคคล จนถึงสังคม อาจสร้างปัญหาเพียงเล็กน้อยเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็จางหายไป หรืออาจใหญ่โตจนเกิดวิกฤตระดับโลกก็ได้ ขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่น่าเสนอว่าจะสร้างความเชื่อถือและแรงกระตุ้นต่อผู้เสพได้มากน้อยแค่ไหน รวมถึงช่องทางการเผยแพร่เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย

ทั้งนี้ การจะกำจัดให้ข่าวปลอมหมดสิ้นไปหรือยุติการแพร่กระจายของข่าวปลอมนั้น คงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก แต่ก็จำเป็นที่ทุกภาคส่วนต้องเร่งแก้ไข ซึ่งหากไม่สามารถหยุดการกระทำที่ต้นตอผู้ส่งได้ ก็ต้องพิจารณาไตร่ตรองในการรับข้อมูลของผู้เสพข่าว โดยใช้วิจารณญาณและการหาข้อมูลร่วมจากหน่วยงานหรือแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือประกอบจนแน่ใจว่าไม่ใช่ข่าวปลอม ก่อนจะดำเนินการใด ๆ ต่อไป มิเช่นนั้นเราก็จะกลายเป็นเครื่องมือและนับว่าเป็นหนึ่งในผู้สนับสนุนวัฏจักรของข่าวปลอมให้เติบโตต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

เอกสารอ้างอิง

- กัญจาศา พงษ์หิรัญ. (2562). ภาพยนตร์ไซเวียตกับบทบาทการโฆษณาชวนเชื่อทางการเมืองตามหลักของสังคมนิยมคอมมิวนิสต์. การประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ สรรพศาสตร์ สรรพศิลป์ ประจำปี 2562 วันที่ 27-28 มิถุนายน 2562 ณ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ, 81.
- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2564). ดีอีเอสเผยตัวเลขดำเนินคดีข่าวปลอมปี 63-64. (17 กันยายน 2564) สืบค้นจาก <https://www.mdes.go.th/news/detail/4722-ดีอีเอส-เผยตัวเลขดำเนินคดี ข่าวปลอมปี-63-64>.
- ขจรฤทธิ์ นิลกำแหง. (2559). การปฏิบัติการข่าวสารกับความมั่นคงของชาติ. วารสารรัฐสารสิทธิ์, 58(3), 72.
- ธาม เชื้อสถาปนศิริ. (2557). USER-GENERATED CONTENT : ยุคสื่อของผู้ใช้. (13 สิงหาคม 2557) สืบค้นจาก <https://positioningmag.com/58244>.
- บริคอินโฟ. (2562). ทำความรู้จัก DeepFake ใช้ AI สร้างคลิปปลอมของคนดังที่ปลอมยันเสียงและท่าทาง. (13 กรกฎาคม 2562) สืบค้นจาก <https://www.brickinfotv.com/news/technology/8147/>.
- ประยุทธ์ จันทร์โอชา. (2564). พี่น้องประชาชนชาวไทยที่รักทุกท่านเมื่อกว้านี้. (27 กรกฎาคม 2564) สืบค้นจาก https://www.facebook.com/prayutofficial/photos/a.464772180685069/1148543772307903?_rdc=1&_rdr.
- พิชญพร ประครองใจ. (2558). หลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชิต วิจิตรบุญยรักษ์. (2554). สื่อสังคมออนไลน์ : สื่อแห่งอนาคต. (1 พฤศจิกายน 2564) สืบค้นจาก https://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/oct_dec_11/pdf/aw016.pdf

- พุทธชาติ ตรีราณี. (2562). *เปรียบเทียบและวิเคราะห์บทบาทของโฆษณาชวนเชื่อ ก่อนและหลังนโยบายกลาสนอัสต์ เปเรสทรอยกา กรณีศึกษา : โปสเตอร์ทางการเมือง*. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2553). *ปฏิบัติการข่าวสาร Information Operation*. กรุงเทพฯ : บริษัท สแควร์ ปริ้นซ์ 93 จำกัด.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2563). *พจนานุกรมศัพท์นิเทศศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสภา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- องค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ. (2563). *การเสนอข่าว ‘ข่าวลวง’ และข้อมูลบิดเบือนคู่มือเพื่อการศึกษาและอบรมด้านวารสารศาสตร์ ชุดเอกสารเพื่อการศึกษาด้านวารสารศาสตร์ของยูเนสโก*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บุคคลเคป.
- อุมาดา ปันทอง. (2552). *การก่อกำเริบ การดำรงอยู่ การล่มสลาย ของขบวนการเคลื่อนไหว ทางสังคมแนวใหม่ : ศึกษากรณีสำนักหุบผาสวรรค์*. ปรังญา ดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยสื่อสารการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก, กรุงเทพฯ.
- Berlo, David K. (1960). *The Process of Communication*. New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- LongDo Dict. (2563). *Deepfake คืออะไร ทำไมใครๆ ก็พูดถึง*. (19 มีนาคม 2563) สืบค้นจาก <https://dict.longdo.com/blog/deepfake/>.
- Nutn0n. (2561). *รู้จักกับ Fake News ทั้ง 7 รูปแบบ ที่เราเจอกันทุกวันบน Fakebook, Twitter*. (21 พฤศจิกายน 2561) สืบค้นจาก <https://www.rainmaker.in.th/7-type-of-fake-news/>.
- Post Today. (2563). *โคตรเซียน “ไอโอ” คือ ไอโอไรส์เซีย*. (2 ธันวาคม 2563) สืบค้นจาก [https://www.posttoday.com/world/639342-\[/](https://www.posttoday.com/world/639342-[/).
- SPRING LiFE. (2564). *หรือนี่อาจเป็นสาเหตุของ Fake News! เสพโซเชียลเกินไป ภัยเงียบที่คาดไม่ถึง*. (18 สิงหาคม 2564) สืบค้นจาก <https://www.springnews.co.th/blogs/spring-life/814281>.

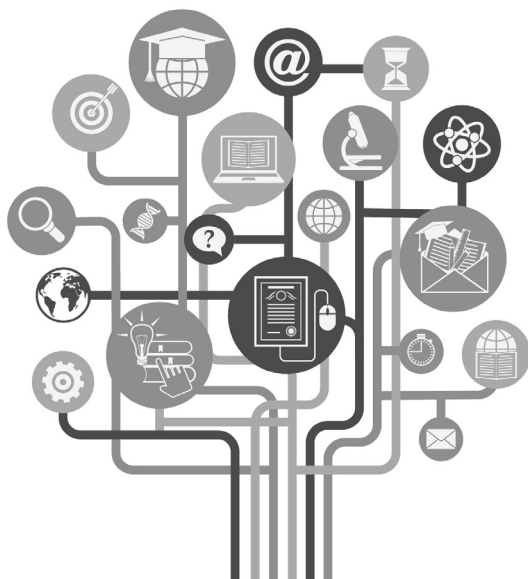
12

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสากล
ด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และการต่อต้าน
การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายของหน่วยงาน
ในเขตกรุงเทพมหานคร

The Participation in Anti-Money Laundering and Combating the
Financing of Terrorism Standardization

เฉลิมพร เย็นเยือก

Chalermporn Yenyuak

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสากลด้านการป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน และการต่อต้านการสนับสนุนทาง การเงินแก่การก่อการร้ายของหน่วยงานในเขตกรุงเทพมหานคร

The Participation in Anti-Money Laundering and Combating
the Financing of Terrorism Standardization

เฉลิมพร เย็นเยือก¹

Chalermporn Yenyeuk

¹คณะรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยรังสิต จังหวัดปทุมธานี 12000
ประเทศไทย

Institute of Public Administration and Public Policy, Rangsit University,
Pathum Thani 12000, Thailand e-mail : chalermporn.y@rsu.ac.th

Received : August 8, 2021 Revised : November 16, 2021 Accepted : November 19, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน และ 2) ปัจจัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายของหน่วยงานแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรที่ศึกษา คือ ผู้ปฏิบัติงานหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย จำนวน 320 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าจำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วย One-Way ANOVA

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี และ ประเภทเจ้าหน้าที่ คือ พนักงาน ส่วนระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมด้านการปรึกษาหารือมีระดับสูงสุด และ การมีส่วนร่วมด้านการติดตามตรวจสอบ มีระดับความเห็นน้อยที่สุด การ

วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วม พบว่า ปัจจัยด้านอายุ การศึกษาและประเภทเจ้าหน้าที่ที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม; การปฏิบัติงาน; มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

Abstract

The objectives of this research were to 1) investigate the level of participation in the operation and to 2) analyze the factors affecting participation in the operation of anti-money laundering and combating the financing of terrorism standardization of an agency in Bangkok. The questionnaire was used as a tool for collecting data. The population for the study was 320 workers whose work related to anti-money laundering and combating the financing of terrorism standardization in Bangkok. The statistics used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation, and One-Way ANOVA. The results of the research showed that the majority of the respondents were female, age between 31 - 40 years old, received bachelor's degree, their type of employment was employees, and their level of participation was at high level. When considering at each dimension, the participation in consultation received the highest mean. On the other hand, the participation in monitoring received the lowest mean. The results of the hypothetical testings revealed that the factors of age, education level and type of employment affected their overall participation in the operation of the anti-money laundering and combating the financing of terrorism

standardization of an agency in Bangkok at statistically significant level of 0.05

Keywords : Participation; Operation; Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism Standardization

บทนำ

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศไทย พบว่า มีจำนวนมากซึ่งเกิดจากปัจจัยต่างๆ ที่แตกต่างกัน ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยจากภายนอกประเทศ ทำให้เกิดผลกระทบกับความมั่นคงของประเทศไทย โดยเฉพาะในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 คณะทำงานเฉพาะกิจขององค์การระหว่างประเทศที่ดำเนินมาตรการทางการเงินเกี่ยวกับการฟอกเงินและการสนับสนุนด้านการเงินกับการก่อการร้าย (Financial Action Task Force : FATF) ได้รายงานพบการฉ้อโกงที่เกี่ยวข้องกับโรคโควิด-19 เพิ่มขึ้นอย่างมากทั่วโลก โดยเฉพาะการฉ้อโกงที่เกี่ยวข้องกับการปลอมแปลงผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์และการหลอกลวงทางออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 นั้น กำลังส่งผลกระทบต่อรัฐบาลต่างๆ ทั่วโลก

ในประเทศไทย พบว่า สถานการณ์ปัญหาการฟอกเงินในประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 – 2562 พบว่า มีจำนวนคดีเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 19 ต่อปี โดยปี พ.ศ. 2562 มีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน 210 คำสั่ง มีมูลค่าจากการทำความผิด รวม 2,019 ล้านบาท หรือ ร้อยละ 0.01 ของ GDP ปี พ.ศ.2562 โดย พบว่า รูปแบบการฟอกเงินในประเทศไทย มีความซับซ้อนและหลากหลายทำให้ยากต่อการป้องกันปราบปรามมากขึ้น เช่น การถ่ายโอนสินทรัพย์ดิจิทัลแทนเงินสด การใช้สื่อสังคมออนไลน์ ฉ้อโกงประชาชน ฯลฯ นอกจากนี้ ยังพบปัญหาด้านโครงสร้างกฎหมายและระบบบริหารราชการที่ยังเป็นข้อจำกัดในการปฏิบัติตามมาตรฐานสากลด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และรวมถึงการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่ยังขาดการมีส่วนร่วมจาก

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสมาชิกทุกระดับในหน่วยงานอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่มีความแตกต่างหลากหลาย อาทิ ด้านเพศ อายุ การศึกษา การปฏิบัติหน้าที่ในระดับบุคคล ที่อาจส่งต่อระดับการ คิด วิเคราะห์และแนวปฏิบัติที่แตกต่างกัน ที่ผ่านมาองค์การต่างๆ มีความพยายาม ขับเคลื่อนความเท่าเทียมทางเพศเพื่อลดปัญหาต่างๆ อาทิ การจำกัดสิทธิในเพศ ในการส่งเสริมให้ขึ้นเป็นผู้นำ ลดการจำกัดสิทธิและโอกาสต่างๆ รวมถึงโอกาสใน การทำงาน (พิรดา ภูมิสวัสดิ์, 2563) เพื่อสร้างศักยภาพในระดับองค์การ ส่งเสริม ให้ได้แสดงออกถึงศักยภาพของตน employ ability ผ่านกระบวนการบริหาร จัดการภายในขององค์การ (ณัฐพร เศรษฐวงศ์, 2564) โดยให้ความสำคัญกับความ แตกต่างและบทบาททางเพศในองค์การให้สมดุลในการปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับ มอบหมาย นอกจากนี้ ศรีประภา ชัยสินธพ (2563) ได้ให้ความสำคัญกับความแตก ต่างในแต่ละช่วงอายุที่มีสัญชาติญาณ มีภาระหน้าที่รับผิดชอบที่ต่างกัน มีความ มุ่งมั่น รูปแบบพฤติกรรมรวมถึงการเข้าสังคมที่ต่างกัน อีกทั้งระดับการศึกษาที่มี ผลต่อระดับการรับรู้ เรียนรู้และสามารถประยุกต์ใช้ในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้ อย่างมีคุณค่า รวมถึงตำแหน่งงานในความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายจาก หัวหน้างาน อาจมีวิธีการทำงานและการแก้ปัญหาแตกต่างกันไปตามระดับการ ศึกษา (สุทธินันท์ พรหมสุวรรณ, 2563) ทั้งนี้ การปฏิบัติงานในองค์การควรเน้น ให้เกิดการประสานร่วมมือกันในทุกฝ่าย อาทิ การแลกเปลี่ยนข้อมูล เปิดรับฟัง ความคิดเห็น การติดตามผลการทำงาน เป็นต้น อันจะส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ ที่ดีต่อกันระหว่างสมาชิกในองค์การ ลดความขัดแย้งและต่อต้าน เป็นการสร้าง สังคมแห่งการเรียนรู้ที่ ช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น จาก เหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน สากลด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุน ทางการเงินแก่การก่อการร้าย ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นสารสนเทศสำคัญ สำหรับผู้เกี่ยวข้องในการประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมใน การปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

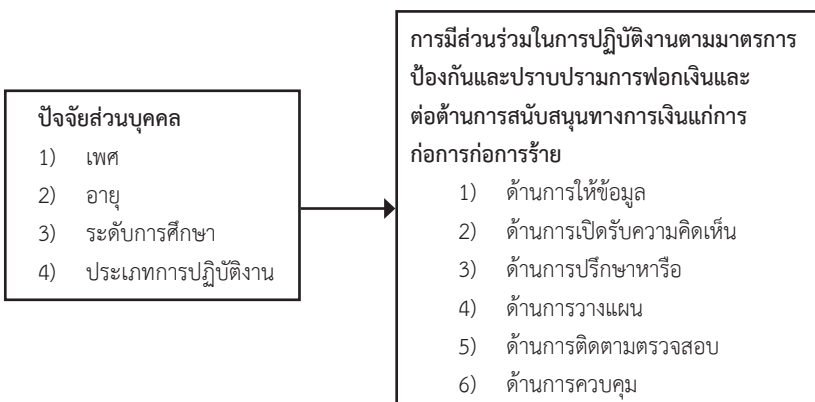
1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่ต่างกันมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ต่างกัน

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยประชากรศาสตร์ที่ต่างกันมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายต่างกัน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิด ดังต่อไปนี้

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การฟอกเงิน (Launder Money) เป็นกระบวนการแปรสภาพเงินที่ได้จากการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายจากช่องทางหรือธุรกิจผิดกฎหมายเพื่อมุ่งปกปิด

แหล่งที่มาของเงินนั้น ให้เป็นเงินที่สามารถนำไปใช้ได้โดยถูกกฎหมาย ปัญหาจากการฟอกเงินที่สำคัญ คือ บ่อนทำลายโครงสร้างสังคม ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐ ปิดกั้นการแข่งขันทางธุรกิจการค้า เพิ่มภาระภาษี และเป็นแหล่งเงินทุนของการก่อการร้ายและกิจกรรมผิดกฎหมายอื่นๆ (กองกำกับและตรวจสอบ สำนักงาน ปปง., 2563) วิธีที่นิยมฟอกเงินในปัจจุบันโดยผ่านสถาบันการเงิน คือ การเปลี่ยนเงินสดจากเงินปลั๊กเป็นธนบัตรใหญ่ แล้วแบ่งกันนำเงินสดไปฝากในจำนวนเงินที่ต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดให้ต้องรายงานให้ธนาคารทราบ หรือ มีการสมคบกับ เจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อดำเนินการที่ไม่ถูกกฎหมาย อาทิ การลักลอบขนเงินไปฝากในประเทศที่ไม่เข้มงวดในการตรวจสอบ การโอนเงินผ่านระบบออนไลน์ เพื่อปกปิดเส้นทางการเงิน นอกจากนี้ยังมีวิธีการฟอกเงินที่ไม่ผ่านสถาบันการเงิน อาทิ การทำธุรกิจบังหน้า การฟอกเงินในแหล่งเล่นการพนัน การซื้อทองคำแท่งแล้วค่อยๆ นำออกไปขาย การซื้อกรรมธรรมแบบจ่ายเบี้ยประกันเพียงครั้งเดียว เป็นต้น เพื่อป้องกันปัญหาจากการฟอกเงินดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการฟอกเงินของผู้กระทำผิด และสามารถลด และป้องกันสถานการณ์การฟอกเงินภายในประเทศ ที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างชาติ มีการเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการฟอกเงินที่มีการเปลี่ยนแปลงและหลากหลายมากยิ่งขึ้นด้วยการสร้างการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานงานเพื่อดำเนินการร่วมกันปฏิบัติงานตามมาตรการสากลให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความปลอดภัยสูงจากการฟอกเงิน

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน เป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มุ่งเน้นประเทศไทยให้มีความมั่นคงในทุกด้านอย่างยั่งยืน ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการพัฒนาและเสริมสร้างคนในทุกภาคส่วนให้ตระหนักและมีส่วนร่วม การบริหารประเทศที่มุ่งเน้นสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนมีรูปแบบการมีส่วนร่วมที่เสนอโดยนักวิชาการที่สำคัญหลายท่าน อาทิ Cohen & Uphoff (1980) เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมสำคัญ 4 รูปแบบ คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นการริเริ่ม ขั้นการตัดสินใจดำเนินการ และขั้นการตัดสินใจลงมือดำเนินการ

2) การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนทรัพยากร การเข้าร่วมบริหารและการประสานความร่วมมือ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ที่เกิดขึ้นร่วมกัน ได้แก่ ผลประโยชน์ทางด้านวัสดุอุปกรณ์ ผลประโยชน์ทางสังคมและผลประโยชน์ส่วนบุคคล และ 4) การมีส่วนร่วมประเมินผล (Evaluation) การดำเนินงาน หรือการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานกิจกรรมที่ได้ทำร่วมกัน เป็นการแสดงถึงการยอมรับฟังความคิดเห็นระหว่างกันและกัน อันเป็นผลสำคัญที่เกิดจากการมีส่วนร่วม

โดยรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวคิดของ Cohen & Uphoff (1980) สามารถสรุปได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ถือเป็นขั้นตอนเริ่มต้นที่สำคัญที่จะส่งผลไปยังขั้นตอนอื่นๆ ให้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันของสมาชิก โดยที่ Newstrom (1993) ได้เสนอปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม คือ 1. ลักษณะขององค์กร โครงสร้างขององค์กร วัฒนธรรมขององค์กร หากองค์กรมีโครงสร้างใหญ่ ขั้นตอนการปฏิบัติมาก เช่นระบบราชการจะเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมได้ 2. นโยบายขององค์กรที่ขาดความชัดเจน จะทำให้บุคลากรไม่แน่ใจเป้าหมาย แนวทาง การปฏิบัติ จึงเกิดความลังเลที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม 3. ภาวะผู้นำ ซึ่งถ้าหากว่าผู้นำเชื่อว่าผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นผู้ไม่มีศักยภาพ ไม่มีความก้าวหน้า ขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน งานจะสำเร็จได้ต้องควบคุม 4. ลักษณะงาน ซึ่งหากว่างานที่สามารถทำสำเร็จได้ด้วยตัวเอง เช่น งานในห้องทดลอง ลักษณะงานเช่นนี้จะทำให้บุคลากรไม่เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม 5. ความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น ระดับการศึกษา วิชาชีพ โดยถ้าหากบุคลากรที่มีระดับการศึกษาที่สูงอยู่ในตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบมากก็จะแสวงหาการมีส่วนร่วมมากกว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า และหน้าที่ความรับผิดชอบที่น้อยกว่าด้วย ในขณะที่ ถวิล วัติบุรียกุล (2548) ได้กล่าวถึง เงื่อนไขของการมีส่วนร่วมไว้ 3 ประการ คือ ผู้เข้าร่วมต้อง มีอิสรภาพในการเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ มีความเสมอภาคเมื่อเข้าร่วมแล้วจะได้รับสิทธิเท่าเทียมกับผู้อื่น และมีความสามารถที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนั้น และกระบวนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานมี 6 ขั้นตอนสำคัญ คือ รวบรวมข้อมูล

ร่วมปรึกษาหารือ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมตัดสินใจ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมปฏิบัติ ติดตามตรวจสอบ และมีส่วนร่วมรับผิดชอบ เช่นเดียวกับแนวคิดของ สุทธิชัย ปัญญโรจน์ (2556) ที่เสนอการมีส่วนร่วมของบุคลากรการบริหารงานที่ดี ประกอบด้วย ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติร่วมตัดสินใจ ผ่านกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร ซึ่งประโยชน์สำคัญจากการมีส่วนร่วมคือส่งเสริมความคิดที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้สมาชิกได้ระดมความคิดและอภิปรายร่วมกัน ทำให้เกิดความคิด เกิดแนวทางที่ดีและหลากหลายเพิ่มมากขึ้น ทำให้การตัดสินใจมีคุณภาพมากขึ้น และยังมีประโยชน์ในเชิงจิตวิทยา คือ ช่วยลดต่อต้านของบุคลากรให้น้อยลงเกิดการยอมรับมากขึ้น ทำให้บุคลากรมีความพึงพอใจ และมีความสัมพันธ์ที่ดีในการปฏิบัติงาน จากการเปิดโอกาสให้บุคคลได้แลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์การทำงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมช่วยเพิ่มโอกาสให้บุคลากรได้ใช้ความสามารถและทักษะในการทำงานร่วมกัน เกิดความมั่นใจ ความจงรักภักดีและเพิ่มคุณค่าต่อองค์กรมากขึ้น (สุทธิชัย ปัญญโรจน์, 2556)

จากการทบทวนการมีส่วนร่วมดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับผลงานวิจัยของ ธัญมน กำแสง (2558) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานตามมาตรฐานในสถานสงเคราะห์คนพิการ ที่พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานตามมาตรฐานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมดำเนินการสูงที่สุด รองลงมา คือ มีส่วนร่วมติดตามประเมินผล มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมวางแผนและตัดสินใจ ตามลำดับและมีความคิดเห็นต่อปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานมาตรฐานในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย โดยปัญหาอุปสรรคด้านบุคลากรขององค์กรสูงที่สุด ถัดมา คือ ด้านการบริหารจัดการองค์กร และ ด้านผู้บริหารขององค์กรตามลำดับ การทดสอบความสัมพันธ์ พบว่า เพศที่แตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมรับรู้การดำเนินงานมาตรฐานต่างกัน บุคลากรที่มีอายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งที่ปฏิบัติที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมาตรฐานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วน นงเยาว์ ญาณปัญญา (2556) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของบุคลากรฝ่ายกองทุน กองคลัง สำนักพระราชวัง ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการ

ปฏิบัติงาน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีการมีส่วนร่วมอันดับที่หนึ่ง คือ ด้านการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ ด้านการประชุมวางแผน และ ด้านการประเมินผล และ ด้านการตัดสินใจ ตามลำดับ

อุบล สิ้นธุโร (2554) ศึกษาการปฏิบัติงานตามมาตรการที่กำหนดในหน้าที่เฉพาะ ผลการศึกษา พบว่า การปฏิบัติงานตามมาตรการเฉพาะ ถือเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้บุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบในหน้าที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีโอกาสได้พัฒนาตนเอง เป็นต้นแบบการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติงาน โดยปัจจัยสำคัญที่บุคลากรจำเป็นต้องมี คือ ทักษะ และ กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ รองลงมา คือ ความคิดริเริ่ม ความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถทางวิชาชีพเฉพาะ หรือหน้าที่เฉพาะที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับบุคคล ระดับหน่วยงาน รวมถึงระดับองค์กรเพื่อพัฒนาตนเองขึ้นสู่ระดับสูงต่อไป โดยต้องอาศัยความรู้ความสามารถเฉพาะด้านตามมาตรการการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดการพัฒนา ความคิด ความรู้พฤติกรรมของสมาชิกในองค์กร การมีอิสระในการปฏิบัติงาน การมีความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนากระบวนการปฏิบัติงาน ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับบุคลากรที่ต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ สุทธินันท์ พรหมสุวรรณ (2563) ได้ศึกษาถึงความแตกต่างของลักษณะส่วนบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และรายได้ต่อเดือน ที่มีผลต่อการวางแผนการลงทุนของพนักงานในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานและรายได้ต่อเดือนที่ต่างกันมีผลต่อการวางแผนลงทุนต่างกัน อันเนื่องจากความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลดังกล่าว มีผลต่อการแสดงออกทางเหตุผลและอารมณ์ รวมถึงพฤติกรรม และการรับรู้ในสถานการณ์ต่างๆ แตกต่างกันไป จึงทำให้การวางแผน การปฏิบัติงานมีความแตกต่างกันไปส่งผลต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นที่แตกต่างกันไป โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีและผลการวิจัยข้างต้นนี้ มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดต่อไป

วิธีการวิจัย

ประชากร คือ ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานตามมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายของผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 320 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบใช้หลักความน่าจะเป็น จากผู้ปฏิบัติงานตามมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อสามารถให้ข้อมูลที่จำเป็นต้องใช้ตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ (อัญญา ณ ระนอง, 2554) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล เป็นข้อคำถามแบบ Check list และปัจจัยการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน เป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความถูกต้องด้านเนื้อหา (Content validity) และภาษาที่ใช้เพื่อให้มีความสมบูรณ์ ถูกต้อง แล้วนำไปวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยพบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.76 – 1.00 จึงนำข้อคำถามนั้นไปใช้ได้ ตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค โดยนำไปทดสอบกับประชากรที่มีความใกล้เคียงกับประชากรที่จะศึกษาจริง (Try Out) จำนวน 30 คน ผลวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแต่ละปัจจัยมีค่ามากกว่า 0.70 ขึ้นไป และมีค่าความเชื่อมั่นรวมของแบบสอบถามเท่ากับ 0.89

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารหน่วยงานที่ปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องตามมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายของผู้ปฏิบัติงานในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร และเก็บรวบรวมด้วยตัวเองตามจำนวนที่กำหนดได้ครบแล้ว นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์และวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

- 1) สถิติวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ คือ ค่าความถี่ และ ค่าร้อยละ
- 2) สถิติวิเคราะห์ข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามมาตรการ

ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3) สถิติวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย คือ One-Way ANOVA

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 320 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 208 คน (ร้อยละ 65) อายุระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 142 คน (ร้อยละ 44.4) การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 239 คน (ร้อยละ 74.7) ประเภทการปฏิบัติงาน คือ พนักงาน จำนวน 218 คน (ร้อยละ 68.1)

ตารางที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และ ต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายของผู้ปฏิบัติงานในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร

รายการ	μ	σ	แปลผล
1. การมีส่วนร่วมด้านการให้ข้อมูล	4.09	.477	มาก
2. การมีส่วนร่วมด้านการเปิดรับความคิดเห็น	4.04	.498	มาก
3. การมีส่วนร่วมด้านการปรึกษาหารือ	4.10	.553	มาก
4. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและลงมือปฏิบัติ	4.03	.797	มาก
5. การมีส่วนร่วมด้านการติดตามตรวจสอบ	4.03	.697	มาก
6. การมีส่วนร่วมด้านการควบคุม	4.07	.661	มาก

ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยรายด้าน พบว่า ด้านการปรึกษาหารือมีระดับสูงสุด และ ด้านการติดตามตรวจสอบ มีระดับความเห็นต่ำสุด

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมจำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล

	จำนวน	การมีส่วนร่วม						
		การให้	เปิดรับ	ปรึกษา	วางแผน	ติดตาม	ควบคุม	รวม
		ข้อมูล X̄, (S.D.)	ความคิดเห็น X̄, (S.D.)	หารือ X̄,(S.D.)	ปฏิบัติ X̄, (S.D.)	ตรวจสอบ X̄, (S.D.)	X̄, (S.D.)	X̄, (S.D.)
เพศ								
ชาย	112	4.11 (.484)	4.05 (.520)	4.03 (.554)	4.02 (.669)	4.03 (.590)	4.05 (.677)	4.05 (.370)
หญิง	208	4.07 (.474)	4.04 (.487)	4.14 (.550)	4.04 (.714)	4.14 (.577)	4.07 (.653)	4.08 (.362)
อายุ								
20 – 30 ปี	95	4.04 (.456)	4.08 (.485)	4.16 (.557)	4.03 (.730)	4.08 (.553)	4.05 (.651)	4.08 (.354)
31 - 40 ปี	142	4.12 (.491)	4.09 (.491)	4.12 (.545)	4.13 (.640)	4.16 (.591)	4.17 (.653)	4.13 (.367)
41 – 50 ปี	57	4.06 (.462)	3.95 (.526)	4.02 (.569)	3.89 (.734)	4.03 (.628)	3.87 (.654)	3.97 (.355)
> 50 ปี	26	4.09 (.522)	3.86 (.483)	3.98 (.536)	3.85 (.740)	4.02 (.545)	3.98 (.669)	3.96 (.360)
การศึกษา								
< ปริญญาตรี	43	4.15 (.500)	4.01 (.522)	4.00 (.577)	4.00 (.727)	4.06 (.578)	3.92 (.681)	4.02 (.396)
ปริญญาตรี	239	4.07 (.470)	4.07 (.501)	4.13 (.555)	4.06 (.702)	4.10 (.600)	4.09 (.669)	4.09 (.365)
>ปริญญาตรี	38	4.09 (.507)	3.88 (.433)	4.04 (.509)	3.87 (.624)	4.16 (.479)	4.12 (.573)	4.03 (.324)
ประเภท								
ลูกจ้าง	79	4.13 (.480)	4.18 (.379)	4.13 (.532)	4.13 (.684)	4.11 (.554)	4.09 (.675)	4.13 (.342)
ข้าราชการ	23	4.10 (.612)	4.29 (.361)	4.41 (.457)	4.19 (.699)	4.16 (.588)	4.03 (.783)	4.20 (.397)
พนักงาน	218	4.07 (.462)	3.96 (.530)	4.06 (.561)	3.98 (.699)	4.09 (.596)	4.06 (.644)	4.04 (.365)

ผลการศึกษา พบว่า เพศชายให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลมากที่สุด ในขณะที่เพศหญิงให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมด้านการปรึกษาหารือมากที่สุด ส่วนอายุ พบว่า ช่วงอายุระหว่าง 20 – 30 ปี ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมด้านการปรึกษาหารือมากที่สุด และช่วงอายุระหว่าง 31 – 40 ปี ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมด้านการควบคุมมากที่สุด และช่วงอายุระหว่าง 41 – 50 ปี กับ ช่วงอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป ให้ความสำคัญกับการให้ข้อมูลมากที่สุด ส่วนด้านการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาน้อยกว่าปริญญาตรีให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมด้านการให้ข้อมูลสูงสุด ระดับปริญญาตรีให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมด้านการปรึกษาหารือมากที่สุด และ สูงกว่าปริญญาตรีให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมด้านการติดตามตรวจสอบมากที่สุด และ ประเภทการทำงาน พบว่า ในตำแหน่งลูกจ้างให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมด้านการให้ข้อมูลมากที่สุด ข้าราชการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมด้านการเปิดรับฟังความคิดเห็นมากที่สุด และ พนักงานให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมด้านการติดตามตรวจสอบมากที่สุด

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน

การมีส่วนร่วมใน การปฏิบัติงาน	เพศ	อายุ	การศึกษา	ประเภทเจ้าหน้าที่
	t (Sig.)	F (Sig.)	F (Sig.)	F (Sig.)
ด้านการให้ข้อมูล	.655 (.513)	.584 (.626)	.447 (.640)	.464 (.629)
ด้านการเปิดรับฟังความคิดเห็น	.073 (.942)	2.426 (.066)	2.634 (.073)	9.117 (.000)
ด้านการปรึกษาหารือ	-1.647 (.100)	1.235 (.297)	1.269 (.282)	4.306 (.014)*
ด้านการวางแผนและการปฏิบัติ	-.129 (.897)	2.305 (.077)	1.313 (.270)	1.927 (.147)

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน (ต่อ)

การมีส่วนร่วมใน การปฏิบัติงาน	เพศ	อายุ	การศึกษา	ประเภทเจ้าหน้าที่
	t (Sig.)	F (Sig.)	F (Sig.)	F (Sig.)
ด้านการติดตามตรวจสอบ	-1.666 (.097)	935 (.424)	.285 (.752)	.149 (.862)
ด้านการควบคุม	-.252 (.802)	3.156 (.025)*	1.317 (.269)	.104 (.901)
รวม	-.816 (.415)	3.563 (.015)*	3.560 (.015)*	3.333 (.037)*

หมายเหตุ * $p < 0.05$

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากสมมติฐานการวิจัย ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมของบุคลากรในการปฏิบัติงานตามมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และ ต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายต่างกัน ผลการศึกษา พบว่า บุคลากรที่มีเพศแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามมาตรการฯ ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่บุคลากรที่มีอายุ ระดับการศึกษา และประเภทการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามมาตรการในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ทั้งนี้ สามารถอภิปรายผลได้ว่า บุคลากรที่มีอายุ การศึกษา และประเภทเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานตามมาตรการในการปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ ธัญมน ก่ำแสง (2558) ที่พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลดังกล่าวที่แตกต่างกัน จะมีระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแตกต่างกัน อาจกล่าวได้ว่า บุคคลที่มีพื้นฐานแตกต่างกัน ส่งผลต่อระดับความคิดในรูปแบบต่างๆ แตกต่างกันไปด้วย เช่น บุคคลที่มีความ

พร้อมด้านครอบครัว หรือ ความรู้ ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานอาจมีแนวปฏิบัติจากทักษะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญที่ได้รับมาเป็นประสบการณ์อย่างต่อเนื่องนั้นแตกต่างกันไปจากบุคคลที่มีพื้นฐานต่างกันไป

เมื่อพิจารณาปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุที่แตกต่างกันของบุคลากร มีความเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการการปฏิบัติงานตามมาตรการ ด้านการควบคุมในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาหรือ คัดค้านรายงานผลเกี่ยวกับระบบกฎหมายตามมาตรการอยู่เสมอแตกต่างกัน โดยบุคลากรที่มีช่วงอายุ 31 – 40 ปี จะมีระดับความเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามมาตรการอยู่ในระดับสูงกว่าช่วงอายุอื่น และเมื่อทำการทดสอบรายคู่พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 1 คู่ คือ ช่วงอายุระหว่าง 31 – 40 ปี กับ ช่วงอายุระหว่าง 41 – 50 ปี ทั้งนี้ โดยช่วงอายุระหว่าง 31 – 40 ปี ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในด้านการควบคุมสูงสุด ในขณะที่ช่วงอายุระหว่าง 41 – 50 ปี ให้ความสำคัญกับด้านการให้ข้อมูลสูงสุด สอดคล้องกับการศึกษา Bateson (2017) ที่สรุปได้ว่า อายุเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่แสดงถึงเหตุผล และระดับอารมณ์ผ่านทางพฤติกรรมของบุคคล และพัฒนาการในความสามารถต่างๆ ของบุคคล ยังเกี่ยวข้องกับช่วงอายุในแต่ละช่วงที่จะสามารถเข้าใจในประเด็นต่างๆ และการรับรู้ในสถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่แตกต่างกันอีกด้วย บุคคลที่มีอายุมาก ย่อมสะสมประสบการณ์ต่างๆ มากขึ้น จึงสามารถให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ให้กับบุคลากรในหน่วยงานได้มาก ส่งผลสำเร็จในการปฏิบัติงานในหน้าที่ นอกจากนี้ ระดับอายุยังมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ถึงความสำคัญในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายของบุคคล การกำหนดเป้าหมายชีวิต การเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคม และจากผลการศึกษาที่พบว่า ความแตกต่างระหว่างช่วงอายุดังกล่าว ที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น หมายถึง ความจำเป็นที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูลระหว่างกันและกัน เพื่อให้รับรู้อย่างเท่าทันถึงรูปแบบและแนวทางการฟอกเงินที่มีการเปลี่ยนแปลงไปในรูปแบบต่างๆ ในช่วงการเริ่มต้นทำงานจำเป็นต้องมีการเรียนรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือเรียนรู้ร่วมกันจากเพื่อนร่วมงานในหน่วยงาน อันจะนำมาซึ่งการสร้างการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในด้านอื่นๆ อีกด้วย ซึ่งระดับอายุที่แตกต่างกัน

ยังหมายรวมถึง ระดับความรู้ ทักษะ ประสบการณ์การทำงาน การบริหารจัดการ ศักยภาพการดูแลตนเอง และ รับผิดชอบต่อผู้อื่น การเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งล้วนขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ของบุคคลเป็นสำคัญอีกด้วย หรืออาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ช่วงอายุแต่ละช่วงมีการแสวงหาการเรียนรู้และกำลังสะสมประสบการณ์ ขอบความท้าทาย จึงมักจะทำงานแบบเรียนรู้กันไปพร้อมกับการปฏิบัติ ดังนั้น ระดับอายุจึงสามารถสะท้อนถึงข้อจำกัดด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากร เมื่อต้องรับผิดชอบการปฏิบัติงานตามมาตรการการป้องกันและปราบปรามที่จำเป็นต้องใช้ทักษะเฉพาะด้านวิชาชีพของผู้ปฏิบัติงานเป็นสำคัญอีกด้วย

ปัจจัยส่วนบุคคลด้านการศึกษาที่แตกต่างกันของบุคลากร มีความเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามมาตรการด้านการควบคุมในภาพรวมแตกต่างกัน โดยทุกระดับการศึกษามีความเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสากลในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาผลการศึกษาของ สุภาวดี สมจิตต์ และคณะ (2563) ที่พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านการศึกษา และอายุงาน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากผู้บริหารระดับสูงที่มีหน้าที่โดยตรงในการรับผิดชอบด้านการประกันคุณภาพการศึกษาจะมีวุฒิ ระดับปริญญาเอกและบุคลากรที่มีอายุงานมาก เป็นผู้ ที่มีบรรลุมิติภาวะในด้านต่างๆ ที่สามารถตัดสินใจเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง ประกอบกับเป็นผู้ปฏิบัติ งานในหน่วยงานมานานทำให้เกิดความคุ้นเคย ต้องการเห็นการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในหน่วยงาน จนเกิดความตระหนักและให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการและการพัฒนาองค์กร (สมบุรณ์ ใจประการ, 2558) นอกจากนี้ยัง พบว่า ผู้มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสูงกว่าระดับอื่น ดังนั้น แนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติงานตามมาตรการที่สำคัญให้กับผู้ปฏิบัติงานในทุกระดับการศึกษาจึงควร กำหนดกิจกรรมหรือแนวทางต่างๆ ให้สอดคล้อง เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ตามมาตรการ เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพ แสดงถึงผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติตามมาตรการการปฏิบัติงานของบุคลากร ในการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานตามมาตรการฯ ได้อย่างถูกต้อง และเพื่อพัฒนาบุคลากรเพิ่มเติม ด้วยการสนับสนุนให้เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

อย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับหลักการตามมาตรการฯ ในภาพรวม เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์สู่การปฏิบัติร่วมกับความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ควรเผยแพร่ข้อมูลสำคัญในการปฏิบัติงานตามมาตรการฯ ให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับรู้ร่วมกัน สร้างความเข้าใจตรงกันในการปฏิบัติงาน ผ่านกิจกรรมที่มุ่งสร้างการมีส่วนร่วม โดยยึดผู้ปฏิบัติงานเป็นศูนย์กลาง และจัดให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทักษะ ประสบการณ์ระหว่างกันและกันอย่างแท้จริง ตามหลักการมีส่วนร่วมที่สำคัญทั้ง 6 ด้าน และตามมาตรการการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ปัจจัยส่วนบุคลลรายด้าน พบว่า ประเภทเจ้าหน้าที่ที่แตกต่างกันของบุคลากร มีความเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการการปฏิบัติงานตามมาตรการด้านการรักษาหรือในภาพรวมแตกต่างกัน และเมื่อวิเคราะห์ถึงความแตกต่างในแต่ละประเภทเจ้าหน้าที่ พบว่า ข้าราชการมีความเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสากลในภาพรวม สูงกว่าประเภทเจ้าหน้าที่อื่นๆ และ มีความแตกต่างกันกับประเภทเจ้าหน้าที่พนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และเมื่อทำการทดสอบรายคู่ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2 คู่ คือ คู่ที่ 1 ระหว่างลูกจ้างกับพนักงาน คู่ที่ 2 ระหว่างข้าราชการกับพนักงาน ทั้งนี้จากกล่าวได้ว่า บุคลากรที่เป็นข้าราชการ เป็นบุคคลที่ผ่านกฎเกณฑ์ระเบียบต่างๆ ในการปฏิบัติงาน ที่อาจได้รับมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบที่เพิ่มเติมแตกต่างออกไป อีกทั้งการเข้าสู่ตำแหน่งข้าราชการ ปัจจุบันต้องมีการผ่านกระบวนการคัดเลือกตามระบบที่มีขั้นตอนมากกว่าการบรรจุเป็นพนักงานหรือลูกจ้าง จึงอาจส่งผลต่อรูปแบบการปฏิบัติงานอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งจากการศึกษา พบว่า มีระดับการมีส่วนร่วมในภาพรวมสูงกว่าประเภทอื่น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการกระจายการรับผิดชอบในหน้าที่ตามมาตรการ จึงควรส่งเสริมการปฏิบัติงานตามมาตรการ ให้กับบุคลากรในทุกประเภทที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานให้มีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม ทั้งการรักษาหรือ การแลกเปลี่ยนข้อมูล ควรสร้างระบบการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ในหน่วยงาน และกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีการรักษาหรือในแนวปฏิบัติตามมาตรการร่วมกันเพื่อให้รู้เท่าทันต่อรูปแบบการ

เปลี่ยนแปลงการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย นอกจากนี้ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านการติดตามตรวจสอบให้เพิ่มมากขึ้น ด้วยการจัดกิจกรรมสนับสนุนที่สอดคล้องกับกับบริบทของการอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่รับผิดชอบ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการปฏิบัติงาน การกำกับติดตาม การพัฒนาทักษะความรู้ การมีส่วนร่วมแสดงออกในกิจกรรมต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน

แต่อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มในระดับสูงซึ่งมีผลต่อความตรงของผลการวิจัยที่เกิดขึ้น ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยด้านการเลือกกลุ่มตัวอย่างให้เหมาะสมเพื่อคุณค่าในผลการวิจัยหรือข้อค้นพบที่มีคุณค่า

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ควรกำหนดนโยบายและแผนกลยุทธ์ในการติดตามการปฏิบัติงานและการประเมินผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่รับผิดชอบ โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานสากลด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายเป็นเครื่องมือในการกำหนดนโยบายและแผนงาน และสื่อสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องไปยังผู้ปฏิบัติอย่างชัดเจนเท่าเทียมกัน เพื่อสร้างการรับรู้และเข้าใจในเกณฑ์การปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการทบทวนการจัดทำข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ที่จำเป็นและเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน อาทิ กฎ ระเบียบตามเกณฑ์มาตรฐานการการปฏิบัติงาน รายละเอียดงาน ตามเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติงานในระดับสากล เพื่อส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ และสนับสนุนการพัฒนาตนเองของบุคลากรในหน่วยงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเท่าทันการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ รูปแบบการฟอกเงินและรูปแบบการให้การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว ควรมีระบบการจัดการความรู้ ถอดบทเรียนการดำเนินงานตามมาตรการ ทั้งในเชิงวิชาการและเทคนิคการปฏิบัติงาน แบบบูรณาการ ใช้เป็นแนวปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้เกิดการถ่ายทอดข้อมูลสู่บุคลากรที่ยังไม่มีหรือมีประสบการณ์หรือมีระยะเวลาการปฏิบัติงานน้อย ได้เกิดการ

เรียนรู้ตลอดจน ควรจัดทำในรูปแบบคู่มือการปฏิบัติงานที่สามารถทำความเข้าใจได้ง่ายสำหรับบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบในแต่ละหน้าที่

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจ. (2564). โควิดหนุนปัญหา “ฟอกเงิน-ฉ้อโกง” ทั่วโลกพุ่ง. (20 กันยายน 2564) สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/904284>.
- กองกำกับและตรวจสอบ สำนักงาน ปปง. (2564). การปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกฎหมายว่าด้วยการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย. (20 กันยายน 2564). สืบค้นจาก <https://www.bot.or.th/Thai/FinancialMarkets/ForeignExchange/Regulations/ForeignMeansOfPaymentBusinesses/DocLib2/AML.pdf>.
- ณัฐพร เศรษฐวงศ์. (2564). ความเท่าเทียมทางเพศ. (20 กันยายน 2564) สืบค้นจาก <https://www.thai-german-cooperation.info/th/gender-equality/>.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2548). การมีส่วนร่วม แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ. กรุงเทพฯ : บริษัทพาณิชย์พระนคร จำกัด.
- ชัยมน กำแสง. (2558). การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานตามมาตรฐานในสถานสงเคราะห์คนพิการ. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปทุมธานี.
- นงเยาว์ ญาณปัญญา. (2556). การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของบุคลากร ฝ่ายกองทุน กองคลัง สำนักพระราชวัง. คณะรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข, กรุงเทพฯ.
- พีรดา ภูมิสวัสดิ์. (2563). การพัฒนากลไกด้านความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย. กรุงเทพฯ : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และ พรพนทิพย์ เพชรมาศ. (2551). การบริหารสังคมศาสตร์แห่งศตวรรษเพื่อสังคมไทยและสังคมโลก. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน.

- ศรีประภา ชัยสินธพ (2563). *สภาพจิตใจของวัยผู้ใหญ่ : ความรู้สำหรับประชาชน*. (20 กันยายน 2564). สืบค้นจาก <https://med.mahidol.ac.th/ramamental/generalknowledge/general/06272014-1009>.
- สมบัติ นามบุรี. (2562). ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในงานรัฐประศาสนศาสตร์. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 2(1), 183 – 197.
- สมบูรณ์ ใจประการ. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของพนักงานในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมแล ความปลอดภัย : กรณีศึกษาโรงไฟฟ้าในจังหวัดสระบุรี. *คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. (2563). *การสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อผลการศึกษา เรื่อง การศึกษาแนวโน้มการฟอกเงินในประเทศไทย ศึกษาเฉพาะกรณี การฟอกเงินผ่านนิติบุคคลและธุรกิจบังหน้า ทนายความและนักบัญชี บริษัทนำเที่ยวทรัสต์ต่างประเทศที่ดำเนินการในประเทศไทย การเล่นเกมที่มีการฉ้อโกงและการฟอกเงินผ่านองค์กรไม่แสวงหากำไร*. (16 ธันวาคม 2563) สืบค้นจาก https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2020/12/seminar-presentation_final-version-16122020.pdf.
- สุทธิชัย ปัญญโรจน์. (2556). *The Secret of Success*. กรุงเทพฯ : เพชรประกายการพิมพ์.
- สุทธินันท์ พรหมสุวรรณ. (2563). การศึกษาความแตกต่างของลักษณะส่วนบุคคลและอิทธิพลของการรับรู้ความเสี่ยงเกี่ยวกับการลงทุนและพฤติกรรมความเสี่ยงในการลงทุนที่มีต่อการวางแผนการลงทุนในกองทุน. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 14(3), 180-193.
- สุภาวดี สมจิตต์ มยุรา นพพรพันธุ์ เพ็ญรุ่ง นวลแจ่ม สุลี ทองวิเชียร และ สุภัจฉรี มะกรครรรค์ (2563). ลักษณะส่วนบุคคล การรับรู้ ทักษะคติของบุคลากร การสนับสนุนจากองค์กร ปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของคณะพยาบาลศาสตร์ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย. *วารสารพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยสยาม*, 21(41), 78-90.

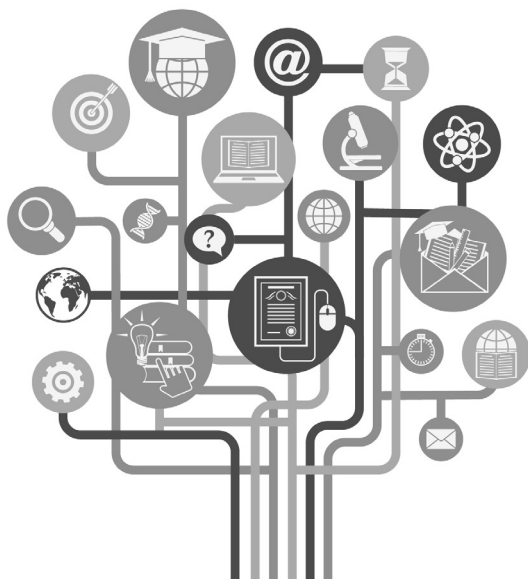
- อัญญา ณ ระนอง. (2554). *ระเบียบวิธีวิจัย*. กรุงเทพฯ : แสงสว่างเวิลด์เพรส จำกัด.
- อุบล สิ้นธุโร. (2554). *การปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมือง จังหวัดปทุมธานี*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- Bateson, P. (2017). *Behavior, development and evolution*. Cambridge, UK : Open Book Publishers.
- Cohen, J. and Uphoff, N. (1980). Participation's place in rural development : Seeking clarity through specificity. *World Development*, 8(2), 213-235.
- Newstrom, J. W. (1993). *Organization Behaviour* (9th). UK : McGraw-Hill Education – Europe.

13

มรดกความคิดนโยบายสังคมของ ริชาร์ด ทิทมัสส์ Richard Titmuss's Legacy of Social Policy Ideas

พงษ์เทพ สันติกุล

Pongthep Suntigul

มรดกความคิดนโยบายสังคมของ ริชาร์ด ทิทมัสส์

Richard Titmuss's Legacy of Social Policy Ideas

พงษ์เทพ สันติกุล¹

Pongthep Suntikul

¹คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ 10200 ประเทศไทย

Administer of Social Administration, Thammasat University, Bangkok 10200,

Thailand e-mail : spongtep@tu.ac.th

Received : August 19, 2021 Revised : September 20, 2021 Accepted : October 28, 2021

บทคัดย่อ

ริชาร์ด ทิทมัสส์ (ค.ศ. 1907-1973) นักวิชาการชาวอังกฤษ ผู้มีผลงานด้านนโยบายสังคมและสวัสดิการสังคมที่นักวิชาการรุ่นต่อมาใช้เป็นแนวคิดพื้นฐานสำหรับการศึกษานโยบายสังคมและสวัสดิการสังคม ทิทมัสส์ต่อต้านนโยบายสังคมและสวัสดิการสังคมที่ส่งผลให้เกิดชนชั้นขึ้นในสังคม และสนับสนุนนโยบายสังคมและสวัสดิการสังคมเชิงสถาบันที่เป็นสิทธิของพลเมือง โดยรัฐเป็นกลไกหลักในการดำเนินการเพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของพลเมือง อย่างไรก็ตาม การจัดสวัสดิการสังคมแบบส่วนที่เหลือโดยการทดสอบความจำเป็น สามารถนำมาเป็นสวัสดิการสังคมส่วนเสริมเพื่อช่วยให้บุคคลเข้าถึงสวัสดิการสังคมเชิงสถาบันได้

คำสำคัญ : ริชาร์ด ทิทมัสส์; นโยบายสังคม; สวัสดิการสังคม; ความสัมพันธ์แบบของขวัญ

Abstract

Richard Titmuss (1907-1973), a British scholar, his contributions to social policy and social welfare have been used by later generations of scholars as a fundamental concept for the study of social policy and social welfare. He opposed social policies and social welfare that caused social class in society. On the other hand, he supported social policies and institutional social welfare; that is citizens' rights, which

the state is the main mechanism for ensuring the well-being of citizens. However, Residual Social Welfare by Mean-Test can be used as a supplementary social welfare to assist individuals in accessing to institutional social welfare.

Keywords : Richard Titmuss; Social Policy; Social Welfare; Gift-Relationship

บทนำ

ริชาร์ด ทิทมัสส์ (Richard Titmuss) เกิด 16 ตุลาคม ค.ศ. 1907 เสียชีวิตเมื่อ 6 เมษายน ค.ศ. 1973 เป็นนักสังคมวิทยาชาวอังกฤษที่ให้ความสนใจเรื่องนโยบายสังคมและสวัสดิการสังคม ช่วงเวลาที่ ทิทมัสส์นำเสนอความคิดทางวิชาการนั้นเป็นช่วงที่สงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลงไม่นาน นโยบายสังคม (Social Policy) และสวัสดิการสังคม (Social Welfare) ของประเทศอังกฤษรวมทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วอื่น ๆ ยังไม่ก้าวหน้ามากนัก

สถานการณ์ของสังคมอังกฤษภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 นอกจากจะเป็นภาวะชะงักงันที่เป็นผลของสงครามแล้ว ทิทมัสส์ มองเห็นโอกาสที่เกิดขึ้นกับสังคมอังกฤษในขณะนั้น คือ พลเมืองอังกฤษเห็นคุณค่าของภาพลักษณ์หรือความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน รวมถึงการทำหน้าที่ทางสังคมของพลเมือง ที่ช่วยให้ประเทศอังกฤษฝ่าฟันความทุกข์ยากในช่วงสงครามมาได้ นอกจากนั้นพลเมืองอังกฤษได้เห็นถึงพลังแห่งความร่วมมือที่สามารถช่วยให้ประเทศอังกฤษชนะสงคราม ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ทำให้สังคมอังกฤษพร้อมที่จะปรับตัวเพื่อรับสิ่งใหม่ ๆ ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยไม่ยากนัก (Fontain, 2004 : 796)

งานวิชาการของ ทิทมัสส์ ส่วนใหญ่สนับสนุนรัฐสวัสดิการ และให้ความสำคัญกับรัฐในฐานะกลไกหลักของสังคมในการดำเนินการกิจด้านนโยบายสังคมและสวัสดิการสังคมเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีแก่พลเมือง และสนับสนุนการจัดสวัสดิการสังคมแบบทั่วถึง (Universal Welfare) ในลักษณะเดียวกับนักวิชาการสายสังคมนิยม (Socialist) ทิทมัสส์ ไม่ได้รับการยอมรับในฐานะนักวิชาการสังคมนิยม แต่ได้รับการยอมรับในฐานะนักวิชาการลัทธิสังคมนิยม

จริยศาสตร์ (Ethical Socialism)¹ ที่ต่อต้านการนำระบบตลาดมาเป็นกลไกจัดสรรทรัพยากรในการจัดสวัสดิการสังคม (Shearmur, 1997 : 29)

ทิทมัสน์ เป็นนักวิชาการผู้บุกเบิกเรื่องการศึกษานโยบายสังคมและสวัสดิการสังคมสิ่งที่ ทิทมัสน์นำเสนอตั้งแต่คริสต์ทศวรรษ 1960 นับได้ว่าเป็นแนวคิดพื้นฐานที่นักวิชาการที่ศึกษา นโยบายสังคมและสวัสดิการสังคมนำมาศึกษาอย่างต่อเนื่องจวบจนทุกวันนี้ (Glennerster, 2014 : 5)

สถานการณ์สังคมในประเทศอังกฤษภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ คนตกงานจำนวนมากรวมทั้งการขยายตัวของระบอบเผด็จการไปทั่วยุโรป พรรคการเมืองอนุรักษนิยมในสมัยนั้นมองภาพนโยบายสังคมและสวัสดิการสังคมของประเทศอังกฤษว่าไร้ประสิทธิภาพมีต้นทุนการดำเนินงานสูงสร้างภาระทางการเงินแก่คนชั้นกลางเนื่องจากใช้งบประมาณจากภาษีที่รัฐจัดเก็บและไม่ตอบสนองความจำเป็นสำหรับชนชั้นแรงงาน ส่งผลให้สังคมโดยรวมเกิดความอ่อนแอ ประกอบกับความจำเป็นที่ต้องทุ่มเทงบประมาณเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจของประเทศอังกฤษให้กลับมาเข้มแข็งในขณะที่มีคู่แข่งในตลาดโลกเพิ่มมากขึ้นทำให้ไม่สามารถใช้สวัสดิการสังคมแบบทั่วถึงที่จำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนมากได้ จึงนำแนวคิดกฎหมายความยากจนใหม่ (New Poor Law) มาใช้กำหนดนโยบายสังคมและสวัสดิการสังคม

กฎหมายความยากจนใหม่ตราขึ้นในปี ค.ศ. 1834 เป็นกฎหมายสวัสดิการสังคมของประเทศอังกฤษที่ใช้รูปแบบสวัสดิการสังคมสำหรับคนยากจนและคนด้อยโอกาสที่ตนเองและครอบครัวไม่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีพได้ ผู้สมควรรับประโยชน์จากสวัสดิการสังคมต้องผ่านการทดสอบความจำเป็น (Mean Test) ว่าเป็นผู้มี ความยากจนจริงซึ่งการทดสอบความจำเป็นจะส่งผลให้ผู้รับประโยชน์จากสวัสดิการสังคมกลายเป็นคนชั้นสองในสังคมและถูกสังคมตีตรา (Stigmatize) ว่าเป็นคนเกียจคร้านไร้ความสามารถไม่สามารถพึ่งตนเองได้และมองว่าการพึ่งพิงสวัสดิการสังคมของรัฐนั้นเป็นการเอาเปรียบผู้อื่น

¹ ลัทธิสังคมนิยมจริยศาสตร์ (Ethical Socialism) เป็นปรัชญาการเมืองที่นำประเด็นจริยธรรม (Ethical) และคุณธรรม (Moral) เข้ามาร่วมกับสังคมศาสตร์ในการอธิบายและวิพากษ์ปรากฏการณ์ทางสังคม ลัทธิสังคมนิยมจริยธรรมจะต่อต้านระบบตลาดและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่ส่งเสริมระบบตลาดให้เป็นกลไกจัดสรรทรัพยากรทางสังคม โดยเฉพาะการจัดสรรทรัพยากรในระบบสวัสดิการสังคม

ด้วยความเชื่อมั่นต่อระบบสวัสดิการสังคมเชิงสถาบัน (Institutional Welfare) หรือสวัสดิการสังคมแบบทั่วถึงของ ทิทมัสส์ ที่มุ่งให้สิทธิสวัสดิการสังคมเป็นสิทธิของพลเมืองทุกคน ทำให้ทิทมัสส์ เกิดข้อโต้แย้งกับ “สถาบันเศรษฐศาสตร์” (Institute of Economic Affair : IEA) ที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาด้านเศรษฐกิจและสวัสดิการสังคมให้กับรัฐบาลอังกฤษในขณะนั้น เนื่องจากสถาบันเศรษฐศาสตร์ไม่เห็นด้วยและต่อต้านนโยบายสังคมและสวัสดิการสังคมเชิงสถาบันที่ใช้วิธีการกระจายข้าพหยากร โดยใช้งบประมาณจากภาษีอากร เพราะเห็นว่าเป็นการสูญเสียงบประมาณโดยไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ และไม่ช่วยให้ความยากจนของพลเมืองอังกฤษลดลงแต่อย่างใด (Jackson, 2019 : 7-8) ในขณะที่ทิทมัสส์ ก็ไม่เห็นด้วยกับการนำระบบตลาดหรือการทำสวัสดิการสังคมให้เป็นสินค้า (Commodification) ที่นำเสนอโดยสถาบันเศรษฐศาสตร์เช่นกัน

ความหมายของนโยบายสังคมและสวัสดิการสังคม

ทิทมัสส์ นำเสนอนโยบายสังคมและสวัสดิการสังคมในมิติของการปฏิบัติเพื่อการแก้ปัญหา และเป็นเครื่องมือสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Titmuss, 1974 : 26) นโยบายสังคมและสวัสดิการสังคมเป็นภาพสะท้อนพัฒนาการทางศีลธรรมของสังคมที่เติบโตด้วยพลังของการเห็นแก่ประโยชน์ผู้อื่น (Altruism) แทนความเห็นแก่ตัว (Egoism)²

นโยบายสังคมและสวัสดิการสังคมเป็นสิทธิของพลเมืองที่ประกอบไปด้วย “คุณค่า” และ “หน้าที่” ของรัฐและพลเมืองที่พึงปฏิบัติ (Titmuss, 1974 : 27) ดังนั้น จึงไม่สามารถพิจารณานโยบายสังคมและสวัสดิการสังคมแบบปลอดคุณค่า (Value Free) โดยปราศจากความเชื่อได้ การเกิดขึ้นของนโยบายสังคมและสวัสดิการสังคมเพื่อให้มั่นใจว่าพลเมืองมีคุณภาพชีวิตและสามารถเข้าถึงโอกาสได้ตามมาตรฐานขั้นต่ำของสังคม

ทิทมัสส์ ไม่เห็นด้วยกับการกล่าวอ้างถึง “การปลอดคุณค่า” (Value) ของนักวิชาสายปฏิฐานนิยม ทิทมัสส์ เชื่อว่าการปลอดคุณค่าเป็นการกล่าวอ้างที่นำ

²ทิทมัสส์ ใช้ประเด็นการเห็นแก่ประโยชน์ผู้อื่น (Altruism) เป็นประเด็นหลักในการเขียนหนังสือ “ความสัมพันธ์แบบของขวัญ” (The Gift Relationship) ที่ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1971

เคลื่อนแคลง โดยการนำคณิตศาสตร์หรือวิทยาศาสตร์มาใช้ปกปิดคุณค่าที่มีอยู่ รวมทั้งเชื่อว่านโยบายสังคมและสวัสดิการสังคมเป็นศาสตร์ที่มีการให้คุณค่า เช่น ความเบี่ยงเบนทางสังคม (Social Deviation) ที่หมายถึง ความผิดปกติ ความเบี่ยงเบนจากความถูกต้อง ซึ่งเป็นคำที่ใช้กันแพร่หลายในนโยบายสังคม การแพทย์ สังคมสงเคราะห์ และจิตเวช และนำมาใช้อธิบายกลุ่มคนที่ต้องได้รับความช่วยเหลือโดยสวัสดิการสังคมรูปแบบ A หรือสวัสดิการสังคมส่วนที่เหลือ ให้หมายถึงกลุ่มที่ต้องได้รับความช่วยเหลือ และถูกมองว่าเป็นกลุ่มที่มีความเบี่ยงเบนแตกต่างจากคนอื่นๆ ในสังคม เพราะไม่สามารถช่วยเหลือตนเองและครอบครัวได้ อาจเพราะไร้ความสามารถ เกียจคร้าน หรือไม่ต้องการทำงาน และตกมาเป็นผู้รับความช่วยเหลือจากสวัสดิการสังคมของรัฐ กลายเป็นปัญหาที่สังคมต้องสูญเสียทรัพยากรในการปรับปรุง (Adjustment) และให้ความช่วยเหลือ เป็นการให้คุณค่าหรือการตีตราคนที่ตกอยู่ในกลุ่มนี้จากทัศนคติของคนอีกกลุ่มหนึ่ง

ในหนังสือ “นโยบายสังคม : บทนำ” (Social policy : an introduction) ทิทมัสส์ กล่าวถึง “การบริการทางสังคม” (Social service) หรือภารกิจของรัฐ ในการให้บริการประชาชนในความหมายกว้าง ประกอบด้วยภารกิจหลายประการ ได้แก่ ภารกิจด้านสวัสดิการสังคม (Social welfare) ด้านการคลัง (Fiscal service) และด้านอาชีพ (Occupation Service)

ภารกิจด้านสวัสดิการสังคมประกอบด้วย การให้บริการด้านต่างๆ และการสนับสนุนทางการเงินแก่ประชาชนเป็นการดำเนินการโดยรัฐบาลส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการส่งเสริมหรือมอบหมายให้องค์กรพัฒนาเอกชน (Non-Government Organization : NGOs) และภาคเอกชนดำเนินงาน (Titmuss, 1974 : 137)

การบริการสังคม (Social Service) และสวัสดิการสังคม (Social Welfare) เป็นองค์ประกอบหลักของนโยบายสังคม (Social Policy) ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่ง ด้วยการตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นการกิจที่กลไกตลาดทำไม่ได้ (Titmuss, 1965 : 14)

สวัสดิการสังคมในทัศนะของ ทิทมัสส์ ไม่ว่าจะเป็นพิจารณาในมิติกว้างหรือแคบ มีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ (1) มีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่พลเมือง

(2) เป็นประโยชน์ทั้งในด้านเศรษฐกิจ (Economic) เช่น ค่าแรงขั้นต่ำ และไม่ใช้เศรษฐกิจ (Non-economic) เช่น การรักษาพยาบาล (3) เป็นนโยบายกระจายซ้ำทรัพยากรจากคนกลุ่มหนึ่ง (คนรวย) มาสู่คนอีกกลุ่มหนึ่ง (คนจน)

นโยบายสังคมและสวัสดิการสังคมไม่ได้ทำเฉพาะหน้าที่การลดความยากจนเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่อื่น ๆ ด้วย ได้แก่ (1) ชดเชยความเสียหายจากเหตุเดือดร้อนตามที่กำหนดไว้ เช่น ตกงาน บาดเจ็บจากการทำงาน ฯลฯ (2) ชดเชยความเสียหายจากสาเหตุที่ไม่ได้กำหนดไว้ เช่น โรคระบาด ไฟไหม้ อุทกภัย ฯลฯ (3) สนับสนุนกลุ่มคนที่มีความยากลำบากในการดำเนินชีวิต เช่น คนพิการ เด็กกำพร้า ผู้อพยพจากภัยสงคราม ฯลฯ (4) ป้องกันปัญหาสังคม เช่น การคุมประพฤติ การป้องกันและควบคุมโรคระบาด ฯลฯ (5) เสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ เช่น สวัสดิการด้านการศึกษา การฝึกอาชีพ ฯลฯ (6) ส่งเสริมสวัสดิการแก่บุคคล เช่น การลดภาษีหรือสนับสนุนเงินช่วยเหลือแก่ผู้ประกอบการบางประเภทเงินช่วยเหลือระหว่างรักษาพยาบาล ฯลฯ

การจำแนกรูปแบบของนโยบายสังคมและสวัสดิการสังคม

ผลงานวิชาการของ ริชาร์ด ทิทมัสส์ ด้านนโยบายสังคมและสวัสดิการสังคมที่สำคัญและถูกนำมาเป็นแนวทางการดำเนินงานของรัฐและนำมาศึกษาต่อได้แก่ การจำแนกรูปแบบและวิธีการของสวัสดิการสังคมออกเป็น 3 รูปแบบ³ ในหนังสือ “สวัสดิการสังคม : บทนำ” (Social Welfare : An Introduction) (Titmuss, 1974) โดยใช้การจัดกลุ่มผู้รับประโยชน์และวิธีการรับประโยชน์สวัสดิการสังคมเป็นเกณฑ์ในการจำแนก ดังนี้

1) สวัสดิการรูปแบบ A หรือสวัสดิการส่วนที่เหลือ (Residual Welfare Model of Social Policy) เป็นสวัสดิการสังคมที่รัฐจัดให้กับบุคคลที่ตนเองและครอบครัวไม่สามารถสนองตอบความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีพได้ กลไกที่ทำหน้าที่จัดสวัสดิการสังคมตามรูปแบบนี้ คือ (1) กลไกตลาดทำหน้าที่ในกรณีที่บุคคลที่มีความสามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้ (2) รัฐจะ

³ทิทมัสส์กล่าวว่า การจำแนกนโยบายสังคมและสวัสดิการสังคมออกเป็น 3 รูปแบบนั้น เป็นการจำแนกแบบกว้างๆ โดยใช้ความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์ ปรัชญา การเมือง และสังคมศาสตร์ (Titmuss, 1974 : 31)

ทำหน้าที่จัดสวัสดิการสังคมให้สำหรับบุคคลที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้

ในการจัดสวัสดิการสังคัมรูปแบบ A จำเป็นต้องมีการจำแนกบุคคลออกเป็น ผู้ที่ช่วยตนเองได้ และผู้ที่ไม่สามารถช่วยตนเองได้และต้องการความช่วยเหลือจากรัฐ ในการจำแนกดังกล่าวส่งผลให้เกิดชนชั้นขึ้นในสังคม บุคคลที่รับประโยชน์สวัสดิการสังคมจะกลายเป็นบุคคลชั้นสองและถูกคนในสังคมตีตรา (Stigma) ว่าเป็นคนเกียจคร้าน ขาดความพยายาม เอาเปรียบผู้อื่นไม่ยอมทำงานช่วยเหลือตนเอง ฯลฯ

การจัดสวัสดิการสังคัมแบบส่วนที่เหลือเป็นภารกิจของรัฐมีเป้าหมาย ผู้รับประโยชน์สวัสดิการสังคม คือ คนส่วนน้อยในสังคมที่ได้รับการพิสูจน์แล้วว่าไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้ เป็นการจัดสวัสดิการสังคัมด้วยวิธีการกระจายซ้ำทรัพยากร (Redistribution) โดยมีงบประมาณการจัดสวัสดิการมาจากการจัดเก็บภาษีอากรจากคนในสังคมเป็นการสงเคราะห์ที่มีมูลค่าไม่มากนักเพียงพอให้ผู้ได้รับการสงเคราะห์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น เมื่อเปรียบเทียบแล้วจะเป็นการกระจายซ้ำทรัพยากรที่มีสัดส่วนน้อยมากเมื่อเทียบกับ การกระจายซ้ำทรัพยากรของสังคมโดยรวม

สำหรับคนส่วนที่ไม่ได้ถูกจัดให้เป็นคนที่ต้องได้รับการสงเคราะห์ จะซื้อหาสวัสดิการสังคัมจากระบบตลาดเป็นหลักซึ่ง ทัพมัสส์ เรียกว่า การกระจายซ้ำทรัพยากรโดย “คุณค่า” และ “การทำงาน” ซึ่งเป็นสวัสดิการสังคัมในระดับ “บุคคล”

2) นโยบายสังคัมรูปแบบ B หรือนโยบายสังคัมผลสัมฤทธิ์ทางอุตสาหกรรม (The Industrial Achievement-Performance Model of Social Policy) เป็นสวัสดิการสังคัมระดับกลุ่มคนมีงานทำ โดยการมีส่วนร่วมในการสมทบเงินเช่นเดียวกับการออมทรัพย์ และจะได้ประโยชน์จากสวัสดิการสังคัมเมื่อประสบกับสถานการณ์ตามที่กำหนดไว้ เช่น ตกงาน บาดเจ็บจากการทำงาน เจ็บป่วย เกษียณอายุ ฯลฯ

ถึงแม้ว่าโดยหลักการแล้วนโยบายสังคัมทั้งรูปแบบ A และ B รัฐจะเข้ามาแทรกแซงให้น้อยที่สุดโดยรูปแบบ A รัฐจะแทรกแซงเมื่อบุคคล ครอบครัว หรือ

ระบบตลาดไม่สามารถจัดสวัสดิการสังคมให้ได้ ดังที่กล่าวข้างต้นและเป็นการแทรกแซงต่อกลุ่มเป้าหมายจำนวนน้อยและมีสัดส่วนน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ สำหรับนโยบายสังคมนิรแบบ B นั้น ระบบตลาดจะมีบทบาทสำคัญ รัฐจะเข้ามา มีบทบาทเฉพาะในส่วนที่สำคัญและถือเป็นภารกิจของรัฐที่ต้องดำเนินการ เช่น การกำหนดหลักเกณฑ์ประโยชน์จากสวัสดิการสังคม การตรวจสอบให้การดำเนินงานเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ฯลฯ ซึ่งเป็นภารกิจที่บุคคลหรือระบบตลาดไม่สามารถทำได้

สวัสดิการสังคมนิรแบบ B เป็นสวัสดิการด้านอาชีพ (Occupation Welfare) ที่ส่งเสริมความมั่นคงในการดำรงชีวิตอันเป็นผลต่อเนื่องจากการประกอบอาชีพ ประโยชน์จากสวัสดิการด้านอาชีพมีทั้งที่เป็นการให้บริการ เช่น การรักษาพยาบาล ฯลฯ และประโยชน์ที่เป็นตัวเงิน เช่น เงินทดแทนการขาดรายได้จากการเจ็บป่วย เงินทดแทนเมื่อตกงาน เงินทดแทนกรณีชราภาพ ค่าปลงศพ ฯลฯ

3) นโยบายสังคมนิรแบบ C หรือนโยบายสังคมสังคมนิรเชิงสถาบัน (The Institutional Redistributive Model of Social Policy) เป็นสวัสดิการสังคมที่รัฐจัดให้สำหรับพลเมืองทุกคนในฐานะสิทธิพลเมืองด้วยวิธีการกระจายซ้ำทรัพยากร โดยใช้งบประมาณจากภาษีที่รัฐจัดเก็บจากประชาชน

นอกจากตอบสนองความต้องการพื้นฐานของพลเมืองแล้วสวัสดิการรูปแบบนี้จะทำหน้าที่สร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น การศึกษาทำหน้าที่เสริมสร้างพฤติกรรมและศักยภาพของผู้เรียนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกับสังคมส่วนใหญ่ ฯลฯ

ความสัมพันธ์แบบของขวัญ

จากหนังสือ “ความสัมพันธ์แบบของขวัญ : จากการบริจาคเลือดสู่นโยบายสังคม” (The Gift Relationship : From Human Blood to Social Policy) ที่พิมพ์ในปี ค.ศ. 1971 พบว่า ทิทมัสส์ ปฏิเสธการทำสวัสดิการสังคมให้เป็นสินค้า (Commercialization) ภายใต้อาณัติของปัจเจกชนนิรเศรษฐกิจ (Economic Man) ที่ให้ความสำคัญกับกำไรขาดทุนเป็นสิ่งสำคัญ โดยละเลยมิติของจริยธรรมและจิตสำนึกความเป็นสมาชิกของสังคมเดียวกัน

ในหนังสือ ทิทมัสส์ เปรียบเทียบการบริจาคโลหิตในประเทศอังกฤษกับการซื้อขายโลหิตในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยชื่นชมการบริจาคโลหิตในประเทศ

อังกฤษ ซึ่งเป็นการบริจาคแบบสมัครใจและเมื่อบริจาคแล้วจะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานรับบริจาคที่จะนำโลหิตไปช่วยชีวิตผู้ป่วยที่ต้องการโลหิต โดยทั้งผู้บริจาคและผู้รับโลหิตต่างไม่ทราบว่าคุณรับและผู้บริจาคโลหิตเป็นผู้ใด ไม่เกิดความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ (Patronage Relationship) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์แบบพึ่งพิงที่ผู้ให้มียศสถานะเหนือกว่าผู้รับ ทิทมัสส์ เรียกความสัมพันธ์ที่เกิดจากการให้และรับโลหิตว่า “ความสัมพันธ์แบบของขวัญ” และเชื่อว่าควรนำมาเป็นรูปแบบของสวัสดิการสังคม ที่ผู้รับสวัสดิการสังคมจะไม่กลายเป็นผู้มียศสถานะด้อยในสังคมและถูกสังคมตีตราในท้ายที่สุด (Titmuss, 1971)

ในขณะที่ระบบการบริจาคโลหิตของประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงเวลาเดียวกันนั้น มีความหลากหลายตั้งแต่การบริจาคแบบสมัครใจเช่นเดียวกับการบริจาคเลือดในประเทศอังกฤษ การบริจาคเข้ากองทุนประกันการขาดแคลนโลหิต เพื่อสร้างหลักประกันว่าเมื่อตนเองและครอบครัวต้องการโลหิตในยามฉุกเฉิน กองทุนประกันโลหิตจะจัดหาให้ได้เสมอ รวมไปถึงการขายซื้อโลหิตแบบการค้า

ทิทมัสส์ ไม่เห็นด้วยและได้กล่าวถึงข้อเสียของการซื้อขายโลหิตไว้ 2 ประการ คือ (1) การขายโลหิตถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่สมควรกระทำ ส่งผลให้ผู้ขายโลหิตถูกตีตราจากสังคม (2) ผู้ขายโลหิตจะปกปิดข้อเท็จจริงซึ่งเป็นความเสี่ยงที่ทำให้ไม่สามารถขายโลหิตได้ เนื่องจากความต้องการเงินค่าตอบแทน เช่น ข้อมูลการป่วยเป็นโรคบางประเภท ซึ่งจะทำให้ผู้รับโลหิตป่วยตามผู้ขายไปด้วย การใช้ยาเสพติด ฯลฯ และหากต้องมีการตรวจทุกครั้งก็จะทำให้เสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก

ในทัศนะของ ทิทมัสส์ คนในสังคมมีความสัมพันธ์ทางสังคมและมีหน้าที่ซึ่งกันและกัน การบริจาคโลหิตโดยไม่ทราบว่าผู้รับเป็นใครแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่ผูกโยงคนในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีรากฐานภาพ การซื้อขายโลหิตจะทำลายความสัมพันธ์ทางสังคมนี้ ทิทมัสส์ เชื่อว่ามนุษย์ไม่ได้มีความต้องการด้านเศรษฐกิจแต่เพียงด้านเดียว แต่ยังมีความต้องการด้านสังคมที่ไม่สามารถซื้อหาได้ด้วยเงินตรา และเป็นความต้องการที่คุณค่าเหนือกว่าความต้องการด้านเศรษฐกิจและธนาคารเลือดซึ่งทำหน้าที่จะเก็บและแจกจ่ายเลือด จะทำหน้าที่เช่นเดียวกับกลไกของสวัสดิการสังคมที่ทำหน้าที่กระจายซ้ำทรัพยากรจากคนกลุ่มหนึ่งไปสู่คนอีกกลุ่มหนึ่ง

แนวคิดจากหนังสือของ ทิทมัสส์ เล่มนี้ได้รับการนำไปขยายต่ออย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในกลุ่มนักวิชาการที่ได้แย่งระบบตลาดและการทำสวัสดิการสังคมให้เป็นสินค้า รวมถึงขยายขอบเขตการโต้แย้งระบบตลาดไปสู่ประเด็นของการซื้อขายนมมารดาสำหรับมารดาที่ไม่มีน้ำนมเลี้ยงบุตรทารก (Shearmur, 1997 : 31)

การทำความเข้าใจความหมายจากหนังสือความสัมพันธ์แบบของขวัญให้ถูกต้องนั้น เริ่มแรกผู้อ่านต้องเข้าใจบริบททางด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลในช่วงเวลาที่ ทิทมัสส์ กล่าวถึงด้วย ทิทมัสส์ นำเสนอประเด็นการบริจาคลอहितในคริสต์ทศวรรษ 1960-1970 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่การแพทย์ในประเทศอังกฤษและของโลกกำลังพัฒนาโดยเฉพาะการรักษาด้วยวิธีการผ่าตัด ทำให้มีความต้องการเลือดเป็นจำนวนมาก ประมาณการว่ามากกว่าปริมาณโลหิตที่ต้องการทั้งหมดในช่วงเวลา 20 ปีก่อนหน้านี้ ทำให้ความต้องการโลหิตมากเกินไปปริมาณโลหิตที่มีผู้บริจาค (Titmuss, 1974)

สถานการณ์ความต้องการโลหิตของประเทศสหรัฐอเมริกาจำนวนมากเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ และอาจมีสถานการณ์ที่เลวร้ายกว่าประเทศอื่น เนื่องจากสหรัฐอเมริกาไม่มีแผนการจัดหา สำรอง และกระจายโลหิตจากส่วนกลางเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ ประกอบกับกระบวนการจัดเก็บ ตรวจสอบ และกระจายโลหิตเป็นกระบวนการที่ยาก ซับซ้อน และใช้ต้นทุนสูง โดยเฉพาะในช่วงเวลาดังกล่าวที่เทคโนโลยียังไม่ก้าวหน้า และหากทำได้ไม่ดีอาจต้องทิ้งโลหิตที่จัดหามาเพราะไม่สามารถนำไปใช้ได้ นับเป็นการสูญเสียที่ไม่เกิดประโยชน์ พบว่า มีหลาย ๆ โรงพยาบาลในช่วงเวลาดังกล่าวปฏิเสธการผ่าตัดให้ผู้ป่วยเนื่องจากปัญหาการขาดแคลนโลหิต (Busby, 2004 : 61)

เมื่อ ทิทมัสส์ นำรูปแบบการจัดหาโลหิตของประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกามาเปรียบเทียบโดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับบริบทด้านการรักษาพยาบาลและการจัดหาโลหิตของสหรัฐอเมริกามาร่วมพิจารณาด้วย แม้ว่าจะเห็นความแตกต่างของรูปแบบการจัดหาโลหิตอย่างชัดเจน แต่อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดได้ว่าระบบการจัดหาโลหิตและระบบสวัสดิการรักษาพยาบาลของประเทศสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญกับระบบตลาด ซึ่งการซื้อขายโลหิตอาจเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในที่สุดภายใต้ความจำเป็นสำหรับการรักษาชีวิตผู้ป่วย โดยไม่ต้องมีการจัดหาและ

สำรองไว้ล่วงหน้า รวมทั้งในขณะเดียวกันนั้นเองก็มีผู้บริจาคโลหิตในสหรัฐอเมริกาที่ไม่ต้องการค่าตอบแทนด้วยเช่นกัน

นอกจากนั้น ทิทมัสส์ ยังได้รับการวิจารณ์เรื่องการพิจารณาการให้ของขวัญเพียงบางมิติเท่านั้น Sahllins (cited in Bowden, 2010 : 3) เพราะในความเป็นจริงแล้วการให้ของขวัญมีรูปแบบและวัตถุประสงค์ที่หลากหลายจำแนกได้เป็น 3 รูปแบบ คือ (1) การให้โดยทั่วไป (Generalized Reciprocity) เป็นการให้โดยผู้ให้ไม่หวังผลตอบแทน (2) การให้แบบสมดุล (Balanced Reciprocity) เป็นการให้แบบต่างตอบแทนที่ผู้ให้และผู้รับคาดหวังว่าจะได้สิ่งตอบแทนเท่า ๆ กับสิ่งที่ตนให้ (3) การให้เชิงลบ (Negative Reciprocity) เป็นการให้ที่ผู้ให้หวังจะได้สิ่งตอบแทนมากกว่าสิ่งที่ตนเองให้ไปโดย ทิทมัสส์ เลือกการให้โดยทั่วไปมาใช้อธิบายเพียงรูปแบบเดียวเท่านั้น

สำหรับประเด็นการปกปิดข้อมูลสำคัญของผู้ขายโลหิตที่ส่งผลต่อคุณภาพโลหิตซึ่งทำให้เกิดอันตรายแก่ผู้ซื้อโลหิตและ ทิทมัสส์ ยกขึ้นเป็นเหตุผลที่ไม่สนับสนุนการขายโลหิตนั้น ในปัจจุบันเทคโนโลยีการตรวจสอบคุณภาพโลหิตทำได้สะดวกและมีต้นทุนต่ำกว่าในอดีตมาก รวมทั้งระบบจัดเก็บข้อมูลผู้บริจาคและผู้ขายโลหิตที่มีประสิทธิภาพทำให้หน่วยงานสามารถตรวจสอบคุณภาพของโลหิตและคัดกรองผู้ขายโลหิตที่ปกปิดข้อมูลทำให้ไม่สามารถมาขายโลหิตได้อีกต่อไป

สวัสดิการสังคมแบบเลือกสรรและสวัสดิการสังคมแบบทั่วถึง

สวัสดิการสังคมแบบเลือกสรรเป็นสวัสดิการสังคมที่ผู้รับต้องผ่านเกณฑ์การทดสอบความจำเป็น (Mean test) ว่าเป็นผู้เดือดร้อนสมควรได้รับสวัสดิการสังคมจริง เหตุผลสำคัญประการหนึ่งสำหรับการจัดสวัสดิการสังคมแบบเลือกสรร คือ การเข้าใจว่าการจัดสวัสดิการสังคมแบบทั่วถึงให้เหมาะสมสำหรับทุกคนไม่สามารถกระทำได้ วิธีการที่ดีที่สุด คือ การยกเลิกการสวัสดิการสังคมแบบทั่วถึงและใช้การจัดสวัสดิการสังคมด้วยกลไกตลาดแทนโดยเชื่อว่าสามารถสนองความต้องการของแต่ละบุคคลได้ตรงความต้องการมากที่สุด สำหรับคนที่ไม่ม่กำลังซื้อสวัสดิการสังคมจากระบบตลาดรัฐจะดูแลด้วยสวัสดิการสังคมแบบเลือกสรรโดยใช้เกณฑ์การขาดกำลังซื้อหรือความยากจนเป็นเกณฑ์การทดสอบสิทธิที่จะได้รับสวัสดิการสังคม

สวัสดิการสังคมแบบเลือกสรรมีจุดอ่อนประการหนึ่ง คือ การเชื่อว่าการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับคนที่ไม่สามารถช่วยตนเองได้นั้นเป็นภาระของสังคมส่งผลให้การจัดสวัสดิการสังคมนั้นไม่มีคุณภาพเช่นเดียวกับสวัสดิการสังคมแบบทั่วถึง

สวัสดิการสังคมแบบทั่วถึงเป็นสิทธิทางสังคม (Social Right) สำหรับพลเมืองของรัฐด้วยระบบกระจายซ้ำทรัพยากรที่นำงบประมาณมาจากภาษีอากรที่รัฐจัดเก็บจากประชาชนโดยประชาชนจะเลือกใช้สิทธินี้หรือไม่ก็ได้ตามความประสงค์ของแต่ละบุคคลซึ่งระบบตลาดหรือครอบครัวไม่สามารถจัดสวัสดิการสังคมแบบทั่วถึงนี้ได้

เหตุผลหลักของการจัดสวัสดิการแบบทั่วถึง (Universal Welfare) คือ การทำให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงและได้รับสวัสดิการสังคม โดยไม่เกิดความอาย สูญเสียศักดิ์ศรี หรือสูญเสียความเคารพในตนเอง รวมทั้งไม่ทำให้ผู้รับสวัสดิการสังคมกลายเป็นคนที่ด้อยกว่าคนอื่นในสังคม นำไปสู่การถูกตีตราว่าเป็น “ภาระของสังคม” (Public Burden) ในท้ายที่สุด (Titmuss, 1968 : 40)

สวัสดิการสังคมที่ใช้กลไกตลาดในการจัดสรรนั้นจะถูกจำกัดไว้เฉพาะผู้มีกำลังซื้อเท่านั้น สำหรับผู้ที่ขาดกำลังซื้อจะถูกกีดกันไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการสังคมแบบนี้ได้ การถูกกีดกันจะทำให้ผู้ไม่มีกำลังซื้อกลายเป็นคนที่ด้อยกว่าคนอื่น ๆ ในสังคม

นอกจากหลักการทำให้เป็นสิทธิทางสังคมของพลเมืองเพื่อลดการด้อยค่าและตีตราผู้รับสวัสดิการสังคมแล้ว การจัดสวัสดิการสังคมแบบทั่วถึงยังมีเป้าหมาย “การป้องกัน” ปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นหากประชาชนไม่ได้รับสวัสดิการสังคม เช่น ความไม่รู้ ความยากจน ความเจ็บป่วย โรคระบาด ฯลฯ หากปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นจะทำให้สังคมสูญเสียทรัพยากรสำหรับการแก้ปัญหา มากกว่าการป้องกัน รวมทั้งป้องกันไม่ให้เกิดชนชั้นทางสังคมต่อบุคคลและครอบครัวที่ประสบปัญหา และต้องรับสวัสดิการสังคมเพื่อแก้ไขปัญหานั้น

ทิทมัสส์ เห็นพ้องกับ เบนท์ลีย์ กิลเบิร์ต (Bentley, 1966) ผู้เขียนหนังสือ “พัฒนาการของการประกันภัยแห่งชาติ : จุดกำเนิดของรัฐสวัสดิการ” (The Evolution of National Insurance : The Origins of the Welfare State) ซึ่งเสนอให้รัฐจัดสวัสดิการสังคมแบบทั่วถึงให้ประชาชนเพื่อป้องกันปัญหาสังคมที่จะ

เกิดขึ้น ประกอบด้วย เบี้ยยังชีพสำหรับผู้เกษียณอายุจากการทำงาน การรักษาพยาบาล การประกันสังคมสำหรับผู้ทำงาน และอาหารกลางวันสำหรับเด็กนักเรียน ระบบสวัสดิการสังคมแบบทั่วถึงมีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับรัฐและประชาชนในหลายๆ เรื่อง เช่น การถือเป็นการกิจของรัฐ การตรากฎหมาย การสนับสนุนงบประมาณการคลัง (การจัดเก็บภาษี การจัดหางบประมาณ) ฯลฯ ข้อพิจารณาสำหรับการเป็นสวัสดิการสังคมแบบเลือกสรรหรือแบบทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็นการบริการ การสนับสนุนทางการเงิน หรือการจัดทำสาธารณูปโภค คือ (Titmuss, 1968 : 42)

1) ลักษณะและที่มาของสิทธิที่บุคคลจะอ้างเพื่อการใช้สวัสดิการสังคม เช่น สิทธิการเป็นพลเมือง สิทธิตามกฎหมาย สิทธิตามสัญญา สิทธิจากการร่วมจ่าย รวมทั้งการใช้ดุลยพินิจในการมีและใช้สิทธิสวัสดิการสังคม

2) ใคร คือ ผู้มีสิทธิได้รับสวัสดิการสังคม การได้รับสิทธิจะขึ้นอยู่กับลักษณะของบุคคล ลักษณะของครอบครัว ลักษณะของชุมชน ขอบเขตที่อยู่อาศัย หรือลักษณะทางชีวภาพและสังคม หรือไม่ รวมทั้งหลักการได้มาซึ่งสิทธิสวัสดิการสังคม

3) วิธีการจัดสรรงบประมาณ การเข้าถึง และการใช้ประโยชน์จากสวัสดิการสังคม สำหรับ ทิทมัส สวัสดิการสังคมที่จะนับเป็นสวัสดิการสังคมแบบทั่วถึง คือ สวัสดิการสังคมที่เป็นสิทธิทางสังคมของพลเมืองที่จัดด้วยวิธีการกระจายซ้ำทรัพยากรโดยใช้งบประมาณจากระบบภาษี และเป็นสวัสดิการสังคมที่ไม่ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของบุคคล ครอบครัว หรือชุมชน สิทธิสวัสดิการสังคมแบบทั่วถึงครอบคลุมประชาชนทุกคนในทุกพื้นที่ของรัฐ โดยประชาชนสามารถเลือกตัดสินใจได้เองว่าจะใช้หรือไม่ใช้สิทธิสวัสดิการใด ๆ ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้อื่น

สวัสดิการสังคมแบบเลือกสรรแม้ในทางหนึ่งจะก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติ และการตีตราผู้รับสวัสดิการสังคมในทางลบ แต่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ ซึ่ง ทิทมัส เรียกวิธีการนี้ว่า “การเลือกปฏิบัติทางบวก” (Discrimination positively) ใช้เป็นสวัสดิการสังคมส่วนเสริมเพื่อปิดช่องว่างและช่วยให้บางคนสามารถเข้าถึงสวัสดิการสังคมแบบทั่วถึงสำหรับทุกคนได้ซึ่งหากขาดสวัสดิการสังคมแบบเลือกสรรนี้แล้วคนกลุ่มนี้จะไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการสังคมที่ต้องการได้เลย เช่น

การให้เงินสนับสนุนเพื่อให้เด็กในครอบครัวยากจนสามารถเข้าสู่ระบบโรงเรียนที่รัฐจัดเป็นสวัสดิการสังคมแบบทั่วถึงได้ ซึ่งหากไม่ได้รับเงินสนับสนุนดังกล่าวเด็กในครอบครัวยากจนเหล่านี้จะไม่สามารถเข้าศึกษาในระบบโรงเรียนได้ ฯลฯ

สวัสดิการสังคมของไทยจำแนกตามแนวคิดของทิทมัสส์

ประเทศไทยรับเอาแนวคิดสวัสดิการสังคมของ ทิทมัสส์ ผ่านระบบการศึกษา สวัสดิการสังคมในระดับอุดมศึกษาและแพร่กระจายสู่การปฏิบัติ สวัสดิการสังคมของไทยจัดทำขึ้นกับบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาสังคมในแต่ละช่วงเวลา รวมถึงวัตถุประสงค์ทางการเมืองเพื่อสร้างค่านิยมทางการเมือง เช่น นโยบายประชานิยม โครงการไทยเข้มแข็ง โครงการพระราชรัฐ ฯลฯ สวัสดิการสังคมของไทยประกอบด้วย สวัสดิการสังคมแบบสถาบันหรือแบบทั่วถึงสำหรับทุกคน และสวัสดิการสังคมแบบส่วนที่เลือกหรือแบบเลือกสรร รวมทั้งสวัสดิการสังคมแบบผลสัมฤทธิ์ทางอุตสาหกรรมหรือการประกันสังคม

สวัสดิการสังคมของไทยในยุคเริ่มต้นที่สำคัญ คือ สวัสดิการด้านสุขภาพและด้านการศึกษาซึ่งรัฐบาลพยายามจัดให้เป็นสวัสดิการสำหรับทุกคน แต่ภายใต้เงื่อนไขข้อจำกัดของงบประมาณและการกระจายความเจริญสู่เขตชนบทอย่างล่าช้าทำให้การจัดสวัสดิการทั้ง 2 ประเภท จำกัดอยู่ในเฉพาะเมืองหลวงและเมืองใหญ่เท่านั้น ประเทศไทยมีแผนการศึกษาฉบับแรก คือ แผนพัฒนาการศึกษาพุทธศักราช 2475 ภายหลังจากเปลี่ยนผ่านจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย คณะราษฎรกำหนดให้สิทธิได้รับการศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กไทยทุกคนโดยกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2475 ให้รัฐมีภารกิจจัดการศึกษาพื้นฐานภาคบังคับแก่เด็กไทยทุกคนอย่างเท่าเทียม โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ 1) การสืบต่อสถานภาพของระบบการศึกษาในฐานะเครื่องมือของรัฐในการสร้างกำลังคนสำหรับภาครัฐและเอกชน 2) ให้ความรู้ด้านการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแก่ผู้เรียน และ 3) เป็นเครื่องมือในการสร้างพลเมืองในรูปแบบที่รัฐต้องการ แต่การศึกษาในช่วงเวลาดังกล่าวกระจุกตัวอยู่ในเมืองหลวงและเมืองใหญ่ด้วยข้อจำกัดด้านทรัพยากรและความสามารถในการ

กระจายความเจริญ ส่งผลให้ปรากฏช่องว่างทางการศึกษาระหว่างเมืองกับชนบท ผู้ที่อยู่อาศัยในเมืองหลวงและเมืองใหญ่มีโอกาสในการศึกษาสูงกว่าภูมิภาคอื่น ๆ ครอบครัวยากจนโดยเฉพาะครอบครัวที่อยู่ถิ่นทุรกันดารที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึง การเรียนมากกว่าครอบครัวอื่น ๆ (พงษ์เทพ สันติกุล, 2563)

ต่อมาเมื่อเศรษฐกิจของไทยเติบโตขึ้นระบบสวัสดิการสังคมได้ขยายขอบเขต ครอบคลุมประชากรและพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และต่อมาได้กลายเป็นสวัสดิการสังคม แบบทั่วถึงที่เป็นสิทธิพลเมือง สำหรับสวัสดิการสังคมบางประเภท เช่น สวัสดิการ สำหรับคนยากจน ยังคงรูปแบบสวัสดิการสังคมแบบเลือกสรรด้วยการทดสอบ ความต้องการของผู้รับประโยชน์ว่าเป็นผู้มีความต้องการที่แท้จริง

ในขณะเดียวกันรัฐไทยใช้สวัสดิการสังคมแบบเลือกสรรเชิงบวกสำหรับการ เติบโตเต็มช่องว่างที่เป็นเหตุให้คนบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงสิทธิสวัสดิการได้ เช่น กองทุนเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาสำหรับคนที่ไม่สามารถสู่ระบบการศึกษาได้เพราะ ความยากจน เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาอันจะนำไปสู่โอกาสอื่น ๆ ทัดเทียม กับคนทั่วไปในสังคม

สรุปและอภิปราย

เราสามารถจำแนกสวัสดิการสังคมเป็น 2 ขั้วตรงข้ามกัน จะประกอบด้วย ฝ่ายซ้ายที่รัฐเป็นผู้จัดสวัสดิการสังคม โดยไม่นำเรื่องเฉพาะบุคคลที่ประกอบด้วย สถานการณ์แวดล้อม ความเชื่อ และความต้องการ มาเป็นปัจจัยกำหนดนโยบาย และจัดหาสวัสดิการสังคมแก่พลเมืองของตน

สำหรับรัฐฝ่ายขวาที่ยึดหลักเสรีนิยมเป็นหลักการพื้นฐานในการตัดสินใจ กำหนดนโยบายสาธารณะ พลเมืองมีสิทธิเสรีภาพเต็มที่ในการตัดสินใจเลือก แนวทางการดำเนินชีวิตของตนเอง รวมทั้งเรื่องสวัสดิการสังคม ซึ่งรัฐที่ยึดแนวทาง เสรีนิยมให้กลไกตลาดเป็นกลไกหลักสำหรับการตอบสนองความต้องการสวัสดิการ สังคมแก่พลเมืองผ่านการซื้อขาย โดยรัฐไม่เข้าไปแทรกแซงหรือแทรกแซงน้อยที่สุด เพื่อให้กลไกตลาดทำหน้าที่สร้างการแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับกลุ่มบุคคลที่มีข้อโต้แย้งกับแนวทางเสรีนิยมโดยเฉพาะเรื่อง สวัสดิการสังคมของพลเมือง ซึ่งไม่ต้องการให้ถูกจำกัดโดยระบบกลไกตลาด

เพียงประการเดียว ต้องการให้รัฐให้อำนาจแทรกแซงสวัสดิการสังคมพื้นฐานบางประเภทที่ส่งผลต่อความยุติธรรมในสังคม เช่น การศึกษา การรักษาพยาบาลที่อยู่อาศัย ฯลฯ

โดยส่วนใหญ่แล้วงานด้านสวัสดิการสังคมของอังกฤษในช่วงเวลานั้นถูกมองว่าเป็นการจัดสวัสดิการสำหรับคนจน และเป็นภาระของสังคมที่จะส่งผลด้านลบต่อการเติบโตและการบรรลุประสิทธิภาพสูงสุดของระบบเศรษฐกิจโดยรวม ทิทมัสส์ เห็นว่าเป็นการจัดสวัสดิการสังคมดังกล่าวไม่เหมาะสมและไม่เพียงพอสำหรับสถานการณ์ทางสังคมที่อังกฤษประสบอยู่ในขณะนั้น

การจัดสวัสดิการสังคมที่ไม่เหมาะสมและเพียงพอดังกล่าว ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากกฎหมายความยากจน (Poor law) ที่จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจระบบอุตสาหกรรมที่มุ่งเน้นให้เกิดการแข่งขันในการจัดสรรทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดโดยการใช้กลไกตลาดและการตรวจสอบควบคุมตนเองของระบบอันจะนำมาซึ่งสวัสดิการสูงสุดต่อประชาชน แนวคิดนี้ทำให้คนจนกลายเป็นปัญหาและภาระของสังคมที่ต้องกำจัดความยากจนออกไปเช่นเดียวกับการกำจัดอาชญากรรมอื่น ๆ Polanyi (cited in Titmuss, 1965 : 15) การมองความยากจนและปัญหาสังคมอื่น ๆ เป็นภาระของสังคม ประกอบกับการใช้วิธีการทดสอบความจำเป็น (Mean test) ส่งผลให้บุคคลที่ตกอยู่ในเกณฑ์รับสวัสดิการสังคมกลายเป็นคนที่สร้างปัญหาให้กับสังคมและถูกสังคมตีตราในฐานะภาระที่เป็นอุปสรรคต่อความเจริญก้าวหน้าของเศรษฐกิจและสังคม

กล่าวได้ว่า สวัสดิการสังคมที่ยึดหลักการจากกฎหมายความยากจนจัดขึ้นเพื่อการควบคุมสังคมให้เป็นไปตามทิศทางที่ตอบสนองการเติบโตทางเศรษฐกิจกิจกรรมที่รัฐจัดขึ้นสำหรับกลุ่มบุคคลที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการสวัสดิการของตนเองได้ คือ การฝึกอาชีพ การจัดหางาน ฯลฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายกลับเข้าสู่ระบบการจ้างงานและหลุดพ้นจากการเป็นภาระของสังคม

ในสังคมที่เทคโนโลยีมีบทบาทอย่างสูงในระบบอุตสาหกรรม สวัสดิการสังคมที่เหมาะสมที่สุด คือ การกระจายซ้ำทรัพยากรโดยใช้งบประมาณจากภาษีอากรที่รัฐจัดเก็บจากประชาชน และควรเป็นการกระจายซ้ำทรัพยากรที่ไม่ก่อให้เกิดการ

เลือกปฏิบัติ แต่หากจะมีการเลือกปฏิบัติต้องเป็นการเลือกปฏิบัติเชิงบวกเท่านั้น หรือเป็นสวัสดิการสังคมที่เป็นสิทธิของพลเมืองทุกคนโดยปราศจากอุปสรรคที่มาจากเชื้อชาติ ศาสนา สีผิว ความเชื่อ ไม่ทำให้ผู้รับสวัสดิการสังคมกลายเป็นบุคคลชั้นสองที่สูญเสียศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และลดทอนความเคารพในตนเอง เช่น สวัสดิการการศึกษา การรักษาพยาบาล ที่รัฐจัดให้เป็นสิทธิของพลเมืองโดยปราศจากอุปสรรคที่มาจากความแตกต่างทางเศรษฐกิจฐานะ สถานะทางสังคม ศาสนา ความเชื่อ ความแตกต่างทางกายภาพอื่น ๆ

งานของ ทิทมัสส์ ฉายภาพสวัสดิการสังคมที่เป็นสาเหตุความแตกแยกและสร้างความอยุติธรรมในสังคมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างภาพราตรภาพทางสังคม (Mann, 2009 : 1-2)

ทิทมัสส์ ต่อต้านและชี้ให้เห็นถึงอันตรายของระบบสวัสดิการสังคมที่จัดทำขึ้นภายใต้แนวคิดการตีตราคนจนในสังคมว่าเป็นคนขี้เกียจ ขาดความฉลาดเฉลียว และเป็นคนที่ย่ำแย่กว่าคนอื่น ๆ ในสังคม และสร้างภาระทางภาษีอันหนักหน่วงแก่คนชั้นกลาง ในขณะที่ไปค้ำจุนช่วยเหลือคนชั้นล่างของสังคม รวมทั้งมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการกับผู้ที่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคมที่รัฐบาลเห็นว่าเป็นภัยต่อเสถียรภาพของรัฐบาล ขัดกับการกิจของรัฐที่ต้องป้องกันการเกิดขึ้นทางสังคม รวมทั้งเชื่อว่าเจตจำนงร่วมของคนในสังคมนำไปสู่สวัสดิการสังคมแบบทั่วถึง

สวัสดิการสังคมเป็นภาพสะท้อนของรัฐสวัสดิการ ที่แสดงให้เห็นอุดมการณ์ และนโยบายที่เป็นรูปธรรม ประโยชน์จากสวัสดิการสังคมที่ประชาชนได้รับจะเป็นสัดส่วนที่เหมาะสมและขึ้นอยู่กับกับพัฒนาการทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความมั่งคั่งของแต่ละสังคม

ความคิดของ ทิทมัสส์ ที่เชื่อว่า สวัสดิการสังคมที่จัดโดยระบบตลาดไม่สามารถตอบสนองความต้องการของคนในสังคมทั่ว ๆ ได้เป็นจริงในช่วงเวลาที่ ทิทมัสส์ ศึกษาและนำเสนอ แต่ปัจจุบันความคิดดังกล่าวได้ล้าสมัยและเป็นการมองข้ามความก้าวหน้าของสวัสดิการสังคมในระบบตลาด ที่สามารถตอบสนองความต้องการของคนได้อย่างเหมาะสมและมีความยืดหยุ่นในการปรับให้สอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายได้

ทิทมัส เป็นนักวิชาการที่ก้าวหน้ากว่านักวิชาการในยุคเดียวกัน หลักฐานเชิงประจักษ์ที่สำคัญ คือ ในการศึกษานโยบายสังคมและสวัสดิการสังคม ทิทมัสให้ความสำคัญกับปัจจัยในการศึกษา 3 ประการ ได้แก่ คุณธรรม (Moral) การเมือง และสถาบัน (Politic and Institution) และเศรษฐกิจ (Economic) ในขณะที่นักวิชาการในยุคเดียวกันให้ความสนใจเพียงแค่ 1 หรือ 2 เท่านั้น (Titmus, 1974 : 5)

มิติด้านคุณธรรม ทิทมัส เชื่อว่าไม่สามารถละเลยได้ เนื่องจากมนุษย์มี “ความต้องการพื้นฐาน” (Basic Needs) และ “ความสัมพันธ์ที่จำเป็นต่อกัน” (Necessary Mutual Relations) ที่เกิดขึ้นจากการเป็นสมาชิกร่วมชุมชนเดียวกัน การกีดกันไม่ให้บุคคลเข้าถึงความจำเป็นพื้นฐานและความสัมพันธ์ที่จำเป็นต่อกัน เป็นการดูหมิ่นและลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และเป็นสาเหตุของความทุกข์ทางใจและทางสังคมที่บุคคลจะได้รับเมื่อตกเป็นผู้ถูกกีดกัน

ความต้องการพื้นฐานในแต่ละสังคมที่ ทิทมัส กล่าวถึง นั้นไม่ได้กำหนดตายตัวว่าหมายถึงอะไรบ้าง แต่จะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับสถานการณ์และบริบทแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมเป็นสำคัญ ความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของคนที่ ทิทมัส เชื่อว่าทุกสังคมพึงต้องมี ได้แก่ ที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม อาชีพและรายได้ที่พอเพียง การรักษาพยาบาล การศึกษา ในระดับที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต ความปลอดภัย รวมถึงการมีส่วนร่วมในสังคม ในฐานะพลเมืองที่ได้รับการยอมรับจากรัฐ แต่ ทิทมัส ไม่ได้กำหนดตายตัวว่าความจำเป็นพื้นฐานต้องประกอบด้วยอะไรบ้าง

ความต้องการพื้นฐานที่จะนำมาเป็นนโยบายสังคมและสวัสดิการสังคมไม่ควรเกิดจากการกำหนดของรัฐ แต่ควรเป็นหน้าที่ของของผู้มีหน้าที่ในการสืบค้นความจำเป็น ความต้องการ และความทุกข์ของพลเมือง เพื่อนำมากำหนดเป็นนโยบายสังคมและสวัสดิการสังคม

นอกจากการกำหนดนโยบายสังคมและสวัสดิการสังคมเพื่อสนองตอบความจำเป็น ความต้องการ และบรรเทาความทุกข์ของพลเมืองแล้ว รัฐยังต้องคำนึงถึงวิธีการส่งมอบสวัสดิการสังคมที่จัดทำขึ้นนั้นไปยังพลเมืองอีกด้วย ซึ่งต่อมา ทิทมัส ได้จำแนกรูปแบบและวิธีการส่งมอบสวัสดิการสังคมออกเป็น 3 รูปแบบ คือ (1) สวัสดิการสังคมส่วนที่เหลือ (2) สวัสดิการสังคมมุ่งผลสัมฤทธิ์ทางอุตสาหกรรม

และ (3) สวัสดิการสังคมเชิงสถาบัน (Titmuss, 1974 : 30-31) ซึ่งการส่งมอบสวัสดิการสังคมแต่ละรูปแบบหรือแต่ละวิธีส่งผลต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของพลเมืองทั้งสิ้น รูปแบบสวัสดิการสังคมที่ ทิทมัสส์ เชื่อว่าดีที่สุด คือ รูปแบบสวัสดิการสังคมเชิงสถาบันที่เป็นสิทธิของพลเมืองทุกคน เพราะไม่ไปลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์และไม่สร้างชนชั้นในสังคม รวมทั้งไม่สร้างความทุกข์ของผู้รับประโยชน์จากสวัสดิการสังคมที่จะถูกตีตราจากสังคมในฐานะพลเมืองชั้นสองที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้อีกด้วย

มิติทางการเมือง ทิทมัสส์ เสนอให้รัฐเป็นกลไกหลักสำหรับการดำเนินงานด้านนโยบายสังคมและสวัสดิการสังคม โดยใช้รูปแบบสวัสดิการสังคมเชิงสถาบันสำหรับพลเมืองทุกคน เพื่อป้องกันการลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์และการตีตราผู้รับประโยชน์จากสวัสดิการสังคม รวมทั้งเชื่อว่ากลไกรัฐในยุคนั้น (กลางคริสต์ศตวรรษ 1900) มีความน่าเชื่อถือกว่ากลไกตลาด โดยให้เหตุผลความเหนือกว่าของกลไกรัฐว่า (1) กลไกของรัฐเป็นกลไกที่มีความรับผิดชอบ (2) มีข้อมูลมากกว่ากลไกตลาด (3) นักวิชาการให้ความสนใจศึกษาวิจัยการดำเนินงานของกลไกรัฐมากกว่ากลไกตลาด (4) สื่อสารมวลชนให้ความสนใจและคอยตรวจสอบการดำเนินงานของกลไกรัฐตลอดเวลา และ (5) สาธารณชนให้ความเชื่อถือระบบราชการมากกว่าระบบตลาด (Titmuss, 1974 : 46)

มิติด้านเศรษฐกิจ ทิทมัสส์ ชี้ให้จุดอ่อนของการกำหนดประโยชน์สวัสดิการสังคมภายใต้เศรษฐกิจเสรีนิยมที่สร้างความเหลื่อมล้ำในสังคม เพราะผู้ที่ได้รับประโยชน์จากสวัสดิการสังคมส่วนใหญ่เป็นคนชั้นกลางไม่ใช่คนยากจน เช่น การลดหย่อนภาษีรายได้ การสนับสนุนเงินแก่ผู้ซื้อที่อยู่อาศัย ฯลฯ ในกรณีดังกล่าวนี้ผู้ที่จะได้ประโยชน์ คือ ผู้ที่มีรายได้ตามเกณฑ์ที่ต้องเสียภาษี และผู้มีความสามารถซื้อที่อยู่อาศัยซึ่ง ได้แก่ คนชั้นกลางขึ้นไปเท่านั้น คนยากจนในสังคมไม่มีโอกาสได้รับประโยชน์จากสวัสดิการสังคมดังกล่าวเลย

ทิทมัสส์ เชื่อมั่นว่าระบบสวัสดิการสังคมรูปแบบสังคมนิยม โดยรัฐมีบทบาทแทรกแซงความเป็นอยู่ของพลเมืองเป็นระบบที่เหมาะสมมากกว่าและ เป็นระบบที่สามารถสร้างความรู้สึกการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน พร้อมกับชี้ให้ตระหนักถึงอันตรายของการนำระบบการตลาดมาใช้ในระบบสวัสดิการรักษายาบาลผ่าน

บทความ “จริยธรรมและเศรษฐศาสตร์ของการรักษาพยาบาล” (Ethics and Economics of Medical Care) ในบทความทิทมัสส์ วิพากษ์แนวคิดของสถาบันเศรษฐกิจแห่งลอนดอน (London’s Institute Economic Affairs : IEA) ที่เป็นกลุ่มนักคิดนักวิชาการสายเสรีนิยมที่ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากเฟร德里ก วอน ฮาเย็ค (Friedrich Von Hayek)

นักคิดนักวิชาการในสถาบันเศรษฐกิจแห่งลอนดอนเป็นกลุ่มที่มีบทบาทชี้้นำทางความคิดการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจและสังคมในขณะนั้น และต่อมาเมื่อนางมาการีต แทตเชอร์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ได้นำความคิดนี้ไปกำหนดนโยบายเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งได้ชื่อว่า “ระบบแทตเชอร์” (Thatcherism) เป็นการปรับเปลี่ยนแนวคิดและรูปแบบของระบบเศรษฐกิจและสวัสดิการสังคมจากที่รัฐมีบทบาทสูงไปใช้ระบบตลาดเป็นกลไกหลัก รวมทั้งการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ (Privatization) กิจกรรมที่เคยเป็นของรัฐหรือรัฐมีส่วนความเป็นเจ้าของมากกว่าภาคส่วนอื่นให้เป็นของเอกชนโดยใช้ระบบตลาดเป็นกลไกหลัก โดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาความตกต่ำของเศรษฐกิจของประเทศอังกฤษในขณะนั้น

ทิทมัสส์ วิพากษ์สวัสดิการสังคมของประเทศอังกฤษภายใต้แนวคิดเสรีนิยมในช่วงคริสต์ทศวรรษ 1960 ถึง 1970 ที่ยกภารกิจการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ระบบตลาดว่า สร้างผลกระทบด้านลบที่ไม่พึงประสงค์ต่อประชาชนผู้ได้รับประโยชน์สวัสดิการ แต่ในปัจจุบันนี้แนวคิดเสรีนิยมกลายมาเป็น “แนวคิดเสรีนิยมใหม่” (Neo-liberalism) ซึ่งเป็นแนวคิดที่นำข้อผิดพลาดของแนวคิดเสรีนิยมมาปรับแก้ไข จากการปฏิเสธบทบาทรัฐในการจัดสวัสดิการสังคมอย่างสิ้นเชิง เป็นการให้รัฐสนับสนุนสวัสดิการสังคมด้านการศึกษาในระดับพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับพัฒนาศักยภาพของประชาชนให้พร้อมกับการแข่งขันในสังคมทุนนิยมเสรี (Jackson, 2019 : 15) ซึ่งจะช่วยให้บุคคลในสังคมทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันตามหลักการของแนวคิดเสรีนิยมใหม่ สำหรับสวัสดิการสังคมอื่น ๆ เช่น ด้านการรักษาพยาบาล ด้านที่อยู่อาศัย ฯลฯ ยังคงให้ระบบตลาดเป็นกลไกในการจัดสวัสดิการสังคม เนื่องจากเชื่อว่าเป็นกลไกการจัดสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

สวัสดิการสังคมที่ ทิทมัสส์ เน้นย้ำว่าไม่ควรแปรรูปเป็นสินค้า คือ การศึกษา ซึ่งนอกจากประโยชน์ด้านการพัฒนาศักยภาพของประชาชนให้มีโอกาสเท่าเทียม

ผู้อื่นแล้ว สวัสดิการสังคมด้านการศึกษจะช่วยให้ประชาชนลดการพึ่งพิงสวัสดิการสังคมของรัฐ ซึ่งในทางเศรษฐศาสตร์เรียกปรากฏการณ์การพึ่งพิงสวัสดิการของรัฐว่า “การสร้างผลกระทบด้านลบต่อสังคม” แม้แต่นักวิชาการเสรีนิยม เช่น มิลตัน ฟรีดแมน (Friedman, 1955) ก็ยังยกเว้นสวัสดิการสังคมด้านการศึกษาไม่ให้แปรรูปเป็นสินค้า รวมทั้งสวัสดิการสังคมด้านการรักษาพยาบาลเนื่องจากการเป็นการสร้างโอกาสให้พลเมือง เพราะบุคคลที่มีการศึกษาและสุขภาพดีย่อมเข้าถึงโอกาสในด้านต่าง ๆ ได้ดีกว่า

การนำระบบตลาดเสรีมาใช้ในสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลจะเกิดปัญหาที่ผู้มีความประสงค์จะใช้บริการรักษาพยาบาลหรือผู้ป่วยจะมีข้อมูลสารสนเทศน้อยกว่าแพทย์ผู้ให้บริการ เรียกปรากฏการณ์ที่เป็นปัญหานี้ว่า “ความไม่สมมาตรด้านข้อมูลข่าวสาร” (Asymmetric Information)⁴ ซึ่งเป็นปัญหาความล้มเหลวของระบบตลาด (Market Failure)⁵ ประการหนึ่งที่ส่งผลให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างผู้ขาย (แพทย์) กับผู้ซื้อ (ผู้ป่วย)

เราอาจสรุปได้ว่า ทิพมัสส์ สนับสนุนสวัสดิการสังคมเชิงสถาบันที่มีสวัสดิการสังคมแบบส่วนที่เหลือเป็นส่วนเสริมเป็นสวัสดิการสังคมที่ตอบสนองความต้องการโดยปราศจากอุปสรรคจากการขาดกำลังซื้อของพลเมือง รวมทั้งปฏิเสธการทดสอบความจำเป็นของบุคคลเพื่อรับประโยชน์สวัสดิการสังคมเพียงประการเดียว โดยเชื่อว่าสวัสดิการสังคมเชิงสถาบันจะช่วยให้เกิดภราดรภาพ (Solidarity) หรือความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในสังคม

⁴ “ความไม่สมมาตรด้านข้อมูลข่าวสาร” (Asymmetric Information) หมายถึง สถานการณ์ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในตลาดมีข้อมูลที่เท่ากัน ทำให้ฝ่ายหนึ่งมีความได้เปรียบอีกฝ่ายหนึ่ง นับเป็นความล้มเหลวของตลาดรูปแบบหนึ่ง

⁵ ความล้มเหลวของระบบตลาด (Market Failure) หมายถึง สถานการณ์ที่การที่ตลาดไม่สามารถทำงานตามกลไกเพื่อนำมาซึ่งการจัดสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพได้ เนื่องจากปัจจัยดังต่อไปนี้ (1) อำนาจเหนือตลาด (Market Power) (2) ผลกระทบภายนอก (Externality) (3) สินค้าสาธารณะ (Public Goods) และ (4) ความไม่สมมาตรด้านข้อมูลข่าวสาร (Asymmetric Information)

เอกสารอ้างอิง

- พงษ์เทพ สันติกุล. (2563). ความยุติธรรมในสวัสดิการสังคม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Bowden, Matt. (2010). *The Gift Relationship, in Anheier, H.K. and Toepler, S. (eds). International Encyclopedia of Civil Society.* New York : Springer.
- Busby, Helen. (2004). *Reassessing the 'gift relationship': the meaning and ethics of blood donation for genetic research in the UK.* Thesis for the degree of Doctor of Philosophy University of Nottingham, United Kingdom.
- Bentley, Gilbert. (1966). *The evolution of national insurance in Great Britain : the origins of the welfare state.* Aldershot : Gregg Revivals.
- Fontain, Philippe. (2004). Richard Titmuss on Social Cohesion : A Comment. *European Journal of Political Economy*, 20(3), 795-797.
- Friedman, Milton. (1955). *The role of government in education. in R. Solo (ed.), Economics and the Public Interest.* New Brunswick, New Jersey, United States : Rutgers University Press
- Glennerster, Howard. (2014). *Richard Titmuss : Forty years on.* Centre for Analysis of Social Exclusion, LSE.
- Jackson, Ben. (2019). *Welfare and Social Policy in Britain Since 1870 : Essays in Honour of Jose Harris.* London : Oxford University Press.
- Mann, Krik. (2009). Remembering and Rethinking the Divisions of Welfare : 50 years on. *Journal of Social Policy*, 38(1), 1-18.
- Shearmur, Jeremy. (1997). *Trust, Titmuss and Blood in Assurance and Trust*, edited by Colin Robinson. USA : Blackwell Publishers.

- Titmuss, Richard. (1974). *Social Policy : An Introduction*. London : Allen and Unwin Ltd.
- Titmuss, Richard. (1974). *Essays on The Welfare State Fifth Edition*. London : Allen and Unwin Ltd.
- Titmuss, Richard. (1971). *The Gift Relationship : From Human Blood to Social Policy*. New York : Pantheon House.
- Titmuss, Richard. (1968). *Commitment to Welfare*. London : Allen and Unwin.
- Titmuss, Richard. (1965). The role of redistribution in social policy. *Social Security Bulletin*, 28(6), 14-20.

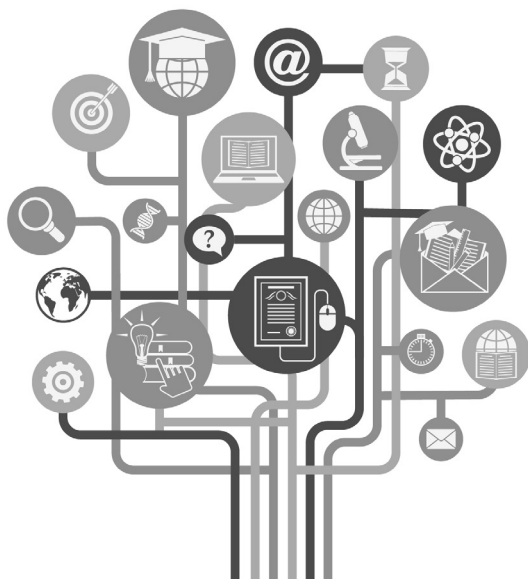
ภาพลักษณ์ความเป็น “วีรบุรุษ” ในวรรณกรรม เยาวชนจีน เรื่อง เรื่องราวของเหลยเฟิง

The Image of “Heroism” in the Chinese Children’s literature
Entitled The Story of Lei Feng

วุฒิพงษ์ ประพันธ์มิตร กนกพร นุ่มทอง และ ศิริวรรณ ลิขิตเจริญธรรม

Wuttipong Prapantamit Kanokporn Numtong

and Siriwan Likhidcharoentham

ภาพลักษณ์ความเป็น “วีรบุรุษ” ในวรรณกรรมเยาวชนจีน เรื่อง เรื่องราวของเหลยเฟิง*

The Image of “Heroism” in the Chinese Children’s literature Entitled The Story of Lei Feng

วุฒิปงษ์ ประพันธ์มิตร¹ กนกพร นุ่มทอง² และ ศิริวรรณ ลิขิตเจริญธรรม³

Wutipong Prapantamit Kanokporn Numtong and Siriwan Likhidcharoentharn

¹คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900 ประเทศไทย

Faculty of Humanities, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand e-mail : wutipong.pra@ku.th

²คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900 ประเทศไทย

Faculty of Humanities, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand e-mail : kanokporn.n@ku.th

³คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900 ประเทศไทย

Faculty of Humanities, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand e-mail : siriwan.l@ku.th

Received : September 21, 2021 Revised : November 2, 2021 Accepted : November 3, 2021

บทคัดย่อ

วรรณกรรมเยาวชนนอกจากจะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการและการเรียนรู้ให้กับเด็กและเยาวชน เนื้อหาของตัวบทยังสอดแทรกคติสอนใจและอุดมการณ์ที่สื่อสารผ่านตัวละครในเรื่องอีกด้วย บทความนี้ มุ่งศึกษาและวิเคราะห์ภาพลักษณ์ความเป็น “วีรบุรุษ” ผ่านตัวบทวรรณกรรมเยาวชนจีน เรื่อง เรื่องราวของเหลยเฟิง ซึ่งนำเสนอชีวประวัติของเหลยเฟิง วีรบุรุษแห่งจิตวิญญาณของประชาชนตาดิฉันผู้มีชีวิตอยู่ระหว่างปี ค.ศ. 1940-1962 อันเป็นช่วงเหตุการณ์เปลี่ยนผ่านการเมืองของประเทศจีน ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า วรรณกรรมเยาวชนจีน เรื่อง เรื่องราวของเหลยเฟิง นำเสนอภาพลักษณ์ความเป็น “วีรบุรุษ” ที่สะท้อนผ่านตัวคุณสมบัติของละครเอกเหลยเฟิง 2 ประการ คือ การเป็นผู้รักชาติต่อพรรคคอมมิวนิสต์จีนและประธานเหมาเจ๋อตง รวมถึงการอุทิศตนเพื่อรับใช้มวลชนและมีความสุขในการช่วยเหลือผู้อื่น นอกจากนี้ ปรากฏการณ์การตีพิมพ์วรรณกรรมเรื่องดังกล่าวอย่างต่อเนื่องในปัจจุบันกลายเป็นกลไกสำคัญที่เกี่ยวข้องไปถึงการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์และจิตวิญญาณการช่วยเหลือผู้อื่น ดังการหยิบยกคุณสมบัติของเหลยเฟิงมาเผยแพร่ผ่านรูปแบบวรรณกรรม ซึ่งเป็นหนึ่งในจิตวิญญาณสำคัญของกระแสสังคมจีนในปัจจุบัน

คำสำคัญ : เรื่องราวของเหลยเฟิง; วรรณกรรมเยาวชน; วีรบุรุษ; เหลยเฟิง; หย่งเชินซิน

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง กระแส “จิตวิญญาณเหลยเฟิง” ในสังคมและวัฒนธรรมของจีนสมัยปัจจุบัน หลักสูตรปรัชญาคุณูปกตติตติ สาขาวิชาภาษาตะวันออก ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Abstract

Children’s literature can enhance children’s early learning and development. Additionally, the moral and ideological issues can be inserted in the story through its characters. The purpose of this article was to research and analyze the image of a hero in Chinese children’s literature using Yang Chenxin’s *The Story of Lei Feng*. This novel presents the biography of Lei Feng, a Chinese role model who lived from 1940 to 1962 during China’s political transition. According to the findings, *The Story of Lei Feng* represents the characteristics of a hero in two categories: loyalty to the Chinese communist party and Chairman Mao Zedong, and the life dedicated to serving people. Additionally, the findings indicate that this novel, which is still being published today, can be used to develop children to possess desirable characteristics including the spirits of serving others like Lei Feng, a central spirit in modern Chinese culture.

Keywords : The Story of Lei Feng; Children’s Literature; Hero; Lei Feng; Yang Chenxin

บทนำ

ภาพลักษณ์ของวีรบุรุษ หรือฮีโร่ (hero) ในสื่อสังคมกระแสหลักตั้งแต่อดีตส่วนใหญ่มักได้รับการถ่ายทอดในรูปแบบตำนานที่สะท้อนถึงพระปรีชาสามารถของกษัตริย์ เกียรติประวัติของนักรบผู้กอบกู้บ้านเมืองให้พ้นจากภัยสงคราม หรือวีรกรรมของยอดมนุษย์ผู้ช่วยเหลือโลกให้พ้นจากความชั่วร้ายของปีศาจและคนชั่ว หากแต่มีสังคมปัจจุบัน ภาพของฮีโร่อาจถูกแทนที่ด้วยปฏุชนผู้มีคุณธรรมจิตใจเปี่ยมด้วยความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ชาติ และสรรสร้างคุณูปการต่อแผ่นดินผืนดินมาตุภูมิ ดังกรณีศึกษาการสร้างภาพลักษณ์ของวีรบุรุษกระแสใหม่ในประเทศจีนยุคปัจจุบัน ซึ่งวีรบุรุษหรือฮีโร่ที่เกิดขึ้นในสังคมจีนยุคปัจจุบันสะท้อนภาพลักษณ์มิติใหม่ที่วีรบุรุษเป็นเพียงบุคคลธรรมดา

นับตั้งแต่ประเทศจีนอยู่ภายใต้การนำของประธานเหมาเจ๋อตง¹ (毛泽东 Mao Zedong) เหลยเฟิง (雷锋 Lei Feng) เป็นที่รู้จักในฐานะหนึ่งในวีรชนทหารกองทัพลดแอกประชาชนจีน (People’s Liberation Army) และสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์จีนผู้เปี่ยมด้วยคุณธรรมช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อมีโอกาส

ภายหลังเหตุการณ์มรณกรรมด้วยอุบัติเหตุขณะปฏิบัติหน้าที่ของเหลยเฟิงเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม ปี ค.ศ. 1962 ด้วยวัยเพียง 22 ปี (胡世宗、陈广生, 2018 : 254) เรื่องราวความ

¹ จากนี้ผู้วิจัยจะเรียกว่า “ประธานเหมา” (毛主席) เพื่อความกระชับของข้อความ

ประทับใจที่ได้รับการเผยแพร่จากอนุทินของเหลยเฟิง ตลอดจนผลงานประพันธ์ที่เหลยเฟิงประพันธ์และตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์เมื่อครั้งยังมีชีวิตได้รับการกล่าวถึงในสื่อสังคมเป็นวงกว้าง เพื่อเป็นการกล่าวยกย่องคุณงามความดีของเหลยเฟิง ประธานเหมาในฐานะผู้นำประเทศจีนในขณะนั้นได้เขียนอักษรจีนด้วยพู่กันว่า “จงศึกษาแบบอย่างจากสหายเหลยเฟิง” (向雷锋同志学习 Learn from Comrade Lei Feng) ซึ่งมีการตีพิมพ์ข้อความดังกล่าวในสื่อสังคมอย่างแพร่หลาย เช่น วารสารเยาวชนจีน (China Youth) ตีพิมพ์ในวารสารฉบับที่ 5 และ 6 ของเดือนมีนาคม ปี ค.ศ. 1963 (ฉบับศึกษาจากเหลยเฟิง) เป็นครั้งแรก (王兴东、陈宝光, 2012 : 65-70) รวมถึงหนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ 5 มีนาคม ปี ค.ศ. 1963 ของหลายสำนัก อาทิ หนังสือพิมพ์ประชาชน (People's Daily) ต่างก็มีการตีพิมพ์ข้อความ “จงศึกษาแบบอย่างจากสหาย เหลยเฟิง” (郑仲书, 2019 : 30) เช่นกัน

พลวัตดังกล่าว กลายเป็นกลไกสำคัญที่ก่อให้เกิดการจุดกระแสจิตวิญญาณเหลยเฟิงให้ลูกโซติช่วงไปยังสังคมจีน โดยเหลยเฟิงได้รับการเชิดชูให้เป็น “แบบอย่างแห่งยุคสมัย จะเป็นแสงแห่งจิตวิญญาณอันรุ่งโรจน์สาดส่องไปทั่วโลก” (股允岭, 2018 : 322) เรื่องราวการอุทิศจิตวิญญาณแรงกาย แรงใจและชีวิตอันไร้ขีดจำกัดเพื่อชาติและพรรคคอมมิวนิสต์จีนของเหลยเฟิงได้รับการเผยแพร่อย่างกว้างขวางในทุกแวดวงสื่อสังคม รวมถึงการจัดพิมพ์เรื่องราวของเหลยเฟิงสู่รูปแบบวรรณกรรมเยาวชนอีกด้วย

วรรณกรรมเยาวชน (Children's literature) เป็นหนังสือหรืองานเขียนที่มีเด็กเป็นกลุ่มเป้าหมายในการอ่านและเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับเด็ก (Schneider, 2016 : 10) มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างพัฒนาการ เปิดโลกทัศน์ใหม่ที่กว้างขึ้น ทั้งยังสร้างบุคลิกลักษณะ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม รวมถึงการหล่อหลอมวัฒนธรรมอันดีให้กับเยาวชน (รัตพร ชิงธาดา, 2531 : 6-7) แบ่งการจัดประเภทตามรูปแบบ (genre) ที่หลากหลาย เช่น หนังสือภาพสำหรับเด็กเล็ก หนังสือเกี่ยวกับตำนาน นิทานปรัมปรา เทพนิยาย บันเทิงคดี บทกวี รวมถึงชีวประวัติของบุคคลสำคัญในประเทศ (Anderson, N. A., 2002 : 8) สำหรับวรรณกรรม เรื่องราวของเหลยเฟิง จัดว่าอยู่ในประเภทการเล่าชีวประวัติของบุคคลคนหนึ่งในฐานะวีรบุรุษของประเทศจีน เพราะวรรณกรรมเรื่องดังกล่าวสะท้อนเรื่องราวและเหตุการณ์สำคัญของ เหลยเฟิง ซึ่งแฝงแง่คิดทางคุณธรรมผ่านภาษาที่เรียบง่าย เหมาะสำหรับช่วงวัยของผู้อ่าน

เรื่องราวของเหลยเฟิง ตีพิมพ์ฉบับแรกเมื่อปี ค.ศ. 1963 โดยสำนักพิมพ์กองทัพปลดแอกประชาชน (People's liberation army publishing house) นำเสนอเรื่องราวชีวประวัติของเหลยเฟิงรวมระยะเวลา 22 ปี เริ่มตั้งแต่ช่วงปีที่เหลยเฟิงเกิดมาในช่วงที่ประเทศจีนอยู่ในระบบสังคมแบบเก่า

ภายใต้กฎเกณฑ์ของลัทธิจักรวรรดินิยมและการนำของพรรคก๊กมินตั๋ง สงครามการถูกรุกรานจากประเทศญี่ปุ่น ผ่นวกกับพื้นฐานครอบครัวของเหลยเฟิงซึ่งเป็นครอบครัวกสิกรรมที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ค่อยจะดีนัก ปัญหาสงครามและระบบการเมืองแบบเก่าทำให้บิดามารดาของเหลยเฟิงถูกเอารัดเอาเปรียบและถูกทำร้ายร่างกายจนเสียชีวิตทั้งคู่ ทำให้เขากลายเป็นเด็กกำพร้าในวัยเพียง 7 ขวบ เหตุการณ์ดำเนินมาจนถึงประเทศจีนได้รับการปลดแอกและสถาปนาเป็นสาธารณรัฐประชาชนจีนเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม ปี ค.ศ. 1949 พรรคคอมมิวนิสต์ได้มอบชีวิตใหม่ให้กับเหลยเฟิง ทั้งการศึกษา ที่ดิน อุปกรณ์ต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต หลังจากจบการศึกษา เขาตอบแทนคุณมาตุภูมิและพรรคคอมมิวนิสต์เริ่มจากการปฏิบัติหน้าที่เป็นข้าราชการประจำอำเภอ การอาสาเป็นมือขับรถบรรทุก เตอร์นิฟาร์มเกษตรตามนโยบายการพัฒนาเกษตรกรรมแห่งชาติ การอาสาเป็นมือขับรถปราบดิน ณ คอมมูนอุตสาหกรรมถลุงเหล็กอานกั๋ง ตามนโยบายก้าวกระโดด (the great leap forward) ของประธานเหมา ตลอดจนการประจำการเป็นทหารกองทัพลดแอกประชาชนจีนซึ่งเหลยเฟิงสร้างคุณูปการให้แก่องค์กรที่ตนปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างน่าชื่นชม

ปัจจุบันกรมกิจการทั่วไปแห่งกระทรวงศึกษาธิการ (教育部办公厅 General Office of the Ministry of Education) บรรจุให้วรรณกรรมเรื่องดังกล่าวเป็นหนังสืออ่านนอกเวลาสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น รวมถึงจัดให้เป็นหนังสือแนะนำสำหรับห้องสมุดในสถานศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั่วประเทศ ประจำปี ค.ศ. 2019 (General Office of the Ministry of Education, 2019 : Online)

ความน่าสนใจต่อการศึกษาวรรณกรรมเรื่องดังกล่าว คือ ตัวบทนำเสนอความเป็นวีรบุรุษของเหลยเฟิงที่นอกเหนือจากภาพจำกระแสหลักตามบัญญัติคำนิยามของวีรบุรุษแบบดั้งเดิมที่หมายถึง บุคคล โดยเฉพาะบุรุษเพศที่มีพฤติกรรมการปฏิบัติดีและมีความกล้าหาญ (Oxford Dictionaries, 2015) บุรุษที่ไ้รับยกย่องว่ามีความกล้าหาญ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556 : 1127) หรือบุคคลที่มีฝีมือเก่งกล้าอาจหาญมากกว่าบุุชน (中国社会科学院语言研究所词典编辑室, 2020 : 1570) ทั้งนี้จาก การศึกษาตัวบทของผู้วิจัยยัง พบว่า ความเป็นวีรบุรุษของเหลยเฟิงมีขอบเขตที่กว้างมากกว่าการให้นิยามกระแสเดิม ซึ่งยังหมายรวมถึง ความภักดีต่อพรรคคอมมิวนิสต์จีนและประธานเหมา การอุทิศตนเพื่อรับใช้มวลชนและมีความสุขในการช่วยเหลือผู้อื่น ดังนั้น ผลการศึกษาของผู้วิจัยเผยให้เห็นถึงกลวิธีการสื่อสารภาพลักษณ์ของวีรบุรุษ รวมถึงการตีความคุณลักษณะของวีรบุรุษในอีกมิติหนึ่งที่เรียบง่ายและเป็นรูปธรรม

ขณะเดียวกันผู้วิจัย พบว่า วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง เรื่องราวของเหลยเฟิง ภายใต้ยุคสมัยการนำของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง (习近平 Xi Jinping) มีการตีพิมพ์อย่างต่อเนื่องในหลายสำนวน

และหลายสำนักพิมพ์ ผสมกับการเรียบเรียงเนื้อหาและออกแบบปกหนังสือสื่อถึงภาพลักษณ์ของเหลยเฟิงเพื่อดึงดูดกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นเยาวชน ปรากฏการณ์ดังกล่าวชวนให้คิดว่า ภายหลังจากการมรณกรรมของเหลยเฟิง ภาพความเป็น “วีรบุรุษ” ของเหลยเฟิงถูกเล่าในประเด็นใดบ้าง อีกทั้งประเด็นเหล่านี้อาจกลายเป็นกลไกสำคัญที่เกี่ยวข้องไปถึงเป้าหมายการหล่อหลอมและเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในเยาวชนจีนให้มีค่านิยมทางความคิดเชิดชว่กับเหลยเฟิง

จากการทบทวนงานศึกษาที่เกี่ยวข้องเบื้องต้น พบว่า งานศึกษายังไม่มีผู้ศึกษาวรรณกรรมเรื่องดังกล่าวในประเทศไทย รวมถึงงานศึกษาในต่างประเทศยังไม่พบการศึกษาชีวประวัติของเหลยเฟิง ผ่านมิติการถ่ายทอดเรื่องราวสุวรรณกรรมเยาวชนมากนัก ทั้งนี้ ผลการศึกษาของผู้วิจัยจะให้ชุดข้อมูลกระแสใหม่ที่น่าสนใจภาพลักษณ์ความเป็น “วีรบุรุษ” ที่อยู่ในฐานะบุคคลธรรมดา รวมถึงความเป็นไปได้ของความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์กับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ก่อให้เกิดการขัดเกลากายทางสังคมขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ภาพลักษณ์ความเป็น “วีรบุรุษ” ผ่านตัวบทวรรณกรรมเยาวชน เรื่องเรื่องราวของเหลยเฟิง ฉบับเรียบเรียงของ หย่งเฉินซิน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้กระบวนการวิจัยเอกสารเป็นหลัก (documentary research) โดยวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในลักษณะเชิงพรรณนาความ (descriptive analysis) และอธิบายความ (explanatory analysis) มีกระบวนการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาและวิเคราะห์ตัวบทวรรณกรรมเยาวชน เรื่องราวของเหลยเฟิง ฉบับเรียบเรียงของหย่งเฉินซิน ที่จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ประชาชนและโทรทัศน์และโทรทัศน์ประชาชน ซึ่งเป็นฉบับที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีรูปแบบการเล่าเรื่อง การใช้ภาษาที่เหมาะสมสำหรับเยาวชน มีการสอนคำศัพท์สำนวนจีนและ มีภาพประกอบตลอดทั้งเรื่อง อีกทั้งยังเป็นฉบับที่ได้รับความนิยมจากยอดจำหน่ายกว่า 11 ล้านเล่มทั่วโลก (ข้อมูลจากสำนักพิมพ์)

วิธีการเก็บข้อมูล

1) ศึกษาและเก็บข้อมูลด้านกรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมโนทัศน์และคุณสมบัติของวีรบุรุษที่แสดงให้เห็นถึงชุดข้อมูลการสังเคราะห์ตัวบท ผสมกับแนวคิดเกี่ยวกับการขัดเกลากายทางสังคม (socialization) ซึ่งเป็นกระบวนการทางสังคมร่วมกับหลักทางจิตวิทยาใน

การศึกษากลไกการปฏิสัมพันธ์ การหล่อหลอมและสร้างพฤติกรรมความเชื่อร่วมกัน และยังรวมถึงเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทั้ง 3 ภาษา ได้แก่ ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย เพื่อประกอบเป็นข้อสนับสนุนผลการศึกษาของผู้วิจัย

2) วิเคราะห์ตัวบทจากวรรณกรรมเยาวชน เรื่องราวของเหลยเฟิง ฉบับเรียบเรียงของหย่งเจินซิน ที่จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ประชาชนและโทรทัศน์และโทรทัศน์ประชาชน โดยคัดเลือกการนำเสนอฉากเหตุการณ์ที่สะท้อนถึงคุณสมบัติสำคัญของความเป็นวีรบุรุษที่สะท้อนผ่านตัวละครเหลยเฟิง

3) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล อภิปรายผลและสรุปผลการวิจัย

วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อคัดเลือกตัวบทที่นำเสนอความเป็นวีรบุรุษผ่านคุณสมบัติสำคัญของเหลยเฟิง รวมถึงประเด็นการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในเยาวชนที่สะท้อนผ่านการเรียบเรียงวรรณกรรมเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ การนำเสนอผลการวิจัยข้อสรุปและอภิปรายผลการวิจัยด้วยรูปแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (analytical description)

ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้วิจัยถ่ายทอดเสียงเป็นภาษาไทย โดยยึดตามเกณฑ์การถ่ายทอดเสียงภาษาจีนแมนดารินด้วยอักขรวิธีไทยของคณะกรรมการสืบค้นประวัติศาสตร์ไทยในเอกสารภาษาจีน สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2543 เป็นหลักแต่ปรับให้ง่ายลงตามข้อ 3.2 ในเกณฑ์ดังกล่าว ซึ่งอนุโลมให้ถอดเสียง zh ch sh เป็น จ; ซ/ซ; ส/ซ โดยไม่ขีดเส้นใต้ก็ได้ ส่วนคำที่ใช้แพร่หลายแล้วในภาษาไทยจะเลือกใช้ตามความนิยมเดิม ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดอักษรจีนและคำแปลเป็นภาษาอังกฤษไว้ในวงเล็บเมื่อปรากฏเป็นครั้งแรกเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้อ่านในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ตัวบทวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “เรื่องราวของเหลยเฟิง” สะท้อนให้เห็นภาพลักษณ์ความเป็นวีรบุรุษ 2 ประการ ดังนี้

- 1) การเป็นผู้กตดีต่อพรรคคอมมิวนิสต์จีนและประธานเหมา
- 2) การอุทิศตนเพื่อรับใช้มวลชนและมีความสุขในการช่วยเหลือผู้อื่น

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างจากเนื้อความในตัวบทประกอบเพื่อให้เห็นวิธีการแสดงออกถึงภาพลักษณ์นั้น ๆ

1. การเป็นผู้กตดีต่อพรรคคอมมิวนิสต์จีนและประธานเหมา

ภาพลักษณ์ประการหนึ่งของความเป็นวีรบุรุษของเหลยเฟิง ผู้กตดีต่อชาติ ศรัทธาในพรรคคอมมิวนิสต์จีนและประธานเหมา การได้มาซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวอาจเป็นผลมาจากการที่เหลยเฟิงประสบกับความยากลำบาก รวมถึงโศกนาฏกรรมที่เกิดขึ้นกับครอบครัวของเขาเมื่อครั้งที่ประเทศจีน

ปกครองในระบบบงก้าจนทำให้เหลยเฟิงต้องกลายเป็นเด็กกำพร้า แต่เมื่อเข้าสู่สังคมแบบใหม่ ชีวิตของเหลยเฟิงได้รับการดูแลจากพรรคคอมมิวนิสต์ หล่อหลอมให้เหลยเฟิงเติบโตเป็นผู้มีค่านิยมตามหลักทฤษฎีสังคมนิยม ทั้งยังเป็นผู้สร้างคุณูปการให้แก่สังคม คุณสมบัติดังกล่าว สะท้อนผ่านตัวบทวรรณกรรมในหลายฉากสำคัญ ดังตัวอย่างที่ 1-3

ตัวอย่างที่ 1

党的恩情像太阳一样照进了雷锋的心里，他从心底感激党和人民政府，感激他们给穷苦的人们带来了新生活。他暗暗下决心，一定要好好做人，努力报答党和人民的恩情。(杨称心, 2013 : 17)

บุญคุณของพรรคคอมมิวนิสต์ราวกับพระอาทิตย์ทอแสงสาดส่องไปยังจิตใจของเหลยเฟิง เขาซาบซึ้งพรรคและรัฐบาลประชาชนจากเบื่องลึที่สุดของหัวใจ ซาบซึ้งที่พวกเขามอบชีวิตใหม่ให้แก่มวลชน ผู้ยากไร้ เขาแอบตั้งปณิธานกับตัวเองว่า จักต้องเป็นคนดี มุ่งมั่นตอบแทนบุญคุณของพรรคและมวลชน

ตัวอย่างที่ 2

1954 年的秋天，他在清水塘小学光荣加入了中国少年先锋队。那一天雷锋永远难忘，在鲜红的旗帜下，他庄严地举手宣誓，那宣誓久久地回荡在雷锋的心头。(杨称心, 2013 : 39)

ฤดูใบไม้ร่วงในปี ค.ศ. 1954 เขาเข้าเป็นสมาชิกกิจการกลุ่มยุวชนแนวหน้าแห่งประเทศจีน ขณะอยู่ที่โรงเรียนประถมชิงฝู่ถ้ง ในวันนั้นเป็นวันที่เหลยเฟิงไม่มีวันลืมได้ เขายกมือขึ้นปฏิญาณตนอย่างหนักแน่นภายใต้ผืนธงสีแดงสด คำปฏิญาณนั้นก็ก้องอยู่จิตใจของเหลยเฟิงเป็นเวลานาน

ตัวอย่างที่ 3

“1960 年 11 月 8 日是我永远不能忘记的日子。因为就在今天，我光荣地加入了伟大的中国共产党，实现自己最崇高的理想。

我激动的心啊，一时一刻都不能平静！伟大的党啊，英明的毛主席！有了您，才有了新 生命……”(杨称心, 2013 : 110)

“วันที่ 8 พฤศจิกายน ปี ค.ศ. 1960 เป็นวันที่กระผมมีอายุสี่สิบได้ เพราะวันนี้กระผมรู้สึกเป็นเกียรติที่ได้เข้าเป็นสมาชิกแห่งพรรคคอมมิวนิสต์อันยิ่งใหญ่ บรรลุความฝันอันสูงสุดของกระผม

จิตใจที่ตื่นเต้นของกระผมไม่อาจสงบลงได้เลยแม้เพียงชั่วขณะ พรรคคอมมิวนิสต์อันยิ่งใหญ่ ท่านประธานเหมาผู้ปรีชา เมื่อมีท่านจึงได้มีชีวิตใหม่. . .”

จากตัวบทข้างต้นสะท้อนภาพลักษณ์สำคัญของเหลยเฟิง คือ การเป็นผู้รักดีต่อพรรคคอมมิวนิสต์จีน รัฐบาลและความศรัทธาที่มีต่อประธานเหมา ดังตัวอย่างที่ 1 เป็นเหตุการณ์ที่เหลยเฟิงได้รับชีวิตใหม่หลังจากที่พรรคคอมมิวนิสต์ช่วยเหลือเหลยเฟิงในหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านการศึกษา ที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ในการดำรงชีวิต จะเห็นได้ว่าตัวบทสะท้อนภาพลักษณ์ของเหลยเฟิงในแบบฉบับที่เป็นผู้ไม่ลืมนบุญคุณต่อผู้ที่ให้ชีวิตใหม่แก่เขา ดังตัวบทที่ว่า “เขาแอบตั้งปณิธานกับตัวเองว่า จักต้องเป็นคนดี มุ่งมั่นตอบแทนบุญคุณของพรรคและมวลชน”

นอกจากนี้การแสดงออกของเหลยเฟิงได้รับการนำเสนอภาพลักษณ์ในอีกมิติหนึ่ง คือ การแสดงความรักดีต่อพรรคคอมมิวนิสต์จีนด้วยการก้าวเข้าสู่การเป็นผู้ศึกษาในแนวคิดและอุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์อันเป็นการหล่อหลอมบุคคลหนึ่ง ๆ ให้กลายเป็นพลเมืองที่เปี่ยมไปด้วยจิตวิญญาณแห่งการปฏิวัติ เชิดชู และเกิดทุนสถาบันชาติ รวมถึงพรรคคอมมิวนิสต์ ตัวอย่างที่ 2-3 ซึ่งเหลยเฟิงก็คือแบบอย่างของบุคคลที่สะท้อนวิถีแห่งความรักชาติและพรรคคอมมิวนิสต์ให้เห็นเป็นประจักษ์ ดังตัวอย่างที่ 2 นำเสนอเหตุการณ์ที่เหลยเฟิงสมัครเข้าเป็นสมาชิกกิจการกลุ่มยุวชนแนวหน้า (中国少年先锋队 (The Young Pioneers of China) ซึ่งเป็นขั้นแรกของช่วงชีวิตการเรียนรู้ลัทธิสังคมนิยมและลัทธิคอมมิวนิสต์สำหรับยุวชนผู้มีอายุ 7-14 ปี ภายใต้การดูแลของพรรคคอมมิวนิสต์โดยมีสันนิบาตเยาวชนคอมมิวนิสต์จีนเป็นหน่วยบังคับบัญชา กิจการดังกล่าวเกิดขึ้นเพื่อต้องการบ่มเพาะยุวชนในชาติให้เชื่อฟังการชี้นำของพรรคคอมมิวนิสต์ รักมาตุภูมิ รักมวลชน รักการทำงาน รักวิทยาศาสตร์ เป็นพลเมืองของชาติที่เปี่ยมด้วยจิตวิญญาณผูกพันในลัทธิสังคมนิยมและเป็นผู้สืบทอดกิจการของลัทธิสังคมนิยมในภายภาคหน้า (中国少年先锋队全国工作委员, 2017 : 4-12) ข้อความตอนหนึ่งในตัวบทกล่าวว่า “เขายกมือขึ้นปฏิญาณตนอย่างหนักแน่นภายใต้ผืนธงสีแดงสด คำปฏิญาณนั้นก็ก้องอยู่จิตใจของเหลยเฟิงเป็นเวลานาน” สะท้อนให้เห็นว่า เหลยเฟิง คือ ผู้ที่มีความมุ่งมั่นที่จะเข้าศึกษาในกิจการของพรรคคอมมิวนิสต์จีนบนแนวทางความเป็นสังคมนิยม

เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ 3 คือ การสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ ซึ่งพรรคคอมมิวนิสต์คือผู้นำหลักของกิจการลัทธิสังคมนิยมอัตลักษณ์จีน อุดมคติอันสูงส่งและเป้าหมายอัน

สูงสุดของพรรคคอมมิวนิสต์จีน คือ การบรรลุถึงสังคมนิยม ขณะเดียวกันหน้าที่ของเหลยเฟิงในฐานะสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์มีหน้าที่ศึกษาแนวทางของลัทธิมาร์กซ์และเลนิน รวมถึงการศึกษาความคิดเหมาเจ๋อตง (毛泽东思想 Mao Zedong Thought) ทั้งยังเป็นสมาชิกผู้รับใช้มวลชนด้วยชีวิตจิตใจ (中国共产党, 2017 : 1-23) จากข้อความ “กระผมเป็นเกียรติที่เข้าเป็นสมาชิกแห่งพรรคคอมมิวนิสต์อันยิ่งใหญ่ บรรลุความฝันอันสูงสุดของกระผม” ของเหลยเฟิงได้แสดงให้เห็นถึงการเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์จีนเป็นความปรารถนาสูงสุดของเหลยเฟิง

การเข้าเป็นสมาชิกในกิจการของพรรคคอมมิวนิสต์เพื่อศึกษาอุดมการณ์และแนวคิดชั้นนำของพรรค เป็นหนึ่งในรูปแบบการแสดงออกถึงจิตใจที่ใฝ่การปฏิวัติเพื่อฟื้นฟูมาตุภูมิให้เข้าสู่ความเป็นสมัยใหม่ พรรคคอมมิวนิสต์และประธานเหมา คือ สิ่งยึดเหนี่ยวอุดมการณ์ของมวลชนให้มีความเป็นเอกภาพ ความรักและศรัทธาต่อสถาบันทั้งสองจะเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างต่อเนื่อง ภาพลักษณ์ดังกล่าว ของเหลยเฟิงกลายเป็นภาพจำสำคัญในฐานะที่ประชาชนจีนคนหนึ่งแสดงออกถึงความรักต่อสถาบันด้วยรูปแบบต่าง ๆ อันจะเป็นการอ้างไว้ซึ่งเกียรติภูมิแห่งความเป็นชาติภายใต้ระบอบลัทธิสังคมนิยม

2. การอุทิศตนเพื่อรับใช้มวลชนและมีความสุขในการช่วยเหลือผู้อื่น

อุปนิสัยการช่วยเหลือผู้อื่นและรับใช้มวลชนด้วยความจริงใจโดยไม่หวังผลตอบแทนใดของเหลยเฟิงปรากฏในชีวประวัติของเหลยเฟิงซึ่งเขามักออกไปช่วยเหลือผู้ประสบเหตุเมื่อมีโอกาสร้องขอความช่วยเหลือของเขาถูกเล่าผ่านในวรรณกรรม เหตุการณ์การไปเป็นอาสาสมัครมอบของช่วยเหลือผู้ป่วยที่โรงพยาบาล การไปเป็นครูอาสาในห้องครัวความรู้เกี่ยวกับกิจการกลุ่มเยาวชนแนวหน้าที่โรงเรียนใกล้ศูนย์บัญชาการทหาร การช่วยเหลือเด็กที่พลัดหลง ช่วยเหลืองานบ้านแก่ผู้เฒ่าชรา หรือแม้แต่การเอื้อเฟื้อสถานที่ให้แก่คนชรา เหล่านี้ คือ ภาพลักษณ์สำคัญของเหลยเฟิงที่นำมาสะท้อนสู่หลายฉากเหตุการณ์สำคัญในตัวตนของวรรณกรรม ดังตัวอย่างที่ 1-4

ตัวอย่างที่ 1

那点时间里，雷锋给人留下而深刻印象就是省吃俭用：吃粗粮，穿旧衣，裤子又补了补，“一分钱掰成两半花”。其实大家不知道，他对同志们是相当慷慨大方的。

青工刘大兴来自湖南农村，生活贫困拮据，正巧母亲又生病了，来信要 50 元的医疗费，他当时手里只有 20 元。雷锋

知道后，立即拿出自己积攒的 30 元，并陪他一起去邮局寄给了母亲。(杨称心, 2013 : 79-80)

ช่วงขณะนั้น สิ่งที่เหลยเฟิงสร้างความประทับใจแก่ผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง คือ การประหยัดกินประหยัดใช้ กินธัญพืชหยาบ² สวมเสื้อผ้าเก่า กางเกงปะทะแล้วปะทะอีก รู้จัก “เก็บหอมรอมริบ” อันที่จริงแล้วคนอื่น อาจยังไม่ทราบว่า เหลยเฟิงเป็นผู้ที่ใจกว้างต่อมิตรสหายยิ่งนัก

แรงงานหนุ่มจากมณฑลหูหนานผู้หนึ่งนามหลิวต้าซิง มีชีวิตที่ยากจนข้นแค้น เผอิญแม่ของเขาเกิดล้มป่วยขึ้นมาอีกจึงเขียนจดหมายเพื่อขอค่ารักษาพยาบาลจำนวน 50 หยวน ขณะนั้นหลิวต้าซิงมีเงินติดตัวเพียง 20 หยวน หลังจากที่เหลยเฟิงทราบข่าวจึงรีบมอบเงินที่ตนเก็บหอมรอมริบไว้จำนวน 30 หยวน และพาเขาไปส่งรณานิติให้แม่ ณ ที่ทำการไปรษณีย์

ตัวอย่างที่ 2

“解放军同志，俺真不知道说什么好了！你叫啥名字，是哪个部队上的？俺一辈子都忘不了你的恩情。”

雷锋笑了笑说：“快别说了。我叫解放军，住在中国。再见吧！祝大嫂一路平安！……” (杨称心, 2013 : 131)

“สหภาพทหารปลดแอก ฉันไม่รู้ว่าจะพูดอะไรดีจริงๆ ว่าแต่ท่านชื่ออะไร อยู่สังกัดใดละ ฉันจะไม่ลืมวันลืมบุญคุณของท่านเลย”

เหลยเฟิงพูดพลางหัวเราะว่า “ไม่เป็นไรครับ กระผมชื่อสหภาพทหารปลดแอก อาศัยอยู่ที่ประเทศจีนครับ ไว้พบกันใหม่นะครับ ขอให้ต้าเส้า³เดินทางโดยสวัสดิภาพครับ. . .”

ตัวอย่างที่ 3

“老大娘，您就坐我这儿吧。”他自己的座位让给了老人家之后，就转身去了别处。他干吗去了呢？原来他又寻摸活儿干去了，真是走到哪儿劳动到哪儿啊！

他先是找来扫帚，认认真真的把车厢打扫了一遍，接着又提来热水挨个儿给游客送开水。(杨称心, 2013 : 129-130)

² ธัญพืชหยาบ คือกลุ่มพืชตระกูลถั่วแห้งต่าง ๆ เช่น ถั่วเหลือง ถั่วเขียว รวมถึงธัญพืชจำพวกข้าวโพด ข้าวฟ่าง ข้าวไรต์รำข้าวสาลี เป็นต้น

³ ต้าเส้า (大嫂) เป็นคำที่ใช้เรียกสตรีที่มีครอบครัวแล้ว

“คุณป้าครับ คุณป้านั่งตรงที่ของผมเถอะครับ” หลังจากที่เขาสละที่นั่งของตนให้แก่หญิงชรากลางหลังกลับไปทีอื่น เขาไปทำอะไรละไหนะหรือ ที่แท้เขาไปหาอย่างอื่นทำอีก ช่วงเป็นคนที่ไปที่ไหนก็มักชอบหลงแรงที่นั่นเสียจริง

เริ่มจากการที่เขาไปหาไม้กวาด บัดกวาดรถประจำทางอย่างตั้งใจ จากนั้นก็นำน้ำอุ่นไปให้ผู้โดยสารที่ละคน

ตัวอย่างที่ 4

火车到站后，雷锋扶着老人，帮老人拿着行李，按照信封上的地址，边找边打听，用了差不多两个小时，终于找到了老大娘儿子的住处。

เมื่อรถไฟถึงสถานี เหลียงเฟิงประคองหญิงชรา ช่วยเหลือท่านถือกระเป๋า สอบถามที่อยู่ตามที่ปรากฏบนซองจดหมายไปเรื่อย ๆ โดยใช้เวลาราว ๆ เกือบสองชั่วโมง ในที่สุดก็พบที่อยู่ลูกชายของผู้อาวุโสท่านนั้น (杨称心, 2013 : 132)

เหตุการณ์ที่ผู้วิจัยคัดเลือกมาข้างต้นนำเสนอภาพของเหลียงเฟิงในฐานะบุคคลผู้มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือผู้อื่นเสมอเมื่อมีโอกาส ดังตัวอย่างที่ 1 ซึ่งเป็นฉากที่เหลียงเฟิงนำเงินที่ตนเก็บหอมรอมริบมอบให้กับสหายร่วมอุดมการณ์ของตนเพื่อนำไปรักษาแม่ที่กำลังป่วยไข้อย่างไม่ลังเล คุณธรรมดังกล่าวของเหลียงเฟิงแสดงให้เห็นว่าเขาคิดถึงผู้อื่นมากกว่าตนเอง เห็นอกเห็นใจและพร้อมช่วยเหลือมิตรสหายในยามยากลำบาก

ไม่เพียงแต่อุปนิสัยการช่วยเหลือมิตรสหายในยามยากลำบากที่นำเสนอในวรรณกรรมเท่านั้น เหลียงเฟิงยังเป็นผู้ที่มีน้ำใจต่อผู้อื่นแม้ตนจะไมรู้จักก็ตาม ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ 2 นำเสนอเหตุการณ์ขณะที่เหลียงเฟิงพบกับหญิงวัยกลางคนผู้หนึ่งกำลังขึ้นรถโดยสารกลับบ้าน แต่ทว่าหญิงผู้นั้นทำตัวรุดหยา เมื่อเหลียงเฟิงพบเห็นความทุกข์ร้อนของหญิงคนดังกล่าวเข้าจึงซื้อตั๋วให้กับหญิงผู้นั้น ก่อนจากกันหญิงผู้นั้นได้ถามถึงชื่อและสังกัดของเหลียงเฟิง หากแต่คำตอบที่เหลียงเฟิงตอบนั้นเป็นที่ซาบซึ้งและกินใจอย่างยิ่ง เขาเลือกที่จะไม่บอกชื่อและที่อยู่ของตน ซึ่งการที่เหลียงเฟิงตอบว่า “กระผมชื่อทหารปลดแอก อาศัยอยู่ที่ประเทศจีนครับ. . .” อาจหมายถึง เหลียงเฟิงมองทุกคนบนแผ่นดินจีนจึงว่าเป็นญาติพี่น้องของเขา อนึ่งการไม่บอกชื่อหรือที่อยู่ของตนนั้นยังสะท้อนว่าการทำความดีช่วยเหลือผู้อื่นไม่จำเป็นต้องบอกชื่อเสียเสียงนามของตนให้ผู้อื่นทราบเสมอไป

ขณะเดียวกัน ตัวอย่างที่ 3 นำเสนอฉากเหตุการณ์ระหว่างที่เหลียงเฟิงโดยสารรถประจำทาง เขาแสดงน้ำใจด้วยการสละที่นั่งให้แก่ผู้อื่น การบัดกวาดรถสาธารณะ พร้อมมอบน้ำดื่มให้ผู้อื่น

ตัวอย่างที่ 4 นำเสนอจากสำนวนที่เหลยเฟิงผู้หนึ่งกำลังหาหนทางเพื่อไปยังบ้านลูกชายของตน เมื่อเหลยเฟิงพบเข้าจึงอาสาพาเหลยเฟิงผู้หนึ่งหาที่อยู่ดังกล่าว การที่เหลยเฟิงพยายามช่วยเหลือผู้อื่นโดยใช้เวลามากกว่า 2 ชั่วโมงในการเดินทางบ้านลูกชายของคนแปลกหน้า แม้จะเป็นเพียงเรื่องเล็กน้อย แต่เป็นเรื่องราวสะท้อนแง่มุมดี ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้สังคมน่าอยู่มากยิ่งขึ้น

จากตัวอย่างทั้งหมดข้างต้น สะท้อนจิตวิญญาณการอุทิศตนเพื่อรับใช้มวลชนของเหลยเฟิงที่กระทำด้วยความจริงใจ และถือเอาการช่วยเหลือผู้อื่นเป็นความสุขของตนซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีควรค่าแก่การศึกษา **วรรณกรรมเรื่องดังกล่าวสร้างภาพจำในการหล่อหลอมให้เยาวชนเป็นผู้มีเมตตา รู้จักการช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อมีโอกาสแม้จะเป็นเรื่องเพียงเล็กน้อยก็ตาม ขณะเดียวกันเหลยเฟิงก็ยังให้แง่คิดว่า การทำความดีไม่จำเป็นต้องประกาศชื่อเสียงเรียงนามของตนให้ผู้อื่นรับรู้ เหมือนการปิดทองหลังพระ**

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาและวิเคราะห์ภาพลักษณ์ความเป็นวีรบุรุษผ่านตัวบทวรรณกรรมเยาวชนของจีน เรื่อง *เรื่องราวของเหลยเฟิง* ฉบับเรียบเรียงของหย่งเซินซิน ที่จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ไประณีย์ และไทรคอมนาคมประชาชน ผลการวิจัยพบว่า ตัวบทของวรรณกรรมมีการถ่ายทอดภาพลักษณ์ความเป็นวีรบุรุษของเหลยเฟิงใน 2 คุณสมบัติหลักสำคัญด้วยกัน คือ **การเป็นผู้รักดีต่อพรรคคอมมิวนิสต์จีนและประชาชน และ การอุทิศตนเพื่อรับใช้มวลชนและมีความสุขในการช่วยเหลือผู้อื่น** คุณสมบัติทั้งสองเป็นคุณสมบัติพื้นฐานสำคัญที่ตัวบทมุ่งนำเสนอและให้ข้อคิดแก่เยาวชนซึ่งเป็นคุณค่าสำคัญของวรรณกรรมเรื่องดังกล่าวที่ต้องการสื่อสารแก่ผู้อ่าน

อภิปรายผลการวิจัย

เรื่องราวของเหลยเฟิง สะท้อนคุณค่าสำคัญในแง่ที่เป็นวรรณกรรมเพื่อนำเสนอเรื่องราวของวีรบุรุษที่เป็นเพียงบุคคลธรรมดา หากแต่เขามีคุณลักษณะเป็นผู้มีคุณธรรมอันสูงส่ง เกิดทุนพรรคคอมมิวนิสต์และประชาชนเหมาในฐานะผู้มอบชีวิตใหม่แก่เขา คุณสมบัติดังกล่าวของเหลยเฟิงจึงเป็นภาพลักษณ์สำคัญ ในวรรณกรรมเยาวชนที่ถูกถ่ายทอดเรื่องราวในวงกว้างและยังคงมีการตีพิมพ์จนถึงปัจจุบัน ทว่า การเลือกตีพิมพ์วรรณกรรมเรื่องดังกล่าวและการเลือกใช้บทหนังสือเพื่อดึงดูดความสนใจผู้อ่าน ผู้ซึ่งเป็นเยาวชนยังแฝงไว้ซึ่งความน่าสนใจเช่นกัน

เมื่อผู้วิจัยทำการสำรวจการตีพิมพ์วรรณกรรมเรื่อง *เรื่องราวของเหลยเฟิง* ผ่านทางเว็บไซต์สำนักพิมพ์จีน รวมถึงเว็บไซต์ขายสินค้าออนไลน์ของจีนหลายแห่ง พบว่า ปัจจุบันวรรณกรรมเรื่องดังกล่าวยังคงได้รับการตีพิมพ์จากหลายสำนักพิมพ์ อาทิ ฉบับสำนักพิมพ์การศึกษาปักกิ่ง ฉบับ

สำนักพิมพ์จิตรศิลป์เจียงซี ฉบับสำนักพิมพ์วรรณคดีและศิลปะฉางเจียง สำนักพิมพ์เด็กและเยาวชนเหอเป่ย์ โดยขอบเขตของเนื้อหายังคงเป็นการเล่าเรื่องชีวประวัติ การทำความดีของเหลยเฟิง ทั้งยังมีการออกแบบหน้าปกหนังสือเป็นรูปภาพของเหลยเฟิงในอิริยาบถต่าง ๆ เช่น ภาพปกเหลยเฟิงในชุดทหารฉบับสำนักพิมพ์การศึกษาปักกิ่ง ภาพปกเหลยเฟิงกำลังช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความสุขใจทั้งการช่วยเหลือคนชราฉบับสำนักพิมพ์จิตรศิลป์เจียงซี หรือภาพปกเหลยเฟิงขณะเฝ้าเพื่อที่นังให้กับชาวยุทธที่กำลังป่วยหนักฉบับสำนักพิมพ์สำนักพิมพ์ประชาชนและโทรทัศน์ประชาชน นอกจากนี้ยังพบภาพปกที่น่าสนใจของเหลยเฟิงในอิริยาบถอ่านวรรณนิพนธ์ประธานเหมา อิริยาบถขี่รถทหาร ซึ่งล้วนเป็นการเลือกเอาฉากเหตุการณ์สำคัญที่สื่อให้เห็นถึงภาพลักษณ์ของเหลยเฟิง โดยภาพดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของผู้วิจัยในแง่การนำเสนอภาพลักษณ์ของเหลยเฟิง ขณะเดียวกันภายในหนังสือส่วนใหญ่ตีพิมพ์เป็นภาพสี มีรูปภาพประกอบสอดแทรกคำศัพท์และสำนวน เพื่อดึงดูดความสนใจผู้อ่านซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มเยาวชนเป็นหลัก

ภาพที่ 1-3 การตีพิมพ์วรรณกรรม เรื่องราวของเหลยเฟิง ในยุคสมัยปัจจุบัน

ที่มา : ภาพที่ 1 (ซ้าย) (Liu Jingyu, n.d., online), ภาพที่ 2 (กลาง) (Wen Song, n.d., online)

ภาพที่ 3 (ขวา) (杨称心, 2013 : cover)

จากการเลือกใช้ภาพของเหลยเฟิงในอิริยาบถต่าง ๆ ขึ้นปกหนังสือ ผนวกกับการเรียบเรียงเนื้อหาเพื่อสะท้อนให้เห็นกระบวนการสื่อสารภาพลักษณ์ของเหลยเฟิงเป็นหนึ่งในวิธีการสำคัญที่ใช้วรรณกรรมในฐานะเครื่องมือขัดเกลาทางสังคม (socialization) ซึ่งเป็นกระบวนการทางสังคมร่วมกับหลักทางจิตวิทยาเนื่องจากมนุษย์ในสังคมจะต้องมีการปฏิสัมพันธ์กัน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการหล่อหลอมและสร้างพฤติกรรมความเชื่อร่วมกัน (ทิพย์พาพร ตันติสุนทร, 2558 : 50) ทั้งยังมีอิทธิพลให้การกำหนดบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลเป็นไปตามแนวทางที่สังคมต้องการ เด็กที่เกิดมาจะต้องได้รับการอบรมสั่งสอนให้เป็นสมาชิกที่สมบูรณ์ของสังคม สามารถอยู่ร่วมกันและมีความสัมพันธ์กับ

คนอื่นได้อย่างราบรื่น (จางจี้ อติวัฒน์สิทธิ์, 2543 : 43-44) การขัดเกลาทางสังคมมีจุดมุ่งหมายหลัก 4 ประการ ได้แก่

- 1) การสอนเรื่องระเบียบวินัยพื้นฐานของสังคม เพื่อให้สมาชิกเรียนรู้ว่าสิ่งใดเป็นบรรทัดฐานของสังคม สิ่งใดที่สามารถทำได้หรือทำไม่ได้ สิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ
- 2) การสอนให้บุคคลรู้จักบทบาททางสังคม เพื่อให้สมาชิกสามารถแสดงบทบาทตามสถานภาพที่ได้รับให้เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม
- 3) การสร้างแรงบันดาลใจและความมุ่งมั่นในชีวิต เพื่อให้สมาชิกรู้จักวางแผนในอนาคต มีความมุ่งมั่นในชีวิตไม่ออกนอกกรอบสังคม
- 4) การสอนให้บุคคลมีทักษะความชำนาญในด้านต่าง ๆ เพื่อให้สมาชิกสามารถพึ่งพาตนเองได้ (อัมพร สุคันธวิช และ พวงเพชร สุรัตนวิกุล, 2562 : 68)

จุดมุ่งหมายข้างต้นเปรียบดังกลไกสำคัญที่จะช่วยปลูกฝังระเบียบวินัย เพื่อให้สมาชิกมีแบบแผนของพฤติกรรมตามที่กลุ่มกำหนด หรือปลูกฝังความมุ่งมั่นที่จะช่วยให้บุคคลเกิดจิตสำนึกในการปฏิบัติตามระเบียบวินัย รู้จักบทบาทและทัศนคติต่าง ๆ หรือทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ซึ่งความชำนาญในทักษะ รวมถึงการมีระเบียบตามที่สังคมพึงปรารถนาต้องอาศัยการเรียนรู้ การลอกเลียนแบบเรื่องราวในชีวิตประจำวัน (สุพัตรา สุภาพ, 2541 : 46-48) ซึ่งการขัดเกลาจะเกิดประสิทธิภาพในระยะยาวได้ จำเป็นต้องมีการผลิตซ้ำและเผยแพร่เรื่องราวนั้น ๆ อย่างต่อเนื่อง

เมื่อมองปฏิบัติการดังกล่าวย้อนกลับเข้ามาสู่มิติของวรรณกรรมเยาวชนจะเห็นได้ว่า การใช้วรรณกรรมเยาวชนทั้งนิทาน เรื่องสั้นหรือนวนิยายสำหรับเด็กล้วนเป็นอีกเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้น เป้าหมายของการออกแบบเนื้อหา ย่อมเป็นไปเพื่อเสริมสร้างทักษะความรู้ทางวิชาการ เสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้มีหลักคุณธรรม มีระเบียบวินัยพื้นฐานของสังคม หรือเพื่อให้รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง ช่วงเวลารับเอาข้อมูลจากวรรณกรรมของเด็กและเยาวชนอยู่ราว ๆ 15 ปี เป็นอย่างน้อย เมื่อเด็กและเยาวชนได้รับการขัดเกลาผ่านเรื่องราวดังกล่าวตลอดช่วงเวลาในวัยเยาว์ของพวกเขา จะทำให้เยาวชนทั้งหลายซึมซับและจดจำเรื่องราวในวรรณกรรม จนนำไปสู่การเรียนรู้และปฏิบัติตามตอกย้ำให้เห็นว่าวรรณกรรมเยาวชนเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยสร้างปฏิบัติการดังกล่าวให้เกิดขึ้นได้

เช่นเดียวกับการหล่อหลอมวิถีทางคุณธรรมของเหลยเฟิง เพื่อขัดเกลาเยาวชนจีนให้เป็นผู้รักชาติและรู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีเมตตาต่อกัน อันเป็นคุณธรรมสำคัญที่สร้างให้สังคมจีนอุดมไปด้วยอารยธรรมอันดีของคนในชาติอย่างสถาพร การตีพิมพ์วรรณกรรมเรื่องดังกล่าวที่ยังคงปรากฏในปัจจุบัน (ภายใต้การนำของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง) สะท้อนให้เห็นว่า คุณธรรมที่เกิดจากจิตวิญญาณของเหลยเฟิงทั้งความรักในสถาบันของชาติ พรรคคอมมิวนิสต์ และการเดินตามการชี้นำของผู้

ประเทศ รวมถึงการรับใช้มวลชน ช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อมีโอกาส ยังคงเป็นที่ต้องการของสังคมจีนปัจจุบัน คุณค่าของวรรณกรรมเรื่อง *เรื่องราวของเหลยเฟิง* จึงเป็นหนึ่งในกรณีศึกษาสำคัญที่เป็นแบบอย่างของการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในเยาวชน

แม้ว่าวรรณกรรมจะเป็นเพียงเครื่องมือลักษณะทางอ้อมในการขัดเกลาเยาวชน โดยอาศัยเนื้อหาจากตัวบทเป็นช่องทางในการถ่ายทอดอุดมการณ์ แนวคิด ทศนคติ หรือคุณธรรม หากแต่เป็นสื่อสำคัญที่เด็กและเยาวชนพบเห็นได้ง่าย ทั้งยังใช้เป็นเครื่องมือหลักในการพัฒนาพุทธิพิสัย (cognitive domain) จิตพิสัย (affective domain) และทักษะพิสัย (psychomotor domain) ในช่วงวัยเยาว์ของพวกเขาเช่นกัน การที่ชาติและสังคมหนึ่ง ๆ จะสร้างเยาวชนผู้เป็นอนาคตของชาติให้เป็นไปในทิศทางใด วรรณกรรมเยาวชนจึงอาจเป็นดัชนีสำคัญที่จะขับเคลื่อนกลไกดังกล่าวให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ของรัฐบาลได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้

จากการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ยังพบข้อจำกัดในการดำเนินการวิจัยอยู่บางประการ กล่าวคือ วรรณกรรมฉบับที่ผู้วิจัยเลือกใช้ เป็นเพียงมิติหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นความเป็นวีรบุรุษของเหลยเฟิงเท่านั้น อาจไม่ตรงกับภาพลักษณ์ที่แท้จริงทั้งหมดของเหลยเฟิง ฉะนั้นการนำผลการวิจัยไปใช้อาจต้องประกอบกับผลการวิจัยในมิติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การศึกษาจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมจีน แบบเรียน เพลง ข้อความจากผู้นำจีน เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผู้สนใจสามารถศึกษาในประเด็นอื่น ๆ รวมถึงเอกสารอื่น เช่น การศึกษาจากฉบับพิมพ์ของสำนักพิมพ์อื่นเพิ่มเติมเพื่อให้เห็นภาพในมิติที่หลากหลายมากขึ้น อนึ่ง วรรณกรรมเยาวชนของจีนยังปรากฏเรื่องราวความเป็นวีรบุรุษและวีรสตรีผ่านบุคคลอื่น ๆ อีกหลายเรื่อง ผู้สนใจสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้โดยอาจสะท้อนให้เห็นผลการศึกษาของความเป็นวีรบุรุษและวีรสตรีรูปแบบใหม่ที่ยังไม่เคยมีผู้ศึกษา มาก่อน

เอกสารอ้างอิง

จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์. (2543). *สังคมวิทยา*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ทิพย์พาวร ต้นติสุนทร. (2558). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สถาบัน

นโยบายการศึกษา.

- รัถพร ชั่งชาติดา. (2531). *หนังสือสำหรับเด็ก*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- สุภัทรา สุภาพ. (2541). *สังคมวิทยา*. พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- อัมพร สุคันธวิช และ พวงเพชร สุรัตน์กุล. (2562). *มนุษย์กับสังคม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Anderson, N. A. (2002). *Elementary children’s literature : The basics for teachers and parents*. Boston, MA : Allyn and Bacon.
- General Office of the Ministry of Education. (2019). *Booklist for Primary and Secondary School Libraries*. (August 18, 2021) Retrieved from http://www.moe.gov.cn/srcsite/A06/s3321/201911/t20191112_407873.html.
- Liu Jingyu. (n.d.). *The story of Lei Feng*. (August 15, 2021) Retrieved from <http://product.suning.com/0070067633/11058592432>.
- Oxford Dictionaries. (2015). *Oxford Advanced American Dictionary for Learners of English*. 8th ed. New York : Oxford University Press.
- Schneider, J. (2016). *The Inside, Outside, and Upside Downs of Children’s Literature : From Poets and Pop-ups to Princesses and Porridge*. Florida : University of South Florida Libraries.
- Wen Song. (n.d.). *The story of Lei Feng*. (August 15, 2021) Retrieved from <http://www.megbook.com.tw/mall/detail.jsp?proID=2936663#.YRfUYgzblU>.
- 股允岭. (2018). *雷锋传*. 北京 : 人民出版社.
- Gu Yunling. (2018). *Biography of Lei Feng*. Beijing : People’s Press.
- 杨称心. (2013). *雷锋的故事*. 北京 : 人民邮电出版社.
- Yang Chengxin. (2013). *The story of Lei Feng*. Beijing : The People’s Posts and Telecommunications Press.
- 胡世宗、陈广生. (2018). *雷锋人生三部曲 伟大战士*. 北京 : 中国大百科全书出版社.
- Hu Shizong, Chen Guangsheng. (2018). *Lei Feng’s Life Trilogy, The Great Warrior*. Beijing : China Encyclopedia Publishing House.

王兴东、陈宝光. (2012). *离开雷锋的日子*. 南昌：二十一世纪出版社。

Wang Xingdong, Chen Baoguang. (2012). *The days of leaving Lei Feng*. Nanchang : 21st Century Publishing House.

郑仲书. (2019). *中华人民共和国大事记：1949年10月-2019年9月*. 北京：人民出版社。

Zheng Zhongshu. (2019). *Events in the People's Republic of China : October 1949 - September 2019*. Beijing : People's Press.

中国共产党. (2017). *中国共产党章程*. 北京：人民出版社。

Communist Party of China. (2017). *Constitution of the Communist Party of China*. Beijing : People's Press.

中国社会科学院语言研究所词典编辑室. (2020). *现代汉语词典* (第7版). 北京：商务印书馆。

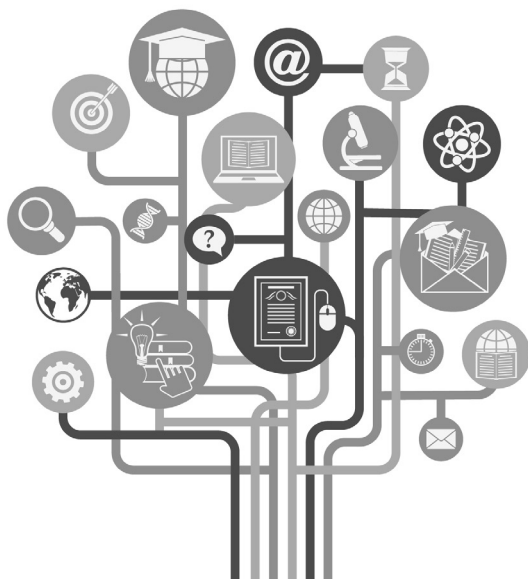
Dictionary Editing Office, Institute of Linguistics, Chinese Academy of Social Sciences. (2020). *Modern Chinese Dictionary (7th Edition)*. Beijing : Commercial Press.

中国少年先锋队全国工作委员会. (2017). *中国少年先锋队章程*. 北京：中国少年儿童出版社。

National Working Committee of China Juvenile Pioneer. (2017). *China Juvenile Pioneer Charter*. Beijing : China Children's Publishing House.

The Influence of the Formation of Artwork Price on the Artistic Creation of Chinese Flower and Bird Painting Professional Painters Consumer Buying Behavior Acts as an Intermediary

Feifei Li and Sarana Photchanachan

The Influence of the Formation of Artwork Price on the Artistic Creation of Chinese Flower and Bird Painting Professional Painters Consumer Buying Behavior Acts as an Intermediary

Feifei Li¹ and Sarana Photchanachan²

¹School of Management, Shinawatra University, Pahum Thani 12160, Thailand
e-mail : 724105614@qq.com

²School of Management, Shinawatra University, Pahum Thani 12160, Thailand
e-mail : sarana.p@siu.ac.th

Received : August 8, 2021 Revised : October 28, 2021 Accepted : November 3, 2021

Abstract

Chinese works of art account for an increasing proportion of the global market. As a special art commodity, Chinese paintings have important connotations in their aesthetic connotations and spiritual investment. The important factors for the formations of art prices are inseparable from its own uniqueness. Consumers' purchases of Chinese paintings are also increasing year by year. Art consumption has become a common choice for people, and people's artistic awareness has gradually strengthened and become "Chinese public art". This will stimulate professional painters to continue their artistic creations and create more works of art that adapt to the development of the times. The development of Chinese painting cannot be separated from the promotion of professional painters and occupies an extremely important role. In short, the advent of the consumption era has promoted the vigorous development of Chinese paintings. The good "consumption" of Chinese paintings better promotes Chinese culture and art, bringing Chinese paintings to the international

stage, and the Chinese painting market will get better and better in the future. The choice of history is an important direction of our unremitting efforts and choices.

On the basis of understanding the status quo of artistic creation of professional painters, this research attempts to 1) explore whether the intrinsic value attributes and the macroeconomic factors of the value of artworks will affect the creation of professional painters' artworks, and to 2) analyze whether there is a certain correlation between the intrinsic value attributes and the macroeconomic factors of the value of artworks. In the process of research, it was found that the influence between the two was indirect. Adding an intermediary variable to the purchase behavior of consumers, it could make the influence relationship between them more complete. The author adopted a quantitative research method and designed a questionnaire suitable for this research, and selected professional painters from the representative Chinese Painting Artists Association of Shandong Province as the research object.

Four hundred and six valid questionnaires were collected and analyzed by relevant analysis and regression analysis. The result was verified that the intrinsic value attributes of art value and macroeconomic factors had a significant influence on consumer purchase behavior, and also had a significant influence on professional painters' artistic creation. The purchase behavior of consumers also directly affected the creative enthusiasm of professional painters. In particular, the four variables of art value, cultural value, GDP per capita, and inflation rate had the most significant impact on consumer purchasing behavior. The second was aesthetic value, money supply, exchange rate, and the correlation coefficient between interest rate

and purchasing behavior was negative. This also directly affected consumers' purchasing power for artworks, and ultimately affected the artistic creation of professional painters.

Keywords : Chinese Painting; Professional Painter; Artwork; Consumer Buying Behavior; Artistic Creation

Introduction

Since 2003, the development of China's art market has undergone an obvious turning point. The art market has transformed from a traditional collection-oriented market to an investment-oriented market. International financial market data also show that art investment has become the third largest investment market after securities and real estate. Benjamin R. Mandel (2009) pointed out that the biggest difference between art and financial products is that art is both an investment product and sometimes a consumer product. From the perspective of the laws of the world, when the per capita GDP reaches more than 4,000 US dollars, the art market will usher in a period of development. In 2014, when China's current per capita GDP reaches more than 4,000 US dollars, it means that my country has the economy for the development of the art market. Environment and conditions, artworks will become more and more important and valued (Tang Chaoyi, 2011). The essential attribute of works of art is to meet people's special spiritual needs and is closely connected with the soul and emotions. However, what are the aspects of the intrinsic value of artworks? The value of artwork is a complex condensed from multiple value dimensions, which has become the consensus of the academic circle and the industry. Based on the research of Zhao Zilong (2014), Sun Tianyu (2014), Ji Tainian (2013),

etc. The intrinsic value of artworks can be described from five aspects: aesthetic value, historical value, cultural value, economic value, and academic value. This paper only selects three aspects of aesthetic value, historical value, and cultural value to discuss the influence of professional painters. Another important factor affecting the price of art is macroeconomic factors, including per capita GDP, money supply, interest rates, exchange rates, and inflation rates (Chen Jianqi, Jiang Huaijin, Yang Yewei. 2014). From a long-term perspective, the effect of various economic factors on the market price of art is very obvious, especially the role of money supply, GDP per capita and inflation rate.

The various factors that affect the price of art have an impact on the artistic creation of professional painters. In order to more fully prove the relationship between the two, consumer buying behavior is used as an intermediary variable, and the influencing factors of art price have an impact on consumer buying behavior. There are also related influences. Consumer buying behavior has a significant influence on the artistic creation of professional painters. Studies have proved that economic development is undoubtedly the most direct driving force for the artistic value of Chinese painting, and the advent of the consumption era has promoted the vigorous development of Chinese painting. These factors will bring passion to the artistic creation of professional painters, and painters will also create more what a great work.

Through research, it has been confirmed that the price of artwork has an effect on the artistic creation of professional Chinese flower-and-bird painters, and consumer purchase behavior as an intermediary variable plays an intermediary role, which more fully confirms their influence relationship.

Literature Review

The market transaction price of art has always been a very sensitive issue in art market transactions. The art market is the third largest investment market after the stock market and real estate. As a part of artwork, Chinese painting has a very important position. Now consumers' love for Chinese painting is increasing, and purchasing power is of course also increasing. This will stimulate professional painters to create better works. Therefore, the price of art and consumers Purchasing behavior and artistic creation of professional painters are issues of great concern to the society.

Artwork as a special commodity, In addition to the general attributes of commodities, it also has related characteristics. Its price is difficult to determine and has potential for appreciation. Therefore, the pricing of artworks is a very complicated matter. Scholars at home and abroad have discussed the pricing mechanism of artworks and put forward the factors that determine the price of artworks. Scholars have different research angles and different focuses. They mainly discuss from the following perspectives. Intrinsic value attributes that affect the prices of artwork including Historical value, Cultural value and Aesthetic value. The macroscopic factors that affect the Artwork prices including Real GDP per capita, Money Supply (M2), Inflation, Interest Rate and Exchange Rate.

Consumer buying behavior is also called consumer behavior. It is all consumer-related personal behaviors that occur around the purchase of living materials. Including the formation of demand motives, the occurrence of purchase behaviors and the conclusion of post-purchase feelings, the psychological activities, physiological activities and other substantial activities displayed in the purchase

or consumption process. Consumer purchases are affected by age, gender, occupation, income, educational level, ethnicity, religion, etc., and their needs are very different, and their requirements for goods are also different. Moreover, with the development of social economy, consumers Consumption habits, consumption concepts, and consumer psychology are constantly changing, leading to large differences in consumer purchases.

The prices of artwork are affected by the macroeconomics and intrinsic value attributes. This paper analyzes these two influencing factors, and the conclusions drawn have significant significance. Of course, the price of artworks also directly affects the creative ability of professional painters. As the price of artworks rises, the income of professional painters will increase and the passion for creation will also increase. As the soul engineer of human beings, artists have deepened their image thinking in many iterations and art also needs to strive for excellence in a lot of practice. A true artist should regard art as life, and should love it with all his hard work and all true feelings, in order to be brave in pioneering, obtain unique knowledge, and then create characteristic and true works.

Objective of this research

The formation of artwork prices affects the artistic creation of professional Chinese flower-and-bird painters, and consumers' buying behavior plays an intermediary role.

1. To study the influence of the formation of Artwork prices on the artistic creation of professional painter.
2. To analysis the relationship between the formation of Artwork prices and the artistic creation of professional painter.

3. To explore the formation of Artwork prices play a decisive role in the artistic creation of professional painter.

Hypothesis of this research:

Hypothesis 1 : The intrinsic attributes of the value of art have a significant impact on the artistic creation of professional painters.

Hypothesis 2 : The macroeconomic factors that affect the prices of artwork have an important influence on the artistic creation of professional painters.

Hypothesis 3 : The intrinsic value attribute of the price of art has a significant impact on consumer purchasing behavior.

Hypothesis 4 : The macroeconomic factors that affect the price of art have an important impact on consumer purchasing behavior.

Hypothesis 5 : Consumer buying behavior has a significant impact on professional painters' artistic creation.

Conceptual Framework

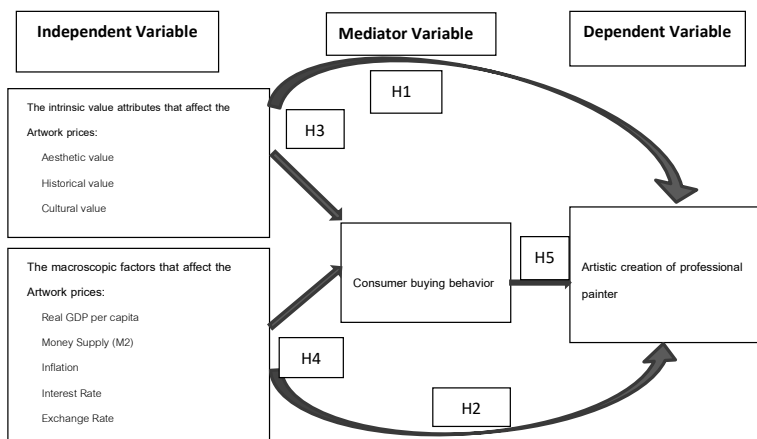

Figure 1 : Research Conceptual Framework

Research Method

This study uses questionnaires to collect data. A questionnaire survey was conducted among professional Chinese painting painters from four painting academies in Shandong Province. These professional painters are very representative. They participate in various Chinese painting exhibitions and hold individual painting exhibitions every year. They are very familiar with the development status of Chinese painting. Their works are collected by many institutions and have a very good sales market and people love. Through the questionnaire star network platform, a total of 463 questionnaires were distributed, and 406 valid questionnaires were returned, with an effective response rate of 88%. These recovered valid questionnaires provide a data basis for verifying theoretical hypotheses. The questionnaire is divided into six parts. The first part is the basic information, the second part is the basic information about the artistic creation of professional painters, the third part is the influencing factors of art prices (intrinsic value attributes and macroeconomic factors), and the fourth part It is the influence of the intrinsic value attribute that affects the price of art on the purchase behavior of consumers. The fifth part is the impact of macroeconomic factors that affect the price of art on the purchase behavior of consumers. The sixth part is the impact of consumer purchase behavior on the artistic creation of professional painters. The reliability of the data collected in the questionnaire was tested using SPSS19.0, statistical software, and the results showed that the reliability of the questionnaire was good. KMO and Bartlett sphere tests were also carried out, and the data showed that the questionnaire has good validity. The questionnaire has been well studied through descriptive analysis, correlation analysis, and regression analysis.

Research Results

Related analysis

Correlation analysis is used to test whether there is a mutual influence relationship between the variables in the model, and to preliminarily determine the rationality of the theoretical model. After Pearson's correlation analysis is used to analyze the correlation of each variable in the model, the analysis results are shown in the following table.

Table 1 Correlation analysis results of various variables

Variables	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Aesthetic Value	1									
Historical Value	0.399**	1								
Cultural Value	0.352**	0.453**	1							
Real GDP per Capita	0.064	0.034	0.079	1						
Interest Rate	-0.092	-0.077	-0.074	-0.052	1					
Inflate	0.243**	0.219**	0.144**	0.164**	-0.150**	1				
Money Supply (M2)	0.095	0.105*	0.131**	0.217**	-0.128**	0.241**	1			
Exchange Rate	0.114*	0.143**	0.039	0.176**	-0.200**	0.320**	0.281**	1		
Purchase Behavior	0.493**	0.531**	0.383**	0.452**	-0.147**	0.395**	0.320**	0.240**	1	1
Artistic creation of professional painter	0.489**	0.401**	0.483**	0.251**	-0.281**	0.443**	0.455**	0.292**	0.622**	1

From the relevant analysis results in the above table, we can see that the correlation coefficients between aesthetic value, historical value, cultural value, GDP per capita, inflation rate, money supply, exchange rate and creative ability are 0.489, 0.401, 0.483, 0.251, 0.443, 0.455, 0.292, Significance is less than 0.05, and there is an obvious

positive correlation. The correlation coefficient between interest rate and creative ability is -0.281, the significance is less than 0.05, and there is an obvious negative correlation. The correlation coefficient between purchasing behavior and creative ability is 0.622, the significance is less than 0.05, and there is an obvious positive correlation. The correlation coefficients between value attributes and purchasing behavior are both positive and the significance is less than 0.05, and there is an obvious positive correlation. The correlation coefficients between per capita GDP, inflation rate, money supply, exchange rate and purchasing behavior are all positive, and the significance is less than 0.05, and there is an obvious positive correlation. The correlation coefficient between interest rate and purchasing behavior is negative, and the significance is less than 0.05, and there is an obvious negative correlation.

The influence of the intrinsic value attribute of artwork prices on the artistic creation of professional painters

Table 2 Model summary 1

Model	R	R ²	Adjusted R ²	Standard deviation	Durbin-Watson
1	0.602 ^a	0.362	0.357	1.791	1.791

As shown in Table 4.8, R is 0.602, R² is 0.362, and the fit is good, indicating that the established model can explain 36.2% of the information. That is, most of the variables explained can be well explained by the model.

Table 3 Regression coefficient between intrinsic value attribute and professional painter's artistic creation

Model		Non-standardized coefficient		Standardized coefficient	t	Sig.	VIF
		B	Standard error	Beta			
1	(constant)	1.445	0.152		9.496	0.000	
	Aesthetic Value	0.271	0.036	0.329	7.428	0.000	1.244
	Historical Value	0.104	0.037	0.131	2.812	0.005	1.372
	Cultural Value	0.234	0.035	0.308	6.758	0.000	1.317

As shown in the above table, the VIF value is less than 5, indicating that there is no multicollinearity between the independent variables. Aesthetic value, historical value, and cultural value are all significant at the 0.05 level, and the regression coefficients are 0.271, 0.104, 0.234, respectively, indicating that aesthetic value, historical value, and cultural value have a significant positive impact on creative ability. The regression equation can be established : creative ability=1.445+0.271*aesthetic value+0.104*historical value+0.234*cultural value.

The Influence of Macroeconomic Factors on the Artistic Creation of Professional Painters

Table 4 Model summary 2

Model	R	R ²	Adjust R ²	Standard deviation	Durbin-Watson
1	0.612 ^a	0.374	0.366	0.58719	1.843

As shown in the table above, R is 0.612, R square is 0.374, and the fit is good, indicating that the model established can explain 37.4% of the information. That is, most of the variables explained can be well explained by the model.

Table 5 Regression coefficient between macroeconomic factors and professional painter’s artistic creation

Model B	Non-standardized coefficient		Standardized coefficient	t	Sig.	VIF
	Standard error	Beta				
1 (constant)	1.993	0.202		9.852	0.000	
Real GDP Per Capital	0.082	0.030	0.113	2.778	0.006	1.074
Interest Rate	-0.111	0.025	-0.179	-4.423	0.000	1.055
Inflate	0.185	0.026	0.304	7.166	0.000	1.163
Money Supply (M2)	0.259	0.034	0.321	7.589	0.000	1.151
Exchange Rate	0.037	0.033	0.049	1.131	0.259	1.208

As shown in the above table, the VIF value is less than 5, indicating that there is no multicollinearity between the independent variables. Per capita GDP, inflation rate, and money supply are all significant at the 0.05 level. The regression coefficients are 0.082, 0.185, and 0.259, respectively, indicating that Per capita GDP, inflation rate, and money supply have a significant positive effect on creative ability; interest rates are significant at the 0.05 level, and the regression coefficient is -0.111, indicating that interest rates have a significant negative impact on creative ability; exchange rates have a significant

negative impact on creative ability; The significance p value of the influence of ability is 0.259, which is greater than 0.05, indicating that the exchange rate does not have a significant influence on creative ability. Therefore, the regression equation is established: creative ability = $1.993 + 0.082 \times \text{per capita DP} - 0.111 \times \text{exchange rate} + 0.185 \times \text{inflation rate} + 0.259 \times \text{money supply}$.

Regression Analysis of Intrinsic Value Attributes and Purchase Behavior

Table 6 Model summary 3

Model	R	R ²	Adjust R ²	Standard deviation	Durbin-Watson
1	0.621	0.385	0.381	0.57011	1.971

As shown in the above table, R is 0.621, R square is 0.385, and the fit is good, indicating that the established model can explain 38.5% of the information. That is, most of the explained variables can be well explained by the model.

Table 7 Regression coefficient between intrinsic value attribute and purchase behavior

Model	B	Non-standardized coefficient		Standardized coefficient	t	Sig.	VIF
		Standard error	Beta				
1	(constant)	1.451	0.147		9.894	0.000	
	Aesthetic Value	0.252	0.035	0.312	7.175	0.000	1.244
	Historical Value	0.277	0.035	0.356	7.798	0.000	1.372
	Cultural Value	0.083	0.033	0.111	2.490	0.013	1.317

As shown in the above table, the VIF value is less than 5, indicating that there is no multicollinearity between the independent variables. Aesthetic value, historical value, and cultural value are all significant at the 0.05 level, and the regression coefficients are 0.252, 0.277, 0.083, respectively, indicating that aesthetic value, historical value, and cultural value have a significant positive impact on purchase behavior. A regression equation can be established: purchase behavior=1.451+0.252* aesthetic value+0.277* historical value+0.083* cultural value.

Regression Analysis of Macroeconomic Factors Affecting Artwork Prices and Consumers’ Buying Behavior

Table 8 Model summary 4

Model	R	R ²	Adjust R ²	Standard deviation	Durbin-Watson
1	0.584	0.341	0.333	0.59147	1.936

As shown in Table 4.17, R is 0.584, R square is 0.341, and the fit is good, indicating that the established model can explain 34.1% of the information. That is, most of the explained variables can be well explained by the model.

Table 9 Regression coefficient between macro factors and consumer buying behavior

Model	Non-standardized coefficient		Standardized coefficient	VIF		
	B	Standard error	Beta	t	Sig.	
1 (constant)		1.613	0.204	7.914	0.000	
Real GDP Per Capital		0.259	0.030	0.364	8.689	0.000 1.074
Interest Rate		-0.037	0.025	-0.060	-1.448	0.148 1.055
Inflate		0.167	0.026	0.279	6.408	0.000 1.163
Money Supply (M2)		0.125	0.034	0.158	3.635	0.000 1.151
Exchange Rate		0.022	0.033	0.030	0.671	0.503 1.208

As shown in the above table, the VIF value is less than 5, indicating that there is no multicollinearity among the independent variables. Per capita GDP, inflation rate, and money supply are all significant at the 0.05 level. The regression coefficients are 0.259, 0.167, and 0.125, respectively, indicating Per capita GDP, inflation rate, and money supply have a significant positive impact on creative ability; the significance p-values of the impact of interest rates and exchange rates on purchasing behavior are all greater than 0.05, indicating that interest rates and exchange rates have no significant impact on purchasing behavior. Therefore, the regression equation is established: $\text{buying behavior} = 1.613 + 0.259 * \text{per capita GDP} + 0.167 * \text{inflation rate} + 0.125 * \text{money supply}$.

Regression analysis of consumer purchase behavior and
professional painter’s artistic creation

Table 10 Model summary 5

Model	R	R ²	Adjust R ²	Standard deviation	Durbin-Watson
1	0.622	0.386	0.385	0.57854	1.936

As shown in Table 4.20, R is 0.622, R square is 0.386, and the fit is good, indicating that the established model can explain 38.6% of the information. That is, most of the explained variables can be well explained by the model.

Table 11 Regression coefficient between consumer buying behavior
and professional painter’s artistic creation

B	Non-standardized coefficient		Standardized coefficient	t	Sig.	VIF
	Standard error	Beta				
1	(constant)	1.428	0.145	9.838	0.000	
	Purchasing behavior.	0.633	0.040	0.622	16.009	0.000
						1.000

As shown in the above table, purchase behavior is significant at the 0.05 level, and the regression coefficient is 0.633, indicating that purchase behavior has a significant positive impact on creative ability. Therefore, the regression equation is established : creative ability =1.428+0.633* purchasing behavior.

Discussions and Conclusions

The intrinsic value attributes that affect the price of artworks include aesthetic value, historical value and cultural value. The data shows that the intrinsic value attribute has a positive correlation with the artistic creation of professional painters; especially the aesthetic value is the most significant. This shows that the aesthetic value of works of art has a positive impact on the artistic creation of professional paintings. The first thing that professional painters create is the existence of beauty, so that they can be accepted by the public. Professional painters should pay attention to the improvement of their own creative ability, keep innovating, and create beautiful works. China's cultural industry includes real estate, stocks, and artworks. The development of real estate and stock markets is unsatisfactory, and the investment risk in the art market is relatively small. Since the 19th National Congress of the Communist Party of China, it has also been listed as a key development target (Deng Anqiu, 2010).

The macroeconomic factors affecting the price of art include per capita GDP, interest rates, exchange rates, inflation rates, and money supply. Regression analysis data shows that macroeconomic factors have different influence relationships with professional painters' artistic creation. Per capita GDP, inflation rate, and money supply have a positively correlated impact on professional artist's artistic creation. Exchange rates have no significant impact on professional artist's artistic creation. Interest rates have a negative impact on their artistic creation, especially the direct growth of per capita GDP. Affect the painter's creative passion. People's living standards have improved, not only to meet material needs, but also to increase spiritual needs, especially the increasing demand for

paintings. This will encourage painters, especially professional painters, to continuously create creations suitable for all kinds of works of similar groups (Chen Yingying, 1995).

There is a positive correlation between the intrinsic value attributes that affect the price of artworks and consumer purchase behavior, especially aesthetic value, which has the most significant influence on consumer purchase behavior. A piece of art can bring people a sense of visual pleasure, make people feel beautiful and good-looking, and thus produce a sense of happiness, bring a good mood, and play a role in purifying the soul and cultivating temperament (Lin Jianhuang, 2016). For most people who buy Chinese painting works, they value the aesthetic value of the artwork more. They think that this work makes them pleasing to the eye and happy to realize the value of the artwork.

The macroeconomic factors that affect the price of art have an impact on consumer buying behavior. Per capita GDP, currency issuance, inflation and consumer buying behavior have a positive correlation, the exchange rate has no obvious influence on it, and interest rates are negatively correlated with consumer buying behavior.

Consumer buying behavior has a significant positive correlation with professional painter's artistic creation. For professional painters, if the works they create are sold at a better price, they will have better economic income. This is the way a professional painter earns a living. Of course, the love of art is the original intention of every painter. Only by persevering and pursuing art can we create better works of art (Zhang Ligu, 2003). Consumers' purchase is the most direct way to realize their value. Consumers' consumption of artworks is also increasing year by year, because at this stage people pay much attention to spiritual and cultural consumption.

Recommendations for future research

This article is of great significance to the study of professional painters, and the model can be used in larger samples or longitudinal studies in future research. Part-time professional painters and painters in colleges and universities should also be studied. Of course, in the study, only professional painters in Shandong Province were investigated, which is one-sided. There are countless painters in China who are persistent in Chinese painting. In future studies, statistics should be made on professional painters in other representative provinces. It has a higher universality. Of course, as far as consumers are concerned, young people's purchase of Chinese paintings is the most powerful, but in the art collection world, middle-aged people are often keen on things, which can also be used as an entry point in future research. In short, further research will more fully confirm the relationship between variables.

References

- Benjamin R. Mandel. (2009). Art as an Investment and Conspicuous Good. *American Economic Association*, 99(4), 1653-1663.
- Chen Jianqi, Jiang Huaijin, Yang Yewei. (2004). Analysis of the factors affecting the prices of major global art markets. *China Economic and Trade*, 14(7), 28-36. doi:10.14114/j.cnki.itrade
- Chen Yingying. (1995). *Occupational Structure and Mobility*. Beijing : Oriental Publishing House.
- Deng Anqiu. (2010). *Research on the Development of Cultural Industry*. Beijing : China Social Sciences Press.
- Ji Tainian. (2013). *Which calligraphy and painting are the most profitable?* Nanjing : Jiangsu Literature and Art Publishing House.

- Lin Jianhuang. (2004). *Consumer Behavior*. Peking : Peking University Press.
- Sun Tianyu. (2014). *How to measure the value of artworks*. (September 16, 2014) Retrieved from <http://fiancé.sina.com.cn/zl/lifestyle/20140914/112020287277.shtml>.
- Tang Chaoyi. (2011). *Research on the operation and management of Chinese painting and calligraphy market*. Doctoral thesis Dessertation. Central South University, China
- Zhang Liguu. (2009). *Art Marketing*. Hangzhou : China Academy of Art Press.
- Zhao Zilong. (2014). *How to measure the value of artworks*. (January 24, 2014) Retrieved from <http://blog.sina.com.cn/s/blog-7d19329010t48k.html>.

แบบฟอร์มการส่งบทความตีพิมพ์ในวารสารร่วมฤกษ์

☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการ ☐ อื่นๆ (ระบุ)

1. ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว)
2. สถานภาพทางวิชาการ
☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ☐ อาจารย์ ☐ นักศึกษา ☐ อื่นๆ
3. สังกัด คณะ.....มหาวิทยาลัย
ที่อยู่
โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ อีเมล.....
4. ชื่อบทความ
(ภาษาไทย)
(ภาษาอังกฤษ)

กองบรรณาธิการวารสารร่วมฤกษ์มีนโยบายและเกณฑ์การรับพิจารณาและตีพิมพ์บทความซึ่งไม่เคยเสนอเพื่อขอตีพิมพ์ และไม่เคยเผยแพร่ในเอกสารฉบับอื่นๆ มาก่อนหน้านี้ และไม่ใช้บทความวิจัยจากงานวิจัยในชั้นเรียน ไม่ใช้บทความวิจัยจากงานวิจัยสถาบัน โดยบทความที่จะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารร่วมฤกษ์นั้นต้องผ่านการประเมินบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่ทราบชื่อผู้แต่งและผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double Blind Peer Review) จากสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ท่าน ทุกบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารร่วมฤกษ์ มหาวิทยาลัยฯ ฯ สวณลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความที่ส่งมายังนี้ยังไม่เคยเสนอตีพิมพ์ใดๆ และมีได้คัดลอกจากบทความของผู้อื่น และรับทราบ/ยอมรับในเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว จึงขอส่ง 1) ข้อมูลตามแบบฟอร์มการส่งบทความ 2) ใบโอนเงิน และ 3) บทความ เข้ารับการประเมินเพื่อร่วมตีพิมพ์ในวารสารร่วมฤกษ์

.....ลงนาม

...../...../.....

ผู้เขียนชำระค่าธรรมเนียม*ตามเงื่อนไขต่อไปนี้

- 1) ชำระค่าตีพิมพ์บทความโดยแยกประเภท ดังนี้

บทความ	นศ. ม.เกริก ค่าธรรมเนียมต่อ 1 บทความ	บุคคลทั่วไป ค่าธรรมเนียมต่อ 1 บทความ
ภาษาไทย	3,000 บาท	4,000 บาท
ภาษาอังกฤษ	6,000 บาท	8,000 บาท

- 2) จ่ายผ่าน ธนาคารกรุงไทย ชื่อบัญชี มหาวิทยาลัยเกริก เลขที่บัญชี 060-1-06501-8
- 3) หลังจากชำระแล้วส่งเอกสารทั้ง 3 รายการ คือ (1) ข้อมูลตามแบบฟอร์มการส่งบทความ (2) ใบโอนเงิน และ (3) บทความ มาที่ <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/index>

*หมายเหตุ : 1. ผู้เขียนไม่สามารถขอคืนค่าธรรมเนียมได้ในทุกกรณี (กรุณาศึกษารายละเอียดก่อนส่งบทความ)

2. กรุณาส่งเอกสารให้ครบถ้วน ตามข้อ 1) - 3) เพื่อความรวดเร็วในการพิจารณาดำเนินการของกองบรรณาธิการ

หลักเกณฑ์และรูปแบบการเขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารร่วมพฤษ

หลักเกณฑ์การเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์วารสารร่วมพฤษ

1. ผู้เขียนต้องชำระค่าธรรมเนียมตีพิมพ์บทความ
2. บทความที่ส่งมาต้องเขียนให้อยู่ในรูปแบบที่วารสารร่วมพฤษกำหนดเท่านั้น
3. ผู้เขียนต้องส่งเอกสาร 1) แบบฟอร์มการส่งบทความ 2) ใบโอนเงิน และ 3) บทความ มาที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/index> (ระบบออนไลน์) เท่านั้น โดยจะไม่รับพิจารณาบทความที่ส่งทางอีเมล ไปรษณีย์หรือช่องทางอื่นๆ
4. ระยะเวลาที่ใช้ในกระบวนการตั้งแต่รับบทความจนผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความเสร็จโดยประมาณ 75 วัน
5. ผู้เขียนจะได้รับหนังสือตอบรับการตีพิมพ์เมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความที่ผู้เขียนแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิหลังจากการประเมินแล้วเท่านั้น
6. ขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาเฉพาะบทความที่ส่งมาตามเงื่อนไขเท่านั้น

เงื่อนไขการส่งบทความเสนอขอรับการประเมินเพื่อตีพิมพ์ในวารสารร่วมพฤษ

1. เป็นบทความทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยเสนอขอตีพิมพ์หรือเผยแพร่ในวารสารฉบับอื่นๆ มาก่อน
3. ผู้เขียนจะต้องส่งต้นฉบับเป็นไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ โดย
 - พิมพ์ลงในโปรแกรม Microsoft word ความยาวไม่เกิน 15 หน้า (A4)
 - อักษร Cordia New / ขนาดอักษร 16 point (ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ)
 - กำหนดระยะขอบกระดาษทั้ง 4 ด้าน คือ 2.54 เซนติเมตร หรือ 1 นิ้ว (ขอบบน ซ้าย ขวา และล่าง)
4. รูปแบบการเขียนบทความ ควรเขียนเชิงพรรณนาความ หากเป็นบทความที่มาจากงานวิจัยต้องเป็นการเขียนใหม่ โดยนำประเด็นสำคัญมานำเสนอ และใช้รูปแบบการเขียนที่ไม่ใช่เป็นการย่อจากงานวิจัย

บทความวิจัย ควรประกอบด้วยหัวข้อดังนี้ (ไม่ต้องใส่ตัวเลขหน้าหัวข้อในบทความ)

1. ชื่อบทความ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
2. ชื่อผู้เขียน ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
3. บทคัดย่อ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ (รวม 2 ภาษา ควรมีความยาวไม่เกิน 1 หน้า A4)
4. คำสำคัญ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ (3-5 คำ ใช้ เครื่องหมาย semicolon (;) คั่น ระหว่างคำ)
5. ที่มาและความสำคัญของปัญหา
6. วัตถุประสงค์ / แนวคิดทฤษฎี ทบทวนวรรณกรรม กรอบแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. วิธีการวิจัย (ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บและการวิเคราะห์ข้อมูล)
8. ผลการวิจัย (ผลที่ได้จากการวิจัย อาจแสดงภาพหรือตารางที่สำคัญประกอบการอธิบายผลวิจัย)
9. บทสรุป (สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ)
10. เอกสารอ้างอิง (วารสารร่วมพฤษใช้รูปแบบ APA 6th)

บทความวิชาการ ควรประกอบด้วยหัวข้อดังนี้ (ไม่ต้องใส่ตัวเลขหน้าหัวข้อในบทความ)

1. ชื่อบทความ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
2. ชื่อผู้เขียน ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
3. บทคัดย่อ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ (ทั้ง 2 ภาษา ควรมีความยาวไม่เกิน 1 หน้า A4)
4. คำสำคัญ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ (3-5 คำ ใช้ เครื่องหมาย semicolon (;) คั่น ระหว่างคำ)
5. บทนำ (ที่มา หรือ ความสำคัญของบทความที่ต้องการนำเสนอ)
6. เนื้อหา (ผู้เขียนนำเสนอหัวข้อสำคัญที่เกี่ยวข้องประกอบบทความที่นำเสนอ)
7. บทสรุป (สรุปประเด็นสำคัญที่ได้นำเสนอจากบทความ โดยสรุปท้ายบทความอาจตั้งประเด็นคำถาม หรือ การสร้างความต้องการให้ผู้อ่านคิดค้นหาคำตอบใหม่ๆ)
8. เอกสารอ้างอิง (วารสารร่วมพิชญ์ใช้รูปแบบ APA 6th)

5. สำหรับบทความปริทัศน์-บทวิจารณ์หนังสือ ผู้เขียนจะต้องแจ้งแหล่งที่มาโดยละเอียด

6. วารสารร่วมพิชญ์ ขอสงวนสิทธิ์ในการรับพิจารณาบทความ กรณี

- 6.1 การใช้อีเมลและหมายเลขโทรศัพท์ของผู้อื่นในการส่งบทความ
- 6.2 ไม่รับพิจารณาบทความวิจัยในชั้นเรียนและบทความจากงานวิจัยสถาบัน
- 6.3 รับพิจารณาบทความที่เขียนตามรูปแบบของวารสารร่วมพิชญ์เท่านั้น
- 6.4 รับพิจารณาบทความผ่านระบบ ThaiJO [<https://www.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/index>]
เท่านั้น

การเขียนเชิงอรรถ เป็นการเขียนข้อความที่บอกแหล่งที่มาของข้อมูลประภาษหรือข้อมูลอื่น อาจเป็นรายละเอียดเพิ่มเติมข้อความบางแห่งในรายงาน ตำแหน่งของเชิงอรรถให้เขียนไว้ท้ายหน้ากระดาษแต่ละหน้าโดยเว้นห่างจากข้อความในส่วนเนื้อเรื่องพอสมควร และมีเส้นขีดคั่นเพื่อมิให้ปะปนกับเนื้อเรื่อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- **เชิงอรรถโยง (Gross - Reference) คือ การเขียนเพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาให้ผู้อ่านสามารถดูหรืออ่านเพิ่มเติมเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยมีลักษณะการเขียนดังนี้**

.....ในการปฏิบัติหน้าที่ และการทำงานในหน่วยงานต่างๆ อันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและผลงานที่ดีแล้ว จะต้องมีการบริหารองค์กรที่ดี นั้นหมายความว่า การดำเนินการจะต้องยึดหลักการบริหารงาน¹

.....

¹ดูรายละเอียดเพิ่มเติม เรื่อง หลักการบริหารงาน บทที่ 4 หน้า 75.

- **เชิงอรรถอธิบาย (Content Footnote)** เชิงอรรถเสริมความเป็นข้อความอธิบายขยายความเพิ่มเติมจากเนื้อหาของรายงานบางตอนที่คิดว่าช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายขึ้นมีลักษณะการเขียน ดังนี้

เลขเรียกหนังสือ (Book Number) หรือเลขผู้แต่ง¹ (Author Number) การจัดหนังสือ

.....
¹เลขเรียกหนังสือหรือเลขผู้แต่ง คือ ตัวเลขที่กำหนดขึ้นแทนตัวอักษรของชื่อ หรือนามสกุล ผู้แต่ง จะใส่กำกับตามหลังพยัญชนะตัวแรกของชื่อผู้แต่งในเลขเรียกหนังสือ

รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

เอกสารอ้างอิง เป็นการรวบรวมเฉพาะรายการเอกสารที่ถูกอ้างไว้ในส่วนเนื้อเรื่องเท่านั้น ดังนั้นจำนวนรายการเอกสารที่อ้างอิงในส่วนท้ายเรื่องจึงต้องมีจำนวนเท่ากับที่ถูกอ้างไว้ในส่วนเนื้อเรื่อง การอ้างอิงแบบนาม-ปี เป็นการอ้างอิงโดยระบุ **ชื่อผู้แต่ง และ ปีที่พิมพ์ของเอกสาร** ไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้าง เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความในเนื้อหานั้น และอาจจะระบุ **เลขหน้าของเอกสารที่อ้าง** ได้ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถตรวจสอบข้อมูลทางบรรณานุกรมของเอกสารที่ใช้อ้างอิงได้จากรายการเอกสารอ้างอิง (references) หรือ บรรณานุกรม (bibliography)

ตัวอย่าง ผู้แต่ง 1 คน

(พรณี บัวเล็ก, 2559)

พรณี บัวเล็ก (2559)

ตัวอย่าง ผู้แต่ง 2 คน หากมีผู้แต่งมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อผู้แต่งทุกคน

Dunning and Friedman (2014 : 79-120)

(Dunning and Friedman, 2014 : 79-120)

หรือการสรุปเนื้อหาทั้งหมดเล่ม ไม่ใช่เฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งหรือหน้าใดหน้าหนึ่ง ก็ไม่ต้องระบุหมายเลขหน้า ดังนี้

ตัวอย่าง

(ติน ปรัชญพฤทธ์, 2558)

กรณีการอ้างอิงผู้แต่งเป็นชาวต่างประเทศให้ระบุแต่นามสกุล ไม่ต้องใส่ชื่อแรก

ตัวอย่าง

(Hobbs, 2015 : 58 – 81)

กรณีที่ผู้แต่งมีฐานันดรศักดิ์ ให้คงไว้เหมือนบรรดาศักดิ์/สมณศักดิ์ เดิม ดังนี้

ตัวอย่าง

(หม่อมราชวงศ์ปรีดิยาธร เทวกุล, 2558 : 59)

หรือกรณีผู้แต่งมีวิทยาทาน ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ คำเรียกทางวิชาชีพ ไม่ต้องใส่ไว้ เช่น ศาสตราจารย์
นายแพทย์

ตัวอย่าง

(สมชาย ผลเยี่ยมเอก, 2558 : 68)

กรณีอ้างอิงจากเว็บไซต์ ให้ใส่ชื่อผู้แต่ง ปี พ.ศ. ซึ่งปรากฏที่เรื่องที่สืบค้น ดังนี้

ตัวอย่าง

(อาทิตย์ ทองอินทร์, 2559)

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2559)

การเขียนเอกสารอ้างอิง (ท้ายบทความ)

การเขียนเอกสารอ้างอิง (บรรณานุกรม) ให้เขียนโดยเรียงลำดับตามหลักการเดียวกับการเรียงคำตามลำดับอักษรในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ภาษาไทย) หรือ Dictionary (ภาษาอังกฤษ) โดยคำที่มีตัวสะกดจัดเรียงไว้ก่อนคำที่มีรูปสระตามลำดับตั้งแต่ ก-ง และ A-Z ส่วนคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะตัวเดียวกันเรียงลำดับตามรูปสระที่เรียงในภาษาไทย โดยเรียงภาษาไทยก่อนตามด้วยภาษาอังกฤษ

วารสารร่วมพฤษใช้รูปแบบที่นิยมใช้กันทั่วไปทางสังคมศาสตร์ คือ APA 6th (American Psychological Association) เพื่อในการบันทึกการอ้างอิงตามมาตรฐานของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) โดยเขียนประเภทการอ้างอิง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปี). ชื่อหนังสือ. สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.
Ex. วิจารณ์ พานิช. (2556). <i>สนุกกับการเรียนในศตวรรษที่ 21</i> . นนทบุรี : บริษัท เอส.อาร์.พรินต์แมสโปรดักส์ จำกัด.

บทความในหนังสือ วารสาร และนิตยสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปี). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), หน้า.
Ex. อมรรัตน์ กุลสุจริต. (2559). ระบบการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของรัฐมนตรี. <i>ร่วมพฤษ</i> , 34(1), 209-234.

วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปี). ชื่อวิทยานิพนธ์. คณะ/ชื่อสถาบัน-มหาวิทยาลัย, สถานที่พิมพ์.

Ex.

วิศิษฐา ศิริมงคล. (2552). บทบาทของผู้บริหารกับการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก, กรุงเทพฯ.

การนำเสนอผลงานวิชาการในการประชุมทางวิชาการ

ชื่อผู้เขียน. (ปี). ชื่อบทความ. ชื่อรายงานการประชุม, หน้า.

Ex.

สุจิตรา เนตรสกุล. (2559). การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล : ศึกษากรณีการส่งต่อข้อมูลบนเฟซบุ๊ก. การนำเสนอผลงานวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติประจำปี พ.ศ.2559 วันที่ 5 พฤศจิกายน 2559 ณ มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพฯ, 588-600.

เว็บไซต์

ชื่อผู้เขียน. เรื่องที่สืบค้น. (วัน เดือน ปีที่สืบค้น) สืบค้นจาก ชื่อเว็บไซต์ (URL).

Ex.

ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ. ทรัมป์กำลังเผชิญหน้ากับ “ตุลาการภิวัตน์” ฉบับอเมริกัน?. (14 กุมภาพันธ์ 2560) สืบค้นจาก <http://www.bbc.com/thai/thailand-38915635>.

สัมภาษณ์

ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์. ตำแหน่ง. สัมภาษณ์, วัน เดือน ปี.

Ex.

ประภาส แสงประดับ, ประธานชมชนวัดบางบัว. สัมภาษณ์, 9 ธันวาคม 2558.

หนังสือออนไลน์ (e Book)

ชื่อผู้แต่ง. (ปี). ชื่อเรื่อง. สืบค้นเมื่อ (วัน เดือน ปี ที่สืบค้น). สืบค้นจาก ชื่อเว็บไซต์ (URL).

Ex.

สมนึก อุ่นแก้ว. (2556). ทฤษฎีดนตรีแนวปฏิบัติ. (23 กุมภาพันธ์ 2560). สืบค้นจาก <http://www.ebooks.in.th/mybookshelf.html>

บทความในวารสารออนไลน์ (e Journal)

ชื่อผู้แต่ง. (ปี). ชื่อบทความ. (วัน เดือน ปี ที่สืบค้น). สืบค้นจาก ชื่อเว็บไซต์ (URL).

Ex.

สุจิตรา สามัคคีธรรม. (2559). เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยเครือข่ายป่าชุมชนในเขตรอยต่อ 5 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (22 กุมภาพันธ์ 2560). สืบค้นจาก <https://www.tci-haijo.org/index.php/romphruekj/article/view/72599/58412>.

การลงรายการผู้แต่งในเอกสารอ้างอิง

1. ชื่อผู้แต่งชาวไทยลงรายการทั้งชื่อและนามสกุล โดยไม่มีคำนำหน้า และลงรายการชื่อทุกคนหากมีผู้แต่งตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
2. ผู้แต่งมีคำนำหน้า ฐานันดรศักดิ์ หรือบรรดาศักดิ์ ลงรายการท้ายชื่อ โดยใช้เครื่องหมายจุลภาค (,) คั่นระหว่างชื่อและฐานันดรศักดิ์หรือบรรดาศักดิ์

Ex.

ณัฏฐ์ สวัสดิวัตน์, ม.ร.ว.

สุพัตรา มาศดิตถ์, คุณหญิง.

3. ผู้แต่งที่เป็นพระสงฆ์ที่มีสมณศักดิ์ให้ลงรายการตามเดิม และ ใส่ชื่อเดิมไว้ในวงเล็บ

Ex.

สมเด็จพระพุทธปาพจนจารย์ (โต พรหมรังสี).

4. ผู้แต่ง 2 คน ลงรายการโดยใช้ คำว่า “และ” หรือ “&” เชื่อมทั้ง 2 ผู้แต่งที่ 1 และ ผู้แต่งที่ 2
5. ผู้แต่งตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ใช้คำเชื่อม “และ” หรือ “&” เชื่อมคนรองสุดท้าย และ คนสุดท้าย
6. ผู้แต่งชาวต่างชาติ ลงรายการด้วยชื่อสกุล โดยใช้เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยอักษรย่อของชื่อต้น และ อักษรย่อชื่อกลาง (หากมี) ทั้งนี้ การลงรายการชื่อชาวต่างชาติสามารถปรับเปลี่ยนไปตามความนิยมของแต่ละชาติได้ตามความเหมาะสม
7. ผู้แต่งที่เป็นหน่วยงานราชการ องค์กร สถาบันต่างๆ ลงรายการโดยเรียงลำดับจากหน่วยงานใหญ่ไปหน่วยงานย่อย โดยเว้นวรรคระหว่างชื่อทั้ง 2 (โดยใช้ชื่อเต็มไม่ใช้อักษรย่อ)
8. หนังสือที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่งให้ลงรายการโดยใช้ชื่อหนังสือ และเรียงลำดับตามรายการชื่อผู้แต่ง

ตัวอย่างการเขียนบทความ (วิจัย)

ชื่อบทความ ภาษาไทย (Cordia New 16 pt ตัวหนา)

ชื่อบทความ ภาษาอังกฤษ (Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

ชื่อและนามสกุล¹ ภาษาไทย Cordia New 16 pt ตัวหนา)

ชื่อและนามสกุล (ภาษาอังกฤษ Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

¹ระบุหน่วยงานสังกัดผู้เขียน (ไม่ระบุสถานภาพ ศ ตำแหน่ง คำนำหน้าชื่อใดๆ) ที่อยู่.....

.....โทรฯ : email (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ Cordia New 14 pt ตัวปกติ)

บทคัดย่อ (ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัย ไม่เกินครึ่งหน้า A4

จำนวนคำ 250-300 Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

คำสำคัญ : ภาษาไทย ไม่เกิน 3-5 คำ (Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

Abstract The abstract should be described in 1 paragraph with content including Objectives, Methods, and Results. (Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

Keywords : Please type in English not more than 3-5 words. (Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

บทนำ (ที่มาและความสำคัญของปัญหา) ไม่เกิน 1 หน้า A4 (Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

วัตถุประสงค์ (แนวคิดทฤษฎี ทบทวนวรรณกรรม กรอบแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง) (Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

วิธีการวิจัย (ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บและการวิเคราะห์ข้อมูล) (Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

ผลการวิจัย (ผลที่ได้จากการวิจัย อาจแสดงภาพหรือตารางที่สำคัญประกอบการอธิบายผลวิจัย) (Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

บทสรุป (สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ) (แยกออกเป็นหัวข้อ) (Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

เอกสารอ้างอิง (รูปแบบ APA 6th) (Cordia New 16 pt)

Journal Article Submission Form for Publishing in Romphruek Journal

☐ Research Article ☐ Academic Article ☐ Others (Please Specify).....

1. I (Mr. /Mrs. /Ms.)

2. Academic Title :

- ☐ Professor Associate ☐ Professor ☐ Assistant Professor ☐ Lecturer/ Instructor
☐ Students ☐ Others

3. Faculty/ Department/

School.....University.....

Address.....

Phone Number.....E-mail.....

4. Title of the Submitted Article

(in Thai)

(in English)

The submitted manuscript must have not been previously published in any journals nor any publications before. The submitted manuscript must have not been a classroom research nor a research article of the institutional research. The submitted manuscript for publishing in Romphruek Journal must first be selected by the representatives of Romphruek Journal editorial board whose identity will be concealed. Then the manuscripts selected will be reviewed by at least three reviewers from the field of study approved by the editorial board of Romphruek Journal. The reviewers will not be identified nor revealed their personal background (Double Blind Peer Review). All articles published in Romphruek Journal are copyrighted and belong to Kirk University entitled by the Property Act B.E. 2537.

I, hereby, confirm that the submitted manuscript is original, and has not been published in any forms before. I have read the submission policy and criteria with fully understand its content and agree to comply with the submission policy and criteria. Thus, I agree to send 1) the filled-out article submission form, 2) the pay-in slip, and 3) the submitted manuscript for publishing in Romphruek Journal.

..... (Signature)

...../...../.....

Fee Payment

The author of the submitted manuscript agree to pay fees according to the following condition :

1.

Article	Faculty, staff and students of Kirk University Payment per one article	General Public Payment per one article
in Thai	3,000 baht	4,000 baht
in English	6,000 baht	8,000 baht

2. Pay through Krung Thai Bank, Kirk University account name, account number 060-1-06501-8

3. Once the total payment has been paid, please send the copy of these following three documents :

3.1 the complete filled-out article submission form 3.2 the pay-in slip

3.3 the revised submitted manuscript to <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/index>

Remark : the author could not request the fee refund in any case (please read the policy carefully before submission)

Criteria and Writing Pattern for the Article Submission Published in Romphruek Journal

Criteria for the Article Submission for Publishing in Romphruek Journal

1. The author must pay the fees for the article publishing in Romphruek Journal.
2. The submitted manuscript must follow the referencing styles used in academic writing set by Romphruek Journal.
3. The author of the submitted manuscript must send :
 - 3.1) the complete filled-out article submission form.
 - 3.2) the pay-in slip
 - 3.3) submit the manuscript to
<http://www.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/index> (on line). Please note that the manuscript submitted via e-mail, or post mail, or others will not be selected for publishing in Romphruek Journal.
4. The process starting from retrieving the submitted manuscript to the peer review evaluation process takes about 75 days.
5. The author of the submitted manuscript will receive the letter of acceptance for publishing, when the editorial committee has received the revised paper according to the suggestions of the peer reviewers.
6. The editorial board reserves its rights to consider only the paper received under the above condition.

The Manuscript Submission Guideline for Publishing in Romphruek Journal

1. The manuscript must be in the fields of humanities and social sciences.
2. The submitted manuscript must have never been published in any journals nor any types of publication before.
3. The author of the submitted manuscript must send the manuscript in e-file, and follow the direction below:
 - Type in Microsoft Word Program and the length should not exceed 15 pages (A4)
 - Font: Cordia New/ 16 points (Thai and English)
 - The page margin on four sides is 2.54 cm. or 1 inch (upper, left, right and bottom)
4. The pattern of the writing should be descriptive. If the paper derived from the research paper, the author should rewrite and present the main point of the research, not only as the summary of the research paper.

The Submitted Research Article Should Have the Following Main Parts (Do Not Put Number 1, 2, 3...in the Proposed Manuscript)

1. Article Title in Thai and in English
2. Name of the Author in Thai and in English
3. Abstract in Thai and in English (the length of both Thai and English abstract should not exceed one page of A4 paper size)
4. Key Words in Thai and in English [3-5 words, use semicolon (;) between words]
5. Introduction (Background and Significance of the Study; Review of the Literature; Hypothesis; Objectives of the Study; Related Concepts and Theories)
6. Research Methodology (Population; Samples; Data Collection Method; and Data Analysis)
7. Results of the Research (the results can include figures or tables together with detailed explanation)
8. Conclusion (Conclusion; Discussion; Suggestion and Recommendation)
9. Reference (Romphruek Journal uses the APA Referencing Style 6th Edition)

The Submitted Academic Article Should Have the Following Main Parts (Do Not Put Number 1, 2, 3...in the Proposed Manuscript)

1. Article Title in Thai and in English
2. Name of the Author in Thai and in English
3. Abstract in Thai and in English (the length of both Thai and English abstract should not exceed one page of A4 paper size)
4. Key Words in Thai and in English [3-5 words, use semicolon (;) between words]
5. Introduction (Background and Significance of the Article)
6. Content (the author presents the main topics related to the article)
7. Conclusion (Summary of the main issues presented in the article. The conclusion can be the question or the intention to lead the readers to search for the new response)
8. Reference (Romphruek Journal uses the APA Referencing Style 6th Edition)

5. In terms of the review article or the book review, the author must notify the sources in detail.
 6. The editorial board of Romphruek Journal reserves its rights to accept the manuscript submitted under the following condition:

- 6.1 The author uses his/her own e-mail or phone number for submission.
- 6.2 The manuscript submitted is not the classroom research nor the institutional research.
- 6.3 The manuscript submitted follows the writing style of Romphruek Journal.
- 6.4 The editorial board accept for consideration the article submitted via ThaiJO only. [<https://www.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/index>]

Footnotes - are notes placed at the bottom of a page. They cite references or comment on a designated part of the text above it. The footnotes must be placed at the bottom of that page by leaving enough line space to separate the content and the footnote by drawing a line, as the example below:

- Cross-Reference is an instance refers to related information in another text or in the same text which enables the readers to get more related or more detailed information. An example of a cross-reference is a citation at the bottom of a page, as shown below

...In terms of carrying out one's duty and working in any section in the organization to create efficiency and good performance, it is necessary to have good management. In other words, the operation must rely on the principles of management.¹ [In Thai]

.....
¹ See also, Principles of Management, Chapter 4, p. 75 [In Thai]

- Content Footnote – is used to provide additional information or reference that simplifies or supplements information of the text. An example of a content footnote is a citation at the bottom of the page, as shown below:

Book Number or Author Number¹ Book Classification

.....
¹Book Number or Author Number is a unique code number assigned to the letter of the author's name and last name. The Book Number or the Author Number is placed after the first alphabet of the author's name in the Call Number.

The Reference Style of In-Text Citation

The fact that the documents listed in the reference section are the collection of the documents that have been referred only in the text. The number of the documents listed in the reference section must, therefore, equal to the number of the document referred to in the text. The name-year system is the system of in-text citation appeared in

brackets, and consisted of the author(s), and the year of the document publication. The citation, appeared in brackets, can be placed in front of or after the referring statement. Besides, it can also indicate the page number of the document that the statement is referred to facilitate the readers to examine the bibliographical data in the reference or the bibliography.

Example : The in-text citation for one work written by one author :

(Punnee Bualek, 2559)

Punnee Bualek (2559)

ขอเสนอ ผู้แต่งหนังสือ (ภาษาอังกฤษ)

(Watson, 2008)

Watson (2008)

Example : The in-text citation for one work written by two authors:

(Dunning & Friedman, 2014 : 99-120)

Dunning & Friedman (2014 : 99-120)

The in-text citation for one work written by three authors or more – write the names of all authors down the first time and from then on include only the last name of the first author followed by the words et al. ('et al' is Latin for 'and other').

Example : Research can be defined as a systematic method of creating new knowledge or a way to verify existing knowledge (Watson, McKenna & Keady, 2008)

Deciding on a research method demands the researcher consider carefully the problem or area of investigation being researched (Watson et al., 2008).

In case that the author summarizes the content of the whole book, not paraphrasing or quoting part of the paragraph, identifying page number is not required.

The example is as follows:

(Tin Prachyapruit, 2558)

In case that the author of the manuscript is foreigner, write his/her last name, year of publication, and page number as follows :

Example : (Hobbs, 2015 : 58-81)

If the author of the manuscript hold the royal title, or the monk's rank, maintain his/her royal title or the monk's rank as follows

Example : (M.R. Pridiyathorn Devakula, 2558 : 59)

In the case that the author hold the military rank, academic title, or professional title, leave out those rank and title as follows:

Example : (Somchai Phol-iam-ek, 2558 : 68)

In case of the in-text reference from web-site, write down the author of the document and the year appeared in the document, as follows:

Example : (Arthit Thong-in, 2559)

National Statistical Office (2559)

Reference List (the Collection of the Reference at the End of the Article)

All references or information sources cited in the proposed work need to be listed in the reference list at the end of the document under “References” or “Reference List.” The Reference List provides all the details necessary for the readers to locate and retrieve information source cited in the reference list. The Reference List is arranged in alphabetical order of the author’s first name (if the author is Thai) and the author’s last name (if the author is non-Thai). The alphabetical order follows the alphabetical order issued by the Royal Institute Dictionary (Thai Language) or Dictionary (English language). The word with final consonant is placed before the word with vowel. The word begins with the same consonant is placed in order according to the vowel pattern in Thai language. In addition, the Thai authors are placed in front of the International authors

In writing the Reference, the author of the proposed work must use the APA 6th Edition Style (American Psychological Association), which follows the Standards of Thai Journal Citation Index Center (TCI) by classifying the type of document as follows:

Book

Author’s name. (Year of publication). <i>Book Title in Italics</i> . Place of Publication : Publisher’s name.
Example :
Vicharn Panich. (2556). <i>Enjoy learning in 21st. Century</i> . Nonthaburi : S.R. Printing Mass Products, Co. Ltd. (in Thai)
Collier, A. (2008). <i>The world of tourism and travel</i> . Rosedale, New Zealand : Pearson Education New Zealand.

Articles in Books, Journal, and Magazine

Author’s name. (Year of publication). Title of the Article. <i>Name of the journal (in Italics)</i> , Volume number (issue no.), page numbers.
Example :
Amornrat Kulsudjarit. (2559). Assets and liabilities declaration and verification system for ministers. <i>Romphruek Journal</i> , 34(1), 209-234.

Thesis

Author’s name. (Year of publication). <i>Thesis Title (in Italics)</i> . Faculty/Name of the University. Place of Publication
Example :
Varisara Sirimangkhal. (2552). <i>Roles of Administration with the Department of Information Technology</i> . Faculty of Liberal Arts Krirk University, Bangkok.
Liou, J. (1993). <i>Environmental knowledge, attitude, behavioral intention and behavior of preservice elementary teachers in Taiwan, the Republic of China</i> . Doctoral Dissertation. University of Florida.

Conference Paper

Author’s name. (Year of publication). <i>Title of the Article (in Italics)</i> . Name of the Conference, page numbers.
Example :
สุจิตรา เนตรสกุล. (2559). <i>การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนบนแพลตฟอร์ม</i> . การนำเสนอผลงานวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ประจำปี พ.ศ. 2559 วันที่ 5 พฤศจิกายน 2559 ณ มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพฯ, 588-600.
Williams, & Seary, K. (2010). Bridging the divide : Scaffolding the learning experiences of the mature age student. In J. Terrell (Ed.), <i>Making the links : Learning, teaching and high quality student outcomes</i> . Proceedings of the 9 th Conference of the New Zealand Association of Bridging Educators. Wellington, New Zealand. (pp. 104-116)

Website

Author's name. <i>Title of the article retrieved (in Italics)</i> . (Date, month, year of retrieval) retrieved from name of the website (URL).
Example : Thanes Apornsuan. <i>หรับป่าสังเขตญูหน้ากับ “ตุลาการวิวัฒน์” ฉบับอเมริกัน?</i> (14 February, 2560) Retrieved from http://www.bbc.com/thai/thailand-38915635 [in Thai].
Ministry of Health. (2014). <i>Ebola : Information for the public</i> . Retrieved from http://www.health.govt.nz/your-health/conditions-and-treatments/diseases-and-illness/ebolainformation-public .

Interview การติดต่อสื่อสารส่วนบุคคล ให้ทำ การอ้างอิงในเนื้อหา (in-text citation) โดยไม่ต้องลง รายการในบรรณานุกรมท้ายเรื่อง (References)

Interviewer, Position. Interview date, month, year
Example : Praphas Saengpradap, Wat Bang Bua community President. 9 December 2558. [in Thai]
G. A. Smith, Interview, October 5, 2012

E-Book

Author of the book. (Year). <i>Book Title (in Italics)</i> . Retrieved date (date month year). Retrieved from website (URL)
Example : Somnuek Oonkaew. (2556). <i>Theory of practical music</i> . (23 February 2560) Retrieved from http://www.ebooks.in.th/mybookshelf.html . [in Thai]

E-Journal

Author of the article. (Year). <i>Article Title (in Italics)</i> . (Date month year of retrieval). Retrieved from name of Website (URL).
Example : Sujittra Samakkitham. (2559). <i>Political economy of the community forest network in the five provincial borders of the eastern region</i> . (22 February 2560) Retrieved from https://www.tci-haijo.org/index.php/romphruengkj/article/view/72599/58412 . [in Thai]

Cataloguing for Author(s) in the Reference List

1. The name of the Thai author is catalogued both first name and last name, also listed all authors in the case that there are more than two authors.
2. The author with royal title, place the royal title behind his/her last name by placing comma to separate these two parts
Example : Thanadsri Sawasdiwat, M.R.
Supatra Masdit, Khunyinying
3. The author who is the monk with the monk's rank, put the name of the monk's rank with his real name in brackets.
Example : Somdet Phra Buddhacarya (Toh Brahmaramsi)
4. Two authors, place the word "and" or "&" between the name of the first author and the second.
5. More than three authors, place the word "and" or "&" between the second last author and the last one.

6. For the foreign author, place the author's last name first, followed by comma (,) and the initials. However, the list of the foreign author can be changed according to the style of each nation.
7. If the author is the official agency, organization, and institute, the list must be in order from the line agency to the sub-department. The name of the two agencies are separated by spacing (the name of the agency is written in full).
8. The book written with unknown author, start with the title of the book and follow in order according to the author's list.

Sample-Writing of a Research Article

Article Title : in Thai (Font : Cordia New 16 pt. Boldface)

Article Title : in English (Font : Cordia New 16 pt. Regular Type Face)

First and last name¹ (in Thai Cordia New 16 pt. Boldface)

First and last name (in English Cordia New 16 pt. Regular Type Face)

¹ Please indicate only the Office that you work for (do not mention the status, rank, job position, nor the name title)

Address: Tel. No.

E-mail..... (Cordia New 14 pt. regular type face)

Abstract : (in Thai)

The abstract should be described in one paragraph with content including Objectives, Methods and Results. (Cordia New 16 pt., regular type face).

Keywords : Please type in English not more than 3-5 words (Cordia New 16 pt. regular type face).

Abstract : (in English)

The abstract should be described in one paragraph with content including Objectives, Methods and Results. (Cordia New 16 pt., regular type face).

Keywords : Please type in English not more than 3-5 words (Cordia New 16 pt. regular type face).

Introduction (Background and Significance of Study, Concerning Researches, Hypotheses, Objectives, Concepts and Theories)

The introduction should not exceed one A4 paper size, the content should be about the background and the significance of the study (Cordia New 16 pt. regular type face).

Research Methodology (Population and Sample, Data Collection and Data Analysis)

(Cordia New 16 pt. regular type face).

Results of the Research (The Results of the Research can be shown in figures or tables)

(Cordia New 16 pt. regular type face).

Conclusion (Conclusion, Discussion, Suggestion and Recommendation)

(Cordia New 16 pt. regular type face)

Reference American Psychology Association (APA) 6th Edition Referencing Style

(Cordia New 16 pt. regular type face)

ใบสมัครสมาชิการวารสารร่มพญักษ์ : ROMPHRUEK JOURNAL

ข้าพเจ้า ชื่อ – สกุล (หรือ ชื่อหน่วยงาน)

ออกใบเสร็จในนาม.....

ที่อยู่ (ที่จัดส่งสมาชิก).....

.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....

E-mail :

ขอสมัครสมาชิก “วารสารร่มพญักษ์” ปีที่.....ฉบับที่.....(ระบุปีที่และฉบับที่ของวารสารที่ต้องการ)

1. ฉบับแรกถึงฉบับปีที่ 34 (กรุณาสอบถามเพื่อตรวจสอบก่อนสั่งซื้อเพราะบางฉบับอาจหมดสต็อก)

☐ สมาชิกรายปี 3 ฉบับ ราคา 200 บาท (รวมค่าจัดส่ง)

☐ ขายปลีก 1 ฉบับ ราคา 70 บาท (รวมค่าจัดส่ง)

2. ฉบับปีที่ 35 เป็นต้นไป (เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2560)

☐ สมาชิกรายปี 3 ฉบับ ราคา 300 บาท (รวมค่าจัดส่ง)

☐ ขายปลีก 1 ฉบับ ราคา 120 บาท (รวมค่าจัดส่ง)

พร้อมกันนี้ได้ชำระเงินจำนวนบาท (ตัวอักษร.....)

ชำระเงินโดย

☐ เงินสด ที่งานการเงินชั้น 2 อาคารมิ่งคณะพญักษ์ มหาวิทยาลัยเกริก

☐ ธนาคารตั้งจ่ายในนามวารสารร่มพญักษ์ (ป.ณ.รามอินทรา) พร้อมส่งธนาคัตและใบสมัครมาที่
ศูนย์วิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกริก เลขที่ 3 ซอยรามอินทรา 1
ถนนรามอินทรา แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220

☐ โอนเงินเข้าธนาคารกรุงไทย (สาขารามอินทรา กม.2)

ชื่อบัญชี มหาวิทยาลัยเกริก เลขที่บัญชี 060-1-06501-8 แล้วส่งใบโอนเงินและใบสมัครมาที่
ศูนย์วิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกริก เลขที่ 3 ซอยรามอินทรา 1
ถนนรามอินทรา แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220 หรือ

อีเมล : romphruek.kru@gmail.com

ลงชื่อ.....

ว/ด/ป.....

หมายเหตุ : กรณีโอนเงินค่าสมัครสมาชิการวารสารร่มพญักษ์แล้ว มหาวิทยาลัยขอสงวนสิทธิ์การขอคืนเงินค่าสมัคร
สมาชิกในทุกกรณี

